

Viestnik Narodnoga zemaljskoga muzeja u Zagrebu za godinu 1870

Ljubić, Šime; Brusina, Spiridon; Pilar, Juraj; Rački, Franjo

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **1870**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:300:264372>

<https://doi.org/https://doi.org/10.52064/vamz>

Rights / Prava: [Public Domain Mark 1.0/Javno dobro. Autorsko pravo je isteklo.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-30**

Repository / Repozitorij:

[AMZdepo - Repository of the Archaeological Museum in Zagreb](#)

STJEPAN HRČIĆ
ZAGREB I. Vrančićeva 1a

VIESTNIK

NARODNOGA ZEMALJSKOGA MUZEJA

U

ZAGREBU

ZA GODINU 1870.

U ZAGREBU 1870.

U KNJIŽARNICI FR. ŽUPANA (ALBRECHTA I FIEDLERA) NA PRODAJU.

20799

1988.

kasa

NARODNI ZEMALJSKI MUZEJ

U ZAGREBU.

Prva misao, da se u Zagrebu podigne narodno-književno društvo a uz njega nar. zem. muzej potekla je od dra Ljudevita Gaja, probuditelja nove književne dobe u Hrvatskoj. Ovaj velezaslužni muž, slavnim Kolarom obodren, još g. 1829 pozva rodoljube, neka se čim prije i odlučno toga posla prihvate; a pošto za tada nije još bilo tomu podhvat u društvenoga zastupnika, obrati se on na zagrebačku pravoslavnu akademiju, i učini ju privremeno pokladnicom tih svojih namjera. (*V. Danicu od 15 veljače 1836, br. 33*). U koliko se tiče muzeja, da mu je odmah narod u susret došao, dokazuju nam njeke dragociene bilješke, koje su se srećno sačuvale u arhivu nar. muzeja, u kojih su ostali označeni prvi darovi ovom zavodu prikazani. Dne 24 svibnja 1830 Adolf *Ladenhufen*, ljekar u Kutini, odpravi na pravoslavnu akademiju u tu svrhu 31 stari novac i više drugih arheoloških predmeta; a 26 srpnja iste godine g. *Kisilk* iz Brezovice posla istoj akademiji u istu svrhu 36 srebrnih i bakrenih rimskih novaca. U koliko i kako su dalje rasle muzejalne sbirke, to nam nije moguće točno označiti, pošto su spisi propali, koji bi nam mogli to kazati.

S izdavanjem *Narodnih Novina* (10 prosinca 1834) i *Danice*, koje bilježi prvi zamet novije hrvatske književnosti, sinu i razvi se misao o ustrojstvu nar. muzeja sve više trudom i sada njezina začetnika. Dr. Gaj, ohrabren uspjehom svoga književnoga rada, podje dalje, te sliedeće još godine 1836 podnese hrv.-slav. saboru držanu u Zagrebu od 4 do 17 kolovoza predlog, neka bi ustrojio učeno društvo: *odkuda bi se složnom voljom i moćom svih*

prijateljah narodne izobraženosti ilirske velika občinska knjižnica i narodni muzej podignuo. Sabor rado prihvati taj predlog, te člankom XV izjavi, da se za sada ustroji učeno društvo, *culturam nationalem pro scopo habens*, i izvedenje te svoje odluke povjeri ondašnjemu banu barunu Fr. Vlašiću i biskupu Alagoviću, imenovanu pokroviteljem toga zavoda.

Ali nješto s banova i biskupova nemara, nješto pako s političkih ondašnjih okolnosti i protivna postupanja osriednje vlade, koja nije rado imala nov duševni pokret u Hrvatskoj, zatezalo se oživotvorenje književnoga društva, s kojim se tiesno spajao i zamet nar. muzeja. Narod nepresta zato odpravljati na prav. akademiju obilate darove za ovaj zavod, da tako obodri vladu na njegovo konačno osnivanje. Spomenut nam je bar nještoje važnije darove tada za muzej prikazane. Antun Kukuljević, vrhovni ravnatelj zemaljskih škola, 11 srpnja 1837 zahvali se Pavlu Keresztury-u zato, što je ovaj odlučio bio prikazati svoje stare novce kupljene na dražbi ostavštine pokojnoga zagr. biskupa Alagovića: *ad locupletandum amplius in dies accrescens nationale nostrum museum*. Keresturi darova tada 114 srebrnih i 54 bakrena novca starinska. Iste g. 1837 viećnik Josip Krmpotić darova 54 sreb. i bakr. novca, a malo kašnje opet 86. God. 1839 Dragutin Pavić, opat i kano-nik u Djakovu, uz prednji poklon (?) doda još 250 raz-nih starih novaca itd.

Medjutim je slavne uspomene gr. Janko Drašković 1 ožujka 1838 položio temelj u Zagrebu narodnoj Čita-onici, s namjerom navlastito, da uzbudi narodnu sviest i ljubav za sve, što se narodnoga duševnoga razvitka ticalo. Nastojanjem biskupa zagr. Haulika ožujka g. 1841 sklo-pilo se društvo za *promicanje poljodjelstva u Hrvatskoj*, koje se još iste godine 24 lipnja nazvalo: *hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo*. Uz čitaonicu sliedeće godine 10 i 11 veljače 1842 stupi u život jošte *Ilirska Matica*, imajući za cilj poglavito, da kroz narod širi narodnu knjigu i ozbiljnu nauku. Svi ovi zavodi nastojali su pojedince, da u koliko se njihova zvanja ticalo, što više doprinesu na-predku domovine. Na njihove se pozive narod sve većma

odazivao. Dobrovoljni su se prinesci sakupljali za nabavu muzealnih predmeta i pokućstva, a svakojake su se stvari u dar prinosile istim zavodom i prav. akademiji, te još se više obećavalo, kad bi se stalno uztrojio zavod pod imenom nar. muzeja. Drago nam je ovdje spomenuti znamenite rieči, kojimi počima članak velikoga darovatelja nar. muzeja, *Stjepana Mlinarića*, u ilir. nar. novinah od 18 pros. 1841, br. 101: „*Zar mi tu riečcu narodni museum još nebi smjeli čuti? sada il nikada;*“ te je bodrio, da se jednom stavi temelj ovomu zavodu u svih strukah, a žalio, što se naše stvari po svietu raznašaju, navlastito u Beč i u Peštu, da tudju golotu zaodiju. Najviše su međjutim rasle sbirke nar. čitaonice i pravoslavne akademije. Čitaonička knjižnica g. 1843 bila je već prilično knjigami obskrbljena, a i kod nje i kod pravoslavne akademije sakupilo se bješe dosta starina i knjiga, a kod gospodarskoga društva prirodina. Iz ostavšega nam drugoga svezka kataloga darovanih novaca zagr. čitaonici za muzej, učinjenoga g. 1843 po M. Sabljaru, vidi se, da se tu tada čuvalo preko 1000 starih novaca, a da je uz to još iste godine Stjepan Jesenković, novski župnik u Slavoniji, doprinio bio na dar muzeju 77 komada itd. Ali veliku pripomoć numismatičkoj sbirki dala je prodaja sbirke Leopolda Welzla od Wellenheima, koja se siečnja 1846 u Beču ovršila. Da se iz nje za naš nar. muzej nabavi ono barem, što je na slavenstvo a na naše navlastito strane spadalo, stavi se odvažno raditi slavni muž, veliki dobročinitelj ovoga zavoda, barun Metel *Ožegović*, onda u Beču. Najprije pozva on na dobrovoljne prineske ondješnje narodnjake, a kašnje i ovdješnje rodoljube. Njegovim dakle nastojanjem sabrala se liepa svota od 1158 for. i dva dukata u zlatu, na koju su prinili bis. zagr. *Haulik* 200 fr., bis. senj. *Ožegović* 100 for., knezovi Miloš i Mihajlo *Obrenović* 110 for., gr. Fr. *Drašković* 50 for., sam Met. *Ožegović* 50 for. itd. S tom se svotom kupilo do 575 slavenskih starih novaca i nekoliko numismatičkih djela, te se sve predalo zagr. čitaonici, da čuva, dok se muzej zavede. Po svjedočanstvu Vukotinovića M. *Sabljar* svojim darom ruda i ljuštura postavi u ovo doba čvrst temelj

sbirci prirodoslovnoj, koja bje u napreda darovi i skrblju dra Rakovca sve više pomnožana.

Ovaj zamašan napredak svih muz. sbiraka, naime arkeologičkih, prirodoslovnih i knjižnice dade povod, te se poče ozbiljno misliti o osnovanju muzeja kao samostalnoga zavoda. Za to najprije trebao prikladan stan. Bude dakle 26 velj. 1846 u tu svrhu na dionice kupljena liepa palača grofa Drag. Draškovića Trakošćanskoga za obaljenu cieniu od 25,000 for., te prozvana narodni dom. Tu bje odmah smješteno sve, što se gdje god, osim pravoslovne akademije, sakupilo za nar. muzej u arkeologičkoj, prirodoslovnoj i diplomatskoj struci i za knjižnicu. Narod bude o tom proglasom obavješćen, te od sada postadoše darovi za muzej sve češći i znatniji. Njehkih bar darova ne smiemo mukom mimoići. Još iste godine 22 travnja posla Sime *Heiman* iz Ljubljane 200 starih novaca; Stjep. *Mlinarić* duh. pomoćnik u Zagrebu a sada kanonik i župnik u Dubravi 1 srpnja izruči 7 zlatnih, 311 srebrnih i 1005 bakrenih novaca; u isto doba Gotthard bar. *Proff Irnički* posla 100 grčkih i rimskih, 28 ugarskih novaca, 3 francezke banke i dosta drugih starina, a kašnje doda k tomu mnogo više; Ivan *Kargačič* iz Novoga u Vinodolu (studena) tri zlatna, 57 sreb. i 140 bak. novaca; Alois *Ladenhaufen* iz Kutine 9 prosinca: liepu sbirku raznih arkeologičkih predmeta itd. I knjižnica se ove godine liepo obogati. Nikola *Kos* jurasor darova 80 knjiga; knez *Lubomirski* 13, pomenuti *Mlinarić* 1600 knjiga, 4 rukopisa i dosta drugih starodavnih listina i slika, kojimi tako stavi prvi temelj muz. pinakoteci itd. I prirodoslovne sbirke započete Sabljarem bile su se medjutim darovi veoma umnožile. U muzealnih spisih nalazimo zabilježen kao najstariji dar za ovaj muz. odsjek onaj g. dra. Karla *Zipsera*, koj 9 srpnja 1841 posla veliki sanduk raznoga kamenja (*Oricto geognostica mineralia*). Otvorivši se muzej, darovi su i za ovu struku tekli sve bujnije. Listopada 1846 Ivan *Malin* izruči 10 amerikanskih ptica; Gjuro *Matizović* kosti mamutove iz Mitrovice; o. Fr. *Jukić* 30 komada bosanskih ruda; studena pomenuti *Kargačič* 5 komada okamina i 2 zoologička; prosinca dr. Kajetan *Petter* prof. u

Zagrebu više od 80 vrstih okamina; Toma *Laurinšek* 13 komada zoologičkih itd.; a po Rakovčevu izvješću u Nar. Novinah od 12 kol. 1846 br. 64 najveće se bjehu do tada odlikovali u darivanju za sbirku zoologičku: Vjekoslav *Štauduar*, varaždinski prisjednik; za entomologičku: Pavao *Hatz* trgovac u Zagrebu; za botaničku: Kajetan *Petter*; za mineralogičku: isti Pavao *Hatz*, Ante *Mažuranić*, bis. *Haulik*, pomenuti *Petter* i *Štauduar* i Ljud. *Vukotinović*; za geognostičku: isti *Haulik*, *Vukotinović* i *Hatz* mlađji; za okamine: Drag. *Pogledić*, Fr. *Žužel*, Drag. *Rosner* upravitelj ruda u Radoboju, Albin *Kiepack*, A. *Uhernik*, Fr. *Zengeval*; a za ljusture i kukce M. *Sabljar*. Najveća i najvažnija bješe medju ovimi sbirkami mineralogička, koja je imala tada oko 1000 komada, te ova bje odmah i u red stavljena po prof. Kajetanu *Petteru* polag Mohs-ova sustava. Medju svimi do sada pomenutimi darovatelji prvo je mjesto zauzimao i kašnje za ovaj zavod velezaslužni muž Miho Sabljar, koga je sam Ljud. Vukotinović s razlogom još 4 ožujka 1846 u Nar. Novinah ovako slavio: „*koi promotri imena darovnika, on će odmah uviditi, da je g. major Sabljar u svakoj struci najviše darovao; i zaista i jest tako. G. major Sabljar domorodac je pravi, koi za se ništa neradi, nego sve za korist domovine, za korist čovečanstva. Njegovo serdce tako je plemenito, nedužno, smireno i od svake oholosti prosto, da on ni nemisli, da bi ga tko naplatio ili pohvalio za to, što sve svojoj domovini daje*“ itd.

Ovdje nesmiemo ni to zamučati, da naime kašnje, pokle bje kupljen narodni dom, našlo se i takovih rodoljuba, koji su svoje dionice umah veledušno nar. muzeju poklonili. Prvi medju takovimi dolazi Josip *Kuković* biskup djakovački, koj još 13 ožujka 1847 izruči upravi muzeja 50 svojih dionica (1250 for.) u dar. Njegov primjer namah su sledili: Ciprian *Švagel* 1, Balt. *Korbar* 1, Teod. *Radosavljević* 1, Tadia *Brkić* 1, Krsto *Stanković* 4, Josip *Šrott* 4, bis. Mirko *Ožegović* 20, Met. *Ožegović* 10, gr. Gj. *Oršić* 10, Mat. *Vuković* 4, Mir. *Pendelin* 4, Ljud. *Farkaš* 1, Vjek. *Babukić* 1, Janko *Briglević* 2 itd., tako da do 23 studenoga 1850 već bješe poklonjene 804 akcije, to jest 20,100 for.

Upravu nar. muzeja umah g. 1846, čim ovaj zavod stupi u život, preuze u svoje ruke gospodarsko društvo, koje za taj posao izabra osobiti odbor; no ovaj povjeri pravo rukovodstvo onoga zavoda tajniku društva dru. D. Rakovcu s naslovom muzealnoga čuvara. Dr. Rakovec bio je jamačno dosta izobražen muž, valjan odvjetnik i do njekle upućen u prirodoslovne znanosti, te je dosta doprineo za obogaćenje prirodoslovnih sbiraka muzealnih; ali zabavljen gospodarskim i odvjetničkim poslovima, od kojih je živio, i sasvim nevješt ostalim strukama, nije ni mogao zavodu od one koristi biti, kao što je onda trebalo. Zavod ga pako nije još ni mogao dovoljno nagraditi, pošto je sam živio jedino o blagodati gospodarskoga društva i o dobrovoljnih prinescima, koji su jedva za nabavu pokućstva dostajali. Nije mu dakle moglo biti pravoga života bez stalne podpore od strane zemaljske vlade. U sjednici dakle zem. sabora od 4 ožujka 1849 bje odlučeno (§ 35), da se ima iz zemaljskih novčanih sila dati podpora: *toli jur obstojećim toli utemeljiti se imajućim zemaljskim zavodom.* U smislu toga zaključka gospodarsko društvo 25 svibnja i. g. obrati se na bansko vieće, te izkazav mu, da nemože dalje muzeja pomagati, zamoli za ovaj zavoj stalnu podporu. Dobre uspomene Mirko *Lentuluj*, ondašnji banski namjestnik, dozvoli još 9 lipnja i. g. 600 for. iz glavne blagajne za muzejske potrebe, pišuć u dotičnom odpisu na Rakovca ove znamenite rieči: *sramotno bi bilo za narod naš, da tako koristni zavod, kao što je naš narodni muzej, neimajući podpore, veresije lišen, propadne; ne samo sramotno, već i od velike štete bi bilo za domovinu, da nestane zavoda, koji se nazvati može maticom svih uspomene vrijednih starinah, duševnih i materialnih umjetnih proizvodah.* I sljedeće godine 1850 bansko vieće dopita istu svotu, te je u isto vrijeme izplaćivalo dva for. na dan M. *Sabljaru*, koj je uređivao novčanu sbirku, a Fr. *Čegetku* i Jur. *Križaniću* po 1 for. na dan svakomu za popisivanje knjiga. Nu odpisom banskim od 17 veljače 1851 sve je to bilo obustavljeno, dokle sabor nenaznači svotu, koja bi se u smislu njegova zaključka od g. 1849 imala pružiti muzeju u pomoć. Uredjenje knjižnice nastavi

1 svibnja 1854 M. *Bogović* kao privr. knjižničar do lipnja 1855. Tada zem. vlada doznači 300 for., da tim uredjenje knjižnice pospieši; a M. Sabljara i takovim se poslom zavaljao. Vlada je i nadalje to uredjenje podpomagala, te 22 srpnja 1858 doznačila 300 for. za Ivana Žigrovića, koj je u tom poslu radio; 11 rujna i. g. 450 for. i 15 srpnja 1860 opet 210 for. Ali sav taj rad udari u bah, nješto iz nevještine bar nekotjih radnika a nješto, jer se i ono, što se na njeki način uredilo bješe, zapustilo, nečovalo, te opet pomješalo, razbacalo, i do samih cedulja razderalo.

Medjutim su naše sbirke i sprave sve više darovi rasle. Dane *Stanisavljević* pokloni siečnja 1850 muzeju sve sprave potrebite za lučbarnicu, kojim danas nema više ni traga, i 14 dotičnih knjiga. Iste godine Pio *Titius* vojnički kapetan u Spljetu posla mnogo ljustura i morskih trava; Valen. *Plemel* 200 trava iz Kranjske i 10 zoologičkih komada; dr. Ljud. *Gaj* mnogo minerala iz Bosne; Mijat *Stojanović* dosta okamenjenih školjka itd. Dne 9 veljače 1851 izruči dr. Antun *Pavić*, lječnik u Požegi, 115 kukaca itd. Pravoslavna akademija morala je po nalogu banskoga vieća od 11 travnja 1850 izručiti Rakovcu sve, što se ovdje čovalo za nar. muzej. Nješto izruči, na pr. više od 5000 starih novaca, nješto propadne, a knjige si pridrža. I zem. vlada, akoprem je obustavila bila urednu podporu, pomagala je znanstvena iztraživanja po zemlji; god. 1852 nagradi M. Sabljara, koj proputova granicu, hrv. primorje i Dalmaciju, i mnogo toga pobra za sve muzealne sbirke. Iste godine i g. 1855 pruži po 600 for. Vukotinoviću i dru. Slosseru, da obidju zapadnu stranu Hrvatske, i saberu privodnine. G. 1854 dopita podporu i Iv. *Kukuljeviću*, da putuje van zemlje i kupi za muzej.

Na korist razvoja nar. muzeja dosta je u ovo doba radilo i društvo za povjest jugoslavensku, g. 1850 utemeljeno. Ovo zaprosi 22 siečnja 1854 vladu: da se nar. muzeum proglasi zemaljskim, i da se zemaljskim troškom uzdržava; da se za knjižnicu društvenu, koja već preko 10,000 svezaka i za sbirku novčanu, koja 28,000 komada broji, postave plaćena dva čovjeka, koji će ih urediti. Vlada tada nije ni mogla konačno riešiti muzealne stvari, pošto se

već od davna radilo o tom, da se sva književno-ekonomička društva u Zagrebu, naime muzej, matica ilirska, gospodarsko društvo, društvo za poviest jugoslavensku, narodni dom, knjižnica akademička i književno društvo hrv.-slav., u jedno spoje i uredi, o čem je ona živo nastojala, a sve zapinjalo navlastito o tom, što su se ta društva medju sobom za prvenstvo otimala.

Koncem godine 1854, naime 22 studenoga preminu *dr. Dragutin Rakovec*. muzealni čuvar u četrdesetoj svojoj godini, ostavivši u dar nar. muzeju svoju bogatu knjižnicu, koju 14 prosinca i. g. njegova supruga muzeju dostavi. On je za mlada pomagao u zametku Nar. Novine bujnom pjesmom i znanstvenimi članci; gospodarsko društvo, čim se ustrojilo, uze ga za svoga tajnika, te je uređivao *mjesečni gospodarski list*, kašnje *gospodarske novine*. Gospodarsko društvo u sjednici svojoj od 24 studenoga 1854, imenovav mjesto Rakovca svojim tajnikom *dra. Praunšpergera* postavi ga i muzealnim čuvarom za prirodoslovne sбирke, a *M. Sabljara* čuvarom za arkeologičke i ostale; prisvajajući si to pravo proti zahtjevu književnoga društva, koje se tada ustrojavalo, s toga što je ono do sada s muzejom neprekidno ravnalo i *jer, kako je obće poznato, jedini pokojni Rakovec i major Sabljara stvorili su sadašnji tako rečeni muzeum*. I jamačno gospodarsko si društvo s razlogom to pravo prisvajalo, pošto ono učinilo bješe osim truda i brige još najveće novčane žrtve za nabavu navlastito muzealnoga pokućstva.

M. Sabljara ostavi nam zabilježen iznos novčane sбирke, kako je bila za *Rakovčeve* smrti. Bilo je tada (8 svibnja 1855): 3 zlatna velika, 37 zlatnih srednjih, 28 zlatnih malih novaca, 8 dvoškuda, 173 škude, 131 for., 6949 srebrnih malih i 19,175 bakrenih novaca, naime svega 26,504 komada, osim novaca ove godine muzeju poklonjenih, nalazećih se tada kod Ljud. Vukotinića. Za nesreću muzeja ravnanje Sabljarovo sada je kratko trajalo. Već rujna 1855 Lj. Vukotinić, od 11 trav. 1855 nasljednik Praunšpergerov kao tajnik gospodarskoga društva, primi naslov privr. čuvara cielog nar. muzeja. Sabljara radi takove nepravde ostavi Zagreb. Ivan Kukuljević u sjednici od 25

rujna 1855 tužnim a živim govorom obavijesti o tom društvo za poviest jugoslavensku, koje u svom zapisniku zabilježi tada ove veoma za Sabljara laskave a zaslužene rieči: *sa žalostju je razumielo ravnateljstvo odlajenje najzaslužnieg muža za narodne naše zavode, koji je za vrieme višegodišnjeg svojeg sudielovanja oduševljenim požrtvovanjem i neutrudljivom brižljivoštu tako u nar. našem muzeu kod sakupljenja i uredjivanja sbirkah, kao i kod društva ovog žertvujući duševne i telesne svoje sile, sigurno pervenstvo zaslužio; zašto ravnateljstvo ovo nemože propustiti istome velezaslužnome mužu ovdje javno najserdačniju zahvalu izreći.* Tiem se umiljati starac zadovolji, povrati se u Zagreb, te nastavi uredjivati novce do rujna 1857, kadno bje sasvim od muzeja uklonjen. Vukotinović, došav na čelo, pokuša i on, da od vlade izposluje stalno ustrojenje nar. muzeja, pošto se gospodarsko društvo bješe odlučno izjavilo, da više za taj zavod trošiti nemože; te uslied njegova predloga muzealni odbor gospodarskoga društva zapita za nar. muzej od namj. vieća stalnu dotaciju od 1500 for., koja se ovako imala podieliti: 600 za čuvara, 400 za njegova pomoćnika, 250 za podvornika, a 250 za pisarnu. Uspje u toliko, što 1 rujna 1857 bje odredjena mjesečna doznaka od 50 for. za čuvara, i 360 for. na godinu za pomoćnika, a 1600 for. za čišćenje prostorija i novo uredjivanje sbiraka. Vukotinović predloži i kašnje, naime 9 svibnja 1858, novu i obsežnu osnovu za ustrojenje nar. muzeja, imajući pred očima skoro samo prirodoslovne sbirke; ali badava. Jedva 5 svibnja 1860 dozvoli mu namj. vieće poslužnika sa 15 for. na mjesec, a koncem iste godine pristane i na to, da si uzme Vormastinia sa 30 for. na mjesec za dva mjeseca. Medjutim imenovan Vukotinović velikim županom križevačkim, studenoga 1860 predloži vladi, da Vormastini ostane s istom plaćom od mjes. 30 for., pod uvjetom ipak: *„da meni nadzorništvo i nadalje ostane: glede obustavljenja pako nagrade moje izviestit ću, kad mi se plaćavel. župana doznači“.* Akoprem tako daleko odsutan, Vukotinović osta ipak privr. čuvarom nar. muzeja tja do 1 travnja 1862, kada bje mjesto njega imenovan pravim čuvarom nar. muzeja Miho Sabljar. Muzej,

više od godinu dana predan u ruke dnevničarske i sasvim nesposobne, nije jamačno mogao napredovati, morao je dapače stradati, kao što se i sbilja dogodilo.

Za Vukotinovićeve ravnanja, dok je on naime u Zagrebu stanovao, njekeje su se prirodoslovne sbirke ne samo sve većma razvile, nego su bile i većim dielom uređjene, prem i tada ne temeljito, pošto treba jih sada na novo proučiti, urediti, i što je najpotrebitije, točno popisati. S druge strane sbirke arkeološkičke i knjižnica, neimajući u upravi ni jednoga skrbnika, ostadoše sasvim zapuštene, a moglo bi se dapače reći, da su kroz ovo dugo vrieme veoma stradale i nazadovale. Zna se po jednom spisu Vukotinovićeveu od 1 svibnja 1858, da je nar. muzej imao tada 27,364 stara novca, naime 67 zlatnih, 6890 srebrnih i 17,982 bakrena. Srvnimo li ovaj broj sa gori navedenim od g. 1855, to sliedi, da je već tada bilo mnogo novaca propalo, t. j. 1 zlatan, 391 srebren i 2103 bakrena, osim novaca, koji su, kao što smo spomenuli, onda bili kod g. Vukotinovića, i osim onih, koji su bili od 8 svib. 1855 do 1 sv. 1858, naime za pune tri godine, prispjeli na dar. Istina, ob ovih zadnjih neima točnoga izvješća, pošto za Vukotinovićeve ravnanja prestao bješe običaj oglasivati u N. Novinah dolazeće darove; no ipak ostavši nam muz. spisi svjedoče, da je 1 siečnja 1856 darovao muzeju g. bar. Danilo *Rastić* 4 zlatna novca i 246 drugih; da je 13 veljače 1857 Ivan *Kukuljević* izručio 1 zlatan i 166 drugih dubrovačkih novaca itd., a iz jednoga M. Sabljarovom učinjena popisa poklonjenih novaca od g. 1855 do 9 rujna 1857, jasno je, da je za to vrieme došlo u nar. muzej 6 zlatnih, 308 srebrnih i 2066 bakrenih novaca.

Imenovanjem Sabljarovim za čuvara nar. muzeja pre-stade i nered, koj je muzeom zavladao bio, i uređenje navlastito arkeološkičkih sbiraka, od g. 1857 obustavljeno, opet se kretati poče. Na predlog Sabljarov dozvoli namj. vieće 4 prosinca 1862 društvu za poviest jugoslavensku, da imenuje tri posebna odbora: za starine, za prirodoslovje i za knjižnicu, koji bi se o tom starali, da se dotične sbirke u red dovedu. Odbori, uvjerivši se, da u narodnom domu prostorije nisu dovoljne za dalnji rad i onda, kad

bi se odkazao stan dvorani, u čem opet težkih zaprieka, zamoliše 11 lipnja 1863, da se dopita nar. muzeju za stan staro kazalište s popravkom, kao što je bilo u predlogu sabora od g. 1861.

Sabljar istroši za ovog drugoga ravnanja nar. muzeja, može se reći slobodno, i ono malo ostavših mu fizičnih sila na uređivanje i pomnoženje sbiraka. Koliko je on truda u tom uložio, jasan su dokaz obširni katalogi, koje je u muzeju ostavio, prem danas neupotrebljivi, nješto zato što poslije njegove smrti novci, po njem uređjeni, bili su skoro svi radi zlatnih iskani i izmješani, a nješto i zato što je on sliedio u uređivanju numismatike njeke svoje vlastite nazore, koje se nikako ne slažu sa današnjim razvitkom ove znanosti. Mnogo se pako trudio i sada, da se sbirke muzealne novimi prinesci i darovi obogate, kao što nas uvjerava njegovo obsežno dopisivanje sa rodoljubi iz svih krajeva naše zemlje. S toga nije čudo, što su se darovi za muzej sve više množili. Glavni darovatelji za ovo doba bili su djak. biskup *Strossmayer*, Augustin *Durbešić* u Rieci, biskup *Soić* u Senju, Ivan *Kukuljević* u Zagrebu, dr. Fr. *Rački* itd. za starine; stožernik *Haulik*, Julio *Krcivoj*, dr. Mirko *Šuhaj*, Ferd. *Zerjavić*, *Matica* srbska i česka itd. za knjižnicu; kapetan *Filipović*, udova *Šandor* rodjena *Kukuljević*, c. k. vrh. *komorski sud* itd. za zoologiju; grofica *Kulmerova* itd. za slike. Sabljárova je zasluga, što sbirka Iv. Diericha iz Siska sada riesi naš arkeologički odsjek; da postane muzejska i u tudje strane ne prodje, potruđe se najprvo Vjekoslav *Štauduar*, sisački veliki sudac, i ondješnji trgovac *Šestić*, da u istom Sisku saberu zahtjevane za nju novce; a pošto se u Sisku nije moglo više od 450 for. u tu svrhu sakupiti, priteče jim u pomoć Sabljar, komu podje za rukom sabrati, što je jošte manjkalo. I ta sbirka, prvo Sisku namienjena, privoljenjem sisačkih rodoljuba bude u naš nar. zavod spravljena. Kupila se tada Sabljárovom skrbi za prirodoslovni odsjek velika sbirka ptica od baruna Duray-a; od Vormastina sbirka kukaca i leptira za 480 for. itd.

Po smrti Sabljara, koju isti dan 21 prosinca 1865 oplakaše Narodne Novine, žaleć, što je nar. muzeju tom

nezgodom ponestao njegov *tvorac i nastojnik*, osta naš zavod upravo bez mila i draga. Nješto kašnje povjerena bude pazka na starine i knjižnicu prof. Jagiću, a na prirodne pralječniku dru. Slosseru; ali ovi javni činovnici, mogli su samo sбирke čuvati, i došavše darove spremati. O napredku tu nije moglo biti govora.

Ako sada promotrimo sredstva i upravu našega zavoda za ovo prvo doba njegova života: lasno ćemo se osvjedočiti, da je jamačno čudo, što je i onako uzrasao, kao što upravo jest. Iz početka pa tja do g. 1857 ponajviše je živio o blagodarnosti gospodarskoga društva i o dobrovoljnih prinescih; nješto prije i kašnje o milosti nejednakoj zemaljske vlade, o prinescih i o glavnici, koja međjutim do g. 1866 bila je već uzrasla do 10,715 for. Za ovu doprinesošē navlastito *nj. Veličanstvo* naš premilostivi kralj 2000 for., stožernik Haulik 4000, dobrovoljni prilozu upravo u tu svrhu sabrani 1147, bar. Ambroz Vranjicani 378, Ana Paravićeva rodjena Voikffy 200 itd. Što se pako tiče muz. uprave, ovu je vodio jedini čuvar, drugom službom obterećen, izuzam Sabljara. Čuvar nije dugo imao za svoje djelovanje u muzeju nagrade, te je ovo mjesto u muzeju samo mimogred zapremao. Zgadjalo se pače i to, da ili nije bilo dugo zavodu ni samoga čuvara, ili ovaj je kano činovnik sjedio daleko od Zagreba, i tako bjehu sбирke izložene opasnosti. S druge strane jedini čuvar nije mogao biti vještak u različitih strukah, starinar i prirodoslovac.

Iz ovoga privremenoga stanja izveden je nar. muzej u novije doba.

U saboru g. 1861 bje imenovan osobiti odbor, koj pod predsjedničtvom bisk. Strossmayera sastavi predlog o preustrojstvu nar. muzeja. Sabor si ovaj predlog usvoji člankom 85. te ga malo kašnje sa svojom predstavkom od 24 rujna 1861 podnese kralju na odobrenje. Sabor išao je tada i dalje, te je 17 svibnja iste godine zaključio i kralja zamolio, da blagoizvoli imenovati za muzealnoga čuvara prof. Simu *Ljubića*, tada u službi kod mlet. arkiva (Rieš. čl. CX). Vidio je sabor i to, da narodni dom nije sasvim prikladan za muzej, te je u isto doba odredio,

da se ovaj zavod smjesti u zemaljsku sgradu, nekadanje staro kazalište, i da se ovdje dogradi drugi sprat prama Tuškancu. Ali kao što skoro sve druge, tako i ove satorske predstavke budu arkivalskom prašinom pokrite. Odazvavši se javnomu mnienju pozva dvorska kancelarija napokon 23 ožujka 1864 namj. vieće, da joj podnese potanko izvješće o postanku i o stanju i imetku nar. muzeja. Namj. vieće umah odredi odbor, koj, proučivši ovu stvar, predade obsirno izvješće, u kojem opisa žalostno stanje muzeja, i naglasi, da mora svakojako postradati i propasti, ako se č:m prije ove nevolje neizbavi. Namj. vieće nezakasni na tom temelju obavijestiti dvorsku kancelariju, no sve badava. Napokon je sliedeći sabor predstavkom od 9 prosinca 1865 zahtjevao, da se muzej što brže u smislu saborskog predloga od g. 1861 preustroji. Već 2 siečnja 1866 *Njegovo Veličanstvo* premilostivi kralj naloži vladi, da onu organičnu ustanovu saboru predloži, te onda za odobrenje i uzakonjenje podnese. Vlada dakle predloži osnovu uz njeke sitne preinake zem. saboru, koj ju u istom obliku primi, dodav samo k § 14: *plaće osoblja muzealnoga ustanovljuje akademija.* Ova je zakonska osnova previšnjim odpisom od 4 ožujka 1866 potvrđjena i za tiem uzakonjena. Napokon odredi sabor godišnju dotaciju zem. nar. muzeju, naime 140 for. za muz. pisarnicu, 200 for. za male potrebštine, 100 for. za ogriev, i 1000 for. za znanstvena putovanja i nabavu povećih sbiraka.

Isti dan bješe potvrđjena i pravila jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Po § 1 muzealnih pravila nar. muzej imao je stajati pod upravom akademije. Ova se dakle umah, čim stupi u život (26 srp. 1866), pobrini, da u smislu muzealne ustanove muzej s nova preustroji. Najprije izposlova kod vlade, da muzealnim stanom bude staro kazalište, i da se dogradi prama Tuškancu, kako je bio sabor od g. 1861 odredio. Zatim se starala, da obskrbi nov zavod sposobnim osobljem, te uz natječaj budu imenovani jednoglasno u akademičkoj sjednici od 29 studenoga 1867 prof. S. Ljubić za pristava u razdjelu arkeologičkom a Spiro Brusina za pristava u razdjelu prirodoslovnom. U isto vrieme bje odlučeno, da se mjesto

čuvara za sada još ne popuni; ali je akademija svojim odpisom od 9 veljače 1868 imenovala prvoga pristava S. Ljubića *privr. glavom i ravnateljem cijeloga zavoda*. Stoprv početkom slijedeće godine 1869 otvori akademija opet natječaj na mjesto pravoga čuvara, te na temelju § 14 muzealnih pravila u sjednici od 3 svibnja 1869 imenova jednoglasno prof. S. Ljubića, dosadašnjega privremenoga, *pravim* čuvarom, i to imenovanje podni umah vis. zemalj. vladi za previšnju potvrdu, koja se još dan danaska očekuje. Da se i ostalo muzealno osoblje popuni, isti privr. čuvar namjesti na temelju § 14 muz. ustanove uz natječaj 31 siječnja 1868 za muzealne podvornike: Eduarda Vormastinia ujedno muz. preparateura, a Floriana Pečnjaka ujedno pazikuću.

Muzealni ravnatelj, čim nastupi službu, dade muzealne sbirke iz narodnoga doma premjestiti u drugu zgradu, saborom odredjenu i dielomice pripravljenju. S druge strane jugosl. akademija izabra između sebe muzealni odbor, koj bi nar. muzeom upravljao; u njem su akademici: dr. Rački, dr. Slosser i dr. Matković; i sastavi muzealni poslovnik za nutrnje muzealno uredovanje. Na predlog privr. čuvara imenova ista akademija i muz. povjerenike u svih stranah naše domovine, dade jim naputak s dotičnim proglasom. I drugo mjesto pristava bude popunjeno imenovanjem dra Gjure Pilara u skupnoj sjednici jugosl. akademije dne 29 srpnja 1870. Imajuć tako muzej svoje osoblje, koje se neposredno brini za uredjenje i umnoženje njegovih sbiraka, i stojeć pod nadzorom vrhovnoga u domovini naučnoga zavoda, zadobi on tiem čvrst osnov svojemu razvitku. Ovo osoblje sada uredjuje sbirke, te će jih po lagano opisati u ovom viestniku, da dodju do znanja i našemu narodu i učenu svietu.

U Zagrebu 1 studenoga 1870.

Prof. S. Ljubić.

USTROJSTVO MUZEJA.

Br. 181. 1866.
Pr.

MI FRANJO JOSIP PÈRVI,

PO BOŽJOJ MILOSTI CESAR AUSTRIJANSKI, KRALJ UGARSKI I ČESKI, KRALJ LOMBARDEZKI I MLJETAČKI, DALMATINSKI, HÈRVATSKI. SLAVONSKI, GALIČKI, VLADIMIRSKI I ILIRISKI; ARKIVOJVODA AUSTRIJANSKI ITD. ITD.

Častni, poštovani, poglaviti i velemožni, ugledni i plemeniti, mudri i obzirni, ljubljeni, vjerni Naši!

Želeć viernomu narodu mile Nam kraljevine Hèrvatske i Slavonije dati novi dokaz otčinske Naše prijazni i milosti, kojom smo mu uvijek blagonaklonjeni, uslišasmo preponiznu molbu Viernostih Vaših podnešenu Nam rad premilostive potvrde pravilah narodnoga muzeja preponiznom saborskom predstavkom Vašom od 16. veljače tekuće godine, ter odobravamo i potvrđujemo preponizno Nam predložena pravila narodnoga muzeja i dozvoljujemo ujedno premilostivo, da se ta pravila uzakone.

U ostalom ostajemo Vam cesarskom Našom i kraljevskom prijazni i milosti blagonaklonjeni.

Dano u Budimu dne četvèrtoga mieseca ožujka godine spasa hiljadu osam sto šestdeset i šeste, vladanja Našega godine osamnaeste.

Franjo Josip.

(L.S.)

Milan Barun Kussevich p. m.

Po previšnjoj zapoviedi Njegova posvetjenoga cesarskoga i kraljevskoga apoštolskoga Veličanstva.

Dr. Eduardo Jellaehieh Buzinski.

PRAVILA

narodnoga zemaljskoga muzeja u Zagrebu.

§ 1. Narodni muzej u Zagrebu sa sbirkami prirodninah i starinah i knjižnicom je zemaljski zavod kraljevine Dalmacije, Hèrvatske i Slavonije, te stoji pod zaštitom sabora i pod upravom akademije jugoslavenske.

§ 2. Narodni muzej kao zemaljski zavod, u koliko nije mu dovoljan poseban vlastiti imetak, uzdržavat će se iz regnikolarne zaklade.

§ 3. Narodni muzej dieli se u dva glavna razdiela, od kojih jedan sadèržaje sbirku prirodninah, drugi sbirku starinah s knjižnicom. Svaki od ovih razdielâ dieli se po zahtievih znanostih u odsjeke. Ima se takodjer nastojati, da se osnuje obèrtnièki odsjek.

§ 4. Prirodoslovni razdiel sastoji se iz sbirkâ svih carstvah prirode, ogranièenih ipak na obseg trojedne kraljevine i na one prirodnine susiednih zemaljah ili inostranstva, koje sustavno popunjuju prirodoslovnu sliku kraljevinâ Hèrvatske, Slavonije i Dalmacije.

§ 5. Starinarski razdiel sastoji se iz predmetâ od historičke ili umjetne vrijednosti, osobito za trojednu kraljevinu posebnim obzirom na starine našaste ili koje se mogu naći u njezinu obsegu.

§ 6. Knjižnica biti će èest starinarskoga razdiela dotle, dok se inako neodredi. Ona sastoji iz uèenih dielâ svijuh strukah znanosti s osobitim obzirom na književnost slavensku u obèe, jugoslavensku na poseb. Ona imade takodjer odsjek sa sbirkom rukopisâ i listinah, tièuèih se poviesti i književnosti hèrvatske.

§ 7. Narodnim muzejom neposredno upravlja osoblje imenovano u smislu §§ 14. 15., koje je za svoje djelovanje odgovorno. Ovo osoblje prima plaću iz zaklade gore u § 2. naznaèene.

§ 8. Osoblje narodnoga muzeja sastoji se:

- a) iz èuvara (custos) kano glave i ravnatelja cieloga zavoda;
- b) iz dvajuh pristavâ, od kojih jedan pridieljen je prirodoslovnomu, drugi starinarskomu razdielu; napokon
- c) iz dvajuh podvornikâ t. j. po jedan za svaki razdiel.

Jedan od podvornikâ biti će ujedno pazikuèa, te će u to ime imati bezplatan stan u kući narodnoga muzeja.

§ 9. Čuvar je neposredno podčinjen akademiji jugoslaven-skoj, od nje primat će naredbe, njoj će podnašati izvješća i pred-loge o narodnom muzeju.

§ 10. Pristavi podčinjeni su neposredno čuvaru muzeja, a među sobom u svojstvu pristava red se po dobi imenovanja.

§ 11. Čuvarom može biti bud prirodoslovac bud starinar, komu je stanje trojedne kraljevine sa gledišta bud prirodoslov-noga, bud arkeološkoga dobro poznato.

§ 12. Jedan od pristava ima biti prirodoslovac, a jedan ar-keolog. Ovaj će biti ujedno knjižničarom dotle, dok se knjižnica ne bude u toliko umnožala, da bude od potrebe poseban knjižničar.

§ 13. Mjesta čuvara i obaju pristava popunjuju se putem raz-pisana natječaja; nu mogu se na ta mjesta iznimno i bez natje-čaja pozvati prirodoslovci i arkeolozi na glasu. U ostalom:

a) natjecatelji imati će dokazati sustavno znanje bud prirodoslovne bud starinarske struke, isto tako poznavanje hrvatskoga kao poslovnoga i službenoga jezika;

b) molbenice natjecateljah za mjesto pristava priobćiti će se čuvaru, da podnese trojni predlog.

§ 14 Čuvare i pristave imenuje jugoslavenska akademija. Imenovanje čuvara valja da potvèdi Njeg. c. kr. apošt. Veličanstvo. Podvornike namiešćuje i odpušta čuvar, te ih prijavlja jugo-slavenskoj akademiji.

Plaću osoblja muzealnoga opredielit će jugoslav. akademija.

§ 15. Osoblje muzeja obavljat će poslove po poslovniku izradjenu od akademije jugoslav. i u smislu posebnih naputakah.

§ 16. Službeni i poslovni jezik narodnoga muzeja jest jezik hrvatski.

§ 27. Ova pravila mogu se preinačiti ili ukinuti samo na predlog sabora i s privolom krune.

Pravila narodnog muzeja jesu previšnjim Njegovog cesarsko-kraljevskog apostolskog posvetjenog Veličanstva reskriptom od 4. ožujka t. g. 1866 premilostivo potvrđjena.

Milan Barun Kussevich p. m.

(L. S.)

Dr. Eduardo Jellachich Buzinski.

MUZEALNO OSOBLJE.

Prof. SIME LJUBIĆ,

imenovani čuvar, u razdjelu arkeološičkom.

SPIRO BRUSINA,

prvi pristav u razd. prirodosl., a odsjeku zoološičkom, botaničkom
i paleontološičkom.

Dr. GJURO PILAR,

drugi pristav u razd. prirodosl., a odsjeku za mineralogiju i geologiju.

EDUARD VORMASTINI, podvornik-preparateur.

FLORIAN PEČNJAK, podvornik-pazikuća.

MUZEALNI ODBOR AKADEMIČKI.

Dr. FRANJO RAČKI, predsjednik jugosl. akademije,
kao predstojnik.

Dr. JOSIP ŠLOSER,
akademik.

Dr. PETAR MATKOVIĆ,
akademik.

JOSIP TORBAR,
akademik.

PROGLAS

jugosl. akademije u poslu nar. zemalj. muzeja, i muzealni povjerenici od nje imenovani.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti primi pod svoju upravu „narodni zemaljski muzej“ u smislu § 1. previšnjim odpisom od 4. ožujka 1866 premilostivo odobrenih pravila. Ona si za dužnost drži ovo staviti našem narodu do znanja tim više, što su dosadanje sbirke narodnoga muzeja postale skoro izključivo njegovom darežljivošću, i što o njegovu sudjelovanju u buduće takodjer s velike česti visi razvitak ovoga zavoda našega.

Primivši akademija upravu nar. zem. muzeja u svoje ruke i pregledavši njegove sadašnje sbirke, lasno se mogla uvjeriti, da su ove sbirke tek zametak onakovu narodnomu muzeju, kakav se imade tek stvoriti, da bude našoj nauci na korist a našoj domovini na slavu.

U smislu rečenih pravila naš se narodni muzej dieli u dva glavna razdjela, od kojih jedan sadržaje sbirku starina s knjižnicom, drugi sbirku prirodnina. Svaki ovih razdjela dieli se po zahtjevih nauke u odsjeke; a nastojat će se, da se osnuje odsjek za jugoslavensku etnografiju i odsjek obrtnički. Nu pošto je svrha našem narodnomu muzeju, da predstavi viernu sliku kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije tako u arkeološkičkom, kano u prirodoslovnom smjeru: to se kaže samo po sebi, da će se sbirke našega narodnoga muzeja ograničiti na obseg trojedne kraljevine, a popunjavati predmeti susjednih zemalja ili inostranstva samo u toliko, u koliko to iziskuje suvislost njihova i sustav nauke.

Naš muzej treba da s vremenom bude narodni hram, u kojem će povjestnik naći sakupljene sve preostale spomenike prošlosti naše, u kojem će prirodoslovac naći sve životinje, biljke i rude, što no jih imade naša domovina u izobilju, u kojem će svaki sin domovine naći sustavno uredjene ostanke i sakriveno blago ove majke svoje. Takav muzej zahtjeva nauka i zahtjeva naša domovina.

Ali kako smo daleko od toga savršenstva, ako se obazremo na sadašnje sbirke narodnoga muzeja! Razdjel arkeologički, ako izuzmemo sbirku numismatičku, koja je u ostalom dosta nepodpuna, neima gotovo ništa spomene vrijedna. Razdjel prirodoslovni stegnut je malo ne na jedinu sbirku mineralogičku, ali i ova sadržaje rude samo jednoga diela naše domovine. Pojedini odsjeci jednoga i drugoga razdjela neimadu gdje koji ni jednoga predmeta, a toli važan antropologički odsjek, koji bi mogao biti i veoma poučan i veoma bogat, badava ćeš tražiti u našem narodnom muzeju. Sadanja knjižnica postala je iz dobrovoljnih prineseaka; u njoj imade hrpa knjiga, ali one su, kada se izuzmu djela priposlana od različitih učenih društva, bez svakoga sustava.

Sastavine našega muzeja, kakove su sada, naravna su posljedica postanka i dosadanjega razvitka toga zavoda našega. Ali od sada, pokle je narodni muzej proglašen zavodom zemaljskim, pokle je dobio redovitu posrednu i neposrednu upravu, pokle će mu se do skora prirediti shodne prostorije, pokle mu je za nabavljanje i popunjenje sbiraka doznačena godišnja pripomoć, od sada može svaki očekivati većim pravom, da narodni zemaljski muzej postane ogledalom za prošlost i sadanje prirodno stanje trojedne kraljevine.

Takovim će narodnim zavodom biti naš zemaljski muzej, kada odsjek starina bude sakupio sve preostale spomenike nadjene na zemljištu trojedne kraljevine i odnoseće se od najstarije do novije doba na javni, domaći i vjerski život, na epigrafiku, gliptiku, keramiku, plastiku itd., te se u njem odsievala bude tisućugodišnja prosvjeta ove naše malene ali u tom pogledu veoma zanimive zemlje — kada sbirka numismatička posakupi pjenaze ili u ovom obsegu kovane ili ovdje našaste i svjedočeće, s kojim je inostranim svijetom naša domovina stala u prometnom i trgovačkom doticaju — kada u mjetnički odsjek sabere umotvorine, koje su ili od domaćih sinova potekle ili proizvedene u našoj domovini, a uza to nam predočio bude zaslužnije muževe naroda — kada narodopisni odsjek sastavi skup odiela, sprava kućnoga i obrtnoga života, poprsja, obličja itd. za poznavanje našega naroda, a osim toga i okostnica i lubanja, našastih na slavenskom jugu — kada knjižnica osim učenih djela svih struka znanosti i osim djela naše stare i nove književnosti sadržavala bude rukopise važne za povjesti paleografiju, pečate, grbove, zemljovide itd. odnoseće se na našu domovinu — napokon kada ogro-

man razdjel prirodoslovni rasvio nam bude vjernu sliku naravi naše zemlje u svojih sbirkah: zoologičkoj, botaničkoj, mineralogičkoj i paleontologičkoj.

Ovakav nam valja stvoriti narodni zemaljski muzej. Da se to čim prije sbude, o tom će jugoslavenska akademija nastojati sa svom snagom; to će biti briga osoblja muzejnoga. S ove će se strane gledati, da se naša domovina malo po malo arkeologički i prirodoslovno iztraži i prouči, da se sbirke sustavno uredi, popune i razviju, a da se novi odsjeci čim prije zametnu.

Ali ako igdje drugdje, to je doisto ovdje potrebno sudjelovanje svih prijatelja ovoga narodnoga zavoda, pače sudjelovanje celoga naroda.

Sbirke su muzeja tako razgranane, predmeti tako različiti i razijsani, da pojedine osobe nemogu sve sakupiti, što bi valjalo snesti u taj hram nauke.

I ovo je glavni razlog, sbog kojega se akademija, primivši upravu zemaljskoga narodnoga muzeja, obraća javno na sve prijatelje toga zavoda, moleć jih za pomoć i podporu. Jednu joj i drugu mogu oni dati različitim načini. Tko imade sbirku ili pojedine stvari, tako starine kano i prirodnine, a odnose se na trojednu kraljevinu ili južno-slavske zemlje, taj neka ove predmete prijavi akademiji, koja će ih, ako jih vlastnik neustupa na dar, odkupiti, koliko može, za narodni muzej. Tko znade, gdje ili u koga imade takovih starina ili prirodna, neka bude tako dobar te obavijesti akademiju. Javne oblasti i zemaljski dostojanstvenici imadu priliku uputiti podčinjene si organe, da paze, kako naše prirodnine i starine nebi u strani sviet prošle, već se nabavile za naš muzej. Plemstvo i vlastela mogu spomene svojih predjaka, koji su si u poviesti narodnoj stekli ime, sahraniti za sva vremena u ovom narodnom hramu. Ljudi, koji po svojem zvanju stoje u svakdanjem doticaju s naravju, lasno će prirodninami umnožati naše sbirke. U kratko: svi razredi i stališi našega naroda mogu se natjecati u podizanju narodnoga zemaljskoga muzeja riečju i djelom.

Tko dakle imade, tko nabavi, tko znade da drugi posjeduje prirodnine naše zemlje, kano životinje, rude, okamine, biline itd. ili starine: kano kamen s nadpisom, sprave, orudje i oružje od kamena, mjedi i željeza, nakite od jantara, stakla, srebra i zlata, pepelnice, žare, zdjele, čaše, kućno i crkveno posudje, odjeće,

rezbarije, slike i druge umotvorine itd. staroga i srednjega vieka, isto tako rukopise, listine, zemljovide, osnove i nacрте starih gradova, sgrada i podrtina, likove, grbove, pečate, vlastoručne podpise slavnijih muževa našega naroda, stare pjeneze, spomenice i medalje itd., taj da izvoli obratiti se na jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti kano upravljateljicu narodnoga zemaljskoga muzeja. Da pako prijatelji ovoga zavoda uzmognu lašnje svoje stvari doprinieti, jugoslavenska se akademija, uzdajuć se u njihovo rodoljubje, pobrinula za povjerenike narodnoga muzeja stanujuće u raznih priedjelih trojedne kraljevine. Komu je dakle sgodnije, taj se može neposredno obratiti na takova povjerenika. Ovi povjerenici jesu sliedeća p. n. gospoda:

Omčikuš, poštar na malom Halanu u Lici.	Lipovac Tomo, trg. u Kotoru.
Dražić dr. M., lieč. u Karlovcu.	Ljubić Kaž., sveć. u Makarskoj.
Bakotić C. Ant., g. prof. u Rieci.	Radulović P., trg. u Obrovcu.
Mihajlović V., g. prof. u Senju.	Pavlinović M., kan. i župnik u Podgori.
Ilk Josip, providnik u Sisku.	Mataš o. A. K., g. rav. u Sinju.
Polić Ante, trgovac u Senju.	Javor J., župnik u Skradinu.
Valjavec M., g. prof. u Varaždinu.	Vojnović dr. K., odvj. u Spljetu.
Šokčević o. N., prof. u Djakovu.	Mrkica Jos., kan. u Šibeniku.
Rački V., šumar u Djakovu.	Danilov dr. Fr., g. prof. u Zadru.
Vukasović Ž, g. ravn. u Osieku.	Boglić dr. Ant., liečnik u Hvaru.
Bartulić V., gim. ravn. u Požegi (sada u Karlovcu).	Volarić Fr., kanonik u Krku.
Okrugić Il., ž. u Petrovaradinu.	Arneri dr. Rafo, bilj. na Korčuli.
Stojanović M., naduč. u Zemunu.	Ragusin Petar, pom. kapetan na velikom Lošinju.
Ljubiša Stj., n. zast. u Budvi.	Peš Luka, posjednik na Mljetu.
Deroko N., kanonik u Budvi.	Gurato Iv., svećenik na Rabu.
Vragolov Gj., trgov. u Captatu.	Zanella P., duh. pom. na Visu.
Mlinar o. Mate, žup u Drnišu.	Volčić J., žup. u Veprincu za Istru.
Pucić knez Rafo, posjednik u Dubrovniku.	Bogišić dr. V., u Temešvaru (sada prof. u Odesi).
Budmani P., g. prof. u Dubrovniku.	Božić K., kons. čin. u Sarajevu
Monti dr. Lov., gr. nač. u Kninu.	(sada u Sisku).

Kano što ni jedan do sada oglas i poziv odnoseći se na zavode naše nije ostao u narodu bez uspjeha, tako neće jamačno proći ni ovaj bez velike po narodni muzej koristi. U svakom pried-

djelu naše domovine imade rodoljuba odličnih, koji su osvjedočeni, da narod gradeći si budućnost na prosvjeti i znanju negradi na piesku. Ovim su rodoljubom namienjene poblize i ove dvie tri rieči.

U Zagrebu, 1. svibnja 1868.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Dr. Fr. Rački,
predsjednik.

Gj. Daničić,
tajnik.

Muzealni povjerenici kašnje jugoslavenskom akademijom imenovani.

Kušević Ant., liekar u Daruvaru.	Ostoić N., ob. načelnik u Blatu.
Simonić Ante, činovnik u Zadru.	Ogjić Živ., d. pom. u Mitrovici.
Milić Vinko, savjetnik, sudac u Budvi.	Gruber Cv. d. pom. u Grižanih.
Grujić Zak., učit. u Mitrovici.	Katić Ante, svećenik u Solinu.
Bobek Sk., trgovac u Sisku.	Slišković M., trg. u Opuzenu.
Glavinić prof. u Spljetu.	Zlatković o. Stj., žup. u Danilu.
Kadčić-Peko o. Petar, u sv Križu Živogošća.	Tkalčić, prebendar u Zagrebu.
Miličević o. Fr. Mar., župnik u Igranih za Hrecegovinu.	Jovanović Vl., kap. u Risnu.
Glibota o. Fr., žup. u Runoviću.	Padavić T., posjednik u Trstu.
Knežević o. Ante, u Sutiskoj u Bosni (sada u Djakovu).	Zanchi Pavao, žup. u Obrovcu.
	Ljubić Iv., liekar u St. Gradu.
	Ilić Luka, župnik u Mačkovcu.

STJEPAN HRČIĆ
ZAGREB I. Vrančićeva 1a

SBIRKE

NARODNOGA ZEMALJSKOGA MUZEJA.

I.

ARKEOLOGIČKI RAZDJEL.

A. Kollerova egjipatska sbirka.

Ova je sbirka čest velike sbirke starina, koju je c. kr. podmaršal bar. Franjo Koller († 1826) bio u Napulju sakupio, gdje je deset godina carsku službu obnašao. Ovu je sbirku vještačka ruka bila u deset odsjeka razdjelila prema razlikosti starina i spomenika. Bogata sbirka grčko-etruskih posuda, kano i posuda od terre cotte i starinskoga stakla, za tiem mjednih tvorina i vajarskih umotvorina kupljena bi za kr. muzej u Berlinu.

Sbirka egjipatskih starina, koja se njeko vrieme čuvala u obiteljskom gradu Obristvu a novije doba u Pragu, postala je svojnom ovoga narodnoga zemaljskoga muzeja. Ovu je sbirku bio poznati rimski starinar Lanci od grčkoga starina-prodavaoca Papiandropola nabavio, pa ju je po njezinu sadržaju medju vrstnije pribrojio.

Prem je svrha našega muzeja sakupljati starine na zemljištu trojedne kraljevine i slavenskoga juga: to mu se ipak nije svidjelo uzkratiti mjesta ovoj sbirci, koja, u sebi ugledna, pade mu u dio bez velike žrtve. God. 1867 bi predsjedniku jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti preč. g. dru. Fr. Račkomu učinjena ponuda, da se ova sbirka, koju je ravnateljstvo c. kabineta za starine u Beču procienilo na 7000 for. kupi za naš muzej. Kollerova obitelj ukazala se posredovanjem jedne visokorodjene hrvatske rodoljubke, koja u svojoj čednosti želi ime u tajni sahraniti, pripravnom sbirku za tri tisuće for. ustupiti, koje bi se u tri godišnja roka izplatiti mogle. Dobivši predsjednik tisuću for. od preuzv. g. pokrovitelja biskupa J. J. Strossmajera pozva dne 15 siečnja 1868 odličnije rodoljube na dobrovoljne priloge. Poziv nije ostao bez odziva, te se do skora sakupi 1700 for. prieko potroška za vozarinu i poštarinu, tako da je za podmirenje kupovnine valjalo muzeju dodati samo 300 for. Osim preuzv. g. djakovačko-bosanskoga i sriemskoga biskupa znatnije su priloge poklonili: pohvaljena ro-

doljubka raztereticu od 500 for., pokojni kardinal nadbiskup Gjuro Haulik 200 for., preuzv. g. ban bar. Levin Rauch 100 for., presv. g. gr. Julio Janković 100 for., presv. g. biskup Ivan Kralj i bar. Nikola Vranicani-Dobrinović po 50 for. Ovim se i ostalim darovateljem izriče zahvalnost u ime našega zavoda.

Cielu je sbirku u ime jugoslavenske akademije, koja upravlja zem. nar. muzejem, primio u Pragu prof. V. V. Tomek, član iste akademije, kojemu se za trud zahvaljuje; a sbirka dodje ovamo u travnju 1868. Ona je pregledana, poredana i djelomice popisana poznatim egyptologom prof. H. Brugschom¹, koj se njom prigodom svojega u Zagrebu g. 1869 boravljenja zanimao i našao ju veoma znamenitom za prijatelje starina one nilske pokrajine.

Po želji obitelji ostavlja se ovoj sbirci i u našem zavodu ime nekadanjega joj vlasnika.

Spremka I.

a. Kukci s napisima, u kojih se označuje poglavje iz mrtvačke knjige starih Egjipćana.²

- Broj 1—5. Hlorolit. Najveći dug $0,7\frac{1}{2}$ a širok $0,4\frac{1}{2}$; najmanji dug $0,4\frac{3}{4}$, a širok $0,3\frac{1}{4}$.
- „ 6. Vapnenac. Dug $0,5\frac{1}{2}$, šir. 0,4.
- „ 7. Quarzit. Dug 0,5, a šir. $0,3\frac{1}{2}$.
- „ 8—10. Porfiroid. a) dug 0, $5\frac{1}{2}$ a šir. 0, $3\frac{1}{2}$; b) dug 0, $4\frac{3}{4}$ a šir. $0,3\frac{1}{4}$; c) dug $0,4\frac{3}{4}$, a šir. $0,3\frac{1}{2}$.
- „ 11. Kremenac. Dug $0,4\frac{1}{3}$, a šir. 0,3. Malko okrnjen.
- „ 12. Lazulit. Dug $0,3\frac{1}{4}$, a šir. 0,2. Okrnjen.
- „ 13. Feldspat. Dug $0,3\frac{1}{3}$, šir. $0,2\frac{1}{2}$.
- „ 14—15. Pečenica. a) dug skoro 0, 4, šir. 0, $2\frac{1}{2}$; b) dug skoro 0,3, šir. $0,1\frac{3}{4}$.
- „ 16—18. Serpentin. a) dug 0, $5\frac{2}{3}$ a šir. 0, $3\frac{2}{3}$; b) dug 0, 5 a šir. $0,3\frac{2}{3}$; c) dug $0,3\frac{3}{4}$ a šir. $0,2\frac{3}{4}$.

b. Kukci bez napisa, kao znakovi tvorbe i poroda poslje smrti.³

- „ 19—22. Melanit. Najveći dug 0,6 a šir. 0,4; najmanji dug 0,4 a šir. $0,2\frac{3}{4}$.

¹U znak štovanja prama ovomu slavnomu mužu pridodajemo u podkrajku i njegovo izvorno označenje. ²Beschriebene Käfer, ein Kapitel aus dem Todtenbuche der alten Aegypter enthaltend. ³Käfer, Symbol der Schöpfung und Geburt nach dem Tode.

- Br. 23—42. Quarzit. Najveći dug 0,6 a šir. 0,4; najmanji dug $0,3\frac{1}{2}$ a šir. $0,2\frac{3}{4}$.
- „ 43—59. Porfiroid. Najveći dug $0,5\frac{1}{4}$ a šir. $0,3\frac{3}{4}$; najmanji dug 0,3 a šir. $0,2\frac{1}{3}$.
- „ 60—66. Hlorolit. Najveći dug $0,5\frac{3}{4}$ a šir. 0,4; najmanji dug $0,2\frac{3}{4}$ a šir. 0,2.
- „ 67—70. Sivac. Najveći dug $0,5\frac{1}{4}$ a širok $0,3\frac{1}{2}$; najmanji dug $0,3\frac{1}{2}$ a šir. $0,2\frac{1}{2}$.
- „ 71—73. Vapnenac. Najveći dug $0,5\frac{1}{4}$ a šir. 0,4; najmanji dug $0,4\frac{1}{4}$ a šir. $0,2\frac{3}{4}$.
- „ 74—75. Jaspr. a) dug 0,5 a šir. $0,3\frac{1}{4}$; b) dug $0,2\frac{3}{4}$ a š. 0,2.
- „ 76—77. Vapnena solja ¹. a) dug $0,3\frac{1}{2}$ a šir. $0,2\frac{2}{3}$; b) dug 0,3 a širok 0,2.
- „ 78. Kremenac. Dug 0,4 a šir. 0,3.
- „ 79. Lazulit. Dug $0,3\frac{3}{4}$ a šir. $0,2\frac{2}{3}$.
- „ 80. Lazulna pečenica. Dug 0,7 a šir. $0,4\frac{3}{4}$.
- „ 81. Piečanik. Dug 0,5 a šir. $0,2\frac{3}{4}$.
- „ 82. Syenit. Dug 0,5 a šir. $0,3\frac{1}{2}$.

c. Razni predmeti.

- „ 83. Lutka plosnata od drva ², razno bojadisana. Vis. 0,16.
- „ 84. Drven razno urezan okrug sa ručicama. Promjerje $0,8\frac{1}{2}$.
- „ 85—88. Tri odlomka skrinjice od drva. Drvo je zamaženo pečenicom, a ova većim dielom zeleno emailirana. Dugi su $0,9\frac{1}{2}$ a široki: jedan 0,6 a ostala dva $0,4\frac{1}{2}$ bez nožica.
- „ 89—91. Isis (Ceres) dojeća sina si Horosa ³. Tri komada, jedan od drva (vis. $0,8\frac{1}{2}$), drugi od vapnenca (vis. $0,7\frac{1}{2}$), a treći, krasno izradjen, od kloroporfira sa napisom (vis. 0,11), nego je odzgora malko okrnut.
- „ 92—96. Kipovi drveni Osirisa ⁴. Pet komada, od kojih tri nje-koć pozlaćena. Visoki su $0,18\frac{1}{2}$; 0,19; 0,11; $0,10\frac{1}{2}$; 0,7.
- „ 97. Na drvenoj ploči pečenicom zamaženoj (duga $0,12\frac{1}{2}$ a šir. $0,7\frac{1}{2}$) kukac od vapnenca zeleno bojadisan (dug $0,4\frac{1}{2}$ a šir. $0,3\frac{1}{2}$), znak tvorbe i preporoda ⁵.
- „ 98. Drven odlomak kipa bez glave njeke žene, vis. 0,20 ⁶.

¹Mramor, mramor aragon, a po njekojih iztočni alabastar (ubjel). ²Drveni predmeti svi su mal da ne od sikomora. ³Isis (Ceres) ihren Sohn Horos säugend. ⁴Holzstatuen des Osiris. ⁵Der Käfer, Sinnbild der Schöpfung und Wiedergeburt. ⁶Bruchstück von Frauenbildniss.

- Br. 99. Božanstven nakit od pera, njekoć razno bojadisan i stranom pozlaćen; dug $0,11\frac{1}{2}$ a šir. $0,9$ ¹.
- „ 100. Osoba moleća se Anubisu u spodobu Šakala². Dva komada od pečenice, plavo bojadisana; a) vis. $0,10$ a šir. $0,7$; b) vis. $0,6\frac{1}{2}$ a šir. $0,7\frac{1}{2}$.
- „ 101. Drvena egjipatska žlica, duga $0,30\frac{1}{4}$, krasno izrezana u dva komada³.
- „ 102. Prosta drvena posuda sa ručicama⁴. U otvoru promjerje $0,8$.
- „ 103. Poklop drveni krasno izrezan. Promjerje $0,7\frac{1}{2}$.
- „ 104. Posuda iz drva, kojom se voda grabi⁵, sa ručicom. Promjerje u otvoru $0,13$.
- „ 105. Krilati sokol, znak boginje juga⁶. Od platna vapnencem pomažena, te s jedne strane pozlaćena. Širok $0,31$ a vis. $0,7\frac{1}{2}$.
- „ 106. Drven češalj dvostruk, dug $0,18$ a šir. $0,7$ ⁷.
- „ 107. Drven crno bojadisan bik za žrtvu, dug $0,18$ ⁸.
- „ 108. Drven kumir stojeći, s lieve osakaćen, vis. $0,9\frac{1}{2}$.
- „ 109. Drvena žlica crvena, duga $0,12\frac{1}{2}$ ⁹.
- „ 110. Drvena staroegjipatska tintarnica za dvie masti, crvenu i bielu; sa osam pera; duga $0,38$ a šir. $0,5\frac{1}{2}$ ¹⁰.
- „ 111. Čučeći sokol drven, povapnjen te razno bojadisan, znak boga sunca, Horusa; dug $0,13\frac{1}{2}$ a šir. $0,6$ ¹¹.
- „ 112. Ulomak egjipatske drvene žlice, dug $0,22$ ¹².
- „ 113. Kip Amona (Zeusa) iz Tebe, od drva, vis. $0,31$ ¹³.
- „ 114. Zapisi od čista zlata našasti na mumijah, priliepljeni na modrim papirom pokritoj drvenoj ploči, koja je vis. $0,25$ a šir. $0,16$ ¹⁴.
- „ 115. Egjipatski opanci od bisosa, dugi skoro $0,29$ ¹⁵. Dva komada.
- „ 116. Opanci od sljepljena platna, dugi $0,23$ ¹⁶. Dva komada.

¹Ein göttlicher Federschmuck. ²Eine Person, den Anubis in Gestalt eines Schakals anbetend. ³Aegyptischer Holzlöffel. ⁴Altägypt. Holzgefäß. ⁵Schöpfgefäß, Holz. ⁶Der geflügelte Geier, Sinnbild der Göttin des Südens. ⁷Holzkaum, doppelter. ⁸Opferstier, aus Holz. ⁹Holzlöffel. ¹⁰Altägypt. Schreibzeug — 2 Sorten, roth und schwarz. ¹¹Hockender Sperber, Sinnbild des Sonnengottes Horus. ¹²Aegypt. Holzlöffel, Fragment. ¹³Statue des Amon (Zeuz) von Theben. ¹⁴Amulette von Goldblech, auf Mumien gefunden. ¹⁵Aegypt. Sandalen aus Byssos. ¹⁶Sandalen aus Carton-Stoff.

- Br. 117. Boca od pečenice u spodobi lutke. Desnica joj uz prsa sa pticom. Visoka 0,26.
- „ 118. Kukac od sadre, bakrenom solju bojadisan, znak sunca, dug 0,7 a šir. $0,4\frac{1}{2}$ ¹.
- „ 119. Dva prsta zajedno spojena od razna kamena, a služili su možda za gibanje papirusa. Najveći dug 0,10, najmanji $0,8\frac{1}{2}$. Četiri komada.
- „ 120. Nilski konj od vapnene solje, živ znak boginje Apet (Rhea), vis. $0,4\frac{1}{2}$ dug $0,6\frac{1}{2}$ ².
- „ 121. Miš od mjeda, živ znak boginje od Butoa ³. Dva komada, jedan dug na podnožju $0,13\frac{1}{2}$ a drugi 0,7.
- „ 122. Brada mučkoga kipa od tuča, duga 0,10 ⁴.
- „ 123. Staro-egjip. prsten za pečatanje od mjeda. Promjerje mu $0,3$ ⁵.
- „ 124. Posuda žrtvena od mjeda ⁶. Četiri komada, od kojih najveći vis. 0,12, najmanji $0,7\frac{1}{2}$.
- „ 125. Božanstvena kruna ženske sposobice iz zmija ureuskih, od tuča ⁷. Promjerje joj u otvoru 0,4.
- „ 126. Boginja Isis dojeća sina si Horusa, od tuča ⁸. Sedam komada, od kojih najveći vis. $0,20\frac{1}{3}$ najmanji 0,8.
- „ 127. Ručica staro-egjipatske žare, od tuča. Dva komada duga $0,11\frac{1}{2}$ ⁹.
- „ 128. Oči od mumijškoga liesa ¹⁰. Dva komada od tuča duga 0,8.
- „ 129. Okrug vječnosti kano zapis, od tuča, nješkoć pozlaćen, visok 0,4 ¹¹.
- „ 130. Boginja Isis (Ceres), žena i sestra Osirisova ¹². Dva komada, od tuča, vis. 0,10.
- „ 131. Šiljak staro-egjip. koplja, od tuča, dug $0,14\frac{1}{2}$ a širok $0,2\frac{1}{2}$ ¹³.
- „ 132. Nakit prnat od božanstvenoga tuča. Tri komada, od kojih najveći dug 0,20, a najmanji 0,11 ¹⁴.

¹ Geflügelter Käfer, Symbol der Sonne. ² Nilpferd, lebendes Sinnbild der Göttin Apet (Rhea). ³ Spitzmaus, lebendes Sinnbild der Göttin von Buto. ⁴ Bart einer männlichen Statue. ⁵ Altägypt. Siegelring. ⁶ Libations-Gefässe. ⁷ Götterkrone einer weiblichen Figur aus Uräusschlangen gebildet. ⁸ Die Göttin Isis ihren Sohn Horus säugend. ⁹ Henkel einer altägypt. Bronze-Vase. ¹⁰ Augen in Bronze, von einem Mumienkasten. ¹¹ Der Ring der Ewigkeit als Amulet. ¹² Die Göttin Isis (Ceres), Frau und Schwester des Osiris. ¹³ Altägypt. Lanzen spitze. ¹⁴ Federschmuck von Götter-Broncen.

- „ 133. Bog Orisis, kralj preminulih i podzemnoga svieta, Dionis kod Grka. Ima 28 komada, te su njekeji od mjeda a njekeji od tuča. Najveći vis. $0,20\frac{1}{2}$, najmanji $0,5$ ¹.
- „ 134. Zmija Ureusova, od mjeda, vis. $0,6$ ².
- „ 135. Horus (Apolo), sin Osirisov i Isisin, sjedeći, od tuča. Pet komada, od kojih najveći vis. $0,16\frac{1}{2}$ najmanji $0,8$ ³.
- „ 136. Horus (Apolo), sin Osirisov i Isisin, stojeći, od tuča. Dva komada, jedan vis. $0,17$ (bez podnožja), a drugi $0,13$ ⁴.
- „ 137. Apis-bik, živ znak Osirisov, od tuča. Četiri komada, najveći na podnožju dug $0,10\frac{1}{2}$ a najmanji $0,3\frac{1}{2}$ ⁵.
- „ 138. Mačka, živ znak boginje Bast, od tuča. Šest komada, od kojih najveći vis. $0,15$, a od najmanjega jedino glava ⁶.
- „ 139. Boginja Mut (Juno), od tuča, vis. $0,12$ ⁷.
- „ 140. Egjipćanin žrtvujući, od pečenice, njekeć pobakren i pozlaćen, vis. $0,11$ ⁸.
- „ 141. Ptah (Vulkan), bog od Menfisa, od tuča, vis. $0,9\frac{1}{2}$ ⁹.
- „ 142. Bast (Diana), boginja od Bubastusa, danas Telh-el-Bast u Delti, sa mačjom glavom, od tuča. Podnožje od drva. Visoka $0,8$ ¹⁰.
- „ 143. Egjipćanin žrtvu prikazujući, od tuča; vis. $0,6\frac{1}{2}$ a š. $0,4\frac{1}{2}$ ¹¹.
- „ 144. Amon (Zeus), bog tebanski, od tuča. Tri komada, od kojih najveći vis. $0,18$, najmanji $0,9\frac{1}{2}$ ¹².
- „ 145. Ulomak boginje Bast (Diana), od tuča ¹³. Nema glave ni rukuh. Na podnožju napis osakaćen. Ovako vis. $0,14\frac{3}{4}$.
- „ 146. Zapis boginje Bast (Diana), od tuča, vis. $0,7$ ¹⁴.
- „ 147. Boginja štipavaca. Selk, od tuča, duga $0,8$ ¹⁵.
- „ 148. Kravlji rogovi Isisini, od tuča, vis. $0,8$ ¹⁶.
- „ 149. Ibis, živ znak boga Thotha (Merkura). Od tuča, ali podloga drvom i zemljom izpunjena. Tri podpuna, a uz njih 7 raznih komada od istoga predmeta. Poveće podno-

¹ Der Gott Orisis, König der Todten, und der Unterwelt-Dionysos der Griechen. ² Uräusschlangen. ³ Horus (Apollo), Sohn des Osiris und der Isis, sitzend. ⁴ Horus (Apollo), Sohn des Osiris und der Isis, stehend. ⁵ Apis-Stier, lebendes Sinnbild des Osiris. ⁶ Die Katze, lebendes Sinnbild der Göttin Bast. ⁷ Göttin Mut (Juno). ⁸ Opfernder Aegypter. ⁹ Ptah (Vulcan), Gott von Memphis. ¹⁰ Bast (Diana), Göttin von Bubastus, heut Teth-el-Bast im Delta. ¹¹ Aegypter ein Opfer darbringend. ¹² Amon (Zeus), Gott v. Theben. ¹³ Bruchstück der Göttin Bast (Diana). ¹⁴ Amulet der Göttin Bast (Diana). ¹⁵ Die Scorpionsgöttin, Selk. ¹⁶ Die Kuhhörner des Isis.

- žje dugo 0,29, a šir. i vis. 0,7; pomanje dugo 0,10 $\frac{1}{2}$
a šir. 0,5 $\frac{1}{2}$ ¹.
- Br. 150. Ibisovom glavom bog Thoth (Hermes), mudrost². Niz od 86 malih kipova od bojadisane pečenice.
- „ 151. Bog Ptah, egjipatski Efestos³. Niz od 12 malih kipova od bojadisane pečenice.
- „ 152. Nilometar, znak postojanosti⁴. Niz od 112 malih predmeta od zeleno bojadisane pečenice i kremenice, 2 od agate, a dva poveća od pečenice, vis. 0,8 $\frac{1}{2}$.
- „ 153. Niz od 18 raznih kumirića i nilometra od drva pozlaćena.
- „ 154. Boginja Ape, znak astronomičnog vremena, od pečenice⁵.
- „ 155. Neh, znak bezkrajna vremena⁶, od pečenice. 59 komada u niz.
- „ 156. Tri plitice od modro bojadisane pečenice.
- „ 157. Dvanaest kipića boginje Isis, od pečenice⁷.
- „ 158. Čuvar grobova, Anubis, šakalovom glavom. 41 komad u niz, od pečenice.⁸
- „ 159. Dvadeset kipića boginje Neftis u niz, od pečenice⁹.
- „ 160. Munijski niz od nilske zemlje¹⁰, to jest nakit od izsušenog nilskog blata uz modro i ljubičasto bojadisano zrnje (šest komada).
- „ 161. Krugljice od niza, od ilovače njekoć pozlaćene¹¹. Kom. 22.
- „ 162. Krasna konjska glava, od vapnenca.
- „ 163. Razni zapisi od tesana kamena¹². Tu srce od zelenika, 4 komada od korniola, posudica od modro bojadisane pečenice, mali kip osakaćen, dva ciela i ulomak prstena itd.
- „ 164. Niz za vrat od mumijskih tielesa, od bojadisane pečenice i od staklenice¹³.
- „ 167. Niz za vrat sa zapisi, od bojadisane pečenice i od staklenice¹⁴.
- „ 166. Niz dugačkih zrna, i ostanci drugoga niza od pomanjih zrna, sve od razno bojadisanih staklenih proizvoda.

¹ Der Ibis, lebendes Sinnbild des Gottes Thoth (Mercur). ² Der ibisköpfige Gott Thoth (Hermes), die Weisheit. ³ Der Gott Ptah, der ägyptische Hephaistos. ⁴ Nilometer, Sinnbild von Beständigkeit. ⁵ Die Göttin Ape, Sinnbild der astronomischen Zeit. ⁶ Neh, Symbol der unendlichen Zeit. ⁷ Statuetten der Göttin Isis. ⁸ Der Grabeshüter Anubis mit Schakalkopf. ⁹ Statuetten der Göttin Nephthys. ¹⁰ Mumienketten von Nilerde. ¹¹ Ketten Kugelchen. ¹² Verschiedene Amulette. ¹³ Aeg. Halsketten von Mumienkörnern. ¹⁴ Aeg. Halsketten mit Amuletten.

- Br. 167. Dva niza za vrat od mumijskih tielesa ¹. Jedan žutast od poludragulja i staklenih zrna, a drugi poveći od kremenice.
- „ 168. Znak sunca ². Četiri komada od kremenice i od quarcita.
- „ 169. Zapis pojasa ljubavi, sa napisom ³. Poveći od pečene zeleno bojadisane crvene glinice, a dva druga od jaspisa.
- „ 170. Znak ljudskog srca, od razne pečenice i tesanog kamenja ⁴. 48 komada.
- „ 171. Horus, Isis i Neftis sdruženi, od bojadisane pečenice ⁵. Šest komada.
- „ 172. Dva Horusova sokola, znakovi božanstva, kao pečat, od sivca ⁶.
- „ 173. Oko, znak preporoda. Ima jih množ u nizu i naposeb, od pečenice, vapnene solje, korniola i tesana kremenika ⁷.
- „ 174. Farao Amenofis III (Memnon) oko g. 1600. pr. Isuk., od pečenice ⁸.
- „ 175. Farao Thothmosis II, oko g. 1550. pr. Isuk., od pečenice ⁹.
- „ 176. Farao Thothmosis III, oko g. 1500. pr. Isuk., od pečenice. 17 komada ¹⁰.
- „ 177. Farao Ranses II (Sesostris), oko g. 1300. pr. Isuk. od Felspata. Tri komada ¹¹.
- „ 178. Farao Ramenser, od pečenice ¹².
- „ 179. Kraljev štit?, od felpata ¹³.
- „ 180. Kukci, znakovi tvorbe i tvora. Ima jih 345 raznoga oblika s napisom ili svakojako urezani od pečenice i tesana kamenja, a dva od korniola ¹⁴.
- „ 181. Raznovrstni klinovi od pečenice u niz. 44 komada.
- „ 182. Četiri niza raznih kumirića, od pečenice.
- „ 183. Tri posudice od pečenice, jedna od njih bez dna.
- „ 184. Dva ulomka kumirska i dva hrela od bakrenom solju bojadisane pečenice.
- „ 185. Glava ženska od ugladjena sivca.

¹ Aeg. Halsketten von Mumienkörpern. ² Symbol der Sonne. ³ Amulett der Liebesschleife. ⁴ Symbol des menschlichen Herzens. ⁵ Horus, Isis und Nephthys vereinigt. ⁶ Horus-Sperber, Symbole der Gottheit. ⁷ Das Auge, Sinnbild der Wiedergeburt. ⁸ Pharao Amenophis III (Memnon) um 1600 vor Chr. Geb. ⁹ Pharao Thothmosis II, um 1550 vor Chr. Geb. ¹⁰ Pharao Thothmosis III, um 1500 vor Chr. Geb. ¹¹ Pharao Ramses II (Sesostris), um 1300 vor Chr. Geb. ¹² Pharao Ramenser. ¹³ Königsschild? ¹⁴ Käfer, Sinnbild der Schöpfung und des Geschaffenen.

Spremka II.

a. Kipovi Osirisa bez napis¹.

- Br. 1. Visok 0,37; iz drva bijelo bojadisana.
 „ 2. Vis. 0,16 $\frac{1}{2}$; iz crno bojadisana drva.
 „ 3. Vis. 0,21 $\frac{1}{2}$; iz crno bojadisana drva.
 „ 4. Vis. 0,20; iz drva plavo bojadisana.
 „ 5. Vis. 0,17 $\frac{1}{2}$; iz drva plavo bojadisana.
 „ 6. Vis. 0,19; iz drva plavo bojadisana.
 „ 7. Vis. 0,12; iz nilskog izsušenog blata.
 „ 8. Vis. 0,20; iz modro bojad. pečenice, dielomice pozlaćen.
 „ 9. 0,18 $\frac{1}{2}$; iz pečenice njekoć većinom pozlaćene.
 „ 10. Vis. 0,7 $\frac{1}{2}$; iz zeleno bojad. pečenice. Darovao g. Jordan u Kairu.
 „ 11. Vis. 0,17 $\frac{1}{2}$; iz vapnene solje.
 „ 12. Vis. 0,27; iz vapnene solje.
 „ 13. Vis. 0,17 $\frac{1}{2}$; iz vapnene solje.
 „ 14. Vis. 0,23; iz crno bojadisana melanita.
 „ 15. Vis. 0,17; iz pjesenika.
 „ 16. Vis. 0,21; iz vapnenca.
 „ 17. Vis. 0,21; iz vapnenca.
 „ 18. Vis. 0,19; iz vapnenca.
 „ 19. Vis. 0,32; iz vapnenca.
 „ 20. Vis. 0,18; iz žuto-crno bojadisana vapnenca.
 „ 21. Vis. 0,17; iz žuto-crno bojadisana vapnenca.
 „ 22. Vis. 0,10 $\frac{1}{2}$; iz vapnenca.

b. Kipovi Osirisa sa napisom.

- „ 23. Visok 0,15; iz crno bojadisana drva.
 „ 24. Vis. 0,25; iz crno bojadisana drva.
 „ 25. Vis. 0,17 $\frac{1}{2}$; iz crno bojadisana drva.
 „ 26. Vis. 0,24; iz crno bojadisana drva.
 „ 27. Vis. 0,24; iz crno bojadisana drva, a umjetno sastavljen od tri komada.
 „ 28. Vis. 0,21; iz crno bojadisana dielomice pozlaćena drva.

¹ Osiris-Statuetten.

- Br. 29. Vis. 0,19; iz crno bojadisana dielomice pozlaćena drva.
- „ 30. Vis. 0,21; isto.
- „ 31. Vis. 0,22; isto.
- „ 32. Vis. 0,21; isto.
- „ 33. Vis. 0,22; iz crno bojadisana drva.
- „ 34. Vis. 0,20 $\frac{1}{2}$; isto.
- „ 35. Vis. 0,18; iz vapnenoga blata..
- „ 36. Vis. 0,18; isto.
- „ 37. Vis. 0,15 $\frac{1}{2}$; isto.
- „ 38. Vis. 0,18; isto.
- „ 39. Vis. 0,17; isto.
- „ 40. Vis. 0,18; isto.
- „ 41. Vis. 0,23; iz glinasta vapna.
- „ 42. Vis. 0,17; isto.
- „ 43. Vis. 0,19 $\frac{1}{2}$; iz vapnene solje.
- „ 44. Vis. 0,22 $\frac{1}{2}$; isto.
- „ 45. Vis. 0,16 $\frac{1}{2}$; iz sivca.
- „ 46. Vis. 0,15 $\frac{1}{2}$; iz crno bojadisane pečenice. Darovao g. Jordan u Kairu.
- „ 47. Vis. 0,16; iz zeleno bojadisane pečenice. Darovao M. S.
- „ 48. Vis. 0,15; isto.
- „ 49. Vis. 0,12; isto.
- „ 50. Vis. 0,8; iz plavo bojadisane pečenice.
- „ 51. Vis. 0,10 $\frac{1}{2}$; isto.
- „ 52. Vis. 0,18; isto.
- „ 53. Vis. 0,25; isto.
- „ 54. Vis. 0,21; iz crveno bojadisane pečenice.
- „ 55. Vis. 0,22 $\frac{1}{2}$; iz crno i crveno bojadisana vapnenca.
- „ 56. Vis. 0,26 $\frac{1}{2}$; iz modro-crno bojadisana vapnenca.
- „ 57. Vis. 0,23; iz crno-žuto-crveno bojadisana vapnenca.
- „ 58. Vis. 0,18; iz vapnenca.
- „ 59. Vis. 0,18; iz vapnenca, doli okrnut.
- „ 60. Vis. 0,20; iz vapnenca, gori okrnut.
- „ 61. Vis. 0,22 $\frac{1}{2}$; iz vapnenca.
- „ 62. Vis. 0,22 $\frac{1}{2}$; isto.
- „ 63. Vis. 0,22 $\frac{1}{2}$; isto.
- „ 64. Vis. 0,20; isto.
- „ 65. Vis. 0,21 $\frac{1}{2}$; isto, doli okrnut.
- „ 66. Vis. 0,18 $\frac{1}{2}$; iz vapnenca.

Br. 67. Vis. $0,16\frac{1}{2}$; iz vapnenca.

„ 68. Vis. $0,21$; isto.

Opazka. Ovi kipovi i slike Osirisa većinom imaju kao napis sledeću izreku: *da sjaje ta i ta osoba*¹.

c. Razni predmeti.

Br. 69. Podnožje egipatskoga kipa, sa poklopom iz drva, dugo $0,27\frac{1}{2}$ šir. $0,11\frac{1}{2}$ deb. $0,7\frac{1}{4}$ ².

„ 70. Tri voštena kumirića, jedan polomljen (vis. $0,7\frac{1}{2}$), a ostala dva okrnjena.

„ 71. Zmija (posvećena) u svom liesu, iz drva. Zmija nad liesom duga $0,13\frac{1}{2}$. U nutri stoji dotična mumija u platnu zamotana³.

„ 72. Mistične prestave, koje se kadšto nalaze pod glavami mumija, sa napisom, iz povapnenoga platna. Promjerje $0,14$. Jedna je ciela, druga ponješto manjkava, a od treće samo komad⁴.

„ 73. Kip Osirisa u liesu, glaseći na ime Nehpu-a, iz drva. Dug $0,22$ šir. $0,6\frac{1}{2}$ deb. $0,5$ ⁵.

„ 74. Lies mumije od njeke egipatske zvijeri, iz drva. Dug $0,23\frac{1}{2}$ šir. $0,7\frac{1}{2}$ vis. $0,4\frac{1}{2}$ ⁶.

„ 75. Slike Osirisa, sadržavajuće poglavje mrtvačke knjige. Ima jih 207 komada iz pečenice, medju kojima nje koji bez napisa. Najveći visok $0,20$, najmanji $0,5$ ⁷.

„ 76. Kipići Osirisa s izrekom: *neka sjaje ta i ta osoba*. Ima jih 21 komad. Prva su četiri iz tesana kamena, a ostali su iz pečenice. Najveći vis. $0,15\frac{1}{2}$ najmanji $0,7\frac{2}{3}$ ⁸.

Spremka III.

Br. 1. Povoji mumije; tri snopića od bisosa i platna⁹.

„ 2. Mumija krokodila, duga $0,41$ ¹⁰.

¹ Osiris-Statuetten und -Bilder mit der Formel: *möge leuchten die und die Person*. ² Untersatzstück einer ägypt. Statue. ³ Eine Schlange (heilige) in ihrem Sargkasten. ⁴ Mystische Vorstellungen, die sich bisweilen unter dem Kopfe von Mumien befinden. ⁵ Ein Osiris-Bild im Sarge auf den Namen des Nehpu lautend. ⁶ Sargkasten einer ägypt. Thiermumie. ⁷ Osiris-Bilder, ein Kapitel des Totenbuches enthaltend. ⁸ Osiris-Statuetten mit der Formel: *erleuchtet werde die und die Person*. ⁹ Mumien-Linden. ¹⁰ Krokodilmumie.

- Br. 3. Zamotano tielo ptice u povojih od platna, dugo 0,46¹.
 „ 4. Mumija parcova, duga 0,25².
 „ 5. Mumija psa, duga 0,19³.
 „ 6. Dielovi mumije zajedno s povoji. Veliki snop⁴.
 „ 7. Noge mumije, duge 0,20⁵.
 „ 8. Glava mumije u povojih zamotana⁶.
 „ 9. Dielovi pokrivala mumije od povapnjena platna. Devet komadića⁷.
 „ 10. Glava mumije na polovicu odmotana⁸.
 „ 11. Ruka mumije ženske, duga 0,19⁹.
 „ 12. Ruka mumije mužke, duga 0,17¹⁰.
 „ 13. Ruka mumije djeteta zgrčena¹¹.
 „ 14. Grobna drvena ploča proroka Amonra: Nema! Molitva bogu sunca u Heliopolu. Vis. 0,23^{1/2} šir. 0,19^{1/2} a deb. 0,6. Napis je raznobojan¹².
 „ 15. Staroegjipatska narikuša, vis. 0,19^{1/2}¹³.
 „ 16. Kralj preminulih Osiris, vis. 0,19¹⁴. Polomljena mu noga lieva.
 „ 17. Grobna drvena ploča¹⁵ vratara božice Mut, imenom Nehem-mut¹⁶. Gori okrnjena.
 „ 18. Drven kip kralja preminulih Osirisa, vis. 0,50^{1/2}. Podnožje mu dugo 0,31, šir. 0,12, vis. 0,6^{1/2}¹⁷.
 „ 19. Grobna drvena ploča; ime namijenjenika nečitljivo; visoka 0,39^{1/2} šir. 0,25 deb. 0,3^{1/2}¹⁸.
 „ 20. Komad liesa mumije bez nadpisa, vis. 0,40 šir. po sriedi 0,19^{1/2} deb. 0,1¹⁹.
 „ 21. Grobna drvena ploča. Nazivanje sunca u Heliopolu. Vis. 0,36 šir. 0,22 deb. 0,2^{1/2}²⁰.

¹ Eingewickelter Vogelkörper. ²Matten-Mumie. ³Hunde-Mumie. ⁴Mumien-Theile nebst den Linden. ⁵Mumien-Füsse. ⁶Eingewickelter Mumien-Kopf. ⁷Theile von Mumien-Bekleidung. ⁸Mumien-Kopf halb ausgewickelt. ⁹Mumien-Hand einer Frau. ¹⁰Männer-Hand einer Mumie. ¹¹Kindes-Hand einer Mumie. ¹²Leichenstele des Propheten des Amonrā: Nema! Gebet an den Sonnengott von Heliopolis. ¹³Altägyptische Klagefrau. ¹⁴Der Tottenkönig Osiris. ¹⁵Ploča, *Stèles*; veli Champollion-Figeac: *Pierres isolées, cintrées par le haut, et portant des inscriptions*, Stavljali su jih do liesa. ¹⁶Leichenstele des Thorhüters der Göttin Mut, Namens Nehem-mut. ¹⁷Holzstatue des Königs der Todten Osiris. ¹⁸Leichenstele auf Holz; Name der Besitzers unleserlich. ¹⁹Stück von einem Mumien-Kasten, ohne Inschriften. ²⁰Leichenstele. Anrufung an die Sonne von Heliopolis.

- „ 22. Žrtvanik od vapnenca; klečeći čovjek drži korito¹. Podnožje dugo 0,24, šir. 0,14, vis. 0,15¹/₂.
- „ 23. Odlomak kipa boga Osirisa, od vapnena piešenika². Prsa i ruke prekrizane na njih. Vis. 0,30, šir. 0,28.
- „ 24. Krasan kip graditelja Auf-auch, sina Nofer-rempia. Psametihova doba. Od quarcita, vis 0,40, a na podnožju širok 0,16. Napis mu zada, a spreda osim glave sve otrgnuto³.
- „ 25. Kipić nekoga priminula Egjipćanina, iz vapnenca, v. 0,17¹/₂ širok doli 0,16⁴.
- „ 26. Napis na ploči iz vapnenca: *ljubeć svoga gospodina — štujé savršena boga*⁵. Vis. 0,28¹/₂ šir. 0,12 deb. 0,4.
- „ 27. Grobna ploča iz vapnenca pievača Thothova (Hermesova) imenom Tu⁶. Vis. 0,28, šir. doli 0,17, deb. 0,5.
- „ 28. Ulomak grobne kamenite ploče, iz vapnenca⁷. Vis. 0,29¹/₂ šir. 0,22¹/₂ deb. 0,3.
- „ 29. Grobna ploča proroka Hama, iz vapnenca. Sin mu Nefhem pred njim, a žena mu Horbest za njim⁸. Vis. 0,26 široka 0,17¹/₂ deb. 0,5.
- „ 30. Mrtvačka slika Osirisa iz drva, vis. 0,44⁹.
- „ 31. Važan ulomak na čast bogu Amonu i boginji Mut iz Tebe, iz crvene vapnene solje; vis. sa okrnutim komadom 0,28, šir. 0,35, deb. 0,2¹⁰.
- „ 32. Ulomak kipa upravljalca Parikepa, iz melanita, sa napisom. Samo komad noge i podnožje, a ovo dugo 0,30, šir. 0,23, vis. 0,10¹¹.
- „ 33. Četiri komada okamenita drva, iz blizine Kaira; jedan dug 0,28; drugi 0,23¹/₂; treći 0,19; a četvrti 0,14¹/₂¹².
- „ 34. Kamenje iz egjipatske pustare blizu velike piramide, kremenite spodob. Ima 44 komada¹³.

¹ Opferstein; ein knieender Mann hält ein Bassin. ² Bruchstück einer Statue des Gottes Osiris. ³ Schöne Statue des Architecten Auf-auch, Sohnes des Nofer-renpi. Psammetich's Periode. ⁴ Statuette eines verstorbenen Eegypters. ⁵ Liebend seinen Herrn — ehrend den vollkommenen Gott. ⁶ Leichenstele des Sängers des Thoth (Hermes), Namens Tu. ⁷ Leichenstele, Bruchstück. ⁸ Leichenstele des Propheten Hama. Sein Sohn Nefhem vor ihm, seine Frau Horbest dahinter. ⁹ Ein Todtenbild des Osiris. ¹⁰ Werthvolles Bruchstück zu Ehren des Gottes Amon und der Göttin Mut von Theben. ¹¹ Statue des Gouverneurs Parikep. ¹² Versteinertes Holz. Nähe von Kairo. ¹³ Steine aus der ägypt. Wüste.

Spremka IV.

Papirosi.

- Br. 1. Mrtvačka knjiga, poglavje 125, na hieroglifskom pismu ¹.
Dug 3,57 a vis. 0,16 $\frac{1}{2}$.
- „ 2. Pokopni obret svećenika Amonova Aletu-Chonsu-Cheperu, na hieratskom pismu ². Dug 0,93 vis. 0,23 $\frac{1}{2}$.
- „ 3. Pogrebni obret, u hieratskom pismu ³. Vis. 0,28 $\frac{1}{2}$. Koliko je širok nemože se razaznati, pošto se nedaje razviti bez očita kvara.
- „ 4. Poglavje mrtvačke knjige, u hieratskom pismu. ⁴. Dug. 0,61 a vis. 0,14 $\frac{1}{2}$.
- „ 5. Pogrebni obret Petacheta, na hieratskom pismu ⁵. Dug 3,91 a vis. 0,35.
- „ 6. Pogrebni papiros u linearskih hieroglifih, bjeležeći preobraženja poslje smrti ⁶. Dug 1,64 a vis. 0,45.

Nadometak.

- „ 7. Papirosi pod staklom u okviru (dug. 0,91 a vis. 0,45).

Nalazeća se pod staklom i u okviru četiri papirosa dovoljno pružaju prilike predstaviti si način pismena, koja bjehu u porabi po nilskoj dolini u kasnije doba staroga egjipatskoga kraljevstva, pismena naime *hieroglifička*, *hieratska*, *demotska* i *grčka*. Oba prva, hieroglifičko (br. 1) i hieratsko (br. 2, kurzivno hieroglifičko pismo), služila su izražavati njimi tako zvani sveti jezik, te rabili su jih jedino svećenici i izobraženiji Egjipćani pisući svete knjige i razprave. Pismo demotsko (br. 3), nastalo iz pokraćena hieratskoga pisma, rabilo se u pučkom (demotskom) jeziku, kojim se govorilo u Egjiptu od osmoga stoljeća prije Isusa, i na kojem bjehu sastavljeni svi spisi, odnoseći se na život svetovni. Napokon grčko (br. 4), koje prikazuje vrlo brzo kurzivno pismo za gospodstva Ptolomejaca i Rimljana, bješe

¹Todtenbuch kap. 125, in Hieroglyphischer Schrift. ²Leichenritual des Priesters des Amon Aletu-Chonsu-Cheperu, in hieratischer Schrift. ³Leichenritual, in hieratischer Schrift. ⁴Eines der Kapitel des Todtenbuches, in hieratischer Schrift. ⁵Leichenritual des Petachet, in hieratischer Schrift. ⁶Funerärer Papyrus in Linear-Hieroglyphen, die Vorstellungen der Wandlungen nach dem Tode enthaltend.

pismo i jezik egipatskih oblasti i žitelja grčkoga poriekla ili izobraženja.

Br. I. Ovaj papiros prikazuje u hieroglifih astrologičko - pogrebni čin. Slika na desno pokazuje crna kralja preminulih Osirisa kao Ptah-Sokara iz Memfisa. Veća slika na lijevo (emblematičke zmije u četiri razreda, koje vuče nekoliko mužkih lica) prikazuje kretanje sunca po stranah noći i smrti. Preminuli prate noćnu zvijezdu na svom putu sa zapada pram istoku, da se pomoli istoku na nov život. Na rečenoj slici razgovetno je razabrati u kutu desno od ozdo putujuću mumiju. Crn kukac od ozgo simbol je nove tvorbe i nova života preminulih. Dug 0,54, visok 0,19.

Br. II. Napis hieratski od tri redka sadržaje red ingredijenca (primjesa), koje su rabljene na osobitu njeku svrhu. Dug 0,30, vis. 0,6.

Br. III. Demotski papiros sadržaje njeku izpravu odnoseću se na više medju se imetak podielivših osobah. Dug 0,32, vis. 0,19 $\frac{1}{2}$.

Br. IV. Grčki papiros sadržaje neki račun odnoseći se na osobe navedene tamo poimence, koje, kao što u svih podobnih izpravah, teško je protumačiti. Dug 0, 23 $\frac{1}{2}$ vis. 0,11.

Spremka V.

a. Posude.

- Br. 1. Grobne posude od vapnene solje (istočnoga alabastra) ¹.
- a) Jedna vis. 0,12 $\frac{1}{2}$; u obodu po sriedi 0,30; a promjerje u otvoru 0,7 $\frac{1}{2}$.
 - b) Osam pomanjih, vis. od 0,7 $\frac{1}{2}$ do 0,4, sa promjerjem u otvoru 0,2 osim najmanje, kojoj je promjerje samo 0,1 $\frac{1}{2}$.
 - c) Petnaest plitkih zdjelica, sa promjerjem od 0,5 $\frac{1}{2}$ do 0,4 $\frac{1}{2}$.
- „ 2. Posude od vapnene solje, opredieljene ponajviše za pohranu rumenila ².
- a) Žarica sa pobočnicami i s poklopom, vis. 0,11; u obodu 0,47; promjerje u otvoru 0,5 $\frac{1}{2}$.
 - b) Posuda s podvršjem širokim, vis. 0,9; u obodu 0,32; a promjerje u otvoru 0,2 $\frac{1}{2}$.
 - c) Posuda vis. 0,7 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,26; promjerje u otvoru 0,2 $\frac{1}{2}$.
 - d) Posuda vis. 0,8; u obodu 0,23 $\frac{1}{2}$; promjerje u otvoru 0,2 $\frac{1}{3}$.

¹ Leichen-Vasen aus Alabaster. ² Aegyp. Alabaster Gefässe, meist zur Aufnahme von Schminke bestimmt.

- e) Posuda stojeća na laganoj nožici, vis. $0,10\frac{1}{2}$; u obodu $0,22\frac{1}{2}$; u otvoru promjerje 0,4.
- f) Posuda s podvršjem širokim, vis. 0,7; u obodu $0,26\frac{1}{2}$; promjerje u otvoru $0,2\frac{1}{3}$.
- g) Jako prozračna krasna zdjelica na laganoj nožici, vis. $0,6\frac{1}{2}$; u obodu 0,38; promjerje u otvoru skoro $0,10\frac{1}{2}$.
- h) Posuda s grlom obrezanim, vis. $0,7\frac{1}{2}$; u obodu 0,25.
- i) Posuda jednostavna, vis. 0,15; u obodu 0,28; a u otvoru promjerje 0,7. Ova je od pravoga alabastra.
- „ 3. Posuda s noscem i poklopom, za rumenilo, memfitičkoga svećenika Ptahmesa¹, sa napisom u jednom redku razito do ušća; vis. sa poklopom 0,14; u obodu 0,26; promjerje otvoru $0,3\frac{1}{2}$.
- „ 4. Staroegipatske mrtvačke posude, iz melanita². Tri su, od kojih jedna vis. $0,18\frac{1}{2}$; u obodu 0,46; promjerje u otvoru $0,4\frac{1}{2}$ — druga vis. 0,9; u obodu 0,25; promjerje u otvoru $0,2\frac{1}{4}$ — a treća vis. $0,7\frac{1}{2}$; u obodu 0,22; a promjerje u otvoru 0,2.

b. Kanopi sa nadpisom.³

- Br. 5. Kanop iz vapnene solje⁴. Napis teče naokolo, ali mu se jedva neki ostanci vide. Za poklop glava čovječja. Vis. bez poklopa 0,29; u obodu 0,50; promjerje u otvoru 0,11. Poklop vis. $0,8\frac{1}{2}$.
- „ 6. Kanop proroka Ur-tet-tem-hotep; sadržaje velika crieva, iz vapnene solje⁵. Poklop iz vapnenca prikazuje glavu žutog vuka. Napis u pet redaka, osovno ravnimi potezi među sobom razdijeljenih, sačinjava podugački četverokut. Vis. bez poklopa $0,25\frac{1}{2}$; u obodu 0,53; promjerje u otvoru $0,8\frac{1}{2}$. Poklop vis. $0,10\frac{1}{2}$.

¹Schminkgefäß des memphitischen Priesters Ptahmes. ²Altäg. Zeichen Gefässe. ³Piše Champollion-Figeac: *Les canopes sont de vases de diverses matières, au nombre de quatre, dont les couvercles portent quatre têtes différentes (de femme, de chacal, de cynocéphale, d'épervier), et qui contenaient les viscères embaumés des momies.* Ova četiri kanopa, za svaki liš opredjeljena, prikazivala su četiri genija Amenthia egipatskoga naime pakla: to jest glava čovječja prikazivaše *Amseta*; glava žutoga vuka *Satmoufa*; glava majmuna *Hopia*; a glava sokola *Namsesa*. ⁴Canope — Unleserlich. ⁵Canope Propheten Ur-tet-tem-hotep. Inhalt die grösseren Eingeweide.

- Br. 7. Kanop proroka Ur-tet-tem-hotep; sadržaje pluća i srce; iz vapnene solje¹. Za poklop glava majmuna. Napis u pet redaka kako gori. Vis. 0,26 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,48; promjerje u otvoru 0,8. Poklop vis. 0,8.
- „ 8. Kanop proroka Ur-tet-tem-hotep; sadržaje jetra i žučni mehur; iz vapnene solje². Za poklop glava sokola. Napis u pet redaka kao gori. U nutri su ostanci još sada sačuvani. Vis. 0,30; u obodu 0,54; promjerje u otvoru 0,8 $\frac{1}{2}$. Poklop vis. 0,9.
- „ 9. Kanop proroka Ur-tet-tem-hotep; sadržaje mala crieva; iz vapnene solje³. Za poklop glava čovječja. Napis u pet redaka kao gori. Vis. 0,26 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,53; promjerje u otvoru 0,8. Poklop vis. 0,6.
- „ 10. Kanop nezna se koga je; sadržaje jetra i žučni mehur, iz vapnene solje⁴. Za poklop glava sokola; iz vapnena pešćanika. Napis u dva redka, osovno ravnim potezom razstavljena, u podugačkom četverokutu. U kanopu su ostanci jošte sačuvani. Vis. 0,27 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,56; promjerje u otvoru 0,9. Poklop vis. 0,9
- „ 11. Kanop gjerogramata Kasa; sadržaje jetra i žučni mehur; iz vapnene solje⁵. Za poklop glava čovječja. Nadpis u četiri redka, osovno ravnimi potezi razstavljena. Vis. 0,28; u obodu 0,69; u otvoru 0,11. Poklop v. 0,9.
- „ 12. Kanop proroka Uza-hor-suten; sadržaje jetra i žučni mehur; iz vapnene solje⁶. Za poklop glava sokola. Napis u sedam redaka osovno ravnimi potezi razstavljenih, u podugačkom četverokutu. Vis. 0,27; u obodu 0,47; promjerje u otvoru 0,9. Poklop vis. 0,7 $\frac{1}{2}$.
- „ 13. Kanop Egjipćanina Testet-ur; sadržaje pluća i srce; iz vapnene solje⁷. Za poklop glava žutoga vuka. Napis u pet redaka kako gori. Vis. 0,24 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,36 $\frac{1}{2}$; promjerje u otvoru 0,7. Poklop vis. 0,8 $\frac{1}{2}$.
- „ 14. Kanop Ranseneba; sadržaje jetra i žučni mehur; iz vap-

¹ Canope des Propheten Ur-tet-tem-hotep. Inhalt: Lunge und Herz.

² Canope des Propheten Ur-tet-tem-hotep. Inhalt: Leber und Gallenblase.

³ Canope des Propheten Ur-tet-tem-hotep. Inhalt: kleinen Eingeweide. ⁴ Canope des ? Inhalt: Leber und Gallenblase.

⁵ Canope des Hierogrammaten Kasa. Inhalt: Leber und Gallenblase. ⁶ Canope des Propheten Uza-hor-suten. Inhalt: Leber und Gallenblase. ⁷ Canope des Aegypters Testet-ur.

Inhalt: Lunge und Herz.

- nene solje¹. Za poklop glava čovječja. Napis u 4 redka osovno ravnimi potezi razstavljena. Vis. 0,25; u obodu 0,62; promjerje u otvoru 0,11. Poklop vis. 0,11.
- „ 15. Kanop Ranseneba; sadržaje pomanja crieva; iz vapnene solje². Za poklop glava žutoga vuka. Napis u 4 redka kako gori. Vis. 0,26; u obodu 0,59; promjerje u otvoru 0,10 $\frac{1}{2}$. Poklop vis. 0,8.
- „ 16 Kanop? s nečitljivim napisom, iz vapnene solje³. Za poklop glava majmuna. Napis u 4 redka osovno ravnimi potezi razstavljena, u podugačkom četverokutu. Nema dna, a odzgora je obrubljen; te tako vis. 0,22 $\frac{1}{2}$; u obodu doli 0,58 $\frac{1}{2}$; promjerje u otvoru 0,10. Poklop vis. 0,12.
- „ 17. Kanop Egjipćanina Pihora; sadržaje želudac i velika crieva; iz vapnene solje⁴. Za poklop glava čovječja. Napis u pet redaka kako gori. Vis. 0,29; u obodu 0,57; promjerje u otvoru 0,10 $\frac{1}{2}$. Poklop vis. 0,11.

O p a z k a. Poklopi ovih kanopa nepadaju jamačno svi na kanope, na kojih su namiešćeni.

c. Razni predmeti.

- „ 18. Ulomak egjipatske narikuše, od šušenog nilskog blata⁵, visok 0,15.
- „ 19. Kalup egjipatskog Pfeniža, iz vapnenca⁶. Ploča d. 0,15 $\frac{1}{2}$, šir. 0,14, deb. 0,6.
- „ 20. Grobni pečat Amonova proroka Ramenchepera sa napisom, iz pečenice⁷. Vis. 0,24; doli promjerje 0,8.
- „ 21. Grobni pečat proroka Tenuruketema sa napisom, iz pečenice⁸. Vis. 0,23; doli promjerje 0,8 $\frac{1}{2}$.
- „ 22. Krasna glava od kipa egjipatskog svećenika, iz melanita, vis. 0,8 $\frac{1}{2}$ ⁹.
- „ 23. Poklop posude, iz vapnenca, sa ručicama. Promj. 0,9 $\frac{1}{2}$ ¹⁰.
- „ 24. Četverokutna ploča po sriedi izdubena na način zdjelice za kvašenje mastila, iz pravog alabastra. Pojedina strana duga 0,7 $\frac{1}{2}$, a vis. 0,2 $\frac{1}{2}$.

¹ Canope des Ranseneb. Inhalt: Leber und Gallenblase. ² Canope des Aegypt. Ranseneb. Inhalt: kleine Eingeweide. ³ Canope? Inschrift unleserlich. ⁴ Canope des Aegypt. Pihor. Inhalt: Magen und grösste Eingeweide. ⁵ Bruchstück altägypt. Klagefrau. ⁶ Modell-Form des ägypt. Phönix. ⁷ Grab-siegel des Propheten des Amon, Ramencheper. ⁸ Grabsiegel des Propheten Tenuruketem. ⁹ Kopf einer ägypt. Priester-Statue. ¹⁰ Gefäss-Deckel.

- „ 25. Ploča, na kojoj Egjipćanka sa djetetom na lijevom krilu; iz vapnenca ¹. Ploča vis. 0,20, šir. 0,8 $\frac{1}{2}$, deb. po sriedi 0,3.
- „ 26. Dva kalupa egjipatskog Pfeniža, iz vapnene solje ². Pojedini vis. 0,8 $\frac{1}{4}$ šir. 0,10 deb. 0,3.

Spremka VI.

a. Kanopi bez nadpisa.

- Br. 1. Kanop od vapnene solje. Poklop prikazuje čovječje lice. Kanop bez poklopa vis. 0,28; u obodu 0,61: promjerje u otvoru 0,11 $\frac{1}{4}$. Poklop od vapnenca vis. 0,10.
- „ 2. Kanop od vapnene solje. Poklop prikazuje čovječje lice. Vis. 0,28 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,64; promjerje u otvoru 0,10 $\frac{1}{2}$. Poklop vis. 0,10.
- „ 3. Kanop od vapnene solje. Poklop prikazuje čovječje lice. Vis. 0,28 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,56; promjerje u otvoru jedva preko 0,10. Poklop vis. 0,11 $\frac{1}{2}$.
- „ 4. Kanop od vapnene solje. Poklop prikazuje čovječje lice. Na njem urezane njeke bilježke sa tri sulice po sriedi. Vis. 0,25; u obadu 0,64; promirje u otvoru 0,11 $\frac{1}{2}$. Poklop iz vapnenca, vis. 0,9 $\frac{1}{2}$.
- „ 5. Kanop od vapnene solje. Poklop prikazuje glavu sokola. Vis. 0,34 $\frac{1}{2}$; u obodu 0,55; promjerje u otvoru 0,12.
- „ 6. Kanop od vapnenca. Poklop prikazuje čovječje lice. Vis. 0,23; u obodu 0,53; promjerje u otvoru 0,9 $\frac{1}{2}$. Poklop visok 0,7 $\frac{1}{2}$.
- „ 7. Kanop od vapnene solje. Poklop prikazuje glavu sokola. U nutri još nješto ostanaka crieva. Vis. 0,20; u obodu 0,41; promjerje u otvoru 0,7. Poklop od vapnenca vis. 0,11.
- „ 8. Kanop od vapnenca. Poklop prikazuje glavu majmuna. Vis. 0,23; u obodu 0,47; promjerje u otvoru 0,9. Poklop od vapnene solje, vis. 0,10.
- „ 9. Kanop od vapnene solje. Poklop prikazuje čovječje lice. Vis. 0,29; u obodu 0,51; promjerje u otvoru 0,10 $\frac{1}{2}$. Poklop vis. 0,9 $\frac{1}{2}$.
- „ 10. Kanop od pečenice. Poklon prikazuje čovječje lice. U kanopu ima još nješto ostanaka crieva. Vis. 0,32; u obodu 0,45; promjerje u otvoru 0,8. Poklop vis. 0,9.

¹ Eine Aegypterin mit ihrem Kinde. ² Modellformen für den ägypt. Phönix.

b. Poklopi kanopa.

- Br. 11. Glava čovječja, od vapnene solje, vis. 0,10.
 „ 12. Glava čovječja, od vapnenca, zeleno bojadisana, vis. 0,11 1/2.
 „ 13. Glava čovječja, od vapnene solje, vis. 0,9 1/2.
 „ 14. Glava žutog vuka, od vapnenca, vis. 0,10.
 „ 15. Glava čovječja, od vapnenca, modro-zelenkasto bojadisana, vis. 0,11 1/2.
 „ 16. Glava majmuna, od vapnene solje, vis. 0,10 1/2.
 „ 17. Glava čovječja, od vapnene solje, vis. 0,11.
 „ 18. Glava čovječja, od vapnenca, vis. 0,9.
 „ 19. Glava žutog vuka, od vapnene solje, vis. 0,7 1/2.
 „ 20. Glava majmuna, od vapnene solje, vis. 0,13.
 „ 21. Glava majmuna, od vapnene solje, vis. 0,12.
 „ 22. Glava čovječja žutkasta sa crvenimi potezi, od pečenice, visoka 0,9.
 „ 23. Glava čovječja crvena sa crnim potezi, od pečenice, v. 0,10.
 „ 24. Glava čovječja crno bojadisana, od pečenice, vis. 0,8 1/2.
 „ 25. Glava čovječja s okrnutim nosom, u licu crveno, a u ostalom modro bojadisana, iz vapnenca, vis. 0,9 1/2.
 „ 26. Glava čovječja, od vapnene solje, vis. 0,12.
 „ 27. Glava sokola, od vapnene solje, vis. 0,12.
 „ 28. Dolnji komad poklopa, izduben na način zdjelice, od vapnene solje, vis. 0,2.

c. Razni predmeti.

- „ 29. Komad zahrdjavljenoga mača iz železa kašnjava doba.
 „ 30. Komad ploče od tuča krasno s uriezi izdjelane.

Mumije.

1. Mumia gola ženska, stojeća uz jednu železnu šibku, na drvenom uglađenom podnožju u visokoj četverouglastoj škrinji sa staklom sve naokolo. Kosa joj crljenkasta, a vidi se još malo pozlate na čelu i na ramenih. Dobro je sačuvana. Visoka je mumija 1,62. — Poklon g. Ilije Barića, onda podarcidjakona biskupije dja-kovačke u Golubincu. Donio ju iz Misira Mihajlo Barić, onda perovodja kr. pridvorne kancelarije ugarske, a po njegovoj smrti ostavio bratu, pomenutomu Iliji.

2. Škrinja na izvisitom podnožju, sa staklenima vratima. U njoj stoje drob i povoji od gori spomenute mumije. Na povojih se prikazuje pismo, komu se još u trag došlo nije. Šlavni prof. Brugsch, sada čuvar svih egijptaskih muzeja i starina u Kairu, koj je te povoje dugo proučio i prepisao, kani o njih izdati osobito djelo. Ovo je takova riedkost, da u ovoj struci nema joj jamačno para u svijetu.

Sedam je komada tako napisanih povoja:

1. komad dug 3,58; šir. $0,6\frac{1}{2}$.
2. " " 1,82; " 0,6.
3. " " 2,82; " $0,5\frac{1}{2}$.
4. " " 2,60; " 0,5.
5. " " 2,15; " $0,5\frac{1}{2}$.
6. " " 1,46; " $0,6\frac{1}{4}$.
7. " " 0,33; " $0,4\frac{1}{2}$.

Škrinja pako, crno bojadisana, duga je 1,69; šir. 0,58; deb. $0,18\frac{1}{2}$; a podnožje vis. 0,80. — Sve poklonio isti g. Ilija Barić, a njegov brat Mihajlo, kao gori, donio iz Misira.

3. Mumija ležeća u drvenoj škrinji, narešena izvana s hieroglifičkim pismom. Mumija je izvan glave sva omotana s napisanim platnom. Na trbuhu su ju kušali omotati, i tako su ju znatno pokvarili. Oči su patvorene. Lies je dug 1,85; šir. doli $0,29\frac{1}{2}$ gori 0,43; a vis. doli 0,20, gori 0,32. Poklon uzoritoga stožernika nadbiskupa zagrebačkoga Gjorgja Haulika kao donešen iz Misira, ali po Brugschu nije misirska (*unägyptisch*).

4. Mumija ležeća u trostrukom drvenom liesu od sikomora, na kom su hieroglifi i drugi svakojaki ukrasi živo bojadisani. Sama je pako mumija urešena pozlaćenom krinkom i bojadisanimi slikami, a sva je u povojih zamotana. Spada na preminulu domaćicu **Schepenun**, kóer **Perfun** i **Anamene**¹. Podpuno sačuvana. Izvanjski je lies dug 2,32; šir. doli 0,50, gori 0,70; vis. doli 0,88, po sriedi 0,61.

5. Mumija ležeća u dvostrukom drvenom liesu od sikomora, na kom su hieroglifi i drugi kojekakvi ukrasi bojadisani. Sva je zavita u povojih. Spada na domaćicu **Keres**². Podpuno sačuvana. Izvanjski je lies dug 2,10; šir. doli 0,41, gori 0,64; vis. doli 0,70, po sriedi 0,44.

¹ Sarkophag der verstorbenen Hausfrau Schepenun, Tochter des Perfun und der Anamen. ² Sarkophag der Hausfrau Keres.

Staro-egjipatske nagrobne ploče.

(*Leichenstelle.*)

Nagrobne ploče naše sbirke sve su iz staro-egjipatskih grobnica, i odnose se na pokojne svih razdobja stare egjipatske historije. Prikazuje se tu kako preminuli klanjaju se kralju svomu i sudcu preminulih **Osirisu**, a kako opet iza preminulih preostavši članovi obitelji štiju im spomen. Tekst tumači više ili manje potanko ono, što se prikazuje. Valja jošte pamtiti sljedeće alegorične slike, koje se nalaze na gornjem kraju nadgrobnih ploča, te su u savezu sa filozofijskim pojmovi staro-egjipatskih teologa: a) oba oka, kojih desno prikazuje *sunce*, a lievo *mjesec*, oba nazvana „*oka božja*“. Htjelo se time označiti snagu božanstvenoga najvišega bića, koje sve vidi; b) okrug, simbol *vremena*, naročito vječnosti; c) posuda, simbol *prostora*; d) tri vodene pruge, simbol *tekućina*, iz kojih sastoji se sva elementarna tvorba. Lasno je raztumačiti, što svi ovi znaci zajedno znače. Čovjek, tvorba elementarna, podleži prostoru i vremenu, i podčinjen je božanstvenomu ravnanju, što se izražava obima očima. Dalji simboli su ležeći ili napred stupajući šakal, *čuvar grobova* a zajedno *prokrčitelj puteva na jugu i istoku*, što je podobno kretanju sunca, što čovjek provali od poroda pa do smrti.

Opis nagrobnih ploča.

Br. 1. Nagrobna ploča svetoga pjevača **Schem-neht**. U najgornjem registru oba oka božanstva. Ozdo preminuli u svečanoj odjeći klanjajući se **Osirisu** kano bogu **Sehemu**, (*egjipatski Pan*) iz Panopolisa. Bog, pred kojim su dva žrtvenika, prikazuje se poput grčkoga Pana kano postavljen kip, lievom rukom podignutom prema nebu i noseć otajstven bič, koju naime spodobu Eusebij (u svojoj *preparatio evangelica*) tako vješto opisa i protumači. Tekst nalazeći se nad tom slikom glasi:

„O svi vi učenjaci, svi vi sveti pjevači, svi vi svećenici i svi vi ljudi, koji pristupljate grobnomu tomu kamenu, ljubite i štijte vaša božanstva i klanjajte im se, i prenesite vaše dostojanstvo na potomke vaše! Pomolite se pobožnom molitvom Osirisu za svetoga pjevača boga **Schema** (Pana) u gradu Panopolisu, za pokojnoga **Schem-nehta**.“

Sliedi zatim molitva božanstvu, sadržana u 6 redaka na lijevoj strani napisa, glaseća ovako:

„O nagni tvoj obraz, ti Bože **Sehem** u miru! o nagni tvoj obraz blaženi Horus u miru! o nagni tvoj obraz Bože **Har-uer**, koj si štovao svog oca u miru! koj no stoji na stazi zločinca, taj neće dionikom biti riečim ove molitve.“

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,46; šir. 0,25; deb. 0,9. Vapnik.

Br. 2. Preminuli, kojega označuje napis kao *asirijanskoga nadstojnika tezarnice (Waagemeister) gospodara obijuh svietâ* (t. j. kralja egjipatskoga) **Sen-resa**, *pokojnoga*, klanja se Bogu preminulih, kojega tekst označuje kao boga Osirisa, koj stoluje na zapadu, *bog veliki*. Osiris nosi osim kraljevske mitre znakove kraljevskoga svoga dostojanstva, t. j. zavinut štap, simbol vlade, a bič kano simbol božanstva, koje sudi i kazui.

Nad tim prizorom viditi je čuvara grobova **Anubisa** poput ležećega šakala.

Ploča, gori trokutna, vis. 0,50; šir. 0,32; deb. 0,8. Vapnik.

Br. 3. Nagrobna ploča sastojeća se iz 3 registra, nad kojimi se nalazi kano uvod sljedeća slika: oba oka božanstva, med njima okrug vječnosti, s desna i s lieva ležeći šakal, kojega napis u sredini označuje *gospodarom doljnjeга svieta*.

Tekst u prvom registru počimlje nazivom (sličnim onomu na grobnoj kamenitoj ploči pod br. 1).

„O vi, koji no živite na zemlji, svi vi sveti pjevači, svi vi svećenici, svi vi proroci, svi vi vriedni i svi vi ljudi, koji pristupljujete tomu grobu na svom putu ili na svom povratku, treba da ljubite i štujete boga, koj ravna vaše puteve, gospodara grobova. Pomolite se molitvom Osirisu, gospodaru grada Abydosa, da dozvoli obične darove za preminule, za pokojnoga (sljedi više naslovâ) **Horanah**.“

Tik odozdo viditi je rečenoga preminuloga u polražaju dostojnu, sjedećega na stolcu, primajućega žrtve za preminule, koje položiše na žrtveniku razni članovi obitelji. Kraj njega klječi tugujuća žena njegova, s traga stoji sin mu pruživ ruku, kojom se klanja, i mladje djetje noseće u ruci posudu sa žrtvom.

Rodoslovje preminuloga razabrati je iz drugoga registra, u kojem (uz dotične slike) označuje se isti kao sin **Snofrua** i supruge **Reses**. Ini članovi obitelji, ponajviše udate žene s počastnim naslovom „gospodarica kuće“, savršuju u drugom i trećem registru

obćenitu sliku obitelji preminuloga **Horanaha**, kojega spomenu posvećena je ova nagrobna ploča.

Ploča gori okruglasta, vis. 0,58; šir. 0,29; dub. 0,7 1/2. Vapnenik.

Br. 4. Nagrobna ploča blagajnika **Mentuhotepa**.

Spada u staro kraljestvo, u 20 stoljeće prije Isusa. Preminuli sjedi na stolici, pred njim dragocjena žrtva. Velika posuda za napojnu žrtvu nosi njegovo ime. Napisi glase:

„Pomolite se Anubisu Lykopoliskom, koj boravi u pustari, gospodaru predjela grobova, da dozvoli vode i opijućega pića pokojnomu **Mentuhotepu**.“

„Da bude dostojan pred bogom velikim, gospodarom neba, i pred bogom svoje zemlje **Mentuhotep**, blaženo počivajući blagajnik.

Maleni napis s lijeva na kraju uči naš ime pokojnikove matere. Glasi:

„Mati njegova, koja ga je ljubila, i koju je on nosio u srcu, bila je **Sent**, štovanja dostojna.“

Ploča na podugački četverokut, vis. 0,42; šir. 0,29; deb. 0,8. Vapnenik.

Br. 5. Nagrobna ploča kao predjašnje iz staro doba. Ozgo oba mistična oka, međ njima ime vlastito **Hepiu**, s desna ime **Seteta**, s lijeva gospodarica kućna **Ranes-seneb**. Ozdo u hieroglifičkom traku s desna:

„Molitva Osirisu za gospodara broda hierogrammatriona **Neb-abtu**.“

S lijeva:

„Molitva Osirisu za gospodara broda **Sebeka** i **Anhtefia**.“

Ozdo u slikah i napisih nekolicina preminulih osoba obojega spola, spadajućih na obitelj gore naznačenih, te sahranjenih u jednom te istom grobu.

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,52; šir. 0,33; deb. 0,7. Vapneni pječanik.

Br. 6. Nagrobna ploča upravitelja ruda **Anhu**, sina pokojnoga **Ranefseneba**.

Nad tekstom je okrug viečnosti med desnim i ljevim okom. Na slici posvema odozdo sin preminuloga doprinya njemu i njegovoj supruzi **Nekettimpet** običnu žrtvu za preminule. Glavni napis glasi:

„Pomolite se Osirisu, gospodaru Abyda' i bogu, koj pokazuje staze u dolnji svijet, da dozvole za preminule obične žrtve sastojće

se u volovih, guskah, povojih, tamjanu, ulju i u svem inom, što je dobro i čisto, i odašto živi, što je božanstveno, kao što i sladak dah života, snagu i kriepost u doljnjem svijetu za pokojnoga upravitelja ruda **Anhu**, za sina blaženo počivajućega **Ranefseneba** i žene mu, njega ljubeće, gospodarice kuće, **Nekettimpet**, koju porodi preminula gospodarica kuće **Akan**.“

Spodobu žrtvujućega sina tumače rieči:

„To mu čini sin, koj ga ljubi, **Neterhertiseneb** kojega rodi **Nekettimpet**.“

Ploča na podugački četverokut, vis. 0,68; šiv. 0,45; deb. 0,13. Vapnenik
Napis obuzima i lievo krilo ploče.

Br. 7. Velika nagrobna ploča pokojnoga basilikogrammata i upravitelja žitnica **Pehirshemera**.

Na gornjem kraju iste med oba simbolična oka i poput piramide stoji čuvar grobovâ **Anubis** nalik libijskomu šakalu.

U prvom registru viditi je gore imenovanoga preminuloga u pratnji svoje supruge **Anahai** i kéeri mu **Nefertmut**, klanjajućega se „Bogu Osirisu, koj no stoluje u zemlji, gdje sunce zalazi, gospodarica vječnosti.“

U drugom pako registru jest preminuli, kojega prati supruge **Anahai**, i kojem donaša svećenik i svećenica dar za preminule, naklanjajuć mu se. Svećenika spominje napis na strani ovako:

„Pomolite se Osirisu, koj stoluje na zapadu, da pruži jela i pila, zraka i hlada, vina i mlieka osirskomu pjevaču hrama božjega, blaženo-počivajućemu **Amen-nest-tu**.“ Svećenica imenom **Zet-sehet**, koja je naslikana cviećem u ruci, dolazi napred na strani kano osoba, koja žrtvuje za preminuloga.

Ploča, gori okruglasta. vis. 0,45; šir. 0,31; deb. 0,9. Vapnenik.

Br. 8. Nagrobna kamenita ploča glaseća na ime preminuloga **Amenhotepa** i njegove supruge **Nefru**, kao što i **Ahmaia** i njegove supruge **Hetameri**. (Iz dobe XVIII dinastije.)

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,29 1/2; šir. 0,20 1/2; deb. 0,3. Vapnenik.

Br. 9. Nagrobna kamenita ploča glaseća na ime **Inuhema** i njegove supruge **Bektnub**.

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,30; šir. 0,20; deb. 0,6. Vapnenik.

Br. 10. Nagrobna kamenita ploča, glaseća na ime upravitelja žrtva hrama u Abydosu **Akua**. Na strani ini članovi iste obitelji. Pod stolcem sluga preminuloga.

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,52; šir. 0,30; deb. 0,5 1/2. Vapnenik.

Br. 11. Kamen za napojne žrtve. U obe okrugle poveće dvie rupe primala se posvećena ulja.

Ploča na dugački četverokut v. 0,20; š. 0,22; d. 0,6 $\frac{1}{2}$. Vapnenik.

Br. 12. Nagrobna ploča egjipćana **Mentuhotepa** (XII. dinastija?); napisana nanj molitva upravljena je na Osirisa od Busirisa.

Ploča na dugački četverokut, vis. 0,42 $\frac{1}{2}$; š. 0,29 $\frac{1}{2}$; d. 0,8. Vapnenik.

Br. 13. Nagrobna ploča egjipćana **Kenna**, koj kleči pred bogom preminulih Osirisem.

Ploča na dugački četverokut, vis. 0,29 $\frac{1}{2}$; š. 0,40; d. 0,5. Vapnenik.

Br. 14. Nagrobna ploča egjipćana **Amenemha** i obitelji mu.

Ploča na dugački četverokut, vis. 0,41; šir. 0,25; deb. 0,7. Vapnenik.

Br. 15. Nagrobna ploča egjipćana **Nia**.

Ploča, gori na kut, vis. 0,38; šir. 0,23 $\frac{1}{2}$; deb. 0,4 $\frac{1}{2}$. Vapnenik.

Br. 16. Nagrobna ploča egjipćana **Kamia** i supruge mu. Roda memfitiskoga, i spada u staru dobu.

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,43; šir. 0,30 $\frac{1}{2}$; deb. 0,6 $\frac{3}{4}$. Vapnenik.

Br. 17. Nagrobna ploča iz starije dobe. Imena preminulih veoma su nejasna.

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,41; šir. 0,25 $\frac{1}{2}$; deb. 0,6 $\frac{1}{2}$. Vapnenik.

Br. 18. Nagrobna ploča, iztrošena vremenom, koje napise je veoma teško pročitati.

Ploča, gori okruglasta, vis. 0,46, šir. 0,28; deb. 0,4. Vapnenik.

S. Ljubić.

B. Stari novci.

1. Keltički.

Poznato je, da medju Dravom i Savom obitavali su već od g. 350—366 pr. Isuk. Skordisci ¹, narod keltički, kao što su bili i Taurisci, koji su s njimi sa sjevera graničili, i do Dunaja se protezali. Skordisci su prvo po Tiberiju nadvladani. O podraslom stepenu njihova kulturnoga stanja prije rimskoga doba i o razvitku navlastito njihova jezika i pjenezoslovja mudro je i obširno po izvorih i spomenicah probesjedio doktor Fridrik Pichler u svom sastavku pod naslovom *Keltisches Münzwesen (V. die keltischen und consularen Münzen der Steiermark. Graetz 1865 str. 111, sqq.)*. U našem muzeju nalazi se 17 komada keltičkih novaca, 15 prošlih godina našem muzeju od rodoljuba darovanih, a u Hrvatskoj izkopanih, no nema bilježke, koja bi nas obavjestila, kada i od koga su darovani, i gdje i kada su nadjeni; jedan (br. 8) potekao je iz sbirke Franja Diericha kao u Sisku odkrit; a jedan napokon (br. 12) kupljen g. 1870 u trgovca Ritza iz ogul. pukovnije, gdje se i našao. Svi su od srebra, jako debeli, te osim 12 svi izvrstno sačuvani.

Br. 1. *Predak*. Glava muška, sa dielom vrata, desno obrnuta. Sve je živo izraženo. Na glavi su u dva reda poredjene trovlasne čupe; u gornjem su redu 4 čupe u donjem do glave ima jih šest. Čeoni ures sastoji u tri, jedan nad drugim, ležeća niza podugačkih zrna; nego zrna srednjega niza malko su povećaa. Za glavom izpunjuje okrajke niza četverovlasna čupa, koja se izvana u se uvija i sa točkom u nutri okončava. Počam od lievoga kraja dol-

¹ „Scordisci, Σκορδισκοι, Σκορδισκαι, Σκορδισται, Κορδισται. Stamm, genannt vom Berg Scordus, häufig mit den Illyrern und Thrakern verwechselt. Vrgl. das CVRD im Namen CACVRD. Zeuss 775; Deutsche 239, 257; Brandes 139, 141, 152; Koch 44; Lel. 61. Der Slavisten skared (Abscheu erregend) müsste auf einen Selbstschimpf des Stammes hinausgehen; Terstenjak hat das zurückgewiesen und belässt den Skordiskern und Tauriskern das Keltische“. Pichler I. 220.

njega niza sve naokolo do obradka teku uz vrat malene točke. Za uhom padaju na vrat 4 vlasa. Uz kraj novca teče okrug od povišitih piknja.

Zadak. Konj desno koračajuć, živo izražen. Usta mu zatvorena. Na vratu mu se dižu trodlakave 4 čupe (griva); uši desno obrnute; trodlakat rep gori se uzvija, te reckečno pada; noge su dvostruke, a kopita na način polumjeseca doli okrenuta. Tu nema okruga uz kraj.

Tež. 11,02 grama ($151\frac{1}{2}$ grana), a Modul 6.

Br. 2. *Predak.* Isto kao 1, nego okrajni kolobar sastavljen je od izdubelih piknja.

Zadak. Isto kao 1, nego na vratu konja ima pet čupa, te po manje su i slabije izražene; a kopita su mu na način debele črk-nje („*ungues avis rapacis*“ po *Eckhelu*).

Tež. 11,75 grama (161 gran). Mod. jedva preko 6.

Br. 3. *Predak.* Isto kao 1.

Zadak. Isto kao 1, nego uši konja uzviju se na polumjesec desno obrnut; nema čupa nan vratom, i jedva prodiru dvie dlake; rep se neuzvija, no pada naravno, a noge su jednostavne sa crknjastim kopitom.

Tež. 11,1 grama (152 grana). Mod. 6.

Br. 4. *Predak.* Isto kao 1.

Zadak. Isto kao 1. nego čupe nad vratom konja samo su tri, a iz glave se izvija nad čupami reckečno kao jedna dugačka dlaka. Medju prednjima i zadnjima nogama, crknjastim kopitom oskrbljenima, vide se dvie debele točke.

Tež. 11,96 grama (164 grana). Mod. $6\frac{1}{4}$.

Br. 5. *Predak.* Isto kao 1.

Zadak. Isto kao 1, nego nad konjskim vratom dižu se uzvišito kao četiri debele dlake, a medju nogama više točaka. Kopita su crknjasta.

Tež. 11,43 grama ($156\frac{1}{2}$ grana), Mod. $6\frac{1}{4}$.

Br. 6. *Predak.* Isto kao 1, nego za četverovlasnom čupom, koja izpunjuje nize za glavom, vidi se malena točka, a vrat se izpod brade veoma produljuje.

Zadak. Ito kao 5.

Tež. 11,23 grama (154 grana). Mod. 6.

Br. 7. Isto kao 6.

Tež. 11,75 grama (161 gran). Mod. 6.

Br. 8. *Predak*. Isto kao 1, nego gornji red na glavi ima samo tri čupe a doljnji pet, te čupe su dvo- do petovlasne. Četvero- vlasna čupa za glavom izvija se samo na poluokrug, a piknja na trovlasnom kraju ostaje vani. Pod lievim uglom vrata kao njeiki znak ovako m.

Zadak. Isto kao 1, nego konj grive nema; uši, dižuć se u vis, desno padaju; rep izlazi dvodlakav; kopita crknjasta sa piknjom u sriedi.

Tež. 12,42 grama (170 grana). Mod. $6\frac{1}{2}$.

Br. 9. *Predak*. Isto kao 1, nego za glavom nema četvero- vlasne čupe.

Zadak. Isto kao 1, nego nad vratom samo tri trodlakate čupe; kopita crknjasta.

Tež. 12,16 grama ($166\frac{1}{2}$ grana). Mod. $6\frac{1}{2}$.

Br. 10. *Predak*. Isto kao 1, nego uz vrat nema piknjica.

Zadak. Isto kao 1, nego kopita zadnjih nogu su črknjasta, a prednjih na način polumjeseca.

Tež. $12,36\frac{1}{2}$ grama (169 grana). Mod. jedva 6.

Br. 11. Isto kao 10, nego točka medju nogami konja u zadku.

Tež. 12,31 gram ($168\frac{1}{2}$ grana). Mod. 6.

Br. 12. *Predak*. Isto kao 10, nego je glava povećá, a smeteno izražena.

Zadak. Isto kao 1, nego kopita su naravno izražena, osim onog desne prednje noge, koj je črknjast.

Tež. 10,46 grama ($143\frac{1}{4}$ grana). Mod. $6\frac{3}{4}$.

Br. 13. *Predak*. Isto kao 10.

Zadak. Isto kao 10, nego griva konjska sastoji samo od dvie trodlakate čupe.

Tež. 11,09 grama ($151\frac{1}{2}$ grana). Mod. $6\frac{1}{2}$.

O p a z k a. Ovi novci, naime od 1 do 13, više manje se približuju slikam, koje je k svomu opisu pridodao na tabli dr. Frid. Pichler: *Repertorium der steierischen Münzkunde, knj. I. Tab. III, br. 17—20.*

Br. 14. *Predak*. Glava lievo obrnuta, s debeljastim nosom i dugo-gustom bradom i kosom sada skupljenom u snop, s koga slazi reckečno vrpca. Pred licem, naime od čela do brade piknjasti luk (od 15 piknjica), i još dvie pomanje piknjice pred čelom lievo

istoga luka; napokon uz kraj novca teče naokolo okrug od debelih piknja, jedna do druge.

Zadak. Konj desno obrnut, na kom jaši kacigast gol čovjek; desnicom se drži dvostruka užeta, kojim je konjski vrat opašen, a lievicom se upire konju na zadak. Nad glavom osobe znak ∞; pred glavom konja kao mač, a izpod otvorena rila 3 kao polumjesec desno okrenut; medju prednjima i zadnjima nogama razito znak ∞, valjda čula.¹

Tež. 12,65 grama (173 grana). Mod. jedva preko 5. V. Tab. I. br. 1. Ovaj se novac veoma približuje slici Pichlerovoj l. c. Tab. IV 73, 75.

Br. 15. *Predak.* Glava (Zeus) lievo obrnuta; čelo joj torednim lisnatim vjencem ovjenčano; kosa i brada kao lisnata; uz kraj teče naokolo piknjasti okrug. Lice u obće prikazuje se veoma nježno.

Zadak. Konj sa konjanikom lievo koraca; glava i noge konja na dve crte sastavljene (contourirt); miesto grive nad vratom četiri točke. Konjanik u lievici kao da drži koplje zada; a desnicom, nad glavom konjskom podvignutom, kao da kaže. Gori na desnoj znak ∞; izpred konja C; medju prednjima nogama P; a medju prednjima i zadnjima nogama pod truhom znak 2.

Tež. 13,07 $\frac{1}{2}$ grama (179 grana). Mod. 7. V. Tab. I. br. 2. Ovaj se novac veoma približuje slici Pichlerovoj l. c. Tab. IV. 81, i naliči na novce Filipa II kralja macedonskoga. Eckhel (Doct. Num. Veter. IV. 178) veli, da se je po načinu grčkih novaca kovalo „a nation:bus barbaris a Thracia maritima et Macedonia in septentriones positus“, te nastavlja: „praecipuus fuit ad imitandos Philippi II numos ardor et contentio; nam omnia musea abundant tetradrachmis barbaris, in quorum una parte est caput Jovis, in altera eques“.

Br. 16. *Predak.* Glava (Zeus) desno obrnuta, torednim lisnatim vjencem ovjenčana i ostalo kao br. 15, nego sa lavskimi ostanci otraga; oči su živo izražene; okrajnomu okrugu nema traga. Pred nosom debela piknja. Lice neizgleda onako nježno, kao na prednjem novcu.

Zadak. Konj sa konjanikom desno obrnut. Prednje noge konja veoma ugibane, kao da je posrnuo, rilo otvoreno, uši ozgor napete. Konjaniku na glavi kačiga, s koje se otrag spušća dugačka troprnata perjanica; u desnici drži vojke i čvornasti buzdovan

¹ Nesavršenost u označenju osobitih znakovah nalazećih se na novcih pripisati treba pomanjkanju vremena za njihovo izlijanje potrebita.

osovno; lievicom pako, zada razpetom, kao da kaže; noga mu se izpod konjskog trbuha jasno vidi. Pred konjem vepar, kao da bode konja u prsa. Među nogom konjanika i zadnjima nogama konja kosimice DIV◁E¹.

Tež. 10,95 gram (150 gran). Mod. 5¹/₄. V. Tab. I. br. 3. Ovakova nema kod Pichlera.

Br. 17. *Predak*. Glava (Zeus) lievo obrnuta i ostalo kao u br. 15, nego vlasi su gustji, a lice neizgleda onako nježno.

Zadak. Konj sa konjanikom polagano lievo koraca. Desna od prednjih i lieva od zadnjih nogu konjskih stoji na podnožju crtom zabilježenom; uši napete, usta otvorena, jezik izplazit. Konjanik u desnici drži vojke, a u lievici kitu (palmu) razito nad konjskom glavom. Pod konjem među prednjima i zadnjima nogama Λ, a pod ovim slovom sjekirica. Među prednjima nogama piknjasto slovo ∷. Gori desno konjanika uz piknjasti okrajni okrug ΙΑΠΗ.

Tež. 14,0 grama (191¹/₂ grana). Mod. 6³/₄. V. Tab. I. br. 4. Kao što prednji, tako i ovaj nije drugo nego keltički novac, kovan po načinu novaca Filipa II, koji su se veoma rabili onda u ovdješnjih stranah. Pichler veli: „von diesen ächten makedonischen Vorbildern für die keltische Nachahmung haben sich auf steierischem Boden ebenfalls Stücke gefunden. Eckhel u svom katalogu bečkoga muzeja I. 89 navadja nekoliko novaca sa izkrivljenim napisom, kao što je i na našem novcu; „34—40 alii, sed fabrica barbara et inscripti ΦΑΠΗ, ΦΙΑΠΥ, ΦΙΑΠΠΗΟΥ (retrograde), ΙΑΠΟΥ, †ΙΑΠΗ (retrograde), ΙΑΙΑ, ΦΙΑΕ, et atributis per aream variis“. Ovaj naš bio bi prvi novac, o kom bi se za čisto znalo, da je u naših stranah iznadjen, koj bje kovan po naliku grčkih novaca, pošto Pichler l. c. piše odprto: „Die Classe griechischer Nachahmung ist bei uns ohne Vertretung.“

¹ Veli Pichler u svom kazalu celtičkih vlastitih imena, koja dolaze u štajerskih napisih (l. c. I. 228): „DIEVION, Grätz, Gaisthal (Gallien Divona fons; Britan. Diva, Divana vom Stamm div, heilig; daher Divitiacus, Divona auf gallischen Münzen. Duch. 13. Brandes 57, 237. Zeuss D. 229“.

2. rimski, konsularski ili obiteljski.

Iz grčkoga νόμος prodje u Latium nazov *numi*, *nummi*, *numismatica*, koi se u obće za novce i medalje rabio. Novci su se zvali jošte *pecunia* radi slike na njih prvo natiskane, *pecus*; a kadšto i *lex*, budi što je novac mierilo trgovini, budi što se njegova vriednost zakonom ustanovljuje. Naziv *moneta* razno se tumači. Po Forcelliniu veli Suidas (in Μονήτης) ovako: „*quod cum Romani pecunia indigerent bellocontra Pyrrhum et Tarentinos, Junonem oraverunt; quae respondit, si justitia in bellis uterentur, pecuniam eis non defuturam; quod cum illis successisset, Junonem Monetam, hoc est consultricem, colere coeperunt: similemque decrevere monetam in eius templo feriri. Livius quoque 6, 20. Aedem et officinam Monetae juncta fuisse indicat. Ex quibus patet, nomen pecuniae a Junonis cognomine ductum esse.*“

Po sv. Pismu (*Genesis XX, 16.*) Abimelek 1507 god. prije Isukrsta bio bi Abram u izručio *mille argenteos*, valjda komada srebra. Grci su već davno novac poznavali; a Rimljani su pričali, da ga je Jano g. 1321 god. prije Isukrsta u Italiju uveo za trgovačku porabu, s čega Janov dvolik i prova ladje na asu (Macrob. Saturn. VII.)

Plinius (XXXIII. 13 i XXXIV. 1) veli po Timeu, da su se Rimljani do kralja Servia prostom rudom služili, a da ovaj kralj *primus signavit aes*, naime slikom junca, ovce i praseta. Nego se i to zna, da je isti kralj namiestio treći sbor kovača za službu državne

¹ Ovaj se odsjek rimske numismatike najstariji nemože kronologički prirediti, jer se povećim dielom ovih novaca nezna za pravo ili točno, kada su kovani. Toga radi poredjeni su po obitelih, koje su alfabetičkim redom navedene. U isto je doba ovaj odsjek i najmučniji, pošto razaznanje istih novaca često visi o kratnicah obično vele tamnih, ili o nejasnih i zamršenih znacih, koji su kadkada preveć težki i za prve i najizhitrenije pjenezoslovce.

blagajne (*aerarium*, iz rieči *aes*). Toga radi otcu Marchi i Tessieri (Museo Kircheriano) drže, da su Rimljani ako ne već za sagrađjenja Rima, a ono barem koncem drugoga stolieća, kad jim se država bješe jurve podosta razvila, onakav naslikovani novac rabili za trgovanje na sitno. Oni su ga sastavljali po načinu susjednih gradova, o kojih se pako za istinito zna, da su i naslikovani as imali nego u većem obliku od rimskoga. Bakreni novac, libralni as, bje po Mommsenu (*Gesch. d. röm. Münz.wes. str. 175*) stoprv uveden za decemvirata (303 g. pr. Isuk.) po načinu Solonove pjenezne ustanove. U isto su doba rabili i tudji srebrni novac, nego samo *tamquam merces*.

O prvih asih veli Buonarroti: „*ea non typo expressa seu percussa, sed ex aere fuso conflata fuisse noscuntur*“¹. Njihove ogromnosti radi nazivali su se prvo *pondera*. Slivali su jih dakle i mierili sve dokle nevedošé triumvire novčare, koji su jim pako dali obraz i stalno mierilo. As je težio jednu libru ili 12 unaca, *Semis* 6, *Triens* 4, *Quadrans* 3, *Sextans* 2 i *Uncia*, dvanaesti dio asa. Imali su po Ricciu str. 249 jošé *Decunx* (znak X) 10 libralnih asa težak, *Quincunx* (V) 5, *Quadrans* (III) 4, *Tripondius* (III) 3, *Dupondius* (II) 2.

Obični znakovi na onih, koji su se kašnje razno mienjali, jesu sliedeći:

As. — Glava Janova. — I.

Semis. — Glava Jupiterova. — S.

Quincunx. — Glava Apolova lovorvjenčana. —

Triens. — Glava Palade kacigasta. —

Quadrans. — Glava Erkulova, lavljom kožom zaogrnutu. — ...

Sextans. — Glava Merkurova dlakavom kapom pokrita. — ..

Uncia. — Glava Rome kacigasta. — .

Dodrans. — Vulkan. — S:.

Bes. — Venus. — S:¹

a. Asi težki i njihovi razdieli.

1. **Semis** od asa jednu libru težka. Najstariji novci rimski, a to su bili od bakra, nisu po stalnoj težini sastavljeni, nego svojevoljno. Stoprv medju g. 300—324 započeo se kovati as od libre,

¹ Ova dva zadnja *Dodrans* i *Bes* po Mommsenu dao je kovati triumvir novčar C. Cassius za prve polovice sedmoga stoleća, a vredili su prvi tri četvrtine a drugi dvie trećine asa.

i njegovi djelovi. Libra se dielila na 12 unaca. God. 486 bje obaljena težina asa na polovicu, naime na 6 unaca, zatim na 4 unce, a g. 513 na dvie unce.

Glava Apolova na desnoj.

— Konj stoji na lievoj.

Bakar. Tež. 5 lota 169 grana, t. j. 1367 grana. Modul $13\frac{1}{4}$.²

2. **As** jednu uncu težak. — God. 534 Rima a 218 prije Isuk. as od dvie unce bje stegnut na jednu (*Plin. Lib. XXX § 13*): *Q. Fabio dictatore asses unciales facti.*

Glava Jana dvolika, gori I.

— Prova ladje, nad njom vjenac, a ovomu na desnoj I; u podkrajku ROMA.

Bakar. Tež. 2 lot. 20 gr, t. j. 500 gr. Mod. 10.

3. **Semis** od asa jednu uncu težka.

Glava Jupitera lovorvjenčana na lievoj; za njom S.

— Prova ladje; nad njom S, a pod njom ROMA. U predku i u zadku okrajak mu podvišen.

Bakar. Tež. 238 gr. Mod. 8.

4. **Semis** kao br. 3, nego drugi kov, a okrajak mu ravan.

Bakar. Tež. $220\frac{1}{2}$ gr. Mod. 8.

5. **Uncia** od asa jednu uncu težka.

Glava Palade ili Rome, kacigasta na lievoj.

— Prova ladje; doli ROMA jedva se razaznaje kao što i piknje sa strane.

Bakar. Tež. 136 gr. Mod. 6.

¹ Rimski novci našega muzeja s odveć malenom iznimkom svi su izkopani u trojednoj kraljevini, ponajviše pako u Sisku. U ostavih nam Sabljarovih katalogih skoro nema traga rimskomu novcu; on se u popisivanju naše numismatičke sбирke ponajviše bavio s novci srednjega doba. S toga, i što su muzealni novci po njegovoj smrti od službenoga povjerenstva bili premetnuti, da se potraže zlatni i dokaže njihov broj, nije sada moguće opredieliti darovnike pojedinih novaca i mjesta, gdje su izkopani. Samo po mogućnosti popunit ćemo takove bilješke. U mjerenu upotriebili smo *gran* nemački a ne *gram* francezki, pošto kasno nam došla dozvola za tiskanje ovoga svezka, a vremena nedostajalo, da se premjeri ovo 770 novacah ovdje opisanih od 113 obiteljih, na koje spadaju. Kako će se štilac lasno osviedočiti iz pridodanih bilježaka medju ovimi novci ima mnogo riedkih, dapače imamo i jedan sa četiri R (*Arria*), a njeKOji su sasvim novi, od kojih dodajemo snimak na priloženju tablici II.

6 **As** pol unce težak. — Plinius piše (l. c.): *lege Papiria semunciales asses facti*. Po Cavedoniu i Borghesiu to obaljenje vriednosti novca bje ovršeno g. 665 za sadružnoga rata.

Glava Jana dvolika bradata i lovorvjenčana; gori I, a doli razit zariez.

— Prova ladje; nad njom I, a u podkrajku ROMA.

Bakar. Tež. 401 gr. Mod. 9.

7. Isto kao 6, nego br. I. stoji ladji na lievoj.

Bakar. Tež. 279 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 9.

8. Isto kao 7.

Bakar. Teži 281 gr. Mod. 9.

9. Isto kao 8, nego ladja u zadku jednostavnija, i tu nevidi se I.

Bakar. Tež. 314 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 9.

10. **Triens** od asa pol unce težka.

Glava Palade kacigasta na lievoj; nad njom četiri piknje.

— Prova ladje; gori ROMA, a doli četiri piknje.

Bakar. Teži 62 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 6.

11. **Quadrans** od asa pol unce težka.

Glava Erkulova, lavskom kožom pokrita na lievoj; za njom tri piknje.

— Prova ladje na desnoj; gori ROMA, a doli tri piknje.

Bakar. Tež. 90 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

12. **Sextans** od asa pol unce težka.

Glava Merkurova, krilatim petasom (škrljakom) pokrita, na desnoj.

— Prova ladje na desnoj, a nad njom ROMA. Nema piknja ni spreda ni zada.

Bakar. Tež. 86 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

b. Sreberni novci rimski nepoznati.

Po Pliniu (Hist. n. 33, 13): „*argentum signatum est anno urbis CCCCLXXXV, et placuit denarium pro decem libris aeris, quinarium pro quinque, sextertium pro dupondio et semisse.*“ Sedamdeset i dvie godine kašnje, najme 547, započelo se kovati i zlato *nummus aureus* (Riccio str. 259). Rimljani su imali i prije srebrnih i zlatnih novaca, ali odinud donesenih, te su jih smatrali kao robu, *merx*. To nam sviedoči Festus, a Plinius dodaje o viktoriatih: „*antea hic nummus, ex Illirico advectus, mercis loco habebatur.*“

I. Denarius (grčka drahma.)

a) U zadku *Dioskuri bez osobitoga znaka.*

1. Glava Rome kacigasta na lievoj; za njom X.
— *Dioskuri naperenim kopljem uzastopce na lievu, nad glavom jim četverorepata zvjezdica; u podkrajku ROMA.*
Srebro. Tež. $33\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
2. Isto kao 1.
Srebro. Tež. $37\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{3}{4}$.
3. Isto kao 1.
Srebro. Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
4. Isto kao 1.
Srebro. Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{3}{4}$.
5. Isto kao 1, nego zvjezdica u zadku šestrepata.
Srebro. Teži $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
6. Isto kao 1.
Srebro. Tež. 28 gr. Mod. 3, ali jako izglođan.
7. Isto kao 1.
Srebro. Tež. 41 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
8. Isto kao 5.
Srebro. Tež. $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.
9. Isto kao 5.
Srebro. Tež. $47\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

b) U zadku *Dioskuri sa znakom.*

1. Glava Rome kacigasta na lievoj; za njom X; a pred njom dug čvornast štap. — *Dioskuri naperenim kopljem uzastopce na lievu; nad glavom jim šestrepata zvjezdica.*
Srebro. Tež. $43\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
2. Isto kao 1, nego pod konji ladja.
Srebro. Teži 55 grana. Mod. skoro 5.
3. Isto kao 1, nego pod konji prova ladje.
Srebro. Teži 50 gr. Mod. $4\frac{3}{4}$.
4. Isto kao 1, nego pod konji repati točak.
Srebro. Teži $42\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
5. Isto kao 1, nego pod konji obilnica.
Srebro. Teži 55 gr. Mod. 4.
6. Isto kao 5, nego drugi kov.
Srebro. Teži 48 gr. Mod. $5\frac{1}{4}$.

7. Isto kao 1, nego pod konji pseto.
 8. Isto kao 1, nego nad konji polumjesec sa zvjezdicom.
 Srebro. Tež. 47 gr. Mod. 4.

c) *U zadku pobjeda u dvopregu.*

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, za njom X.
 — Pobjeda u dvopregu jureć na desnu; u desnici drži bič, a u lievici vojke; u podkrajku ROMA.
 Srebro. Tež. 42 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.
 2. Isto kao 1.
 Srebro. Tež. 44 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.
 3. Isto kao 1.
 Srebro. Tež. 56 gr. Mod. 4.
 4. Isto kao 1.
 Srebro. Tež. 50 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.
 5. Isto kao 1.
 Srebro. Tež. 50 gr. Mod. 4.
 6. Isto kao 1.
 Srebro. Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
 7. Isto kao 1.
 Srebro. Tež. 41 gr. Mod. 4.
 8. Isto kao 1, nego obima rukama drži vojke.
 Srebro. Tež. 50 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

d) *Kip Rome u zadku.*

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X, a pod njom ROMA.

— Roma kacigasta desno obrnuta sjedi na stogu štitova; plašt joj pada izada; lievicom je na koplju naslonjena; a pred njom vučica doji Romula i Rema. — *Cavedoni* pripisuje ovaj novac obitelji *Romilia* (*Riccio LXXI. 5. R. 1 pias.*).

Srebro. Tež. 48 gr. Mod. 5, ali neuredan.

e) *Jupiter na četveropregu u zadku.*

1—10. Ovi su denari nepoznati. Čini se, da je spreda glava Apola, lovor-vienčana, kako n. pr. u denaru nepoznatu iz Kampnije (*kod Riccia str. 267, br. 14. — Tab. LXXI. 8*). Pod glavom stoji striela, kakovu nalazimo u novcih obitelji Fonteja (*Riccio str. 93, br. 9 i 10. Tab. XX. 3 i 4*), ali sa lovor-vienčane glave nepadaju uvojke kao što ondje iz glave Apola Vejova.

— Jupiter na četveropregu polagano na desnu; u desnici drži strielu, a u lievici vojke. — Ovi srebrni denari krasno su sačuvani. Težina njihova teče ovako: 56, $53\frac{1}{2}$, $53\frac{1}{2}$, 52, 52, 51, 50, $49\frac{1}{2}$, 49 i $45\frac{1}{2}$ gr.; a Modul od 4 do $4\frac{3}{4}$. Onaj pod br. 5 darovao je Petar Bucar župnik sv. Petra kod Mrižnice, gdje je i nadjen bio.

II. Quinarius. Istoga su lika kao denari, te suvremeno uvedeni. Prestadoše malo poslje g. 537, nego pri koncu republike opet kovani, te zato su riedki.

1. Glava Palade kacigasta na desnoj; za njom V.

— Dioskuri naperenim kopljem uzastopce na desnu; u podkrajku ROMA.

Srebro. Tež. 29 gr. Mod. skoro 3.

2. Isto kao 1, nego drugi kov.

Srebro. Tež. $21\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{4}$.

III. Sestertius. Uvedeni kad i denari prestadoše malo prije g. 537, ali opet kovani pri koncu republike, te zato su riedki.

1. Glava Palade na desnoj; za njom HS.

— Dioskuri naperenim kopljem uzastopce na desnu; u podkrajku ROMA.

Srebro. Tež. $14\frac{1}{2}$ gr. Mod. 2.

IV. Victoriatus. Otac slavnoga Borghesia prvo opazi, da je ovaj novac, izvana uveden u Rim, izvorno vriedio tri četvrtine denara (*dodrans*), i da je za prvi put kovan bio oko g. 448 Rima za slazenja Anibalova u Italiju. Oni pako sa klasom i ćulom nisu stariji od g. 526, najme su kovani poslje slavodobića Fulvia Centumala nad Iliri. Po Kloviovu zakonu od g. 650 bje dalnje kovanje takovih novaca obustavljeno.

1. Glava Jupiterova bradata i lovorvjenčana na desnoj.

— Viktorija stojeć, desno obrnuta, kruni znamen pobjede. Po sriedi Q, a u podkrajku ROMA.

Srebro. Tež. $42\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego nema Q.

Srebro. Tež. $35\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 2, nego drugi kov.

Srebro. Tež. 34 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

V. Denarius, iz Kampanske kovnice.

1. Glava Jana, dvolika, golobrada, lovor-vienčana.

— Jupiter mal da ne gol na četveropregu jureć na lievu. Pobjeda za njim drži vojke; on pako ima u desnici žezlo a u lievici strielu. U podkrajku ROMA.

Srebro. Tež. 40 gr. Mod. 4¹/₂.

c. Rimski obiteljski novci.

Aburia, plebejska obitelj.

1. Glava kacigasta Rome desno obrnuta; na vratu niz biserni; u uših naušnice; pred glavom ✱, a za njom GEM. —

— Sjajuće sunce u togi, plaštom na plećih, u četveropregu, jureć na desnu; drži u desnici bič, a u lievici uzdu. Pod konji: M. ABVRI, a u podkrajku ROMA.

Obični, srebrni, — Riccio Tab. I. br. 1. Tež. 53¹/₂ gr. Mod. 4²/₃.

Njeki su držali, da glava kacigasta, koja stoji spreda, prikazuje ili Romu ili Paladu; ali prof. Vik. Aldini skoro je dokazao, da je to pravo glava Rome. GEM. znači *Gemini*, jer su Aburii za praroditelje imali blizance. Znak ✱ označuje denar.

M. *Aburius*, triumvir novčar, bio je kašnje pučki tribun (g. 627 Rima), a zatim pretor. Služba triumvira novčara otvarala je put na višje časti. Rieč ROMA svjedoči, da je novac u Rimu kovan.

2. Isto kao 1, nego drugi kov.

Ob. sr. — Riccio I, 1. Tež. 45 gr. Mod. 4.

3. Glava kacigasta Rome na desnoj; pred glavom ✱, a za njom GEM. —

Mars na četveropregu, jureć na desnu; u desnici drži znamen pobjede (*tropheum*), a u lievici svoje obične znakove. Pod konji: C. ABVRI, a u podkrajku: ROMA.

Ob. sr. — Riccio I. 4. Tež. 53 gr. Mod. 4¹/₂.

C. *Aburius*, brat gori pomenutoga M. *Aburius*, onaj vjerojatno, koj bje pučkim tribunom i jedan od triuh poslanika odpravljenih Masinisi zato, da Rimljanom u pomoć priskoči.

Acilia, prastara rimska obitelj.

1. Glava kacigasta Rome desno okrenuta; za glavom ✱; a u dva piknjasta okruglića, koji se viju oko glave, stoji naokolo: M. ACILIVS. M. F.

— Erkul pobjeditelj na četveropregu, polagano na lievu; u desnici drži buzdovan, a u lievici znamen pobjede; u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio I, 5, nego nema znaka ✱. Teži 53 gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1, nego malo obrubljen.

Teži 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1, nego mu glava u predku ponješto manja.

Teži $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Nezna se ništa o ovom triumviru novčaru *Manius Acilius*. U svojih novcih htjeo je proslaviti pobjede svoga pradjeda *Manius Acilius Glabrio* konsula g. 563. Ovi su novci po Ricciu vjerojatno kovani u Siciliji. *Manius Acilius Balbus*, komu se od nekih pripišu, bje konsulom po Perseovu porazu, valjda g. 634.

4. Glava boginje od zdravlja, lovor-vienčana, na desnoj. Pod lovor-viencem čelo obvija rub, koj se za glavom skuplja u piknjasti uzao, iz koga se niz vrat spuščaju dvie vrpce; na vratu biserni niz; naušnice duge križaste. Za glavom: SALVTIS.

— Boginja *Valetudo* lievo obrnuta, laktom lievim na stupac naslonjena; u desnici drži zmiju; naokolo: MAN. ACILIVS. III. VIR. VALE(TV); sve pako u piknjastom okrugu.

Ob. sr. — Riccio I. 6, nego njegova slika mnogo se od one našega novca razlikuje. Tež. skoro 55 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 4, nego drugi kov.

Tež. $40\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

6. Isto kao 4.

Tež. $40\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

7. Isto kao 4.

Tež. 40 gr. Mod. 4. kupljen u F. P. Ritza, trgovca iz ogulinske pukovnije, gdje je i nadjen 1870.

Ovi novci spadaju na zadnja doba republike rimske, te bi mogli biti konsula nadomjestnoga od g. 721.

Aelia (Allia), plebejska.

1. Glava kacigasta Rome na desnoj, a za njom X.

— Dioskuri na konjih na desnoj sa kopljem naperenim. Pod konji: P. PAETVS, a u podkrajku: ROMA.

Ob. sr. — Riccio I. 6. Tež. 50 gr. Mod. 4.

Pošto je ovaj novac staroga sloga, mogao bi se pripisati Publiu Eliu Petu, konsulu g. 552, sudrugu Cn. Cornelia Lentula.

2. Glava ženska desno obrnuta sa košaricom (*mittella*); na vratu joj ogrljaj; za glavom BALA, a pred njom G; sve pako u piknjastom okrugu.

— Diana na dvopregu jelena, jureć na desnu; drži po Ricciu u desnici baklju, a u lievici koplje ili *venabulum*, a u našem i vojke, te ima za plećih tulac, u kom sulice; pod jeleni štipavac, a u podkrajku: C.ALLI; sve pako u viencu.

Ob. sr. sa peknjicom. — Riccio I. 8. Tež. 55 gr. Mod. 4.

C. *Alius Bala* kovao je po Borghesiu polovicom VII stoljeća.

3. Svećenički štap i kačica; a naokolo LAMIA. SILIVS. ANNIVS.

— Po sriedi S. C., a naokolo III. VIR. A. A. A. F. F.

Ob. mali bakr. — Riccio I 4. Tež. 30 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

4. Isto kao 3.

Tež. 38 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3, nego dug 4. Poklonio savjet. Milić iz Budve.

Q. *Aelius Lamia* Luciev bio je novčar Augustov. Ono S. C. znači, da je senat, na koga je kovanje bakrenih novaca spadalo, zakonom dozvolio, da se ovi kuju.

Aemilia, plemenita i odlična.

1. Čovjek kleči; prikazuje desnicom kitu maslinovu s vrbcom, a lievicom drži uzdu deve desno obrnute. Povrh deve čita se: M. SCAVR. AED. CVR., s lieve EX, s desne S. C.; a u podkrajku: REX. ARETAS.

— Jupiter strijeljuć u četveropregu jureć na lievu; pod konji štipavac; gori: P. HVPSAE. AED. CVR., a u podkrajku: C. HVPSAE. COS. PREIVE, a na desnoj CAPTV.

Ob. sr. — Riccio I. 1. Tež. 55 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 53 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1, nego drugi kov.

Tež. 46 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 3.

Tež. 51 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

5. Isto kao 3.

Tež. 50 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 1, nego u zadku gori P. HVPSAEI.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 1, nego zada cielo ime: P. HVPSAEVS.

Tež. 55 gr. Mod. 4.

8. Isto kao 1, nego maslinova kita u predku bez vrbce (*Ovakova nema Riccio*).

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

9. Čovjek kleči desno obrnut; desnicom prikazuje maslinovu kitu sa vrbcom, a lievicom drži uzdu deve; s lieve deve EX, s desne S. C., a u podkrajku AED. CVR.

— Jupiter strieljajuć u četveropregu jureć na lievu; pod konji neima štipavca; gori: P. HVPSAEVS. AED. CVR; u podkrajku: C. HVPSAE. COS. PREIVER, a na desnoj CAPTV.

Opazka. U rieči HYPsAE, ono Y bilježi Riccio sa I; i P uvijek se ovako označuje Γ.

Ob. sr. — Riccio II, 3. Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

M. Scaurus i P. Hipseus kao edili kurulski bili su god. 696 ovlašćeni kovati ove novce. M. Scaurus, kao Pompejov namjestnik, g. 692 arapsko-nabatejskoga kralja Aretu podčini. Najstariji novac, na kom se slavi istodobni čin. Podvrženje označuje zadak.

10. Glava ženska desno okrenuta, košaricom i lovor-viencem urešena; ima naušnice i biserni niz na vratu; pred njom ROMA, a za njom ✱.

— Konjanički kip na troblučastom mostu. U oblucih su slova LEP, a naokolo kipa MAN AEMILIO.

Ob. sr. — Riccio II. 4. Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Manius Aemilius Lepidus nastavi gradjenje kamenitog mosta subliciskog, već davno po kralju Ancus Marcius započet. Po Cavedoniu ovaj novac bje kovan oko g. 666 od M. E. Lepida konsula g. 688.

11. Isto kao 10, nego drugi kov.

Teži $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

12. Isto kao 10.

Teži 53 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

13. Isto kao 10.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

14. Glava boginje Sloge, desno obrnuta, koprenom zastrta i košaricom. Naokolo nje: PAVLLVS. LETIDVS. CONCORDIA.

— Osoba togata na desnoj, pokazuje desnicom na znamen pobjede, stojeći pred sužnjem, komu su ruke natrag svezane, i dva njegova sinčića. Povrh znamen: TER, a u podkrajku: PAULLVS.

Ob. sr. — Riccio II, 10. Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

15. Isto kao 14.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

16. Isto kao 14.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

17. Isto kao 14.

Tež. 54. gr. Mod. $4\frac{1}{4}$, doli obrubljen.

18. Isto kao 14.

Teži $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

19. Isto kao 14.

Teži 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

20. Isto kao 14, nego lik slabiji.

Teži 32 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

21. Isto kao 20.

Teži $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

22. Isto kao 14.

Teži 51 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Ovo su novci Paula Lepida, konsula g. 720, a kovao jih je oko g. 700. Ostavi u njih uspomenu pobjede L. Emilia Pavla nad Perseom macedonskim kraljem.

Afrania, plebejska.

1. Glava Jana bradata, gori I.

— Prova ladje; povrh nje S. AFRA, a pod njom ROMA. Dupin se nerazaznaje.

Ob. As bakr. — Riccio II. 2. Tež. 273 gr. Mod. 9.

Ono S neki čitaju *Sextus* a neki *Spurius*, a ipak je novčar u rimskoj poviesti nepoznat. Malenost asa svjedoči, da je ovaj novac kovan oko drugoga puničkoga rata.

Annia, plebejska.

1. Svećenički štap i kačica; a naokolo ANNIVS. LAMIA. SILIVS.

— Po sriedi S. C., a naokolo jedva se razaznaje III. VIR. A. A. A. F. F.

Ob. mali bakr. — Riccio III, 4. Tež. 36 gr. Mod. 3.

Annius bje triumvir novčar sa Lamiom i Siliom za cara Augusta.

2. Isto kao 1, nego drugi suroviji kov.

Tež. $30\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Antestia, plebejska.

1. Glava kacigasta Rome na desnoj; pred njom ✱, a za njom C. ANTESTI.

— Dioskuri uzagrebece i kopljem naperenim na desnu; pod konji pas, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio III. 1. Tež. 41 gr. Mod. $\frac{3}{4}$.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom ✱, a za njom GRAG.

— Jupiter na pola gol, strieljajuć u četveropregu jureć na desnu; drži desnicu u vis kao da strielu baca, a u lievici žezlo i vojke. Pod konji L. ANTES, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio III. 6. Tež. 52 gr. Mod. 5.

Malenost bakrenih novaca dokazuje, da su C. i L. *Antestius* živili oko polovice sedmoga stoljeća. GRAG. po Borghesiu znači *gragulus*, s toga, što se na njihovih novcima nalazi vrana.

3. Isto kao 2.

Tež. 51 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 2.

Tež. 53 gr. Mod. skoro 5.

5. Isto kao 2.

Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

6. Isto kao 2.

Tež. skoro 42 gr. Mod. $3\frac{3}{4}$.

7. Isto kao 2.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

8. Isto kao 2.

Tež. 32 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Antonia, veoma na glasu.

1. Glava Jupitera bradata na desnoj, a za njom S. C.

— Pobjeda u četveropregu na desnu; u desnici drži vie-nac, a u lievici palmu i uzdu. Pod konji slovo A, a u podkrajku Q. ANTO. BALB. PR.

Ob. sr. piljen. — Riccio III. 1. Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

Quintus Antonius Balbus bje Marijevim pretorom u Sardiniji za građanskoga rata; no Silla, predobiv g. 672 Marijevece, dade ga smaknuti. Kovao je, dok je u Rimu pretorom građanskim bio (*Cavedoni*). Piliti novce običavalo se do konca sedmoga vieka.

2. Isto kao 1, samo slovo C.
Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
3. Isto kao 1, samo slovo G.
Tež. 55 gr. Mod. 5.
4. Isto kao 1, samo H.
Tež. 42 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
5. Isto kao 1, samo slovo N.
Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.
6. Isto kao 5.
Tež. 48 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
7. Isto kao 1, samo slovo T.
Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
8. Isto kao 1, nego samo nijednoga slova.
Tež. 52 gr. Mod. jedva preko 4.

9. Glava gola Antonieva na desnoj, a okolo nje: M. ANT. IMP. AVG. III. VIR. R. P. C. M. BARBAT. Q. P.

— Glava Augusta na desnoj, a okolo nje CAESAR. IMP. (čisto) PONT. (čisto) III. VIR. R. P. C.

Ob. sr. — Riccio IV. 10. Tež. 52 gr. Mod. 5.

M. Barbatius, kovao je kao pokrajinski questor za trjumvirata Antonia, Oktaviana i Lepida.

10. Svećenički štap, posudica sa ručicom i gravran; a gori: M. ANTON. IMP.

— Pontifikalska posudica sa ručicom (*capeduncula*), škropilo, sjekira i svećenička kapica. Gori: M. LEPID. IMP.

RR. sr. — Riccio IV. 12 (3 pias.). Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Kovan za triumvirata, prije nego su se Anton i Oktavian Lepida riešili.

11. Markantunova glava otkrivena, slabó bradata, na desnoj; a naokolo: M. ANTONI IMP.

— Glava sunca sjevajuća, punim licem u jednostupastu (*distilo*) hramu; a naokolo III. VIR. R. P. C.

Ob. sr. — Riccio IV. 24. Tež. 50 gr. Mod. 4.

Po Borghesiu sunce označuje istok, te bio bi kovan ovaj novac poslje Antunovih pobjeda u onih stranah (716). Ovo je mnijenje po Ricciu najvierojatnije.

12. Lav na desnoj. Povrh lava ANTONI, pod njim IMP, na lievoj mu A, a na desnoj XLI. (*čimilo bi se, da je samo XL*).

— Glava Pobjede krilata na desnoj, a naokolo III. VIR. R. P. C.

Ob. quinar sr. — Riccio V. 33. Tež. $23\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3.

Grad *Leone* u Španjolskoj dao je kovati ovaj novac na čast Markantunovu; a broj bi značio njegove godine.

13. Isto kao 12.

Tež. $23\frac{1}{2}$ gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

14. Isto kao 13 u svem.

15. Isto kao 12.

Tež. 23 gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

16. Isto kao 12.

Tež. 21 gr. Mod. jedva preko 2.

17. Isto kao 12.

Tež. 22 gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

Legije Markantunove.

Po *Vegetius (De re militari II. 4 i 6)* legija je imala 7484 pješaka i 924 konjanika, ali se taj broj mienjao za republike i za carstva. Svaka se legija dielila na 12 coorta, kojim je primjerno pješaka i konjanika pripadalo. S početka svaki konzul bio bi primio dvie legije, kašnje više. August, pokle je ustanovio mir, po viši broj gradjanskih legija na 25 (*Dio lib. 55*). I o Antoniu kaže se, da je imao 25 legija, osim coorte pretorianske, koju Pompej ustanovi, i one *speculatorum* t. j. najmenika. Po Eckhelu nalazili bi se jošte novci legije XXVI, XXVII, XXX, ali Riccio o njihovoj vjеровnosti veoma dvoji.

1. Preturska ladja sa vozači na desnoj. Povrh nje ANT. AVG. (*Antonius Augur*) a pod njom III. VIR. R. P. C. (*triumvir reipublicae constituendae*).

— Legijonarski orao sa zvončićem o vratu, a sa strane mu po jedna vojnička zastava; doli pako LEG. II. (*legio secunda*).

Ob. sr. — Riccio V. 39 i dalje. Tež. 45 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 44 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1, nego LEG. III.

Tež. 43 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 3.

Tež. 44 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 3.
Teži $44\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{4}$.
6. Isto kao 3.
Teži 41 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$ Darovao Ant. Simonić iz Zadra.
7. Isto kao 1, nego LEG. IV.
Teži $28\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
8. Isto kao 1, nego LEG. IV.
Teži 47 gr. Mod. 4.
9. Isto kao 7.
Tež. 35 gr. Mod. 4.
10. Isto kao 1, nego LEG. V.
Teži $42\frac{1}{2}$ grana. Mod. skoro 5.
11. Isto kao 8.
Tež. $40\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
12. Isto kao 8.
Tež. 44 gr. Mod. 4.
13. Isto kao 1, nego LEG. VI.
Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
14. Isto kao 1, nego LEG. VII.
Tež. $35\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
15. Isto kao 14.
Teži $46\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
16. Isto kao 1, nego LEG. X.
Tež. 48 gr. Mod. 4.
17. Isto kao 1, nego LEG. XI.
Tež. 50 gr. Mod. 4.
18. Isto kao 1, nego zada gori naokolo LEG. XII. ANTIQVAE
R. sr. — Riccio VI. 53. (2 pias). Tež. $44\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
19. Isto kao 1, nego LEG. XIV.
R. sr. — Riccio VI. 56 (1 pias). Tež 46 gr. Mod. 4.
20. Isto kao 1, nego LEG. XIX.
Tež. 43 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.
21. Isto kao 1, nego LEG. XXI. Dao g. savjetnik Simić u
zamienu za drugi dvostruk.
R. sr. (1 pias). — Tež. $40\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
22. Spređa isto kao 1.
— Tri koplja vienci narešena nad provami ladje; gori na-

okolo C(O)HORTIS. SPECVLATORVM, a sa strane svakoga koplja po sriedi vidi se V.

RR. sr. — Riccio VI. 72 njekom razlikom (3 pias.) Tež. 40 gr. Mod. 4, ali neuredno obrezan.

23—30. Spadaju na legionarske novce, ali su tako oglodani, da jim se broj legije nerazaznaje.

Ovi novci potiču od Marka Antonia, sina Marka Antonia Kretičkog a unuka velikoga Marka Antuna.

Appuleja, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na lievoj.

— Saturno gol četveropregu jureć na desnu; u lievici mu uzda, a u desnici podvignutoj srp; gori Á, a u podkrajku L. SATURN.

Ob. sr. — Riccio. Sentia XXXXII. 2. Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

2. Isto kao 1, nego slovo .C.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1, nego slovo .M.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1, nego slovo .T.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

Borghesi po Patinu pripisuje novce sa napisom L. SATVRN. obitelji *Appuleja*, dočim su se davali obitelji *Sentia*, te veli, da su Lucia Appuleja Saturnina g. 654 smaknuta, i koga Cicero i Valerius Maximus spominju.

Apronia, plebejska.

1. Kovalo novčarsko, a naokolo MESSALLA. GALVS. III. VIR.

— Po sriedi S. C. a naokolo APRONIVS. SISENNA. A. A. F. F.

Ovako poredjenim napisom neima Riccio.

Bakr. Tež. 46 gr. Mod. 3.

Lucius Apronius bio je triumvir novčar sa Messalom i Sisenom za Augusta. Još se nije riešilo, što znači *Galus*. Sisen na po Borghesiu bješe prokonsulom u Siciliji g. 741. Čini se Ricciu, da su ona tri mogli biti triumviri Julija Cesara.

Aquillia, dielom patricijska a dielom plebejska.

1. Gola glava Augusta na desnoj, a oko nje CAESAR. AVGVSTVS.

— Zatvoren cviet veliki u sriedi, a naokolo njega L. AQVIL-LIVS. FLORVS. III. VIR.

R. sr. — Riccio VII. 4. (2 pias.) Tež. 52 gr. Mod. 4.

Lucius Aquilius Florus, triumvir novčar Augustov g. 734 po Eckhelu, a po Borghesiu g. 735.

Arria, plebejska.

1. Gola glava muška, slabo bradata, na desnoj, a naokolo M. ARRIVS. SECVNDVS.

— Prosto koplje medju viencem i žrtvenikom (*falera*); počasti i znakovi vojnički.

RRRR. sr. — Riccio VII. 1. (20 pias.) Tež. 37 gr. Mod. 4.

Borghesi g. 1817 napisao je mudri sastavak o novcih ove obitelji. Po njem *M. Arrius Secundus* kovao je od g. 705—718. Znakovi spominju počasti njegova otca Quinta, koj se osvjetlao za gradjanskoga rata.

Asinia, plebejska.

1. Po sriedi S. C. (*senatus consulto*), a naokolo C. ASINIVS. C. F. GALLVS. III. VIR. A. A. A. F. F. (*triumvir auro, argento, aere flando, feriundo*).

— Lovor-vienac, a u njem dvie lovor-kite ugiblijene jedna prama drugoj. Gori OB, po sriedi CIVIS, a doli SERVATOS.

Ob. veliki bakr. — Riccio VII. 1. Tež. 183. Mod. 9.

C. Asinius Gallus, sin slavnoga Polliona, kovao je za Augusta.

Atilia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta desno obrnuta; pred njom X, a za njom SARAN.

— Dioskuri skokom i kopljem naperenim na desnu; pod konji M. ATILI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio VII. 1. Tež. 45 gr. Mod. 4.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom X.

— Pobjeda na dvopregu jureć na desnu; bičem tjera kone, pod kojimi SAR, a u podkrajku Roma.

Ob. sr. — Riccio VII. 5. Tež. 57 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

Više je bilo glasovitih muževa, koji su se zvali *M. Atilius Sarnus* za konsulom toga imena od g. 545. Ovi su se novci kovali o polovici sedmoga vieka.

Aurelia, plebejska, nego veoma na glasu.

1. Glava Vulkana bradata desno obrnuta sa lovor-vienčanom kapom čunjastom; pred njom C, a za njom klješta; sve pako u lovor-viencu.

— Orao razkrieljen lievo obrnut glavom, stoji nad strielom; u podkrajku L. COT; sve pako u lovor-viencu.

Ob. sr. pilen. — Riccio VIII. 2. — Tež. 47 gr. Mod. 4.

L. Aurelius Cotta, konsul g. 689, a triumvir novčar oko g. 670, ostavi u svojih novcih uspomenu svoga pradjeda C. Aurelia Cotta konsula g. 502, koj predobi liparske otoke, gdje se Vulkan osobito štovao.

Baebia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta lievo okrenuta, pred njom X, a za njom TAMPIL.

— Apolo, njihajućim se plaštom zaogrnut, u četveropregu jureć na desnu; u lievici drži luk i sulicu, a kitu u desnici. Pod konji ROMA, a u podkrajku M. BAEBI. Q. F.

Ob. sr. — Riccio VIII. 1. Tež. 54 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. malko preko 4.

4. Glava Jupitra lovor-vienčana na lijevoj.

— Viktorija desno obrnuta kruni znamen pobjede; pred nogama joj TAMP, a u podkrajku ROMA.

RR. sr. quinar. — Riccio IX. 4. (4 pias.) Tež. $26\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3.

5. Isto kao 4.

Tež. $36\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3.

6. Glava kacigasta Rome na desnoj, za njom X.

— Dioskuri uzagrebece sa naperenim kopljem na desnu; povrh glave jim zvjezdice; pod konji TAMP, a u podkrajku ROMA.

R. sr. — Riccio LIII. 1. (2 pias.) Tež. 46 gr. Mod. 4.

Po Ricciu ovi novci mogli bi se pripisati konsulu *Q. Bebius Tampilus* (*Liv. 21, 7. Civ. Phil. 5, 10, 27*). Imao je dva sina: naime *Gneus*, pretor g. 555 a konsul g. 572; i *Marcus* pretor g. 562, a konsul g. 573. Ovomu Marku Mommsen daje denar pod br. 1. — Pod br. 5 i 6 imamo tako zvane *viktorate*, iz Ilirske u Rim prinešene, koji vriede $\frac{2}{3}$ dinara, prvi put kovani po Borghesiu oko god. 485.

Barbatia, plebejska.

V. novac u obitelji Antonia pod br. 9.

Betiliena, nepoznata.

1. Po sriedi S. C., a naokolo P. BETILLIENS. BASSVS.

— Nakovalo, a naokolo III. VIR. A. A. A. F. F.

Ob. bakr. — Riccio IX. 1. Tež. 36 gr. Mod. 3.

Betillienus kovao je za Augusta.

Caecilia, prije plemička, zatim plebejska, veoma na glasu.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, pred njom X a za njom ROMA.

— Slonova glava na macedonskom štitu; naokolo M. METELLVS. Q. F., sve pako u lovor-viencu.

Ob. sr. — Riccio IX. 1. Tež. skoro 50 gr. Mod. 4

V. *Calidia* br. 3. Ovaj je novac Marka Cecilia Metella, sina Q. Metella nazvana Macedonskoga, koj je g. 606 nadri-Filipa nadvladao.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom ✕.

— Žena polugola s petrahiljom na dvopregu jureć na desnu drži u desnici lovor-kitu, a u lievici prosto koplje i uzdu. Pod konji slonova glava sa zvončićem o vratu, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio IX. 5. Tež. 50 gr. Mod. jedva preko 4.

3. Isto kao 2, nego drugi kov.

Tež. 39 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

Po Borghesiu ovaj je novac Q. Metella Pia, konsula g. 674, a žena bila bi *Pietas*.

4. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom Q. METE.

— Jupiter na četveropregu polaganò na desnu, sa kitom i strielom; u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio IX. 6. Tež. 45 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

5. Isto kao 4, nego doli probušen.

Tež. skoro 49 gr. Mod. 4.

Ovaj je novac po istom Borghesiu Q. Metella Balearica, kovan početkom sedmoga vieka.

6. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X a za njom ROMA.

— Pobjeda na dvopregu jureć na desnu, nosi vienac u desnici. Pod konji M. CALID, a u podkrajku Q. MET. CN. FOVL.

Ob. sr. — Riccio X. 17. Tež. 52 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

7. Sve isto kao 6, nego zada pod konji CN. FOVL, a u podkrajku M. CAL. Q. METE.

Ob. sr. — Riccio X. 18. Tež. 51 gr. Mod. 4.

Triumviri novčari, koji su ova dva novca kovali, jošte su nepoznati. Stari znakovi prinose jih na početak sedmoga vieka.

8. Glava lovor-vienčana i bradata na desnoj, s uvojci niz ramena; pred glavom naokolo Q. METEL, a pod njom PIVS.

— Slon stupajuć na desnu; gori SCIPIO, doli IMP.

Ob. sr. — Riccio IX. 10. Tež. 49 gr. Mod. 4,

9. Glava ženska, desno obrnuta, slonovom odorom pokrta; pred njom klas a pod njom plug; pred glavom Q. METEL, a za njom SCIPIO. IMP.

— Herkul gol lievo okrenut, naslonjen na kijaču i na lavsku odoru; desno njega EPPIVS, a lievo LEG. F. C. (najme *feri* ili *flandum curavit*).

Ob. bilon. — Riccio IX. 11. Tež. 54 gr. Mod. 4.

10. Isto kao 9.

Tež. 57 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

11. Isto kao 9.

Tež. 63 gr. Mod. 4.

Ovi zadnji novci slave vojničku kriepost Scipiona, posinovljena od Q. Cecilija Metela Pia sina Metela Numidika, a kovao jih legat u vojsci proti Cesaru *Marcus Eppius*.

Caesia, plebejska.

1. Poprsje Apola Vejova t. j. osvetitelja, rubom na čelu, lievo okrenuto; podvignutom desnicom baca trošilastu strielu. Za glavom ima AP.

— Dvie muške osobe mal da ne gole sjedeć, desno obrnute, rubom na čelu; stegna jim pokriva plašt; u lievici drže koplje. Po sriedi pseto, a gori Vulkanov polukip i klješta. Na lievoj strani LA, a na desnoj RE. U podkrajku pako: L. CAESI.

Ob. sr. — Riccio X. 1. Tež. 52 gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1.

Tež. 49 gr. Mod. 5.

Lucius Caesius valjda brat Marka Cesia pretora g. 679, o kom Cicero besjedi. O tom nas uvjerava i umjetnost novčana. AP. znači *Apollo*, LARE *Lares* kućni bogovi ondje naslikani.

Calidia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta lievo okrenuta; pred njom ✱, a za njom ROMA.

— Pobjeda u dvopregu, jureć na lievu, drži u desnici vjenac u vis. Pod konji M. CALID, a u podkrajku jedva se vidi Q. MET. CN. FOVL.

Ob. sr. — Riccio X. 1. Tež. 51 gr. Mod. 4.

2. Isto kao br. 7. obitelji *Caecilia*, nego spređa pred glavom ✱, jedina razlika u Ricciovih slikah, ako se sporede.

Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Kako je gori rečeno kod obitelji *Caccilia* ovi su novci kovani početkom sedmoga stoljeća.

Calpurnia, plebejska ali prastara, prolazeća od Kalpa sina kralja Nume.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, za njom X.

— Dioskuri uzastopce na desnu; vrh glave jim zvjezdica. Pod konji CN. CALP, a u podkrajku ROMA.

R. sr. — Riccio XI. 12 (1 pias.) Tež. $45\frac{1}{4}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Cneus Calpurnius, unuk Lucia pretora od g. 610.

2. Glava Apola lovor-vienčana na lievoj, s uvojci niz ramena, a pred licem tri piknje ••.

— Gol konjanik u propanj, u ruci mu palma. Gori M., a doli L. PISO. FRVGI.

Ob. sr. — Riccio X. 6. Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto, nego pred glavom A, a za njom posudje.

— Zada isto, nego gori O.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

4. Isto, samo pred glavom jedna piknja, a za njom dvie.

— Zada isto, samo gori Γ.

Tež. 53 gr. Mod. skoro 4.

5. Isto, samo za glavom tri piknje.

— Zada isto, samo gori X.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

6. Isto, samo pred glavom M, a za njom kao mlat.

— Zada isto, samo gori kijača.

Tež. 54 gr. Mod. skoro 4.

7. Isto, samo pred glavom I, a za njom sulica trošilasta.

— Zada isto, samo gori kijača, a doli K.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

8. Isto, samo pred glavom kao lira, a za njom L.
— Zada isto, samo doli pod napisom S.
Tež. 54 gr. Mod. 4.
9. Isto, samo za glavom O u piknjastom okrugu.
— Zada isto, samo doli A. E.
Tež. 52 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.
10. Isto, samo za glavom konjska glava.
— Zada isto, samo doli XXXXVIII.
Tež. 53 gr. Mod. jedva preko 4.
11. Isto, samo za glavom jelen na jednonožnom stolu.
— Zada isto, samo doli XXXXI.
Tež. 54 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.
12. Isto, samo pred glavom C.
— Zada isto, samo doli CXIII.
Tež. 52 gr. Mod. 4.
13. Glava Apola kad pod 2, nego pred njom Y, a za njim cviet.
— Pobjeda polugola, stupajuć na lievu, nosi u desnici vie-
nac, a u lievici palmu na ramenu naslonjenu. Na desnoj strani L. PI,
na lievoj 50, a u podkrajku FRVGI.
Ob. sr. quinar. — Riccio X. 7. Tež. 25 gr. Mod. skoro 3.
14. Isto kao 13, nego u predku kapica, a u zadku napis je
na desnoj osovno L. PISO.
Tež. 29 gr. Mod 2 $\frac{1}{2}$.
L. Piso Frugi bio je pretor g. 684. Po Cavedoniu njegovi su
ovi novci.
15. Glava Apola na desnoj, rubom na čelu a s uvojci niz
ramena. Za glavom S:.
— Gol konjanik u propanj na lievu, s palmom u ruci;
pod njim C. PISO. FRVGI, a u podkrajku K.
Ob. sr. — Riccio X. 10. Teži skoro 55 gr. Mod. malko preko 4.
16. Isto, samo glava na lievoj, a za njom oko.
— Zada isto, samo gori sulica.
Tež. 53 gr. Mod. skoro 4. Piljen.
17. Isto, samo za glavom mlat.
— Zada isto, samo gori ¶.
Tež. 48 gr. Mod. 4.
18. Isto, samo za glavom preokrenuta podsječena kita.
— Zada isto, samo gori dvie pikuje, a doli jedna.
Tež. 54 gr. Mod. 3 $\frac{1}{2}$.

C. Piso Frugi, sin spomenuta Lucia, zet Circeruna ili zetov otac najmanje, kao što Borghesi tvrdi, bje pretor sa Verreom g. 680. Konjanik u svih ovih novcih po Cavedoniu nije drugo nego domaći genij, pošto se opazuje, da je kadkad krilat i frižkom kapi-com na glavi.

19. Glava Rome kacigasta na lievoj, a za njom ✕.

— Žena na dvopregu, jureć na lievu; leteća ju pobjeda kruni. Pod konji P. CALP, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XI. 11. Tež. 48 gr. Mod. 5.

Po Borghesiu ovaj novac pripada novčaru *P. Calpurnius Lanarius*, koj je kovao oko polovice sedmoga stoljeća.

20. Po sriedi S. C., a naokolo CN. PISO. CN. F. III. VIR. A. A. A. F. F.

— AVLVS (miesto *Augustus*). TRIBVNI (sic) POTES., u lovor-vienču.

Ob. bakr. — Riccio XI. 14. Tež. 74 gr. Mod. 7.

21. Isto kao 20, nego se samo čita PISO. CN. F. III, i opet drugim pravcem PISO. Ovdje se okrugli sjeku, pošto je novac zlo izkovan. S druge se strane ništa nerazaznaje.

Tež. 113 gr. Mod. 8 $\frac{1}{2}$.

Cneus Calpurnius Piso, koj je ove novce izdao, bio je Augustov novčar, a za Tiberia konsulom i ubojicom Germanika.

22. Glava ženska koprenom zaogrnuta i lovor-vienčana na desnoj, a za njom S. C.

— Sjekira, mač i žrtvenička kupica; sa strane AE. CVR., a u podkrajku P. CALP.

Sr. — Riccio ga nema. Tež. skoro 54. Mod. 4. V. Tab. II. br. 1.

Carisia, slabo poznata.

1. Glava Rome kacigasta sa prjanicom, na lievoj; za glavom ROMA.

— Žežlo, kruglja, obilnica i kormilo; po sriedi T. CARISI; sve pako u lovor-vienču.

Ob. sr. — Riccio XI. 1. Tež. 37 gr. Mod. 3 $\frac{1}{2}$.

2. Glava Junone Monete na lievoj; vlasi se skupljaju zada u snop; križate naušnice; za glavom MONETA.

— Nakovalo, klišta, mlat i novčarski kov ili, kao što drugi tvrde, Vulkanova kapa lovor-vienčana; sve pako u lovor-vienču. Gori naokolo T. CARISIVS.

Ob. sr. — Riccio XI. 3. Tež. malo preko 37 gr. Mod. 5.

3. Glava ženska na lievoj, cviećem i vrbami liepo nakićena.
— Sfinx, sjedeć na desnoj; pred njom T. CARISIVS, a u podkrajku III. VIR.

Ob. sr. — Riccio XI. 4. — Teži $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Titus Carisius, triumvir novčar za Julia Cesara, kovao je g. 710.

4. Glava Augustova gola na desnoj, a za njom AVG.
— Viktorija kruni znamen pobjede. Naokolo P. CARI-SI. LEG.

Ob. sr. quinar. — Riccio XI. 12. Tež. $21\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3.

Ovaj je novac Publia Carisia propretora Augustova, koj u kantabrickom ratu nadvlada Asture, predobi grad *Lancia* i sagradi *Emerita*, stolno mjesto u Lušitaniji (729)

Cassia, prije plemićka, kašnje plebejska, veoma na glasu.

1. Glava Rome kacigasta na lievoj, za njom ✕ i posudica.
— Žena mal da ne gola na četveropregu, jureć na lievu; drži u podvignutoj desnici kopicu slobode, a u lievici koplje i vojke. Pod konji C. CASSI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XII. 9. Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Po Borghesiu ovaj je novac Caja Cassia Longina, konsula g. 658. Kovan je malo poslje g. 630.

2. Glava mlada na lievoj, s vlasi razvlačanimi, valjda Jupiterova; za njom žezlo.

— Orao punim licem; pod njim striela; na levoj žrtveničko posudje, a na desnoj svećenički štapić. U podkrajku Q. CASSIVS.

Ob. sr. — Riccio XII. 4. Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 2, nego drugi kov i bez piknj. krajnoga okruga.
Tež. 37 gr. Mod. 4.

Q. *Cassius* bje g. 678 ili malo kašnje gradskim pretorom. Znakovi uočuju kasievu augursku čast.

4. Glava Veste, rubom na čelu, koprenom pokrita, na desnoj; pred njom L, a za njom svećenička ladjica.

— Muška osoba u togi stojeć desno okrenuta; drži u desnici povrh krošnje tablicu, na kojoj V (t. j. *veto*); za njom LONGIN. III. VIR.

Ob. sr. — Riccio XII. 3. Tež. skoro 51 gr. Mod. 4.

C. *Longinus* nije poznat u rimskoj poviesti. Novac je svakojako zadnje dobe rimske slobode. Po Cavedoniu ono V značilo bi *volo*, rieć svečana u rogacijah; ili *videri* u smislu Cassieva zakona.

Cipia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na lievoj; pred njom M. CIPI. M. F, a za njom X.

— Pobjeda na dvopregu, jureć na lievu; nosi palmu, vrbcami ukrašenu u desnici, a u lievici vojke; pod konji kormilo, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. Riccio XIII 1. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3.

5. Isto kao 1.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

6. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. jedva preko 3.

7. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. 3.

8. Isto kao 1.

Tež. jedva preko 52 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

9. Isto kao 1.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

10. Isto kao 1.

Tež. 51 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

M. *Cipio* bje tribun plebejski, a g. 691 questor.

Clandia, plemićka, veoma na glas.

1. Glava Rome kacigasta na lievoj.

— Pobjeda polugola na dvopregu, jureć na lievu, obama rukama drži vojke. U podkrajku C. PVLCHER.

Ob. sr. Riccio XIII 3. Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1.

Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 1.

Tež. 42 gr. Mod. 4.

5. Isto kao 1.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

6. Isto kao 1.

Tež. $46\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Stari spisatelji pripisuju ovaj novac Kaju Klaudiu Pul kru g. 564 questoru, a kašnje konsulu i censoru; a Borghesi Kaju Pul kru konsulu g. 662.

7. Svećenički štap i posuda s ručicom, a naokolo PVLCHER. TAVRVS. REGVLVS.

— Po sriedi S. C., a naokolo III. VIR. A. A. A. F. F.

Ob. mali bakr. — Riccio XIII 5. Tež. 30 gr. Mod. 4.

Ovaj novac spada na Klaudia Pulkra, triumvira novčara za Augusta, ali nam povjest o njem šuti.

8. Poprsje Dianino lievo obrnuto; luk mu i tul desno, S. C. lievo, a mitrica na glavi.

— Pobjeda na dvopregu, jureć na lievu; u podvignutoj desnici drži palmu; pod konji A. IIII, a u podkrajku TI. CLAVD. TI. F. AP. N(emos).

Ob. sr. pilen. — Riccio XIII 7. Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

9. Isto kao 8, nego pod konji A. VIII.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

10. Isto, nego A. XX.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4

11. Isto, nego A. LXVIII.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

12. Isto, nego A. CV.

Tež. 54 gr. Mod. skoro 5.

13. Isto, nego A. CXXIII.

Tež. preko 55 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

14. Isto, nego A. . . .

Tež. 51 gr. Mod. 4.

15. Isto, nego A. LXXXVIII.

Tež. 48 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$

16. Isto, nego A. VII.

Tež. preko 52 gr. Mod. skoro 5. Kupljen g. 1870 u F. P. Ritza trgovca iz ogulinske pukovnije, gdje se i našao.

Stari spisatelji vele, da su ovi novci Tiberia Klaudia g. 504. questora sicilianskoga. Po Borghesiu pripadaju Klaudiu, sinovcu Apia Klaudia pretura g. 559, koj je živio početkom sedmoga vieka. Cavedoni jih pripisuje Tib. Klaudiu Neronu, Pompejovu namjesniku u gusarskom ratu (686—670). Brojevi označuju kovne matice. A znači *alter*. najme drugi novac a istim brojem.

17. Mlada glava lovor-vienčana na desnoj; vlasi su joj zada sakupljeni u urao; za glavom lira; niz vrat zavojci i naušnice.

— Diana stojeća punim licem; luk joj i tul na plećih; a u rukuh drži goruće svieće. S desne P. CLODIVS, a s lieve M. F.

Ob. sr. — Riccio XIII 10. Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 5,

18. Isto kao 17.

Tež. 46 gr. Mod. $4\frac{1}{3}$.

19. Isto.

Tež. skoro 47 gr. Mod. 4. Kupljen g. 1870 u F. P. Ritza, trgovca u ogulinskoj pukovnji, gdje se i našao.

20. Isto.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4. Kupljen kao gori.

Po Borghesiu P. *Clodius* bio je triumvir novčar g. 716.

21. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom trokutni znak.

— Viktorija u tropregu jureć na lievu. U podkrajku AP. CL. T. MANL. Q. VR., naime *Apus Claudius*, *Titus Manlius*, *Quintus Urbinius*.

Ob. sr. — Riccio XIII 15. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 4.

22. Isto kao 21.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

23. Isto kao 21.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

24. Isto kao 21.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

25. Isto kao 21.

Tež. 52 gr. Mod. skoro 4.

26. Isto kao 21.

Tež. 53 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Misli se, da je ovaj novčar *Apus Claudius* sin *Apia Klaudia* censora, koj je živio g. 580, i bje proprator u ovostranoj Španiji.

Cloulia, plemička.

1. Glava Jupitera na desnoj, a za njom š.

— Viktorija kruni lievo stojeći zlamen pobjede, pod kojim sjedi na tlu rob lievo obrnut. Po sriedi s gora doli T. CLOVLI, a u podkrajku Q.

Ob. sr. quinar. — Riccio XIV 2. Tež. 24 gr. Mod. 3.

Stari pisci misle, da je ovaj novac Tita Kloulia, gradskoga questora g. 506; a po Borghesiu i drugih pripadao bi možda T.

Klouliu, o kom piše Cicero (*pro S. Roscio Amer. c. 23*); te je kovao medju g. 667—674. Ovo je najstariji quinar sa slikom pobjede.

Coelia, plebejska, prastara.

1. Glava Róme kacigasta na lievoj.

— Pobjeda na dvopregu, jureć na lievu. Pod konji C. COIL, u podkrajku CALD, a gori N.

Ob. sr. — Riccio XIV 6. Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, samo gori zada P:.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Po Ricciu C. *Coelius Calvus* kovao je g. 703; a po Borghesiu i Cavedonu bio je triumvir novčar oko g. 696, a Cicerunov questor g. 703.

Considia, plebejska.

1. Glava Venere (*Paeta*) desno obrnuta, sa uvojci, nizom i košaricom, a za njom PAETI.

— Pobjeda u četveropregu, jureć na lievu, sa viencem i dugom palmom u rukuh. U podkrajku C. CONSIDI.

Ob. sr. — Riccio XIV 5. Tež. 47 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$. Kupljen u F. P. Ritza iz ogulinske pukovnije, gdje je izkopan bio.

2. Isto kao 1, nego zlo sačuvan.

Tež. 63 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Ovaj *Considius*, Pompejov pristaša, kovao je g. 705, po Borghesiu vjerojatno u Apoloniji, a kašnje u Sinopu po Cavedoniu.

Coponia, plebejska, prije plenička.

1. Glava Apola na desnoj, rubom ovienčana; naokolo Q. SICINIVS. III. VIR.

— Ostaneci lava na nadžaku; s desne mu luk, a s lieve strielica; a naokolo C. COPONIVS. PR. S. C.

Ob. sr. — Riccio XIV 1. Tež. 51 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 49 gr. Mod. 4. Kupljen u F. P. Ritza iz ogulinske pukovnije, gdje je i nadjen bio.

Q. *Sicinius*, g. 705 triumvir novčar, bačen u progonstvo, isto je kovao novce u Rodu ili ondje na blizu, gdje je C. *Coponius* kao questor vladu zastupao.

Cordia, plebejska, rodом iz Tuskula.

1. Glave sdružene Dioskura, sa kapami rubom ovienčanimi, na desnoj, a za njimi RVEVS. III. VIR. Nad glavama dvie zviezdice, koje se ovdje nevide.

— Venus, stojeć na lievoj, drži miru u desnici a koplje u lievici; Amor joj na plećih; a za njom MAN. CORDIVS.

Ob. sr. — Riccio XIV 1. Tež. skoro 48 gr. Mod. 4. Kupljen sa sbirkom Diericha iz S ska.

2. Isto kao 1, nego probušen u lievoj zviezdici nad glavama.
Tež. 46 gr. Mod. 4.

3. Isto, nego spreda pod glavama još dvie zviezdice i povrh njih komad okruga, te se očito vidi, da je tu udaren kov drugoga te istoga novca.

Tež. 45 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

4. Glava Venusova liepo nakićena na desnoj, sa košaricom i naušnicami; a za njom RVEVS. S. C.

— Cupido jaše na pliskavici na desnu, uzdom ju ravna; doli MAN. CORDIVS.

Ob. sr. — Riccio XIV 2. Tež. preko 49 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 4, nego slabije sačuvan.

Tež. skoro 43 gr. Mod. 5.

Po nekijh *Manius Cordius Rufus* bje triumvir novčar Julia Cesara, a po Borghesiu Lepida, Markautuna i Oktaviana (705—709).

Cornelia, plemićka i veoma na glasu.

1. Glava kacigasta golobrada vojnika na desnoj; povrh nje ✕, pred njom CN. BLASIO. CN. F, a za njom vienac.

— Jupiter stojeć, kopljem i strielom u rukama; na desnoj mu Juno a na lievoj Palas kacigasta, koja ga kruni; obe boginje sa kopljem. Medju Jupiterom i Paladom slovo Y. U podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XV. 1. Tež. 53 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$

2. Isto samo miesto Y ima kitu; na lievoj strani dupin, a u podkrajku med RO i MA ima pticu. Ovakova nema Riccio.

Tež. skoro 49 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. jedva preko 4. V. tab. II. br. 2.

Ovi novci po Borghesia kovani su za sadružnoga rata, a novčar je nepoznat. Po Viscontiu glava spreda izrazuje sliku prvoga Scipiona afrikanskoga.

3. Poprsje Marta desno obrnuto; za njim žezlo, a na desnom ramenu trolistna kita, koju Riccio nema.

— Pobjeda na dvopregu, jureć na desnu, u desnici podvignutoj nosi vienac. U podkrajku CN. LENTVL.

Ob. sr. — Riccio XV. 14. Tež. 52 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 3.

Tež. skoro 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 3.

Tež. $47\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

6. Isto kao 3.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 3.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

8. Isto kao 3.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

9. Isto kao 3.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

10. Isto kao 3.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

11. Isto kao 3.

Tež. 58 gr. Mod. 4.

12. Isto kao 3.

Tež. 51 gr. Mod. jedva preko 4.

13. Isto kao 3.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

14. Isto kao 3.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

15. Isto kao 3.

Tež. skoro 50 gr. Mod. 4.

16. Isto kao 3.

Tež. 42 gr. Mod. skoro 4.

17. Isto kao 3.

Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

18. Glava Jupitera bradata i lovor-vienčana na desnoj; a za njom A.

— Viktorija desno obrnuta kruni znamen pobjede. U pokrajku CN. LENT. nevidi se.

Ob. sr. quinar. — Riccio XV 16. Tež. skoro 19 gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

Po Borghesiu ovi su novci Gn. Lent. Klodiana konsula god. 682, kovani oko g. 669. Quinar pod br. 18 nije srebrn, nego je samo srebrnom pločom pokrit. Njeki su ova kove novce smatrali

za krive; ali je sada dokazano, da su same republike i carevi takove novce bacali u sviet radi više uzroka, te da su pravi novci.

19. Poprsje mužko bradato i rubom ovienčano na desnoj; za njim žezlo, a povrh glave G. P. R. (*Genio Populi Romani*).

— Žezlo vrbcami ukrašeno; kruna, kruglja i kornilo; s desne strane EX., a s lijeve S. C., a doli CN. LEN. Q., a pod ovim četiri osovnice.

Ob. sr. — Riccio XVI. 19. Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

20. Isto kao 19.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

21. Isto kao 19.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

22. Isto kao 19.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Stari pisci pripisuju ove novce Gneu Korneliju Lentulu kao gradskomu questoru g. 694. Po Ricciu ili su njegova sina ili sina Marcellina questora Cesarova g. 696.

23. Poprsje mladoga Erkula na desnoj, buzdovanom i lavskom kožom na plećih; za glavom štit, pod njom D, a pod njom ROMA (bez dupina).

— Osoba slavodobitna desno obrnuta, drži u desnici koplje, a lievicom o boku, te ju kruni druga osoba stojeća na lievoj strani u togi; opet slovo D na desnoj strani, a u podkrajku LENT. MAR. F.

Ob. sr. — Riccio XVI. 31. Tež. skoro 46 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Po Borghesiu ovaj novac pripada Gn. Lentulu Marcellinu sinu Marcela, pretoru g. 695 a konsulu g. 698; a u njem se slavi slavodobiće Pompeovo u istoku od g. 693. Po Cavedoniu slavile bi se u njem Marcelove pobjede proti Virdomaru i u Siciliji, i bio bi P. Lentula, questora g. 676, a po Mommsenu god. 680, pretora g. 695 a konsula 698. Cicero ga zove *clarissimus adolescens*.

24. Glava bradata (Jupitera), okrunjena, na lievoj; pred njom R.

— Jupiter gol u četveropregu, jureć na desnu; drži žezlo u lievici. U podkrajku L. SCIP. ASIAG.

Ob. sr. pilen. — Riccio. XVI 36. Tež. 48 gr. Mod. 4.

25. Isto kao 23, nego slovo N.

Tež. 49 gr. Mod. skoro 5, nego dugačak.

Do Eckhela mislilo se, da su ovo novci Lucia Šipiona Asiagenika, koj se osvetlao proti Antioku u istoku (564). Borghesi drži, da su kovani poslje g. 600, a Cavedoni jih pripisuje konsulu istoga imena od g. 671.

26. Kovalo; a naokolo SISENNA. GALVS. III. VIR.

— Po sriedi S. C., a naokolo MESSALLA. APRONIVS.

A. A. A. F. F.

Ob. mali bakr. — Riccio XVI 38. Tež. preko 41 gr. Mod. 4.

27. Isto kao 25.

Tež. 30 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

28. Kovalo, a naokolo GALVS. SISENNA. III. VIR.

— Po sriedi S. C. a naokolo APRONIVS. MESSALLA.

A. A. A. F. F.

Ob. mali bakr. — Riccio XVI 39. Tež. skoro 35 gr. Mod. skoro 4.

Borghesi (*dec. 17. oss. 7.*) piše, da su ovi novci kovani malo poslje bitke kod Acia, i pripisuje jih Korneliju Sisenni prokonsulu Sicilije, o kom Dion (*lib. 54. c. 27.*) i Oracij (*lib. I. sat. VII.*).

29. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom X.

— Pobjeda na dvopregu, jureć na desnu; pod konji P. SVLA, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XVI 41. Tež. 49 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

30. Isto kao 29.

Tež. 53 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

31. Isto kao 29.

Tež. $43\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{3}$.

32. Isto kao 29.

Tež. 45 grana. Mod. skoro 5.

Novac Pub. Cornelia Sule, otca diktatora Sule, pretora u Siciliji g. 568.

33. Glava Rome kacigasta na desnoj. Pred njom L. MANLI, a za njom PRO. Q.

— Sula na četveropregu slavodobitno na desnu, noseć u desnici kaducej ili lovornu kitu, dočim ga leteća pobjeda kruni.

Ob. sr. Riccio XVII 43. Tež. 53 gr. Mod. skoro 4.

34. Glava Venere pobjediteljice, liepo nakićena, desno obrnutā; pred njom Kupido s lukom i dugom palmom u desnici. Doli L. SVLLA.

— Posuda i svećenički štap medju dva znamenā pobjede. Gori IMPER., a doli ITERVM.

Ob. sr. — Riccio XVII. 45. Tež. 49 gr. Mod. 4.

Ovi novci bjehu kovani od Lucia Manlia prokvestora Sulo-
lova (g. 673).

Crepusia, prastara, nego slabo poznata.

1. Mlada glava, možda Apolova, jedva bradata, desno obrnuta;
za njom žezlo i Z, a pred njom kita.

-- Konjanik uzastopce na desnu; podpasana mu odieća;
desnicom baca strielicu. Gori s desne strane CCCI. M., a u pod-
krajku P. CREPVSI.

Ob. sr. — Riccio XVII 2. Tež. 59 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1, samo pred glavom ptica, a za žezlom piknja
Zada pako LV.

Tež. 56 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto, samo pod glavom ptica, a za žezlom S. Zada pako
CLXXXVI.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

4. Isto, samo pred glavom ptica, a zada CCXXXV.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

5. Isto, samo za žezlom L, a zada CCXXII.

Tež. 51 gr. Mod. skoro 4.

6. Isto, nego za žezlom O, pred glavom kao da je pleskavica,
zada CCIII.

Tež. 44 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

7. Isto, nego podosta izglođan.

Tež. 48 gr. Mod. 4.

Publius Crepusius bje novčar zajedno sa *Luciom Censorinom*.
Lucius Marcius Censorinus, ako je to ovaj naš, bio je konzulom
g. 714. Po *Cavedoniu* oba su kovala g. 660.

Cupiennia, malo poznata.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom
obilnica.

-- *Dioskuri* naperenim kopljem na desnu skokom. Pod
konji L. CVP., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XVII. 1. Tež. 54 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Tež. 45 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. 44 gr. Mod. 4 $\frac{2}{3}$.

Lucius Cupiennius novčar nepoznat.

Curtia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X, a pred njom Q. CVRT.

— Jupiter strieljajuć u četveropregu, na desnu jureć; drži žezlo i vojke lievicom; gori svećenički štap. Pod konji M. SILVA, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XVIII. 1. Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

5. Isto kao 1.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

6. Isto kao 1.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 1.

Tež. preko 49 gr. Mod. 4.

Ovi su novci kovani u Rimu oko polovice sedmoga stoljeća od triumvira Quinta Kurcia, Marka Julia Silana i Gnea Domicia.

Decimia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, za njom X.

— Diana, mjesecom do vrh glave, na dvopregu jureć na desnu; pod konji FLAVS, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XVIII. 1. Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Borghesi ote ovaj novac Flavievoj obitelji, a pripisa ga Decimievoj, naime Kajju Décimiu Flaviu pretoru g. 570.

Domitia, prije plebejska a kašnje plemićka.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a naokolo L. POMPONI. CN. F.

Mars gol u dvopregu jureć na desnu; desnicom baca strielu, a u lievici ima štit i vojnički štap. U podkrajku L. LIC. CN. DOM.

Ob. sr. pilen. — Riccio XVIII. 4. Tež. $40\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

V. isti novac kod obitelji *Pomponia*.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom ✱, a za njom glas osnovno.

— Pobjeda u dvopregu jureć na desnu; pod konji mačilac gol, kopljem u ruci, bori se s lavom. Gori ROMA, a u podkrajku CN. DOM.

Ob. sr. — Riccio XVIII. 6. Tež. 46 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Po Mommsenu (sr. 500) *Cneus Domitius* možda *Cn. Domitius L. F. L. N. Ahenobardus*, konsul g. 562, ili *Cn. Domitius Cn. F. L. N. Ahenobardus* konsul g. 592.

3. Glava Rome kacigasta na desnoj, pred njom ROMA, a za njom X.

— Jupiter u četveropregu polagano na desnu; drži u desnici palmu, a u lievici strielu; u podkrajku CN. DOMI.

Ob. sr. — Riccio XVIII. 7. Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Borghesi (*Dec. 14. oss. 6.*) dopituje ovaj novac Gn. Domiciu Enobardu, pučkomu tribunu g. 650, a g. 658 konsulu.

4. Gola glava slabo bradata na desnoj, a pred njom naokolo AHENOBAR.

— Prova ladje, a na njoj znamen pobjede; naokolo CN. DOMITIVS. IMP.

RR. sr. — Riccio XVIII. 10 (3 pias.). Tež. $38\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 4.

Cn. Domitius sin Lucia, a nećak konsula i censora Gn. Domicia, Neronova pradjeda kovao je g. 713, dok je nad morem zapovijedjao i Oktavianovo brodovlje u Brindisu palio.

Egnatia, plebojska.

1. Ženska glava, možda slobode, desno obrnuta, košaricom na glavi; za njom kapica slobode i MAXSVMVS.

— Dvie ženske petrahilom i plaštom zaodievene, stoje punim licem, držeć koplje u desnici. Jedna od njih lievicom se hvata pojasa, a lievom nogom gazi glavu živine valjda vepa; druga pako, visokom košaricom na glavi i letećim Kupidom nad vratom, lievicom odieću uzdržava; o boku jim se dižu dvie prove ladje, u kojih su dva vesla ili kormila zabita Slovo se u polju nerazaznaje. U podkrajku jedva se opazuje C. EGNATIVS. CN. F. CN. N.

R. sr. — Riccio XIX 2. Tež. 40 gr. Mod. 4.

Cavedoni daje ove novce sinu Gnea Egnatia, sina Gnea, koj osta medju senatori, kad mu otac bje izagnan (*oko g. 683. V. Cic. pro Cluent. 48*). Po Ricciu bje sliedbenikom Bruta i Kasia.

Egnatuleja, slabo poznata.

1. Glava Apola lovor-vienčana na desnoj, pod kojom Q., a za njom C. EGNATVLEI. C. F.

— Viktorija, lievo obrnuta, piše na štitu visećem o znamenju pobjede; u polju Q, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. quinar. — Riccio XIX. 1. Tež. skoro 25 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Tež. 22 gr. Mod. 3.

3. Isto kao 1.

Tež. 22 gr. Mod. 3.

4. Isto kao 1.

Tež. $22\frac{1}{3}$ gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

O C. Egnatuleju nezna se po sve ništa. Borghesi veli, da je morao kovati oko g. 667 (*Dec. 17. oss. 4.*)

Fabia, plemićka i veoma na glasu.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X i LABEO, a za njom ROMA.

— Jupiter strieljajući na četveropregu, jureć na desnu, drži žezlo i vojke u lievici; pod konji plavski kljun, a u podkrajku Q. FABI.

Ob. sr. — Riccio XIX. 1. Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

2. Isto kao 1.

Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

3. Isto kao 1.

Tež. $47\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 1.

Tež. preko 54 gr. Mod. 3.

5. Isto kao 1.

Tež. skoro 49 gr. Mod. jedva preko 4.

Q. *Fabius Labeo*, g. 565 pretor i zapovjednik nad pomorskom silom proti Antioku, slavio je svoje slavodobiće.

6. Poprsje žene koprenom zastrto i desno obrnuto; za njim EX. A. PV. (*ex argento publico*).

— Pobjeda u dvopregu, jureć na desnu; pod konji kobac i slovo O, a u podkrajku C. FABI. C. F.

Ob. sr. — Riccio XIX. 8. Tež. 51 gr. Mod. 5.

7. Isto kao 5, samo slovo I u zadku.

Tež. skoro 54 gr. Mod. $5\frac{1}{2}$.

Stari pisci daju ove novce C. Fabiu Pictoru konsulu g. 484. Po Borghesiu kovani su za vladanja Marieva od Kaja Fabia Adriana, namjestnika g. 669—670 u Afriki konsula Cine i Karbona; dakle oko g. 650 (dec. 17. oss. 6.).

8. Glava ženska na desnoj, urešena košaricom, naušnicama i nizom bisernim oko vrata; pred njom mjerilo, a za njom tesla. Naokolo C. ANNIVS. T. F. T. N. PRO. COS. EX. S. C.

— Viktorija na četveropregu polagano na desnu, dugom palmom u desnici. Nema nijednoga slova, a u podkrajku samo L. FABI. L. F.

R. sr. — Riccio XIX. 11. nego znatno različan (1—2 pias.). Tež. 52 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3 $\frac{2}{3}$.

L. *Fabius*, Luciev sin, bje questor C. Annia prokonsula u Spanji g. 671, poslana onamo od Sule proti Sertoriu.

Fannia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom ROMA.

— Pobjeda u četveropregu, jureć na desnu; drži u povišenoj desnici vienac. U podkrajku M. FAN. C. F.

Ob. sr. — Riccio XX. 2. Tež. preko 51 gr. Mod. 4 $\frac{1}{4}$.

Novčar valjda je po Ricciu *M. Fannius* pretor g. 672.

Farsuleia, nepoznata.

1. Poprsje žensko desno obrnuto, košaricom, nizom bisernim oko vrata i kapticom slobode na desnom ramenu, a naokolo S. C. MENSOR.

— Osoba kacigasta i vojnički odjevena u dvopregu, jureć na desnu; pruža desnicu drugoj u togi, da ju uniči u kola pomogne. Pod konji br. XCVII, a u podkrajku L. FARSVLEI.

Ob. sr. — Riccio XX. 1. Tež. 54 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, samo br. XVI.

Tež. 44 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

Držalo se za dugo, da je L. Farsulej kovao ove novce valjda g. 664, kada se cijeloj Italiji dopita pravo rimskoga gradjanstva; nego po Cavedoniu oni su kašnje kovani; pri padanju republike.

Flaminia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom ROMA.

— Pobjeda na dvopregu, jureć na desnu; drži vienac u desnici, a u lievici uzdu. Pod konji L. FLAMINI, a u podkrajku CILO.

Ob. sr. — Riccio XXI. 1. Tež. 53 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

3. Isto kao 1.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. skoro 5.

5. Isto kao 1.

Tež. $46\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Lucius Flaminius Cilo questor u vrijeme Šile ili na početku Cesarova vladanja.

Fonteia, plebejska.

1. Glava dvolika, mlada, golobrada, lovor-vienčana; desno ✱, lievo Q, a doli četiri piknje.

— Ladja sa kormilarom i veslaci; na krmi *acrostolium* i zastavica. Gori C. FONT, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. Riccio XX 1. Tež. 53 gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1, nego u predku na lievoj E.

Tež. skoro 49 gr. Mod. 5. Darovao dr. Vjekoslav Köröskény prof. u Križevcih.

Glava dvolika po Vaillantu i Borghesiu prikazuje Jana, po Eckhelu Penata, a po Cavedoniu Fonta, sina Janova, što je vjerojatnije. Čini se, da je *Cajus Fonteius* živio oko g. 641, ubijen po Cavedoniu g. 663 od Askolanaca.

3. Glave sblížene Dioskura na desnoj, sa zvjezdami povrh glava, a pred njimi ✱.

— Troveslica bojna voži se na desnu, sa kormilarom i veslaci. Doli slovo Γ, a gori MAN. FONTEI.

Ob. sr. — Riccio XX. 2. Tež. 52 gr. Mod. 5.

4. Isto kao 3, samo A.

Tež. 47 gr. Mod. malko preko 4.

5. Isto kao 3. samo B.

Tež. 51 gr. Mod. 5.

Manija Fonteja obrani Cicero, i spominje ga kao triumvira novčara i questora. Bje pretor g. 675.

6. Glava Apola Vejova lovor-vienčana na desnoj; pod glavom striela, a naokolo MAN. FONTEI. C. F.

— Diete jaše jarca; nad njim kapice Dioskura sa zvjezdicama, doli *tirsus*; a sve napokon u viencu mrtovu.

Ob. sr. — Riccio XX. 3. Tež. 48 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$. Probušen.

7. Isto kao 6.

Tež. 46 gr. Mod. 5.

8. Isto kao 6, nego pred glavom AP.

Tež. 53 gr. Mod. 5.

9. Isto kao 8.

Tež. 57 gr. Mod. $5\frac{2}{3}$.

10. Isto kao 8.

Tež 50 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

11. Isto kao 8.

Tež. 51 gr. Mod. 5.

12. Isto kao 8.

Tež. 51 gr. Mod. 5.

Ovaj *Manius Fonteius*, novčar oko g. 670, sin je onoga Caja Fonteja, koj bje namjestnikom Mania Fonteja pretora u Galiji poslje g. 675 (*Cicero pro Font. 4*).

13. Poprsje Marta kacigasta, jedva bradata, na desnoj; na plećih mu znamen pobjede, a naokolo P. FONTEIVS. P. F. CAPITO. III. VIR.

— Konjanik uzastopce na desnu, kopljem naperenim proti stojećemu vojniku, koj se mačem i štitom brani, a već bješe drugoga tu padavša vo nika ozledio. Naokolo MAN. FONT. TR. MIL.

R. sr. — Riccio XX 6. Tež. 56 gr. Mod. 4.

14. Isto kao 13.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

15. Isto kao 13.

Tež. 55 gr. Mod. 4.

16. Isto kao 13.

Tež. 47 grana. Mod. 4.

P. Fonteius Capito novčar oko g. 660. Znamen se odnose na diela Mania Fonteja vojničkoga tribuna, koj pod Didiom u Celtiberiji neprijateljskoga vodju usmrti.

Fufia, plebejska.

1. Glava sblížene časti i krieposti; prva lovor-vienčana a druga kacigasta, na desnoj. Na lievoj strani HO, a na desnoj VIRT; doli pako KALENI.

— Italija u osobi, s mirnicom i obilnicom, pruža ruku Romi, koja je lovor-vienčana, vojnički odievena, tkanicom o boku,

žezlom u ruci i-nogom nad krugljom. Na liepoj strani ITAL, na desnoj RO, a u podkrajku CORDI.

Ob. sr. piljen. — Riccio XX 1. Tež. 48 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego gori izkvaren.

Tež. 37 gr. Mod. 4.

Lucius Fufius Calenus, rodom iz Calesa u Kampaniji, bje novčar oko g. 664, a g. 695 pretor (Dion).

Furia, plemička osim *Brochus*.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom X.

— Diana sa mjesecom na čelu, u dvopregu jureć na desnu; gori bagrenka, koja označuje ovu obitelj nazvanu *Purpurea*; pod konji PVR, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXI 1. Tež. 48 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

Stari pisci pripisuju ovaj novac Luciu Furiu Purpureonu, g. 542 questoru, a g. 553 pretoru konsula C. Aurelia Kotte, i kod Kremone pobjeditelju Amilkara; dočim su po Borghesiu L. Furia Purpureona g. 554 namjestnika konsula P. Sulpicia Galbe u Eto-
liji (*Liv.* 31. 29.).

2. Glava Jana dvolika, bradata i lovor-vienčana; naokolo nje M. FOVRI. L. F.

— Roma kacigasta lievo obrnuta, s petrahilom; drži žezlo i koplje u ljevici, a desnicom kruni znamen pobjede. Na desnoj strani ROMA, a u podkrajku PHILI.

Ob. sr. — Riccio XXI. 3. Tež. 49 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

3. Isto kao 2.

Tež. 41 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{4}$.

4. Isto kao 2.

Tež. 52 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{4}$.

5. Isto kao 2.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 2.

Tež. 45 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 2.

Tež. 52 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

M. Furius, Philo, sin Lucia, možda po nekih nećak konsula P. Furia, koj g. 531 pobjedi Gale. Po Cavedonu ovi bi novci spadali na sina L. Furia Filona konsula g. 618.

8. Poprsje Cerere glasi ovienčano desno obrnuto; pred njim zrno ječma, a za njim glas. Doli BROCCHI, a gori III. VIR.

— Kurulska stolica medju dva litorska pruta sa siekirami.
Gori L. FVRI. CN. F.

Ob. sr. — Riccio XXI. 5. Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

L. *Furius Brocehus* triumvir novčar oko g. 640. Rieč FVRI
miesto FOVRI, sa nadglaskom.

9. Glava ženska (Cibeles), tornjasta na desnoj; za njom čo-
vječja noga i AED. CVR.

— Kurulski stolac, pred kojim P. FOVRIVS, a u pod-
krajku CRASSIPES.

Ob. sr. — Riccio XXI 8. Tež. 46 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

10. Isto kao 9.

Tež. 55 gr. Mod. malko preko 5.

P. *Furius*, sudrug Fania i Kritonia, bje triumvir novčar g. 709.

Gallia, plebejska.

1. Po sriedi S. C., a naokolo C. GALLIVS. C. F. LVPER-
CVS, III. VIR. A. A. A. F. F.

— U lovor-viencu AVGVSTVS. TRIBVNIC. POTESST.

Ob. bakr. druge veličine. — Riccio XXI 2. Tež. 125 gr. Mod. 8.

G. *Gallius Lupercus*, triumvir novčar Augustov ne prije g. 727,
kada bje odredjeno, da senat kuje bakrene, a August zlatne i sre-
brne novce.

Gellia, nepoznata.

1. Glava Rome kacigasta, na desnoj; za njom X, sve u lo-
vor-viencu.

— Vojnik kacigast u četveropregu jureć na desnu, hvaća
ženu, da ju u kolih pridrži; nosi štit u lievici. Pod konji CN.
GEL., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXI. 1. Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Nezna se pravo novčara, no po Cavedoniu ovaj je novac
kovan oko polovice sedmoga vieka.

Herennia, plebejska.

1. Glava pobožnosti na desnoj; za njom PIETAS, a pred
njom O.

— Jedan od braće iz Catanie nosi otca na ledjih, da ga
od Etne izbavi. Na lievoj strani M. HERENNI.

Ob. sr. — Riccio XXI 1. Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1, nego slovo N.
Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1, nego slovo G u zadku.
Tež. 52 gr. Mod. 4.

Po nekih ovi novci pripadali bi konsulu istoga imena od g. 661; ali sudeć po radnji vjerojatnije je, da su njegova sina ili nećeka.

Hosidia, nepoznata.

1. Poprsje Diane na desnoj; urešeno ogrljajem, naušnicami i košaricom; na leđjih mu luk i tulac. Na desnoj strani GETA, a na lijevoj III. VIR.

— Vepar sulicom ozledjen; pas ga tjera k desnoj. U podkrajku C. HOSIDI. C. F.

Ob. sr. — Riccio XXII. 1. Tež. 53 gr. Mod. skoro 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1.

Tež. 56 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Cajus Osidius Geta kovao je po Avercampiu g. 734. Riccio misli, da su ovi novci *Osidia Capuana*, i da označuju hram Diane Tifatine u Kapui, oko koga su se vepri lovili.

Hostilia, plemička.

1. Glava uzasa (*Palor*), na desnoj; za njom svećenički štap.

— Diana, slična Efesinskoj, punim licem, drži desnicom jelena za rogove, a lievicom koplje. Naokolo L. HOSTILIVS. SA-SERNA.

Ob. sr. — Riccio XXII, 3. Tež. 46 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1,

Tež. jedva preko 51 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Ova je obitelj proizlazila od Tula Ostilia kralja rimskoga. Novac se odnosi na kraljev rat sa Vejenti i Albani. Kovan je po Eckhelu i Cavedoniu medj g. 704—712.

Itia, nepoznata.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom X.

— Dioskuri skokom, kopljem naperehim. Pod konji L. ITI, a u podkrajku ROMA.

RR. sr. — Riccio XXII. 1. (3 pias.). Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Triumvir novčar nije poznat, niti se zna, kada je ovaj novac kovan.

Julia, dielomice plemička, a dielomice plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom glas.

— Pobjeda u dvopregu, jureć na desnu. Pod konji L. IVLI.

Ob. sr. — Riccio XXII. 3. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. 48 gr. Mod. skoro 5.

L. *Julius* nepoznat je.

4. Glava Rome (možda Marta mladoga) kacigasta sa prjanicama lievo obrnuta; povrh glave D, a za njom CAESAR.

— Venus polugola u dvopregu kupida letećih na lievu, pod kojima lira, a povrh njih D. U podkrajku L. IVLI. L. F.

Ob. sr. — Riccio XXII. 5. Teži $41\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 4, samo slovo I.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 4. Probušen.

6. Isto kao 4, samo slovo C.

Tež. 50 gr. Mod. $3\frac{1}{4}$.

7. Isto kao 4.

Tež. skoro 49 gr. Mod. 4. Kupljen g. 1870 u Ritza trgovca iz ogul-pukovnije, gdje je i nadjen.

Ovi su novci po Borghesiu (*dec. 17. oss. 6.*) Lucia Julia Cesara, sina Lucia konsula g. 664.

8. Glava mladjahna krilata desno obrnuta, rudom kosom; za glavom tronožje, cviet i K.

— Viktorija u četveropregu, jureć na desnu; u podvignutoj desnici drži vienac; pod konji HA, a u podkrajku L. IVLI. BVERSIO.

Ob. sr. — Riccio XXII. 4. Tež. skoro 55 gr. Mod. preko 5. Riccio nema ga sa HA.

9. Isto kao 8, samo za tronožjem obilnica, a u zadku nad konji FA.

Tež. 53 gr. Mod. 5.

10. Isto kao 8, samo za tronožjem glava jelena, a nad konji br. CVIII. Riccio ga nema s ovim brojem.

Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

11. Isto kao 8, samo za tronožjem pastirski štap, a pod konji FK. Riccio ga nema s ovimi slovi.

Tež. skoro 56 gr. Mod. 5.

12. Isto kao 8, samo za tronožjem voće, a zada nad konji br. LXXXV.

Tež. preko 56 gr. Mod. skoro 5.

13. Isto kao 8, samo za tronožjem polumjesec, a u zadku osim običnoga napisa čisto ništa.

Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

14. Isto kao 8, samo za tronožjem striela, a zada sasvim ništa.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

15. Isto kao 8, samo za tronožjem stolac, a zada gori br. LXIII.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

L. Julius Bursio nepoznat je u rimskoj poviesti. Po *Borghesiu* ovi su novci kovani poslje g. 654. *Eckhel*, *Borghesi* i *Cavedoni* zovu onu glavu s preda *pantea*, naime da je sastavljena po svojstvih *Apola*, *Merkura* i *Nevtuna*.

16. Glava *Venere* na desnoj.

— *Eneas*, koračajuć na lievu, nosi na leđjih svoga oca *Ankisa* bradata i u togi, a u desnici *palladium*. Sa desne strane **CAESAR**.

Ob. sr. — *Riccio* XXII 8. Tež. $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

17. Isto kao 16.

Tež. 50 gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

18. Isto kao 16.

Tež. 43 gr. Mod. 4.

19. Isto kao 16.

Tež. 50 gr. Mod. skoro 5.

20. Isto kao 16.

Tež. 46 gr. Mod. 4.

21. Isto kao 16, nego je olovni.

Tež. $77\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

22. Glava *Venere* liepo ukrašena na desnoj; zada joj o vratu visi *Amor*.

— *Znamen* pobjede, pod kojim lievo siedi plačuća žena, a desno čovjek, gledajuć na isti znamen. U podkrajku **CAESAR**.

Ob. sr. — *Riccio* XXII 10 slabo sačuvan. Tež. 44 gr. Mod. jedva preko 4.

Ovi novci slave *Cesarove* pobjede prije *farsalske* bitke (9 kol. 706).

23. Slon, koracajuć na desnu, desnom nogom gazi zmiju. U podkrajku **CAESAR**.

— *Svećenička* kopica, škropilo, siekirica i mitrica.

Ob. sr. — *Riccio* XXII 12. Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

24. Isto kao 23, nego je pogoren, te je sdružen s ostanci drugoga novca jako pogoriela.

Sve tež. 104 gr. Mod. skoro 5.

25. Isto kao 23.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

26. Isto kao 23.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. jedva preko 4. Probušen.

27. Isto kao 23.

Tež. 49 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

28. Isto kao 23.

Tež. 41 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$. Jako izglođan.

29. Isto kao 23.

Tež. 50 gr. Mod. jedva preko 4. Probušen.

30. Isto kao 23.

Tež. 48 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

31. Isto kao 23.

Tež. 37 gr. Mod. 4. Veoma osakaćen.

Novci su kovani onom prigodom, kad Cesar dobi čast vrhovnoga svećenika (691). Zato na njih svećenički znakovi.

32. Glava Cesarova lovor-vienčana na desnoj, a za njom svećenički štap i kupica. Desno naokolo CAESAR. IMP.

— Venus slavadobitna, lievo obrnuta, drži pobjedu u desnici, a u lievici koplje. Desno nje štit, a lievo slovo H. Naokolo M. METTIVS.

R. sr. — Riccio XXIII. 19. (1 pias). Tež. 48 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Cesar više krat bje od svoje slavadobitne vojske proglašen imperatorom; ali on nije dao u novciah zabilježiti, koliko se puta to sbilo. God. 707 senat mu dozvoli, da stavi svoj lik na novciah sa lovor-viencem, pošto je ćelav bio.

33. Glava Cesarova lovor-vienčana na desnoj; pred njom CAESAR, a za njom DICT. PERPETVO.

— Venus stojeća lievo okrenuta, pobjedom u desnici, a kopljem u lievici. Naokolo F. SEVILLIVS. MACER.

R. sr. — Riccio XXIII. 34 (1 pias). Tež. 48 gr. Mod. 4.

Naslov diktatora vazdašnjega uze si Cesar god. 710, koja bje zadnja njegova života, i novčari tadašnji Buca, Cossucius i Sepullius dali su ga tim naslovom kovati.

34. Glava Cesarova lovor-vienčana na desnoj, a naokolo nje IMP. CAESAR. DIVI. F. III. VIR. ITFR. R. P. C.

— Hram četverostupni; na pročelju DIVO. IVL., gori zviezda, a u hramu kip Julia Cesara u togi sa svećeničkim štapom u desnici. Na desnoj strani hrama žrtvenik. Naokolo COS. ITER. ET. TER. DESIG.

Ob. sr. — Riccio XXIV. 42. Tež. 53 gr. Mod. jedva preko 4. Probušen. Kupljen s sbirkom Diericha iz Siska.

Novac kovan poslje Cesarove smrti od njegova posinka Oktaviana.

35. Glava Venere na desnoj.

— Osoba stojeća, lievo obrnuta, desnicom pokazuje, a u lievici joj koplje; poprieko CAESAR. DIVI. F.

Ob. sr. — Riccio XXV. 73. Tež. 41 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Novac je Oktaviana, koj si uzme naslov *Divi* (Cesara) *Filius* stoprv g. 724, po smrti Antonievoj.

Junia, plemička za kraljeva, a plebejska za republike.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom X.

— Dioskuri skokom, naperenim kopljem, na desnu. Pod konji C. IVNI. C. F., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXV. 1. Tež. 54 gr. Mod. 4.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom tovarska glava.

— Dioskuri uzastopce, naperenim kopljem, na desnu. Pod konji M. IVNI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXV. 3. Tež. 54 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 2.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 2.

Tež. 48 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. jedva preko 4.

5. Isto kao 2.

Tež. preko 57 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 2.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

Novčari su nepoznati. Novci su kovani polévicom šestoga stoljeća. Drugi je valjda Marka Junia Bruta, koj bje questor pokrajinski g. 595. Tovarska glava spominje L. Bruta koj protjera kralja Tarquinia.

7. Maškara Silena ili Pana ili Fauna, bradata i lovor-vienčana na desnoj, a pod njom ΔROMA, možda trokut, ili grčko Δ ili slovo A i ROMA; sve u nizu (torques).

— Pobjeda, u dvopregu, jureć na desnu; u desnici ima bič, a u lievici dugu palmu i vojke. Pod konji vojnički štap, a u podkrajku D. SILANVS. L. F.

R. sr. — Riccio XXV. 5 (1 pias.). Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

8. Glava Rome kacigasta na desnoj; slovo se nerazaznaje.

— Pobjeda u dvopregu, jureć na desnu; obojom rukom drži vojke. Pod konji D. SILANVS. L. F., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXV. 7. Tež. 50 gr. Mod. 4.

9. Isto kao 8, nego slovo A. spreda, a br. XIII zađa.

Tež. 55 gr. Mod. skoro 4.

10. Isto kao 8, nego slovo C. spreda, a br. II zađa.

Tež. 55 gr. Mod. 4.

11. Isto kao 8, nego slovo D spreda, a br. XXIX zađa.

Tež. 54 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$

12. Isto kao 8, nego slovo E. spreda, a br. VII zađa.

Tež. 49 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$. Darovao Iv. Hein činovnik u Zadru.

13. Isto kao 8, nego slovo F. spreda, a br. VII zađa.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4

14. Isto kao 8, nego slovo L. spreda, a br. se nezna.

Tež. preko 54 gr. Mod. skoro 4.

15. Isto kao 8, nego slovo O. spreda, a br. VII zađa.

Tež. 53 gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

16. Isto kao 8, nego slovo Q spreda, a br. se zađa nevidi.

Tež. 55 gr. Mod. 4.

17. Isto kao 8, nego slovo S. spreda, a br. X zađa.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

18. Isto kao 8, nego slovo V spreda, a br. I zađa.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

Decimus Junius, nazvan Silanus uslied posinovljenja Manlieve obitelji, bje sin Lucia prokonsula g. 678 u Asiji, i kovao je ove novce oko g. 700.

19. Poprsje Slobode na desnoj; za njom LIBERTAS.

— Prvi konsul L. Brutus u togi iduć medju dva liktora na lievu, a pred njim glasnik. Doli BRVTVS.

Ob. sr. — Riccio XXVI 11. Tež. 52 gr. Mod. 4.

20. Isto kao 19.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Novac je M. Bruta urotnika, kovan g. 695.

21. Glava ženska koprenom pokriva na desnoj; pred njom jedva se razaznaje L. SESTI. PRO. Q.

— Tronožka među siekirom i svećeničkom kupicom, a naokolo Q. CAEPIO BRVTVS. PRO COS

RR. sr. — Riccio XXVI. 20 (4 pias.). Tež. $42\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{3}{4}$.

M. Junius Brutus pretor nazvao se *Caepio*, pošto ga posinovljo Q. Servitius Caepio njegov ujak. Senat ga imenova prokonsulom u Aziji, da ondje slobodu rimsku obezbiedi.

22. Glava Pobožnosti na desnoj; vlasi zada u uzao sabranimi i cviećem sapletenimi, ogrljajem na vratu; a za glavom PIETAS.

— Dvie ruke sdružene drže krilatu mirnicu. Doli naokolo ALBINVS. BRVTI. F.

Ob. sr. — Riccio XXVI. 25. Tež. 50 gr. Mod. 4.

Decimus Brutus, sin Decima Bruta g. 674 konsula, bje posinovljen od Postumia Albina, te zato *Albinus*. Novac je valjda kovana u Modeni, gdje je Albin zapovjedao.

Juventia, plebejska, rodom iz Tuskula.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X.

— Pobjeda u dvopregu jureć na desnu. Pod konji C. TAL. a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXVI. 2. Tež. 52 gr. Mod. jedva preko 4.

2. Isto kao 1.

Tež. $44\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Prije su se ovi novci davali obitelji *Atilia*, pošto se monogram čitao *Atil*. Borghesi (*Dec. 5. oss. 5.*) pripisa jih obitelji *Juventia*, te novčaru *Capus Juventius Talma*, konsulu g. 591.

Licinia, plebejska, ali veoma na glasu.

1. Glava Rome kacigasta desno obrnuta; za njom X, a naokolo L. COSCO. M. F.

— Mars gol u dvopregu jureć na desnu; u desnici ima koplje a u lievici štit i vojnički štap. U podkrajku L. LIC. CN. DOM.

R. sr. — Riccio XXVII. 2. (1 pias.). Tež. $42\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

V. obitelj Cosconia. L. *Cosconius* kovao je po Eckhelu medju g. 658–662.

2. Poprsje Apola Vejova na lievoj; čelo mu rubom ovijano; desnicom baca trošiljastu sulicu.

— Minerva kacigasta, plaštom zaogrnutu, u četveropregu

jureć na desnu, drži u desnici napereno koplje, a u lievici štít i vojke. U podkrajku C. LICINIVS. L. F. MACER.

Ob. sr. — Riccio XXVII. 10. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. jedva preko 5.

3. Isto kao 2.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

4. Isto kao 2.

Tež. skoro 51 gr. Mod. 5.

5. Isto kao 2.

Tež. 48 gr. Mod. 5.

6. Isto kao 2.

Tež. $55\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

Ovaj najveći srebrni obiteljni novac kovao je C. Licinius Macer oko g. 673, a bio je pretor g. 688 i mnogo moguć.

7. Glava ženska, po Cavedoniu *Corcordia*, desno obrnuta lavor-vienčana, košaricom i S. C. za glavom.

— Vojnik punolik, u vojničkom sagu (opravi), desnicom drži konja za uzdu, a lievicom koplje; na zemlji leži štít i oprsina, a naokolo P. CRASSVS. M. F.

R. sr. — Riccio XXVII. 14 (1 pias.) Tež. 45 gr. Mod. 4.

8. Isto kao 7, nego pred glavom kao polumjesec uriezan.

Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

P. Licinius Crassus, sin glasovitoga Marka Krasa, kovao je po Borghesiu g. 697, prije nego je kao questor prošao u Galiju.

Livineia, plebejska.

1. Glava odkrita, golobrada, na desnoj.

— Dva gola mačilca bore se, jedan, kopljem oružan, sa lavom; drugi mačem i štitom, sa tigrom. Gori bik ozledjen na strani.

RR. sr. — Riccio XXVIII 4 (2 pias.) Tež. $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Cesar, u što je g. 708 odlazio u Španju proti neprijatelju, ostavi u Rim na čelu vlade nekoliko nadstojnika, medju kojimi bješe i ovaj *Lucius Livineius Regulus*. Znakovi i lice su Livinejova otea, Lucia Regula.

2. Svećenički štap i kaćica, a naokolo REGVLVS. PVL-CHER. TAVRVS.

— Po sriedi S. C., a naokolo III. VIR. A. A. A. F. F.

Ob. mali bakr. — Riccio XXVIII 13. Tež. 35 gr. Mod. 4.

Nezna se čiji je ovaj novac, no vjerojatno je sina gori pomnutog novč. triumvira.

Lucilia, prvo plemićka, zatim plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom IV (*argento publico*); sve pako u lovor-vienču.

— Pobjeda u dvopregu, jureć na desnu i mašuć bičem. U podkrajku M. LVCILI. a gori RVF.

Ob. sr. — Riccio XXVIII. 1. Tež. $41\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 5.

Pripisuje se ovaj denar Marku Luciliu Rufu, questoru ili samo novčaru oko g. 655; kašnje pučki tribun.

Lucretia, prije plemićka, kašnje plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom TRIO.

— Dioskuri uzastopce, letećim plaštom i naperenim kopljem na desnu. Pod konji CN. LVCR, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXVIII. 1. Tež. 49. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

Gn. Lucr. Trio kovao je oko g. 535.

5. Glava Neptunova bradata i lovor-vienčana na desnoj; za njom tronožka, a gori br. XXXII.

— Kupido jašuć na pleskavici na desnu; rukama drži vojke. U podkrajku L. LVCRETI. TRIO.

Ob. sr. — Riccio XXVIII. 4. Tež. 57 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

6. Isto kao 5.

Tež. preko 55 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

7. Isto kao 5.

Tež. skoro 31 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$, nego obrezan i probušen.

L. Lucr. Trio živio je pri koncu republike, kao što očituje umjetnost njegova novca.

Lutatia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X.

— Dioskuri kopljem naperenim uzastopce na desnu. Pod konji QLC, a u podkrajku ROMA.

RR. sr. — Riccio XXIX. 1 (5 pias.). Tež. preko 52 gr. Mod. 5.

Sestini pročita ono QLC ovako: *Quintus Lutatius Catullus* ili *Cerco*. Borghesi suglasuje (*Dce. 5. oss. 6.*), te po Ricciu mogao bi se novac pripisati konsulu Katulu. Mommsen (*str. 501*) piše o njem: *Unbekant. An Q. Lutatius C. f. C. n. Cerco Consul 513, Censor 518 zu denken verbietet schon das Gewicht des Denars; und für Q. Lutatius Catulus den Vater des Consuls 652 ist derselbe zu alt. (V. Liv. 42. 6).*

2. Glava Rome kacigasta, (*po Borghesiu Marta. Dec. I. 4. str. 15*) dvama zvjezdama i prjanicama narešena na desnoj; pred njom CERCO, nad njom ROMA, a za njom ✱.

— Ladja sa kormilarom i vozači na desnu; na provu glava ženska kacigasta *acrostolium*. Povrh ladje Q. LVTATI Q. Sve u hrastovom viencu.

Ob. sr. — Riccio XXIX. 2. Tež. 54 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

Novac se odnosi na pobjedu C. Lut. Katula g. 513. Po Ricciu bje kovan pri koncu republike.

Maccilia, plebejska.

1. Glava gola Augustova na desnoj; naokolo jedva se razaznaje CAESAR. AVGVST. PONT. MAX. TRIBVNIC. POT.

— Po sriedi S. C., a naokolo M. MAECILIVS. TVLLVS. III. VIR. A. A. A. F. F. S ove strane povrh S natiskan je četverokut ovako VF.

Ob. vel. bakr. — Riccio XXIX, 2. Teži 127 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 8.

Novčar je nepoznat, ali je novac kovan poslie g. 741, kad no senat podieli Augustu čast vrhovnoga svećenika.

Maenia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom ✱.

— Pobjeda na četveropregu jureć na desnu, viencem u ruci. Pod konji G. MAE. ANT., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXIX. 2. Tež. 53 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

Vaillant prvi razmrši skratnice, čitajući *Publius Maenius Antiaticus*. Ovaj praunuk konsula C. Menia, koj g. 416 pobjedi Anziate, te je kovao o polovici šestoga stoljeća.

Majania, nepoznata.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, za njom X.

— Pobjeda polugola u dvopregu jureć na desnu, bičem tjera konje, pod kojima C. MAIANI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXIX. 1. Tež. skoro 48 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 45 gr. Mod. 4.

Ovaj triumvir novčar živio je malo prije drugoga puničkoga rata.

Mamilia, plemićka u Tuskulu, a plebejska u Rimu.

1. Poprsje Merkura na desnoj, krilatim škrljakom na glavi, za kojom slovo A.

— Ulis stojeć, desno obrnut u kratkoj odieći na štapu naslonjen; glavu mu krije okrugljasta kapa, kao ona Dioskura; srieća ga Argo, koj ga pripoznaje. Naokolo C. MAMIL. LIMETAN.

Ob. sr. piljen. — Riccio XXIX. 2. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego slovo C.

Tež. 35 gr. Mod. 5. Samo je srebrnom pločom uvit; ostalo je bakar.

C. *Mamilius Limetanus*, tako nazvan, jer je kao plebejski tribun izdao zakon o poljskih mejaših, po Borghesiu kovao je ove novce g. 644. Cavedoni jih pripisuje njegovomu sinu, te da su kovani medju g. 660—670.

Manlia, plemićka i prastara.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom četverokutni znak.

— Pobjeda na tropregu jureć na desnu. U podkrajku T. MANL. AF. CL. Q. VR. (V. Claudia br. 21.)

Ob. sr. — Riccio XXIX. 2. Tež. skoro 54 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

5. Isto kao 1.

Tež. 54 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

6. Isto kao 1.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 1.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

Titus Manlius kovao je pri koncu šestoga stoljeća.

8. Glava Rome kacigasta na desnoj; naokolo L. MANLI. PRO. Q.

— Sulla u togi na slavodobitnom četveropregu polagano na lievu; nosi u desnici mirnicu a u lievici uzdu, dočim ga leteća pobjeda kruni. U podkrajku L. SVLLA. IMP.

Ob. sr. — Riccio XXIX. 3. Tež 54 gr. Mod. 3 $\frac{1}{2}$.

9. Isto kao 8.

Teži 48 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3 $\frac{1}{2}$. Darovao Ante Simonić iz Zadra.

Novac prikazuje slavje Sullovo nad Mitridatom. *Proquestor L. Manlius*, koj ga kovao g. 573 po Borghesiu jest onaj Torquatus, o kom piše Plutark u Sullovu životu (*Dec. 7. oss. 9*). Cavedoni nadje uprav na jednom novcu dodano slovo T, koje ono mnjenje podupire.

Marcia, plemićka, proizlazeća od kralja Anka Marcia; a po novcih plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom ✕ a za njom šinik.

— Pobjeda mal da ne gola na dvopregu jureć na desnu. Pod konji dva glasa, i M. MARC, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXX. 1. Tež. 54 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Teži 47 gr. Mod. 4. Probušen.

3. Isto kao 1.

Tež. 52 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 4 $\frac{1}{2}$.

M. Marcus, po Borghesiu sin M. Marcia Ralla g. 541 gradskoga questora, umre god. 561 kao vojnički tribun u ratu proti Bojom.

4. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom LIBO.

— Dioskuri, naperenim kopljem, uzastopce na desnu. Pod konji Q. MARC, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXX, 4. Tež. 44 gr. Mod. 4.

Q. *Marcus* nepoznat je; a kovao je po Borghesiu oko g. 665.

5. Glava Apola lovor-vienčana na desnoj.

— Satir *Marcia* gol, bradat; ima rep i čizmice; koraca na lievu; glava mu i desnica k nebu obrnute; na lievom ramenu

nosi mih; za ledjih mu ostaje stup, na kom kip. Pred njim L. CENSOR.

Ob. sr. — Riccio XXX. 10. Tež. 52 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 5.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

7. Isto kao 5.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

8. Isto kao 5, nego spreda ima za glavom njeko voće, a zada za stupom $\bar{\Lambda}$.

R. sr. — Riccio ibid. (1 pias.). Tež. 48 gr. Mod. 4.

Zannoni (*Gal. di Fir. S. V. tav. 35. n. 4. 5.*) tvrdi, da su ovo novci otca C. Marcia Censorina, Lucieva, triumvira novčara za Augusta; a Cavedoni pripisuje jih njegovu djedu oko g. 660, jer otac mu g. 715 konsul a prije g. 686 pobjeditelj Macedonije, jedva je mogao onda biti u godinah, da bude novčarom. — Novac pod br. 7 mnogo se razlikuje od svih do sada poznatih. Po Zannoniu kip na stupu prikazuje glasovitoga augura *Accius Navius*. To bi potvrdila ona skratnica za stupom $\bar{\Lambda} = AT$.

9. Glava Nume Pompilia rubom ovienčana i bradata, sdružena sa glavom Anka Marcia golobradom, obje desno obrnute.

— Skakalac vodi dva konja, jureć na desnu; šiljasta mu kapa na glavi. Pod konji br. VII, a u podkrajku C. CENSO.

Ob. sr. — Riccio XXX. 17. Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$

10. Isto kao 9, nego pod konji br. II.

Tež. 47 gr. Mod. 4.

11. Isto kao 9, nego slabije sačuvan.

Tež. 44 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Ovi su novci po Ricciu C. Marcia Censorina g. 663 gradskoga pretora.

12. Glava Anka Marcia, golobrada, rubom ovienčana, na desnoj; za njom svećenički štap, a pod njom ANCVS.

— Konjanički kip desno okrenut, nad svodovi vodovoda. U svodovih AQVA. MAR. Na lievoj mu strani gori naokolo PHILIPPVS. Pod konji kao kita.

Ob. sr. — Riccio XXX, 13. Tež. 55 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

13. Isto kao 12.

Tež. 56 gr. Mod. 4.

14. Isto kao 12.

Tež. 45 gr. Mod. 4.

15. Isto kao 11, nego vodovod neuzdržavaju svodovi, nego čisto stupovi. — Riccio ono MAR na slici bilježi u podkrajku, dočim u ovo sedam naših nalazi se stalno u zadnjem svodu na desnoj.

Teži 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

16. Isto kao 15.

Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

17. Isto kao 12, nego dočim na ostalih vidi se samo pet svodova, na ovom ima jih sedam, te u zadnjem svodu stoji još slovo C.

Teži 51 gr. Mod. 4.

Nezna se pravo, jeda li su ovo novci L. Marcia Filipa konsula g. 663, ili njegeva sina konsula g. 698 i Augustova privrženika.

Maria, plebejska, iz Arpina.

1. Glava Cerere na desnoj, klasi ovienčana i naušnicami urešena; pred njom lira, a za njom CAPIT. CXXXVI.

— Težak desnicom upravlja s orajućimi volovi a lievicom s plugom. Nad volovi br. CXXXVI, a u podkrajku C. MARI. C. F. S. C.

Ob. sr. piljen. — Riccio XXXI 7. Tež. skoro 54 gr. Mod. jedva preko 4.

Njeki su držali, da je ovaj novac unuka glasovitoga Maria, naime C. Maria questora Cesarova u Galiji. Cavedoni misli, da ga kovao sam sin Maria za svoje gradjanske preture. Borghesi sa Eckhelom tvrdi, da je kovan prije odlazka Cesarova u Galiju; a tomu pomaga, što je piljen.

Memmia, plebejska.

1. Glava Saturnova bradata i lovor-vienčana na lievoj; za njom srp a pred njom A sa tri piknja s preda, dočim pod glavom stoji EX. S. C.

— Venus liepo nakićena, rubom ovienčana, u dvopregu polagano na desnu, u rukama drži vojke i dugo žezlo, a leteći Kupidu ju kruni. U podkrajku L. C. MEMIES. L. F. GAL.

Ob. sr. — Riccio XXXII 9. Tež. 55 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego pred glavom u predku D i pet piknja.

Teži 58 gr. Mod. 4.

Po Ricciu nije piljen, ali u ovom vidi se jasno s jedne strane, da je piljen bio.

3. Isto kao 2.

Tež. 48 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1, nego pred glavom T i tri piknje.

Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 1. Pred glavom slovu nema mesta.

Tež. 53 gr. Mod. 3.

6. Isto kao 5.

Teži 54 gr. Mod. 4.

Ova dva brata *Memmia Lucius* i *Cajus*, po *Borghesiu*, kovali su oko polovice sedmoga stoljeća. *Cicero* jih spominje kao besjednike. *Memies* etručki miesto *Memmius*. *Gal.* znači, da su spadali na *Galeriovo* pleme.

7. Glava mlada golobrada na desnoj, hrastovitim lišćem ovienčana; pred njom X.

— *Dioskuri* goli stojeć; kopljem i plaštom za ledjama a zvjezdicami nad glavami; svaki drži svoga konja za vojke. U podkrajku jedva se razaznaje L. MEMMI.

Ob. sr. — *Riccio* XXXII. 4. Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{3}{4}$.

Po *Ricciju* ovaj *L. Memmius* mogao bi se držati za unuka predjašnjega novčara *Lucia*, te bio bi kovao pri koncu sedmoga stoljeća.

8. Glava *Cerere* liepo nakičena i glasi ovienčana na desnoj; naokolo C. MEMMI. C. F.

— *Znamen* pobjede; o njegovom stupu svezan je sužanj, koj lievim koljenom kleči. S lieve mu strane osovno C. MEMMIVS, a s desne IMPERATOR.

Ob. sr. — *Riccio* XXXII 7. Tež. skoro 47 gr. Mod. 4.

9. Isto kao 5.

Tež. 36 gr. Mod. 4.

10. Isto kao 9.

Tež. 38 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

Ovaj *C. Memmius imperator* nepoznat je u rimskoj poviesti. — Br. 9 i 10 bakreni su, a samo pokriti srebrnom pločom.

Minucia, plebejska.

1. Glava *Rome* kacigasta na desnoj, za njom ✱.

— *Stup* sglobljen, svršuje kao koplje; sa strane mu po jedna osoba; ona na lievoj u togi drži u rukama kruh, a ona na desnoj pokrenom zastrta drži svećenički štap; na podnožju stupa iz svake strane po jedan klas. Na lievoj TI. MINVCI. C. F., na desnoj AVGVRINI, a gori ROMA.

Ob. sr. — *Riccio* XXXIII. 3. Tež. 53 gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. 5.

Ti. Min. Augurinus nepoznat je; ali je vjerojatno živio pri koncu sedmoga stoljeća.

3. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom RVF.

— Dioskuri naperenim kopljem uzastopce na desnu. Pod konji Q. MINV, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXIII. 6. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 3.

Tež. 50 gr. Mod. $4\frac{1}{3}$.

5. Isto kao 3.

Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Q. *Minutius Rufus*, koj je ovaj novac kovao, bje konzulom god. 554.

6. Glava Rome kacigasta lieno obrnuta, prjanicama i zavojem (morione) urešena.

— Dva vojnika medju sobom se boreća, jedan Rimljanin, a drugi odiven na macedonski način; pod njimi treći vojnik Rimljanin, štitom i mačem oružan, nego onemožen. U podkrajku Q. THERM. M. F.

Ob. sr. — Riccio XXXIII. 7. Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

7. Isto kao 6.

Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

8. Isto kao 6.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5

9. Isto kao 6.

Tež. $42\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Q. *Minutius Thermus*, g. 703 prokonsul u Aziji, po Borghesiu i Cavedoniu kovao je oko g. 680.

Mussidia, nepoznata.

1. Glava Julia Cesara lovor-vienčana na desnoj. Za njom vidi se druga glava poveća zagašeno; a uz kraj komadi dvaju piknjastih kolobanića, koji nesudaraju.

— Znakovi su pomješani. Vidi se obilnica nego drugim pravcem i kormilo, dočim kruglji, krilatomu štapu i svećeničkoj kapici nema traga, a mjesto njih ima nešto drugo. I napis dru-

gako je poredjen MVSSIDIVS. LONG., te opet s druge strane. S. LONGV'.

R. sr. — Riccio XXXIII. 1. (1 pias.). Tež. 52 gr. Mod. skoro 5. No-
vac je dvaput tiskan.

2. Glava sunca punolika.

— Sbornica sa stubami; na njoj stoji razdavatelj dašćica, i gradjanin, koj nosi svoj glas. Na pročelju sbornice pisano je CLOACIN, a gori naokolo L. MVSSIDIVS. LONGVS.

R. sr. — Riccio XXXIII. 2. (1 pias.). Tež. 54 gr. Mod. 4.

L. *Mussidius Longus* kovac je po Cavedonu g. 715 ili 716.

Naevia, plebejska.

1. Glava Venere, košaricom, nizom i naušnicami ukrašena, na desnoj: za njom S. C.

— Pobjeda gola na tropregu, jureć na desnu, rukama drži vojke. Gori LXI, a u podkrajku C. NAE. BALB.

Ob. sr. piljen. — Riccio XXXIII. 1. Tež. 53 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 5.

2. Isto kao 1, nego zada gori L.

Tež: 53 gr. Mod. jedva preko 4.

3. Isto kao 1, nego LXXXX.

Tež. 48 gr. Mod. jedva preko 4.

4. Isto kao 1, nego u predku pred glavom B, a u zadku gori ništa.

Tež. 52 gr. Mod. jedva preko 4.

5. Isto kao 4.

Tež. skoro 51 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 1, nego nevidi se ni slova ni broja, akoprem krasan istisak.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 1, nego pred glavom u predku vidi se ulomak slova C, a u zadku gori ništa.

Tež. 50 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

L. *Nevius Balbus* po Morelliu bje g. 673 questorom.

Nonia, plebejska.

1. Glava jako bradata na desnoj; za njom posudica ili kapica dioskurska, te srp i S. C., a pred njom SVFENAS.

— Žena golih pleći siedi na hrpu štitova lievo obrnuta; u desnici joj koplje, a lievicom se hvaća pojasa; pobjeda, sa pal-
mom na lievom ramenu naslonjenom, izada ju kruni. U podkrajku

SEX. NONI, a naokolo PR. L. V. P. F. (*Sextus Nonius Practor ludos votivos publicos fecit, ili primus fecit*).

Ob. sr. — Riccio XXXIV 1. Tež. 55 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Teži 47 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

S. *Nonius* prizimenom *Sufenas* bje gradskim pretorom g. 672. Po Morelliu novac je njegova sina, questora Pompea velikoga.

Opeimia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom vienac.

— Pobjeda polugola u četveropregu jureć na desnu; nosi u podvignutoj desnici vienac. Pod konji L. OPEIMI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXIV. 1. Tež. preko 53 gr. Mod. $3\frac{3}{4}$.

Po Cavedoniu kovao je ovaj L. *Opimius*, konsul g. 633, pre-dobitelj Fregele, oko g. 610.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom ✱, a za njom tronožka.

— Apolo gol na dvopregu jureć na desnu, letećim plaštem za leđjama, hoće da pusti strielu iz luka. Pod konji, nizom ukrašenimi: M. OPEIMI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXIV. 2. Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Glava dvolika Jana, bradata i lovor-vienčana; gori I.

— Prova ladje na desnoj; gori OPEI, doli ROMA, a na desnoj strani I.

Ob. veliki bakr. As. — Riccio XXXIV 3. Tež. 336 gr. Mod. $9\frac{1}{2}$.

Po Cavedoniu M. *Opimius* bje brat i sudrug novčar pome-nutoga L. *Opimia* i L. *Postumia Albina*. Po Borghesiu ovi bi novci bili nešto skoriji, kovani ipak prije g. 680; te Vaillant pripisuje jih M. *Opimiu* konjaničkomu predstojniku u vojsci pompejanskoj pod vodjom Met. *Scipionom*.

Papia, plebejska, prizimenom Celsus.

1. Glava Junone Sospite sa kozjom kožom, desno obrnut; za njom svjetiljka sa kukovitom ručicom.

— Orolav trči na desnu; pod njim štipnice. U podkrajku L. PAPI.

Ob. sr. piljen. — Riccio XXXV. 3. Tež. 50 gr. Mod. 4.

Ovaj je novac kovan o polovici sedmoga stoljeća. L. *Papius* nepoznat je u poviestnici rimskoj.

Papiria, plebejska.

1. Glava Jana dvolika, bradata i lovor-vienčana.

— Prova ladje; nad njom TVRD, na desnoj I, a doli ROMA.

Ob. veliki bakr. As. — Riccio XXXV. 1. Tež. 264 gr. Mod. $9\frac{1}{2}$.

Morelli misli, da je ovaj novac kovan g. 512 od Q. Papiria Turda, koj tri godine kašnje bje pučkim tribunom. Po Ricciu pripadaju C. Papiriu Turdu, sinu Quinta, pučkomu tribunu g. 543, a nješto prije novčaru.

Ob. sr. — Riccio XXXV. 2. Tež. 52 gr. Mod. preko 4.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom kita.

— Jupiter strieljač na četveropregu jureć na desnu, drži žezlo i vojke u lievici. Pod konji M. CARBO, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXV. 2. Tež. 52 gr. Mod. preko 4.

3. Isto kao 2.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

4. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X.

— Jupiter kao gori. Pod konji CARB., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXV. 3. Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 4.

Tež. 51 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

M. *Papirius Carbo*, unuk C. Papiria Carbona pretora u Sardiniji g. 585, kovao je oko g. 661, i bje kašnje pučkim tribunom.

Petillia, plebejska.

1. Orao razkriljen na desnoj; u čapetih drži strielu; naokolo PETILLIVS. CAPITOLINVS.

— Hram šesterostupni, zvončići ukrašen; u stupovlju razni kipovi.

R. sr. — Riccio XXXV. 2. (1 pias.). Tež. 42 gr. Mod. 4.

Petillius Capitolinus kovao je oko g. 710, a spominje ga Orac (*lib. I. Sat. IV*).

Petronia, plebejska.

1. Glava bogigynje Feronie na desnoj; glava joj ovienčana cviećem od šipka i liepo ukrašena, a naokolo FERON. TVRPIL-LIANVS. III. VIR. neuredno poredjeno.

— Partčanin kleči lievo okrenut, predaje vojničku zastavu.

Naokolo CAESAR. AVGVSTVS. SIGN. RECE.

R. sr. — Riccio XXXVI. 6. (1 pias.). Tež. 57 grana sa peknjicom. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

2. Glava Baka na desnoj, viencem od vinike i od vršike ukrašena, a naokolo TVRPILLIANVS. III. VIR.

— Zada isto kao 1.

R. sr. — Riccio XXXVI. 6 (1 pias.). Tež. 51 gr. Mod. 4.

Pub. Petronius Turpillianus kovao je kao Augustov novčar g. 734 ili 735.

Pinaria, plemićka i prastara, proizlazeća od Pina Numova sina.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom X.

— Pobjeda polugola u dvopregu jureć na desnu; bičem tjera konje, pod kojima NAT., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXVI. 1. Tež. 51 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1, nego u podkrajku NATTA.

Tež. 51 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3 $\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 2.

Teži 51 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. preko 4. Darovao Petar Bučar župnik u sv. Petru kod Mrižnice, gdje je i nadjen bio.

Pinarius Natta nepoznat je; po Morelliu morao je živjeti oko g. 500, a po Ricciu pri koncu šestoga stoljeća.

Plaetoria, plebejska.

1. Poprsje mlade žene desno okrenuto, bogatimi nauškami ukrašeno; kaciga cviećem nakićena; spreda obilnica, a na ledjih luk i tul; naokolo CESTIANVS. S. C.; sve pako u nizu.

— Orazo punolik razkriljen stojeć nad strielom; naokolo M. PLAETORIVS. M. F. AED. CVR.

Ob. sr. — Riccio XXXVI. 4. Tež. skoro 52 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego u predku do obilnice još kitica.

Tež. skoro 52 gr. Mod. 4.

3. Glava mlada, valjda Apola, dugimi vlasi na desnoj; za njom voće.

— Krilata mirnica i M. PLAETORI. CEST. EX. S. C.

Ob. sr. — Riccio XXXVI. 5. Tež. 50 gr. Mod. 3 $\frac{1}{2}$.

4. Glava ženska, vrbkami ukrašena na desnoj, a za njom vojnička zastava.

— Zada isto kao br. 3.

Ob. sr. — Riccio XXXVII 6. Tež. 54 gr. Mod. 4.

M. Pletorius bje vjerojatno edil kurulski g. 686, kada je kovao ove novce, a g. 688 pretor zajedno sa Ciceronom (*pro Cluent. 53*).

Plancia, plebejska.

1. Glava ženska na desnoj; kapa joj na glavi na način škrljaka (*petasa*) nekrlata; naokolo CN. PLANCIVS. AED. CVR. S. C.

— Divlja koza koraca na desnu; za njom luk i tulac. Gori je urezano Ψ .

Ob. sr. — Riccio XXXVII. 1. Tež. $47\frac{1}{2}$ gr. Mod. preko 4.

2. Isto kao 1, samo ovaj ima gori u zadku urezano Λ .

Tež. $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. preko 4.

Gn. Plancius bje kurulskim edilom g. 700, i tada je kovao, kao što svjedoči senatorska dozvola. Vojevao je pod Q. Metellom Kretičkim, te obtužen, obrani ga prijatelj Cicero, i tako nevinim proglašen.

Plautia (*Plutia*, po nekojih i *Plotia*), plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X.

— Dioskuri kopljem naperenim uzastopce na desnu; nad njimi L. PL. H. (*Lucius Plautius Hipsaeus*), a u podkrajku ROMA.

R. sr. — Riccio LXVII. 1. (2 pias.). Tež. preko 50 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Borghesi razriešio monogram, te ovaj novac pripisuje otcu Lucia Plautia Ipsea, koj bje pretorom g. 565.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X.

— Dioskuri naperenim kopljem skokom na desnu; pod njimi C. PLVTI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXVII. 4. Tež. 52 gr. Mod. skoro 4.

3. Isto kao 2.

Tež. 51 gr. Mod. preko 4.

4. Isto kao 2.

Tež. 49 gr. Mod. 4.

5. Isto kao 2.

Tež. 53 gr. Mod. skoro 4.

Po Pighiu *C. Plautius Hipsaeus* bio je gradskim questorom g. 594, kašnje pučkim tribunom, edilom i pretorom u onostranoj Španji.

6. Glava Cibebe, tornjasta, naušnicami, na desnoj; naokolo A. PLAVTIVS. AED. CVR. S. C.

— Bacchius, etnarka žudijski, desno okrenut, koljenom na zemlji, plaštom letećim za plećih, drži u desnici maslinovu kitu,

a lievicom pridržava kamila za uzdu. U podkrajku BACCHIVS a na desnoj nevidi se JVDAEUS.

Ob. sr. — Riccio XXXVII. 7. Tež. preko 51 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

7. Isto kao 6.

Tež. 51 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

8. Isto kao 6.

Tež. 52 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

A. *Plautius*, poslan od Pompea, nadvlada Bakia židova, vladara u Arabiji g. 692. (V. *Mai. Scrip. Vat. t. II. p. 129*). Kovan je novac g. 699.

9. Glava ženska, naime Anfitrite Neptunove supruge, liepo ukrašena na desnoj; za njom pleskavica, a pred njom naokolo P. YPSAE. S. C.

— Jupiter strieljač u četveropregu jureć na lievu. U podkrajku C. YPSAE. COS. PRIV. CEPIT.

Ob. sr. — Riccio XXXVII. 9. Tež. 47 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

M. *Scaurus* i P. *Plautius* kovali su ovaj novac kao edili kulturni po Borghesiu g. 696 uslied senatorske dozvole.

10. Maskara punolika bez grla a raztrešenom kosom, iz koje se spuščaju zmiije. Doli L. PLAVTIVS.

— Zora polugola, krilata, punolika leti i vodi po dva konja u svakoj ruci; u lievici ima jošte lisnatu kiticu. Doli PLANCVS.

Ob. sr. — Riccio XXXVII. 12. Tež. skoro 50 gr. Mod. preko 4.

11. Isto kao 10, nego slabo sačuvan.

Tež. 49 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Ove je novce kovao L. *Plautius Plancus* g. 711. Polazio je od obitelji Munacie, te od brata L. Munacia Planka g. 712 konsula progonjen, bje ove iste godine u Salernu smaknut.

Poblicia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta sa prjanicama na desnoj; povrh glave P, a za njom ROMA.

— Erkul gol davi lava na lievoj; doli nadžak, s preda luk i tul, gori opet P, a na desnoj C. PBLICI. Q. F.

Ob. sr. piljen. — Riccio. XXXVIII. 6. Tež. 49 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Ovaj je novac Caja Publicia Quintova, pretura g. 590, a zato nješto prije novčara.

Pompeja, plebejska, ali veoma na glasu.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom peharčić sa ručicom.

— Vučica doji Romula i Rema pod ruminalskom smokvom. Na lievoj strani pastir Faustol, okruglim škrljakom na glavi, mišicom i prsi na svom štapu naslonjen, rukom namahiva na stablo. Naokolo SEX. FO. FOSTLVS, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXVIII. 6. Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Po Fabrettu ono PO značilo bi *Pomponius. Sextus Pompejus* nepoznat je, ali je morao živjeti u drugoj polovici šestoga stoljeća.

4. Glava Jana dvolika, golobrada; gori MAGN. nevidi se.

— Prova ladje; gori PIVS nevidi se, doli IMP.

Ob. As bakr. slabo sačuvan. — Riccio XXXVIII. 13. Tež. 160 gr. Mod. 8.

Ovaj As dao je kovati u Africi *Cneus Pompejus* sin Pompeja Velikoga.

5. Majak Mesinezki na provi ladje podignut; na njem Neptunov kip tronožkom u ruci, a na pročelju majka uriezano slovo R. Na krmi ladje diže se na koplju legionarski orao, a iz prove iztiče tronožka, koje kod Riccia nema. Naokolo MAG. PIVS. IMP. ITER.

— Nakaza Scilla, koja svršuje na dva velika repa uzgor uvinuta; s nje utrobe spuščaju se tri lajajuća psa; u rukama joj zada kormilo tako, kao da će s njim udariti. Naokolo PRAEF. CLAS. ET. ORAE. MARIT. EX. S. C.

R. sr. — Riccio XXXIX. 21. (2 pias.). Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. preko 4.

Ovaj je novac kovao *Sextus Pompejus*, sin Pompeja Velikoga pokle se g. 715 kod Misena sa Antoniom i Oktavianom pomirio. Nazvan je *Pius* zato, što je rado primao bjegunce, koji su se triumvirskomu nasilju uklanjali.

6. Kurulski stolac medju strielicom i lovor-kitom. Gori Q. POMPEI. Q. F. RVFVS, a doli COS.

— Kurulski stolac medju svećeničkim štapom i lovor-vien-cem. Gori SVLLA. COS, doli Q. POMPEI. RVF.

Ob. sr. — Riccio XXXIX. 24. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 4.

7. Isto kao 6.

Tež. $55\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Lucius Sulla i *Q. Pompejus Rufus* bila su oba suvremeno kon-
suli g. 666.

8. Glava Erkula, desno obrnuta, za kojom tri piknje.

— Prova ladje; gori POMP., na desnoj tri piknje, a u
podkrajku ROMA.

Ob. mali bakr. quadrans. — Riccio XXXVIII. 4. Tež. 54 gr. Mod. 4.

Pighio veli, da je ovaj *L. Pompejus* bio pučkim tribunom
god. 584.

Pomponia, plebejska nego prastara.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X, a naokolo
nje L. POMPONI. CN. F.

— Mars gol u četveropregu jureć na desnu; u lievici drži
štit i vojke, a desnicom podvignutom baca koplje. U podkrajku L.
LIC. CN. DOM.

Ob. sr. piljen. — Riccio XXXIX. 1. Tež. 52 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

Ovaj novac slaže se u obrazcu i zada u napisu sa novci
obitelji Aurelie, Domicie, Poblucie i Porcie. U pojedinom se spo-
minju triumviru novčari, koji su jih kovali za četrljetne cenzure
Lucia Licinia Crasa i *Gnea Domicia Aenobarda*. Po *Eckhelu* ko-
vani su medju g. 658—662.

2. Glava *Euterpina*, mlada, lovor-vienčana, krasno urešena,
na desnoj; za njom prekrížena svirala.

— *Musa Euterpe* (boginja glasbe), petrahilom, na desnoj;
stoji naslonjena lievim laktom na stup, a rukom si lice podupire;
u desnici pako drži svirala; naokolo Q. POMPONI. MVSA.

R. sr. — Riccio XXXIX, 8. (1 pias.). Tež. 54 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1, nego naglasak u rieči *Musa* ide drugim pravcem.

Tež. 55 gr. Mod. preko 4.

4. Glava *Melpomene* kako gori; za njom žezlo.

— *Melpomene* (boginja tragedije) punim licem, u dugoj
odieći i kopreni; glava joj pokrita lavskom kožom; desnicom na
ćuli naslonjena, a lievicom diže krinku u vis. Na lievoj strani
nje osovno Q. FONTONI a na desnoj MVSA.

R. samo srebrnom pločom obaviti, ostalo je bakar. — Riccio XXXIX. 9.
(1 pias.); nego se naš u mnogom razlikuje. Tež. 36 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$. Da-
rovaov V. Milić savjetnik i sudac u Budvi.

5. Glava *Uranieva*, kako gori; za njom zvijezda.

— *Urania* (boginja astronomije) na lievoj; lievicom pod-
viže halje, a u desnici drži štap, kojim bilježi okruge nebeskih

tielesa nacrtanih na kruglji, koja je pred njom na tronožki. Naokolo Q. POMPONI. MVSA.

R. sr. — Riccio XXXIX. 13 (1 pias.). Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 4.

Po Borghesiu glave na ovih novcih prikazuju Apola grčkoga (Dec. 14. oss. 3.). Riccio ipak drži, da predstavljaju žensko lice, možda Mnemosine ili Monete, za kojih se veli, da su porodice Musa. Ovdje, kao što u obitelji *Furia*, dolazi naglasak u rieči Músa. Novci su kovani pri koncu sedmoga stoljeća.

Porcia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom X, a za njom P. LAECA.

— Čovjek vojnički odieven, punolik, lievo obrnut, desnicu drži nad glavom gradjanina u togi; zada mu stoji licior palicom u ruci. U podkrajku GROVOCO.

Ob. sr. — Riccio XXXIX. 1. Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

2. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

P. Porcius Laeca po nekijoh bio je g. 624 *proquaestor*. Spominje se L. Laeca (V. Liv. X. c. 9. i Cic. pro Rab. c. 4.).

4. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X.

— Pobjeda polugola na dvopregu jureé na desnu, bičem tjera konje, pod kojimi C. CATO, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXIX. 2. Tež. $47\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

5. Isto kao 4.

Tež. 51 gr. Mod. 4.

Ovi su novci po Vaillantu P. Porcia Catona, konsula g. 639.

6. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom ✱, a za njom LAECA.

— Žena polugola u četveropregu jureé na desnu; u desnici drži kapicu slobode, u lievici žezlo i vojke; a pobjeda, pred njom leteća, kruni ju. Pod konji M. FORC, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XXXIX. 4. Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. preko 4.

7. Isto kao 6.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

8. Isto kao 6.

Tež. skoro 51 gr. Mod. 4.

9. Isto kao 6.

Tež. jedva 52 gr. Mod. 4.

Ovaj je onaj *M. Porcius Laeca*, koga je Cicero branio za Catilinske urote.

10. Glava mladjahna, možda Bakusa, na desnoj, bršljanom i vršikom ukrašena. Doli naokolo M. CATO. PRO. PR.

— Krilata žena siedi, desno obrnuta; u lievici joj palma na ramenu naslonjena, a u desnici vienac sa visećimi vrbcami. U podkrajku VICTRIX.

Ob. sr. quinar. — Riccio XL. 8. Tež. skoro 21 gr. Mod. $2\frac{1}{3}$.

11. Isto kao 10.

Tež. 28 gr. Mod. 2.

12. Isto kao 10.

Tež. $21\frac{1}{2}$ gr. Mod. 2.

13. Isto kao 10.

Tež. $22\frac{1}{2}$ gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

14. Isto kao 10.

Tež. $25\frac{1}{2}$ gr. Mod. $2\frac{2}{3}$.

15. Isto kao 10.

Tež. 27 gr. Mod. $2\frac{1}{4}$.

16. Isto kao 10.

Tež. 25 gr. Mod. 2.

17. Isto kao 10.

Tež. $24\frac{1}{2}$ gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

18. Isto kao 10.

Tež. 24 gr. Mod. 2.

19. Isto kao 10.

Tež. $20\frac{1}{2}$ gr. Mod. 2.

20. Isto kao 10

Tež. $20\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 3.

21. Isto kao 10.

Tež. skoro 22 gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

22. Isto kao 10.

Tež. $23\frac{1}{2}$ gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

23. Isto kao 1.

Tež. skoro 19 gr. Mod. 3.

24. Isto kao 10.

Tež. $26\frac{1}{2}$ gr. Mod. 2. Pred nogama žene u zadku stoji uriezano V.

Ovi su novci glasovitoga M. Catona Uticenskoga, koj jih kovao oko g. 680 kao triumvir novčar.

Postumia, plemićka i glasovita.

1. Glava Diane na desnoj, za njom luk i tul, a gori volova glava.

— Osoba u togi nad briegom lievo obrnuta; pred njom po sriedi žrtvenik, na kom oganj gori; drži desnicu povrh glave vola stojećega do žrtvenika; naokolo A. POST. A. F. S. N. ALBIN.

Ob. sr. piljen. — Riccio XL. 1. Tež. skoro 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 5.

3. Isto kao 4.

Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 1.

Tež. 43 gr. Mod. skoro 5.

5. Isto kao 1.

Tež. 49 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$. Probušen.

6. Isto kao 1.

Tež. 51 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

7. Glava ženska koprenom pokriva, raztrešenom kosom, na desnoj; za glavom HISPAN.

— Čovjek u togi lievo obrnut; pred njim legionarski orač, nad kojim drži podvignutu desnicu, a za njim konsularske palice. Na lievoj A, u podkrajku POST. A. F, na desnoj S. N, (*Spurii Nepos*), a po sriedi osovno ALBIN.

Ob. sr. piljen. — Riccio XL. 2. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

8. Isto kao 7.

Teži $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

9. Isto kao 7.

Tež. 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

10. Isto kao 7.

Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

11. Isto kao 7.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. jedva preko 4.

12. Isto kao 7, nego pred glavom urezano ovako =S.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Aulus Postumius, sin konsula istoga imena od g. 654, kovao je u ovo vrieme, ali u državi.

13. Glava Apola na desnoj; za njom lira.

— Isto kao 1, samo naokolo N. POST. A. F. S. N. ALBIN. i dvie široke vrpce kosimice preko prsijuh.

Sr. — Ovakova nema Riccio. Nije piljen. V. Tab. II. br. 3. Tež. 42 gr. Mod. $4\frac{1}{4}$.

N. Postumius nepoznat.

14. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom svećenička kapica, pod kojom mač osovno, a izpod nje znak nalik slovu X (ovako nema Riccio); pred njom ✱.

— Mars kacigast i vojnički odieven u četveropregu jureć na desnu; u desnici nosi znameo pobjede na ramenu naslonjen, a koplje, štit i vojke u lievici. Pod konji L. POST. ALB., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XL 3. Tež. 52 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

A. *Postumius Albinus* kovao je oko g. 663, a umro je kao pretor u marsiskom ratu.

15. Glava Diane, kosom u snop skupljenom, naušnicami i nizom ukrašena, na desnoj; za njom tul i luk; doli ROMA.

— Tri konjanika, štitom i naperenim kopljem oružana, jureć na lievu; pred njimi mačem i štitom oružan vojnik bježi; a po tlu svakojako oružje pobacano. U podkrajku A. ALBINVS. S. F.

Ob. sr. — Riccio XL 4. Tež. 50 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

Njeki daju ovaj novac A. Postumiu Albinu, sinu Spuria, triumviru oko g. 673; a po Eckhelu i Cavedoniu bio bi konsula istoga imena g. 655, a triumvira oko g. 630.

16. Poprsje Diane na desnoj; za njim tul i luk.

— Pas trči desno; pod njim lovačko koplje. U podkrajku C. POSTVMI, a još doli TA.

Ob. sr. — Riccio XL. 7. Tež. 51 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

17. Isto kao 16.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

18. Isto kao 16.

Tež. 46 gr. Mod. 4.

Prije se davao ovaj novac C. Postumiu, unuku A. Post. Albina konsula g. 654; nego Cavedoni misli, da je onoga A Postumia aruspika, koj je Sulli sreću proricao.

19. Glava boginje pobožnosti desno okrenuta, cviećem i ogrljajem ukrašena; za njom PIETAS.

— Dvie ruke sdružene drže krilatu mirnicu. Doli naokolo ALBINVS. BRVTI. F.

Ob. sr. — Riccio XL 10. Tež. 32 gr. Mod. 4. Okrnjen.

Decimus Brutus, sin Decima Bruta konsula g. 674, bje posinovljen od Portumia Albina, čega radi pozva se Albinus. Ako-

prem ga Cesar bješe za svoga baštinika imenovao, stupi kao urotnik proti njemu, i medju one, koji su ga smaknuli.

Proclia, plebejska.

1. Glava Jupitera krilata i lovor-vienčana na desnoj, za njom S. C.

— Juno Sospes iduć na desnu; u podvignutoj desnici drži napereno koplje, a u lievici štit; pred njom zmijsa. Na lievoj strani osovno L. PROCILI. F.

Ob. sr. — Riccio XL 1. Tež. 50 gr. Mod. jedva preko 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 47 gr. Mod. 4.

3. Glava Junove Sospes, kozjom kožom zaogrnuti na desnoj; za njom S. C.

— Juno Sospes u dvopregu jureć na desnu; pod konji zmijsa, a u podkrajku L. PROCILI. F.

Ob. sr. piljen. — Riccio XL 2. Tež. skoro 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 3.

Tež 52 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

5. Isto kao 3.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

6. Isto kao 3.

Tež. 52 gr. Mod. skoro 5.

7. Isto kao 3.

Tež. skoro 55 gr. Mod. skoro 5.

8. Isto kao 3.

Tež. 47 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$. Kupljen u F. P. Ritza, trgovca iz ogulinske pukovnije, gdje je i nadjen bio.

L. *Procilius*, porodicom iz Lanuvia, živio je za Cicerona. Pismena S. C. kažu, da je još njeku drugu čast, od triumvira novčara odličniju, obnašao. Po Morelliu ono F. značilo bi *Flamen* (V. *Cic. pro Mil. c. 10*).

Quinctia, prije plemićka, kašnje plebejska.

1. Poprsje Erkulovo, bradato, rubom ovienčano, na lievoj; pleća mu lavskom kožom zaogrnuti, a čula poprieko naslonjena.

— Skakalac, vodi dva konja na lievu; pod konji miš lievo obrnut, komu na lievoj strani TI, a na desnoj Q. U podkrajku urezano D. S. S. (*De Senatu Sententia*), a gori za ledjama skakalca slovo A.

Ob. sr. — Riccio XL 3. Tež. 52 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1, nego u zadku slovo E.

Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1, nego slovo Z, valjda N preokrenuto.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

18. Isto kao 1, nego V, i uz njega mišić, lievo okrenut, urezan.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Tiberius Quinctius nepoznat je u poviesti rimskoj. Slavi igre za Flamininova slavodobića po njekojih, a po Cavedonu, njegovo odlično ponašanje s vojskom u Tarantu (*Livius XXXV. 28*).

5. Po sriedi S. C., a naokolo T. QVINCTIVS. CRISPIN. SVLP. III. VIR. A. A. A. F. F.

— Gori OB, u lovor-viencu CIVIS, doli SERVATOS; a desno i lievo po jedna lovorovna kita.

Ob. veliki bakr.. — Riccio XL 4. Tež. 183 gr. Mod. $9\frac{1}{2}$.

Po njekojih ovaj *Titus Quinctius Crispinus Sulpicianus* bje novčar za Augusta, konsul g. 745 sa Drusom, kažnjen od Augusta radi preljuba s njegovom ćerom Juliom.

Renia, nepoznata.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom X.

— Boginja petrahilom odievena u dvopregu dvaju jaraca jureć na desnu; drži bić u desnici, a u lievici dugo žezlo i vojke. Pod jarci C. RENI, a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XLI. 1. Tež. 52 gr. Mod. 4

2. Isto kao 1.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3.

3. Isto kao 1.

Tež. 42 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 1.

Tež. $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 3. Probušen.

5. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. $3\frac{1}{4}$.

6. Isto kao 1.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Po Borghesiu, koj sledi Vaillant, ova je obitelj dobila svoje ime od koza: *quae vox a graecis fluxisse videtur, nam appellant oves, imo et capras: φηνάς; ἀπὸ τῶν φηνῶν*; a ona boginja bila bi Juno *Epfage*, kožo-ždera lica, veoma štovana u Sparti.

Roscia, plebejska, rodom iz Lanuvia.

1. *Juno Sospes* na desnoj; za njom dva morska konja, a doli pod glavom L. ROSCI.

— Djevojka stojeć, desno obrnuta, u pregači nosi jelo za zmiju, koja joj s preda, na rep podignuta. Na lievoj strani bus od korala, a u podkrajku FABATI.

Ob. sr. piljen. — Riccio XLI 1. Tež. 51 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1, nego spređa kačica sa ručicom okruglom, a zada goruća svieća.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1, nego spređa lira, a zada posudica.

Tež. 42 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. jedva preko 3.

4. Isto kao 1, nego znakovi su nerazumivi. U predku urezano ✠ a u zadku) .

Tež. 47 gr. Mod. 4.

Ovaj je novac kovao L. *Roscius Fabatus*, poslanik Pompejov na Cesara (*Dion. XLI. 5. Cic. ad Att. 8. 12.*), pretor g. 705. (*Cic. l. c. Caes. Bell. Civ. 8. 10.*), oko g. 686.

Rubria, plebejska.

1. Glava Jupitera bradata, lovor-vienčana, na desnoj; na lievom ramenu žezlo, a za njim DOSEN.

— Četveropreg vozi polagano na desnu posvećenu raku, u kojoj striela, a povrh nje leteća pobjeda sa viencem u desnici. U podkrajku L. RVBRI.

Ob. sr. — Riccio XLI 1. Tež. 54 gr. Mod. 4 $\frac{1}{4}$.

2. Isto kao 1.

Tež. 48 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3 $\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. 50 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. 50 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3 $\frac{2}{3}$.

5. Isto kao 1.

Tež. skoro 52 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 1.

Tež. 49 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 3 $\frac{2}{3}$.

7. Glava Junone koprenom zaogrnuti i liepo ukrašena naušnicami, nizom itd. na desnoj; za njom žezlo, a za ovim DOS.

— Isto kao 1, nego u raki razkriljena ptica (možda paun).

Ob. sr. — Riccio XLI 2. Tež. 53 gr. Mod. skoro 4.

8. Isto kao 7.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

9. Poprsje Palade kacigaste na desnoj, a za njim DOS.

— Isto kao 1, nego u raki možda soвица, a povrh rake pobjeda u dvopregu jureć na desnu.

Ob. sr. — Riccio XLI. 3. Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

10. Glava Neptuna lovor vienčana na desnoj; na desnom ramenu tronožka, a za njom DOSSEN.

— Pobjeda mal da ne gola desno okrenuta; u lievici nosi dugu palmu na ramenu naslonjenu; pred njom žrtvenik, na kom polujaje, u kom je uvijana zmija. Na lievoj strani naokolo L. RVBRI.

Ob. sr. quinar. — Riccio XLI. 4. Tež. 20 gr. Mod. $2\frac{2}{3}$.

Ovi su novci senatora Lucia Rubria, koj je g. 705 sliedio Pompea, a pak se Cesaru predao (*Bell. Civ. L. 23*). Kovao jih medju g. 680—686.

Rutilia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj, a za njom FLAC.

— Pobjeda mal da ne gola u dvopregu jureć na desnu; u podvignutoj desnici nosi vienac, a lievicom pridržava haljinu i vojke. U podkrajku L. RVTILI.

Ob. sr. — Riccio XLI. 1. Tež. 47 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. skoro 38 gr. Mod. 4. Kupljen u F. P. Ritza iz ogulinske pukovnije, gdje je i nadjen bio.

Kovan je ovaj novac po Cavedoniu poslje g. 672, možda po L. Rutiliu, koga Cicero (*pro Cluent. 65*) spominje kao sudca g. 685.

Salvia, plebejska.

1. Glava Augustova desno obrnuta. Naokolo CAESAR. AV-GVST. PONT. MAX.

— Po sriedi S. C., a naokolo M. SALVIVS. OHTO. III. VIR. A. A. A. F. F.

Ob. sred. bakr. — Riccio XLI 4. Tež. 135 gr. Mod. skoro 8. Kupljen sa sbirkom Diericha iz Siska.

M. Salvius Otho, pradjed cara Otona Neronova nasljednika, kovao je za Augusta poslje Lepidove smrti i Augustovih pobjeda u Španji.

Satriena, nepoznata.

1. Glava Marta kacigasta, golobrada, na desnoj; za njom XXXVII.

— Vučica koraca na lievu; povrh nje ROMA, a u podkrajku P. SATRIENVS.

Ob. sr. — Riccio XLII. 1. Tež. skoro 47 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1, nego br. LXXXXVIII.

Tež. 44 gr. Mod. 4.

O novčaru sve je do sada neizviestno.

Saufeja, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X.

— Pobjeda polugola u dvopregu jureć na desnu; bičem tjera konje, pod kojimi L. SAVF. a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XLII 1. Tež. 52 gr. Mod. 4.

2. Isto kao 1.

Tež. 47 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Njeki su mislili, da je *Lucius Saufejus* kovao oko g. 695, i onaj isti, koj je bio prijatelj Ciceruna i Atika. Na temelju bakrenih Lucievih novaca dokazuje Riccio, da je ovaj novac Lucieva djeda, u poviesti nepoznata.

Scribonia, plebejska.

1. Glava ženska, kosom zada sakupljenom; na čelu joj široka vrbca; naokolo BON. EVENT. LIBO.

— Žrtvenik; na oba ugla mu po jedna lira, po sriedi padaju dvie lovor-kite, a doli čekić. Povrh žrtvenika PVTEAL, a pod njim SCRIBON.

Ob. sr. — Riccio. XLII 5. Tež. 49 gr. Mod. skoro 5.

2. Isto kao 1.

Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 5.

3. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 1.

Tež. $38\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

5. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

6. Isto kao 1.

Tež. skoro 54 gr. Mod. skoro 5.

Scribonius Libo kovao je oko g. 700.

Sempronia, dielom plemička, a dielom plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom **TITIO**, a pred njom **X**.

— **Dioskuri** kopljem naperenim uzastopce na desnu; pod konji **L. SEMP.**, a u podkrajku **ROMA**.

Ob. sr. — **Riccio XLII. 1.** Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 5.

2. Isto kao 1.

Tež. skoro 53 gr. Mod. $4\frac{3}{4}$.

L. Sempronius Pitio, po **Vaillant**u, kovao je oko g. 537, a valjda je po **Riccio**u sin **L. Semp.** **Atratina**, o kom se zna, da je bio edil g. 586.

3. Glava **Julia Cesara** lovor-vienčana na desnoj; za njom **S**, malo gori uz okrug kao trolistni cviet, a pred njom **C**.

— **Zastava** vojnička na lievoj, orao legjonarski po sriedi nje, a na desnoj plug i motka; naokolo pako **TI. SEMPRONIVS. GRACCVS**.

RR. sr. — **Riccio XLII. 7** (3 *pias.*). Tež. 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Tib. Sempr. Graccus kovao je ovaj novac za **Cesara** oko godine 709 kao *quadrumvir* novčar.

Sentia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom **ARG. FVB**.

— **Jupiter** u četveropregu jureć na desnu; nosi u desnici žezlo a u lievici strielu i vojke; povrh konjih **N**, a u podkrajku **L. SENTI. C. F**.

Ob. sr. — **Riccio XLII. 1.** Tež. 54 gr. Mod. 5.

2. Glava Rome kacigasta na lievoj.

— **Jupiter** u četveropregu jureć na desnu desnicom u vis, kao da baca strielu a u lievici vojke pridržava. Nad konji **·C·**, a u podkrajku **L. SATVRN**.

Sr. — **Riccio** ga neopisuje. Tež. 54 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 2, nego u zadku nad konji **.,.**

Sr. — Tež. $47\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$. Darovao **Petar Bučar**, župnik **Sv. Petra** kod **Mrižnice**, gdje je i nadjen bio.

Borghesi pripisuje ovaj novac pretoru u Macedoniji g. 567. Zadnja iztraženja odtisnuše kovanje ovih novaca do poslje Sullova povratka u Italiju. Oko g. 668 *Marius Gaditanus* izda kao pretor zakon o pravoj mieri u novciah (*Cic. de offic.* 3. 20. *Plin.* 33. 46.). S toga valjda napis *Argentum Publicum*.

Sepullia, plebejska nepoznata.

1. Glava Julia Cesara lovor-vienčana na desnoj; naokolo CAESAR. DICT. PERPETVO.

— Venus sa petrahilom stojeć, na lievoj; prsa su joj mal da ne gola; u desnici pridržava pobjedu, a u lievici koplje, koje doli pri koncu nosi šest šiljasti uzao. Riccio u opisu ovoga novca veli protivno, da se od drugih sličnih u tom samo razlikuje, što *ai piedi dell' asta vi è uno scudo*; te mu i slika opisu odgovara. Naokolo P. SEPVLLIVS. MACER.

Ob. sr. — Riccio XLIII. 3. Tež. 52 gr. Mod. 4.

2. Glava Julia Cesara lovor-vienčana. koprenom zaogrnuta, na desnoj; naokolo CAESAR. DICT. PERPETVO.

— Sve kako pod br. 1. nego miesto šest šiljasta uzla doli pri koncu na koplju ima štit.

R. sr. — Riccio XLIII. 3 (1 pias.). Tež. skoro 56 gr. Mod. 4 1/2.

P. *Sepullius Macer* bje quadrumvir novčar Julia Cesara i to po Cavedoniu g. 710.

Sergia, plemićka.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; na njom * i ROMA, a pred njom EX. S. C.

— Konjanik vojnički odjeven uzagrebce na lievu; u desnici nosi голу sablju i čovječju glavu odsiečenu, a u lievici štit. Pod konji M. SERGI, a u podkrajku SILVS, u polju pako slovo Q (*quaestor*).

Ob. sr. — Riccio XLIII 1. Tež. 51 1/2 gr. Mod. jedva preko 4.

2. Isto kao 1.

Tež. skoro 51 gr. Mod. 4. Probušen.

3. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. 41 gr. Mod. skoro 4.

5. Isto kao 1.

Tež. 49 gr. Mod. jedva preko 4.

6. Isto kao 1.

Tež. 50 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

7. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

Marcus Sergius Silo bje gradjanskim questorom oko g. 647.

Servilia, plemićka, kašnje djelomice plebejska, iz Albana.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom kruna i ✖, a pod njom ROMA.

— Dioskuri, obratno jašuć uzastopce, izmienice se oprostavaju. U podkrajku C. SERVEILI. M. F.

Ob. sr. — Riccio XLIII. 4. Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

C. *Servilius* nepoznat je, a po Ricciu kovao je u zadnje doba republikansko.

2. Poprsje Palade kacigasto s okriljem, na lievoj; za njim RVLLI.

— Pobjeda u dvopregu jureć na desnu; u desnici drži vojke, a u lievici palmu; pod konji upropnice stojećimi slovo Γ, a u podkrajku Γ. SERVILI. M. F.

Ob. sr. — Riccio XLIII. 7. Tež. 55 gr. Mod. 4.

3. Isto kao 2.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 2.

Tež. 52 gr. Mod. 5.

Čini se po Ricciu, da su ovi novci pradjeda Publia Servilia Rulla (poznata sbog poljskoga zakona, koj je kao pučki tribun izdao). P valjda znači *publico argento* (V. *Lucilia*).

5. Glava ženska (Flore boginje), kosom cviećem ukrašenom, nauhicama i nizom na vratu; za njom pastirski štap, a pred njom FLORAL. PRIMVS.

— Dva vojnika oružana u kratkoj odieći, stojeć jedan prama drugomu, prikazuju na izmienicu svoje gole sablje u znak saveza. Doli C. SERVEIL. C. F. U našem izkažuju se mačevi kao dvostruki.

Ob. sr. — Riccio XLIII. 8. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4. Novac dugačak.

Po Eckhelu i Morelliu bje kovan g. 711 od questora Bruttieva i Casieva u Asiji Caja Servilija.

6. Glava otkrita, bradata, Servilia Ahale, na desnoj, a za njom AHALA.

— Glava odkrita, bradata, Lucia Bruta, na desnoj, a za njom BRVTVS.

Ob. sr. — Riccio XLIV. 10. Tež. 54 gr. Mod. 4.

Po Cavedoniu novac je urotnika Bruta, kovan u Rimu god. 695, kada je Bruto po godinah mogao postati triumvirom novčarom.

Silia, plebejska.

1. Poprsje Rome kacigaste, prjanicama urešeno, na lievoj; drži u desnici koplje na ramenu naslonjeno, a u lievici štit, na kom se prikazuje konjanik u propanj; gori nad glavom rogati mjesec; pred glavom ✕, a za njom ROMA.

— Kolje u sbornoj dvorani (*comitia*), odakle jedan građanin baca svoju tablicu u žar, a drugi se približuje, da i on od razdavatelja tablica dobije jednu, te da ju ondje baci. Gori P. NERVA. Na gornjem podu opet njeki znamen.

Ob. sr. — Riccio XLIV. 1. Tež. 52½ gr. Mod. 4.

P. *Silius Nerva* bio je *propretor* u Bitiniji g. 703, a kovao je u Sullansko doba.

Spurilia, nepoznata.

1. Glava Erkula, lavljom kožom pokrita, za njom tri piknje.

— Prova ladje na desnoj; gori A. SPVRI, a doli ROMA. *Quadrans* bakreni; Riccio nema ga. Tež. 43 gr. Mod. 3½.

Ovaj je novčar nepoznat. Po Borghesiu kovao je g. 570 skupa sa Furijom Purpureom i Decimiom Flavom.

Sulpicia, plemićka, prastara.

1. Glava ženska, koprenom zaogrnutu, valjda boginje Veste, na desnoj, za njom S. C.

— Nož, svećenička kupica i siekira. U podkrajku F. GALB, a gori AE. CVR.

R. sr. — Riccio XLIV. 4 (1 *pias.*). Tež. 53 gr. Mod. 4.

P. *Sulpicius Galba*, edil kurulski možda g. 677, kovao je do zvolom senata, a kao *Pontifex* stavi na novce svećenske znakove.

Terentia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom X i pobjeda, koja Romu kruni.

— Dioskuri naperenim kopljem uzastopce na desnu; pod konji C. TER. LVC., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XLV. 4. Tež. 47 gr. Mod. skoro 5.

Čini se, da je C. *Terentius Lucanus* kovao za života svoga oca C. Ter. Varona pobijedjena kod Canne.

Thoria, plebejska.

1. Glava Junone Sospite, kozjom kožom zaogrnuti, na desnoj; za njom I. S. M. R. (*Juno Sospita Magna Regina*).

— Bjesan bik trči na desnu, pod kojim L. THORIVS, a u podkrajku BALBVS. Gori u polju slovo D.

Ob. sr. — Riccio XLV. 1. Tež. 53. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego pred glavom urezan četverokut, a zada slovo R.

Tež. 47 gr. Mod. 5.

3. Isto kao 1, nego u zadku gori S.

Tež. preko 53 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Lucius Thorius Balbus, Spuriev sin, bje pučki tribun g. 647, a oko g. 673 Sullin *quaestor* u istoku. Cicero ga spominje.

Titia, plebejska.

1. Glava starca dugom i šiljastom bradom, opasana krilatim vrbcom, na desnoj.

— Temelj, na kom je s preda napisano Q. TITI, a nad njim pegaz (konj krilaš) na desnoj.

Ob. sr. — Riccio XLVI. 1. Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Tež. $52\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1.

Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

5. Glava Bakantice, bršljanom i vršikom ovienčana, desno obrnuta.

— Isto kao 1.

Ob. sr. — Riccio XLVI 4. Tež. 53 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 5.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 5.

Tež. 53 gr. Mod. 3.

8. Isto kao 5.

Tež. $49\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

9. Isto kao 5.

Tež. 45 gr. Mod. 4.

10. Isto kao 5.

Tež 51 gr. Mod. jedva preko 4.

11. Isto kao 5.

Tež. 54 gr. Mod. skoro 4.

12. Isto kao 5.

Tež. 52 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

13. Poprsje pobjede krilate desno okrenuto; kosa zada sakupljena u snop.

— Pegaz leti na desnu, a pod njim .Q. TITI.

Ob. sr. quinar. — Riccio XLVI. 5. Tež. 21 gr. Mod. $2\frac{1}{2}$.

Q. *Titius*, namjestnik Cesarov g. 706, kovao je oko g. 680, možda kao sudrug C. Vibia Panse, jer su jim novci mnogo slični.

Tituria, prastara, ali se nezna, jeda li plemićka ili plebejska.

1. Glava odkrita Tatia kralja sabinskoga, bradata, na desnoj; pred njom TA, a za njom SABIN.

— Dva Rimljanina, vojnički odivena, nose po jednu Sabijnjanku, jureć na lievu. U podkrajku L. TITVRI.

Ob. sr. — Riccio XLVI. 1. Tež. $54\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1.

Tež. 53 gr. Mod. 4.

4. Isto kao 1, nego mjesto monograma TA nalazi se palma.

Tež. 52 gr. Mod. 4.

5. Isto kao 4.

Tež. 51 gr. Mod. jedva preko 3.

6. Isto kao 4.

Tež. 55 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 1, ali nema ni monograma ni palme. Ovakova nema Riccio.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

8. Isto kao 7.

Tež. 47 gr. Mod. preko 4.

9. Glava odkrita Tatia kralja sabinskoga, bradata, na desnoj; pred njom palma i A. IV., a za njom SABIN.

— Djevojka Tarpejska raztrešenom kosom, rukama u vis, stoji medju dva vojnika Sabinjanina, štitovi naoružana, kao da će jih na nju baciti. Gori rogati mjesec, u kom zvjezdica, a u podkrajku L. TITVRI.

Ob. sr. — Riccio XLVI. 5. Tež. 51 gr. Mod. skoro 4.

10. Isto kao 9.

Tež. skoro 53 gr. Mod. 4.

11. Isto kao 9, nego nema u predku M. FV.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

12. Isto kao 11.

Teži $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

13. Glava odkrita Tatia kralja sabiniskoga, bradata, na desnoj; za njim SABIN.

— Pobjeda polugola u dvopregu jureć na desnu; u podvignutoj desnici drži vienac; pod konji L. TILVRI, a u podkrajku gornji komad koplja.

Ob. sr. — Riccio XLVI. Tež. $46\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4. Probušen.

14. Isto kao 13, nego u podkrajku MIII.

Tež. 50 gr. Mod. skoro 4.

15. Isto kao 13, nego u podkrajku ptica.

Tež. 36 gr. Mod. 4. Veoma oglodan.

16. Isto 13, nego u podkrajku X.

Tež. 54 gr. Mod. 4.

17. Isto kao 13, nego u podkrajku kao tronožka.

Tež. $44\frac{1}{2}$ gr. Mod. jedva preko 4.

Cavedoni pripisuje novce sa dvopregom bratu Q. Tituria Sabina, namjestnika Cesarova u Galiji, a ostale otcu ovoga L. Tituria Sabina. Kovani su medju g. 665—680.

Tullia, plebejska.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom ROMA.

— Pobjeda s petrahilom na četveropregu jureć na desnu; drži u lievici dugu palmu i vojke, a desnicom o boku. Gori vienac, pod konji X, a u podkrajku M. TVLLI.

Ob. sr. — Riccio XLVII. 1. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1.

Tež. skoro 50 gr. Mod 5.

3. Isto kao 1.

Tež. preko 51 gr. Mod. $4\frac{2}{3}$.

4. Isto kao 1.

Tež. skoro 51 gr. Mod. 5.

Ove su novce negda pripisivali slavnomu Arpinjaninu; ali pravo spadaju na Marka Tulia Decula, koj je kao novčar kovao oko g. 650, a bio konzulom g. 673.

5. Poprsje Ciceronovo, a naokolo M. TVLLIVS. CICERO. CONSVL. I. PP.

— Ceres gola siedi na desnoj; u desnici joj obilnica, a u lievici klas trostruki; spreda na stolici snop klasova. Naokolo CERES. LIBERTAS. S. P. Q. R.

Tež. 85 gr. Mod. 5

Valeria, dielomice plemička a dielomice plebejska.

2. Glava Rome kacigasta na desnoj; za njom XVI.

— Pobjeda u dvopregu jureć na desnu. Pod konji C. VAL. C. F. gori FLAC., a u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XLVII. 2. Tež. 55 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego mjesto XVI ima X.

Tež. 53 gr. Mod. 4 $\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 2.

Tež. preko 51 gr. Mod. 4. Urezan.

4. Isto kao 2.

Tež. 53 grana. Mod. preko 4.

Ovo su novci C. Valeria Flacca, koj je kovao oko g. 534, kad je poslje bitke kod Trasimena srebro oskupilo, te zato na nekih X a na drugih XVI.

5. Poprsje pobjede krilate, sve liepo nakićeno, na desnoj; za njim slovo P.

— Legionarski orao medju dvie zastave vrbcami urešene i tablicami, na jednoj od kojih slovo N. a na drugoj P. Po sriedi doli EX. S. C., na lievoj osovno C. VAL. FLAC., a na desnoj strani IMPERATOR.

Ob. sr. — Riccio XLVII. 3. Tež. 53 $\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

Dva su na glasu čovjeka, koja su do konca sedmoga stoleća veliko ime stekli, a isto se nazivali *C. Valerius Flaccus*. Prvi bje konsul g. 660, a poslje prodje u Španju i nadvlada Celtibere, te s toga valjda prozvan *imperator*. Drugi bio je pretorom ili prokonzulom u Galiji, te ga sam Cicero zove *imperator*. Nezna se, koj je od ovih ove novce van Italije kovao. Obćenito se ipak ovomu drugomu pripisuju.

6. Poprsje pobjede krilate, kosom zada u snop sakupljenom, liepo nauhvicama i nizom ukrašeno, na desnoj; spređa ✱.

— Mars kacigast koraca na lievu; u desnici mu žezlo, a u lievici znamen pobjede na ramenu naslonjen; s boka klas, a pred nogami svećenička kapica. Na lievoj strani osovno u dva stupca L. VALERI. FLACCI.

Ob. sr. — Riccio XLVII. 4. Tež. 55 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

Cavedoni pripisuje ove novce otcu L. Valeria Flacca pretura g. 691, naime L. Valeriu Flaccu namještenomu konsulu g. 668.

7. Glada mlada, rubom ovienčana, na desnoj; gori zvjezdica, za glavom čekić, i ACISCVLVS osovno.

— Europa jaše bika na desnu; u rukuh nosi pokreninu, povetarcem naduvenu; u podkrajku C. VALERIVS.

R. sr. — Riccio XLVII. 7. (1 pias.). Tež. 47 gr. Mod. 4, nego dugačak.

Borghesi misli, da je *L. Valer. Acisculus* kovao poslije Cesarove smrti oko g. 718; ali zadnja pronadjenja ovakovih novaca dokazala su, da su kovani oko g. 711.

8. Po sriedi S. C., a naokolo L. VALERIVS. CATVLLVS.

— Novčarno nakovalo, a naokolo III. VIR. A. A. F. F.

Ob. mali bakr. — Riccio XLVII. 13. Tež. 39 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

Ovaj *L. Valerius Catullus*, rođjak sl. pjesnika Katula, koj je kovao za Augusta, nije poznat u rimskoj poviesti.

Vargunteia, nepoznata.

1. Glava Rome kacigasta na desnoj; pred njom ✱, a za njom M. VARG.

— Jupiter u četveropregu polagana na desnu; drži palmu u desnici, a strielu i vojke u lievici; u podkrajku ROMA.

Ob. sr. — Riccio XLVII. 1. Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 5.

2. Isto kao 1.

Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

3. Isto kao 1.

Tež. 41 gr. Mod. 4.

Borghesi opazi veliku sličnost medju ovimi novci i onimi G. Domicia i Q. C. Metella, te misli, da su ova tri zajedno i to oko g. 600 kovali.

Vettia, prastara.

1. Poprsje Jupiterova, lovor-vienčano, na desnoj; za njim M.

— Viktorija kruni znamen pobjede na desnoj, za kojim isto slovo M, po sriedi osnovno F. SABIN, a u podkrajku Q.

Ob. sr. quinar. — Riccio XLVIII. 2. Tež. 22 gr. Mod. $2\frac{2}{3}$.

Borghesi (*Dec. 11. oss. 7*) ote ovaj novac obitili *Tituria*, te ga ovoj propisa, veleć, da je P. Vecia Sabina, questora svoga svaka Verre, i da ga je on kovao kao novčar oko g 667 (*Dec. 17. oss. 4*).

Vibia, plebejska.

1. Glava Apola lovor-vienčana na desnoj; pred njom slovo A, a za njom PANSA.

— Roma ili Minerva kacigasta u četveropregu jureć na desnu; u desnici drži znamen pobjede na ramenu naslonjen, a u lievici koplje i vojke. U podkrajku C. VIBIVS. C. F.

Ob. sr. — Riccio XLVIII. 9. Tež. 48 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

2. Isto kao 1, nego slovo I.

Teži $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

3. Isto kao 1, nego spreda orlič.

Teži 54 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

4. Isto kao 1, nego spreda posudica.

Tež. 50 gr. Mod. 4.

5. Isto kao 1, nego spreda kao dvie prikrižene sulice.

Teži 53 gr. Mod. 4.

6. Isto kao 1, nego spreda kao pod br. 5.

Tež. 45 gr. Mod. 4.

7. Isto kao 1, nego spreda kita.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

8. Isto kao 1, nego spreda kao bradva.

Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

9. Isto kao 1, nego se spreda nemože razaznati, što je, ako-prem novac dobro sačuvan.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

10. Isto kao 9.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. preko 4.

11. Isto kao 9.

Tež. skoro 55 gr. Mod. skoro 4.

12. Isto kao 9.

Tež. preko 55 gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

13. Isto kao 9.

Tež. skoro 54 gr. Mod. 4.

14. Isto kao 9.

Tež. $50\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

15. Isto kao 9.

Tež. $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. skoro 4.

16. Isto kao 9.

Tež. 50 gr. Mod. skoro 4. Kupljen g. 1870 u Ritza trgovca iz ogul. pukovnije, gdje je i nadjen.

17. Isto kao 9.

Tež. $46\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4. Kupljen kao gori.

18. Isto kao 9, nego slabo sačuvan.

Tež. skoro 50 gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

19. Isto kao 18.

Tež. $45\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

20. Isto kao 18.

Tež. $42\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

21. Isto kao 18.

Tež. 29 gr. Mod. preko 4. Samo srebrnom pločom pokrit; ostalo je bakar.

22. Pozorištna maskara boga Pana, gustom kosom i bradom, na desnoj; za njom PANSÄ.

— Jupiter *Axur* iliti mlad, bradatim i zračnim licem, siedeć, lievo obrnut, drži u desnici žrtvenicu, a u lievici koplje. Naokolo C. VIBIVS. C. F. C. N. IOVIS. AXVR.

Ob. sr. — Riccio XLIX. 14. Tež. skoro $48\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

23. Isto kao 22.

Tež. sa peknjicom 56 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

24. Isto kao 22.

Tež. 49 gr. Mod 4. Probušen. Kupljen u Ritza kao gori.

Ovi su novci C. Vibia Panse konsula g. 711, koj koncem travnja te iste godine umre u Bologni od rana, koje su ga dopale u bitki proti M. Antoniu. Kovao jih je medju g. 680—686 kao novčar i drug Q. Ticia. Po Ricciu novci sa C. N. bili bi kovani poslje g. 705, čemu se Borghesi protivili.

25. Glava ženska košaricom ovienčana na desnoj; za njom br. IVII, a doli naokolo C. NORBANVS.

— Konsularske palice sa dotičnom sjekirirom, mirnica i klas.

Ob. sr. — Riccio XLVIII. 7. Tež. 52 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

26. Isto kao 25, nego u predku CXXXVI.

Tež. 51 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$.

27. Isto kao 25, nego br. CXXXXVII.

Tež. $51\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4. Kupljen u Ritza kao gori.

28. Isto kao 25, nego br. CIX.

Tež. $46\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4.

29. Isto kao 25, nego br. CIXVI.

Tež. sa komadom peknjice skoro 50 gr. Mod. 4.

30. Isto kao 25, nego br. CXXXVIII.

Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. 4. Piljen.

Borghesi misli, da novci s napisom C. NORBANVS, jer se jedan našao, na kom bješe spređa NORBANVS a zada VIBIVS, pripadaju obitelji Vibia. To su mnijenje prihvatili Sestini i Fontana. Cavedoni spominje C. Norbana pretora g. 667 u Siciliji, koj oslobodi *Regium* u sadružnom ratu (*Died. L. 371 cl. 1. — Cic. in Verrem 3. 4.*); i opet drugoga C. Norbana, sina prednjega, g. 682 isto pretora u Siciliji, koga bi bili ovi novci.

31. Glava ženska lovor-vienčana, golobradata na desnoj; kosa joj zada sakupljena na uzao, te se razlikuje od Riccieve.

— Pardosan; prednjima nogama diže se na žrtvenik, na kom bradata maskara; te na istom žrtveniku stoji naslonjen podugački štap vrbecami narešen. U podkrajku C. VIBIVS, a na desnoj se nevidi VARVS, valjda radi manjkava kova.

Bakren debeljast; u zadku sličan Riccievu XLIX. 22. Tež. $53\frac{1}{2}$ gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

C. *Vibius Varus* nepoznat, kovao je oko g. 711.

32. Poprsje žensko kacigasto na desnoj; za njim vienac.

— Žena kacigasta, polugola, u četveropregu jureć na desnu; desnicom drži odieću, a u lievici koplje i vojke. U podkrajku VIBIVS. C. E (sic).

Sr. — Ovakova nema Riccio. Tež. 49 gr. Mod. $4\frac{1}{2}$. V. Tab. II. br. 4.

Volteja, nepoznata.

1. Glava Jupitera, bradata i lovor-vienčana na desnoj.

— Četverostupni hram, sa strielom u stupovju, a vide se i nutrnji stupovi ukrašeni. U podkrajku M. VOLTEI. M. F.

R. sr. — Riccio L. 1 (1 pias.). Tež. 55 gr. Mod. $3\frac{2}{3}$.

2. Poprsje žensko kacigasto, lovor-vienčano, na desnoj; za njim striela.

— Cibeles siedeć u dvopregu na desnu; miesto konja su lavovi; gori IA; u podkrajku M. VOLTEI. M. F.

Ob. sr. — Riccio L. 4. Tež. skoro 55 gr. Mod. $3\frac{1}{2}$.

M. *Volteius* nepoznat je. Po Orsinu i Vaillantuu bje questor g. 677. Po Borghesiu kovao je polovicom sedmoga stoljeća.

S. Ljubić.

C. O jednom spomeniku rimsko-kršćanske dobe

skoro nadjenom u okolici trogirskoj u Dalmaciji.

Prošloga lita neki težak iz trogirskoga kotara u Dalmaciji, razkopavajuć gromilu na nekome brežuljku iznad Trogira, naidje na olovnu ploču s pismom s jedne i s druge strane, a na uglovih probušenu. Donešena malo kašnje ta ploča u Spljet, i pokazana ondješnjim vieštakom, oni, neznajući pravo ući pismu u trag, uzeše ju za glagolski spomenik. Prolazeći koncem rujna s parobrodom mimo Spljeta, ondješnji muz. povjerenik a moj stari prijatelj i revan pobiratelj solinskih starina Ante Katić obaviesti me o svem tom, te isposlova kod vlasnika one ploče, da mi ju povieri, a ja mu se obvezah, da ću svom mogućom brigom nastojati o njezinom razjasnjenju. Na prvom pogledu prikaza mi se taj spomenik kao mnogo sličan, barem po pismu, onim ovoštenim pločam, nedavno u Erdelju odkritim, i o kojih vrlo vješto razpravio bješe dr. D. Detlefsen u dielu: *Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften XXIII. Bd. Jahrg. 1857*, str. 601, te ga listopada odnesoh sobom u Beč, da ga ondješnjim strukovnjakom pokažem. No oni od njih, s kojima sam imao prilike posavjetovati se, poprimiv moje mnijenje o spomeniku, u dalnjem razjasnjenju njegovu ni koraka napred nemogoše, nego me svietovaše, da se obratim na gori pomenutoga dra. Detlefsena u Holsteinu, kao na najvještijega današnjega strukovnjaka u koliko se tiče ove struke starinarsko-filologičke znanosti. Čim se u Zagreb povratih, dadoh najprije ovaj spomenik fotografirati od našega dobro poznatoga Standela, koj svoju radnju veoma vješto izvede; zatim se utekoh dru. Detlefsenu, poslah mu dotične fotografije, te zamolih ga, neka izvoli s ove ploče razgrnuti tamu, koja ju obuzima, i zrakom ju svoga uma oživieti. Ovaj glasoviti vještak nepočasi časa, da me o svem po mogućnosti obaviesti. Evo njegove poslanice po izvorniku:

*

Signor Abbate Reverendissimo!

Ella mi ha fatto l' honore di mandarmi la fotografia d' un anticaglia ritrovata in Dalmazia, che contiene una scrittura difficile. La ringrazio della confidenza, che pone in me, e per mostrarmene degno, mi sono messo subito all' opera. Sperava anch' io, come probabilmente pure Lei, di aver sotto le mani una reliquia qualunque dell' antichità romana; ma ci siamo perfettamente ingannati, perchè ciò, che riesce delle tavoline, non è altro che un exorcismo cristiano. Ne troverà qui unita una copia, la quale, sebbene in alcuni punti avrà ancora bisogno di essere messa a confronto coll' originale, nel insieme, spero, sarà abbastanza esatta. A Lei conviene adesso di darne un commentario, io non potrò che accennare alcuni punti, che si riferiscono alla paleografia e alla latinità del documento. Ho nelle mani soltanto la piccola collezione di fotografie o calibi di manoscritti, che ho potuto fare a mio uso; così Ella non dovrà fidarsi troppo al mio giudizio. Ma non credo commettere un errore troppo grande, se pongo il monumento nel secolo VI o VII. La scrittura è quella antica corsiva romana, la quale si trova in una forma alquanto più antica su i papiri diplomatici di Ravenna, pubblicati dal Marini, e che un poco più moderna ricorre anche in alcuni codici di Verona e di altre biblioteche. Ne troverà senza dubbio buoni confronti nella pubblicazione fotografica dello Sichel, p. e. una versione del Vecchio Testamento scritta in due colonne di scrittura stortissima (comincia con Daniele c. 3 v. 6: *quam constituit nabochodonosor rex*)

La latinità del monumentino è la così detta volgare del medio evo, che spesse volte scambia le lettere *e* ed *i*, *o* ed *u*, che omette alcune consonanti p. e. l' *m* alla fine delle parole, che fa tanti sbagli nei casi e pure nei tempi, cosicchè la decifrazione dei tratti già da se difficili a sciogliere ne diviene delle volte ancora più disperata. Pel dettaglio La rimetto al libro dello Schachardt, *das Vulgärlatein*. Intanto trascrivo qui l' exorcismo in latinità se non buona, almeno intelligibile, come credo che si deve intendere:

In nomine domini Jesu Christi denuntio tibi, inmundissime spiritus tartarice (= dell' inferno), *quem angelus Gabriel de catenis vitreis* (?) *religa* (vit? o bit?), *qui habet decem milia barbar* . . (?) . . *resurrectione venisti in galilea. ibi te ordinavit* (= ti ha relegato? ordinare si deve probabilmente intendere come il Francese : *ordonner*.)

in silvestria loca, colles, montes, ut ne hominibus . . . optineres (lo scrittore aveva ommesso una parte della frase, che poi è stata scritta sotto la riga, e che credo deve rimettersi nel luogo indicato; il senso sarà: cosicchè non devi più metterti in possesso di uomini. Però dopo *hominebus* sta scritta ancora una parola, che non posso decifrare.) *aut tunc demum ore (prae?) . . . grandene invocares* (non intendo questo passo.) *inmundissime spiritus tartarice, ut ubicunque nomen domini audiveris vel scriptura cognoveris nomen, ubi velles nocere, inde abeas in . . . is fluvio, quem transire non potuisti. Requisitus (= interrogatus), quare transire non potuisti, dixisti, quia ibi ignis araneique (?) ignifera currit et ubicunque semper tibi ignis . . . ne tu contra facias ac denuntio tibi per dominum meum. Cave te † † †¹*

Ho messo punti, dove non ho potuto legere i tratti delle lettere; se mi riuscirà ancora di decifrarle, ne farò comunicazione a Lei. Disgraziatamente in quella parte, che ho letta, non si trova nessuna indicazione storica o geografica o un nome qualunque; però è possibile, che taluno sia nascosto vel mezzo della linea 2 della parte aversa della placca; ma non la ritroverò probabilmente, perchè non conosco i nomi di fiumi nella vicinanza di Traù. Può essere però, che vi si trovi una parola biblica, come vediamo esser fatta menzione della Galilea. — Tutto compreso io sono d' avviso, che il monumento meriterebbe una pubblicazione esattissima, ma per la parte paleografica ed anco per l' archeologica farà bisogno di studiare ancora l' originale. Spero, che Ella sarà in caso di fare questo lavoro, e se forse in qualche punto crede poter fare uso della mia pratica quantunque debole ed insufficiente, La prego di voler degnarmi di una nuova comunicazione. Sarò sempre prontissimo di mettere a Suo uso ciò, che potrà contribuire allo sviluppo di questi studi, che mi sono tanto a cuore. Quanto al contenuto del monumento, credo che il Cav. G. B. de Rossi a Roma, il dottissimo editore delle iscrizioni christiane, avrebbe un grandissimo interesse di esso.²

I saluti, che Ella mi manda dal Sg. canonico dr. Rački mi hanno fatto grandissimo piacere; mi rallegra, che egli fra le tante rimembranze della città eterna tiene in memoria ancora me. La

¹ V. Tab. I i II. Slike su izradjene u Albrechtovoj tiskarni po izvorniku, fotografiji i prepisu Detlefsenovu.

² Da ovoj želji pogodim, još 8 prosinca 1870 poslao g. Rossiju u Rim dotične fotografije, nego do danas neprimih odgovora.

prego di dirgli, che pur io non l' ho dimenticato, e che mi fa un vero diletto, di aver ricevuto da lui questo segno di ricordo.

Alla fine della mia lettera mi permetta ancora una dimanda e in caso una richiesta. Senza dubbio la Loro accademia si sarà delle volte occupata di ricerche sull' antica geografia dell' Illirico e delle sue vicinanze. Siccome io sto occupandomi d' una nuova edizione del Plinio maggiore, tali lavori hanno per me un grande interesse, e finora non mi è stato possibile di averne notizia. Se dunque Ella avrà per caso il tempo e l' occasione di farmene comunicazione, Le sarei obbligatissimo. In guiderdone metto alla Sua disposizione le collazioni dei manoscritti di Plinio per la parte concernente l' Illirico.

Aggiungendo i migliori saluti a Lei, Sgr. Abbate, ed al Sg. canonico Rački mi sottoscrivo col più vivo rispetto.

Glückstadt a di 23 ottobre 1870.

di Vostra Signoria reverendissima

devotissimo servitore

D. Detlefsen Dr.

† In nom dñi Jesu Cri
sti

ti denontio tibi inmon

dissime spirete tarta

rice quem angelus gabriel

5 de catenis itrieis religa . .

qui habet dece milia barbar . .

.st resurrectione vinist . .

in galilea ibi te ordinavit i

silvestria loca colle montia op

ut ne hominebus . . .

10 teneres aut tunc demum ore

grandene invocares vel eis gi.

inmondissime spirete tartarice

ut ubicumqua nomen dñi audive

res vel scriptura cognoveres nom

ubi velles nocere

inde habias In . . . nis fluvio

quem transire non potuisti.
 requisitus quare transire non
 5 potuisti dixisti quia ibi ignis
araneiq ignifera corret et ubi
 conqua semper tibi ignis . . ne tu
 contra facias ac denuntio tibi
 per domino meum cave te † † †

Nadamo se, da će ovaj odveć riedak i veoma važan spomenik, u našoj zemlji izkopan, ostanti svojina ovoga našega zemaljskoga narodnoga zavoda.
 S. Ljubić.

Upravo u što se ovaj članak već dotiskao bio, dobio sam sliedeći list te daljnji tumač našega spomenika od slavnoga arkeologa rimskoga g. Ivana Krstitelja de Rossi, koga danas izobraženi sviet smatra u pogledu navlastito kršćansko-arkeologičke znatnosti prvakom ¹.

Roma 5 febbrajo 1871.

Stimatissimo signor Professore.

Sono quasi due mesi, che la S. V. m' ha trasmesso la fotografia d' una singolare lamina plumbea; monumento per più capi curioso e forse unico nel genere suo. Provatomi a leggerne i passi non deciferati dalla prima lettura del chiaro Detlefsen, sperimentai difficilissima l' impresa. Talché dovendo io scrivere l' ultimo fascicolo del mio *Bullettino di cristiana archeologia* per l' anno 1870, differii all' anno nuovo lo studio accurato di sì raro campione di corsiva paleografia. Le confesso, che poi dimenticai per qualche tempo la cosa; e così la dilazione è stata più lunga del bisogno e del proposito mio. Dopo quest' esordio, che mi varrà a scusa della colpa e me ne otterrà dalla sua cortesia perdono, vengo al tema della presente.

Io non ricordo altro scongiuro siffatto, quale si legge nella strana lamina, ch' Ella ha il merito di comunicare ai dotti. Potrei citare appena per qualche analogia la lamina argentea del museo di Parigi da me accennata nel *Bullettino* 1869 pag. 61, 62; ma

¹ Poznati arkeolog P. Tonini zove ga: „Sommo Archeologo, cui *nulum par elogium*“ (V. *Periodico di Numismatica e Sfragistica* diretto dal March. Carlo Strozzi. Firenze 1870. Fasc. VI. p. 250).

quella è giudaico-magica ed è amuleto da portare sulla persona; mentre la Sua tabella plumbea è cristiana e sembra essere stata affissa ed appesa ad alcuna parete o ad alcun albero. La paleografia mi sembra del secolo sesto in circa; ma i passi non deciferati dal Detlefsen richieggono a mio avviso la vista e l' esame del monumento originale.

Ciò nondimeno per aderire all' onorevole invito fattomi dal dotto amico e da Lei, Le trascriverò linea per linea il testo delle due facce di scrittura con alquante annotazioncelle. Dalle quali Ella trarrà sì poco profitto, che meglio forse a tacere ed a scusarmi al tutto dall' ardua impresa. Valga almeno il mio debolissimo contributo a dar prova di buona volontà.

Quando Ella avrà pubblicato il monumento, mi favorirà, spero, un esemplare della sua dissertazione. Desidero annunciare la singolare scoperta nelle notizie varie del mio Bullettino di cristiana archeologia. Forse Ella non lo conosce, niuno essendo (per quanto io so) associato al mio periodico predetto in Zagabria. Gliene mando un programma; e se Ella mi procurasse l' associazione alla *nuova serie* di qualche biblioteca Dalmatina, gliene sarei gratissimo. Nei tristi tempi che corrono, le sole biblioteche sono fondamento saldo e duraturo a pubblicazioni periodiche di erudizione archeologica, che ha scelti ma pochi cultori.

Lieto di questa occasione offertamisi di aprire con Lei epistolare corrispondenza, mi sottoscrivo con sincera stima e con ogni ossequio

Della S. V.

Devotissimo obbligatissimo servitore
G. Battista de Rossi.

Pagina 1^a.

λ
+ In nom dñi iesu cri(s)
ti denuntio tibi immun
dissime spirite tarta
5 rice quem angelus gabriel
de catenis (a)ureis relig(avit)
qui habet dece (*sic*) milia barbar . . .
(po)st resurrectione venist(i)
in galilea ibi te ordinavit u(t)
10 silvestria loca collemontaes (*sic*)
ut ne hominibus ita (?) no
ceres
teneres aut tunc demum (?)

grandene invocares vid(?)e igi(tur)
 inmundissime spirite tartarice
 15 ut ubicunqua(e) (*sic*) nomen dn̄i audive
 ris vel scriptura cognoveris non

Pagina II^a.

l ubi velles nocere
 inde habeas (*sic*) in (ig) nis fluvio
 quem transire non potuisti
 requisitus quare transire non
 5 potuisti dixisti quia ibi ignis
 anea ignifera currit et ubi
 cunquae (*sic*) semper tibi ignis . . . neu (?)
 contrafacias ac denuntio tibi
 per dominu (*sic*) meum. Cavete † † †

Annotazioni.

Pagina I^a.

Linea 1. La prima linea è stata trascurata nella lettura del Detlefsen. Io non ne cavo il senso, ma sul piombo originale deve essere meno difficile leggerla.

6. Detlefsen *vitreis?* io leggo . . *ureis* (così *d* per *u* lin. 2, 3).

8. Le lettere . . *st* mi sembrano certe, il senso le conferma e guida a supplire (*po*)*st*.

9—13. Questo oscurissimo passo è stato da me letto così, che la postilla interlineare dee essere inserita dopo *teneres*.

16. Dopo questa linea me ne sembra saltata una dallo scrittore nel voltare la pagina. Certo è, che l'ultima parola è *non*, non *nomen*.

Pagina II^a.

6. Qui veggo chiaro una parola, che termina in *nea*, forse in *anea*, e non posso trovarne il supplemento. Se non fosse chiara la sillaba *nea*, leggerei *et unda*.

Čim ovaĵ velevažan i jedini ove vrsti spomenik postane svojnom ovoga našega zavoda, umah ćemo ga poslati toliko g. Detlefsenu koliko g. de Rossiu, da ga kao poglaviti strukovnjaci u ovoj znanosti dalje prouče i razjasne.

S. Ljubić.

D o p i s i

muzejskih povjerenika i drugih prijatelja ovoga narodnoga zemaljskoga zavoda.

a. Fra Stj. Zlatović muz. povjerenik u Danilu kod Šibenika.

Slavno i velečastno ravnateljstvo!

Odzivajući se s zahvalnosti povjerenstvu, kojim me je blagodarno odlikovalo slavno ravnateljstvo narodnog muzeja u Zagrebu, za bilig dužne harnosti šaljem istomu na dar nekoliko starih novčića obaju Rima, dva midena opravka i dva putašca; a posljednjih vrimena jedan šibenički novčić i četiri mletačka; sve to našasto od malo dana. Što se i u naprid iznadje dragovoljno ću priobćiti.

Svih nadpisa, za koje sam do sad saznao, poslao sam jedan prepis gosp. Iliću; da se što još pronadje, javit ću.

Uzdam se, da će se naša akademija, po mogućstvu, zauzeti za netaknute starine danilske, a i nadam se, da veleučni gosp. čuvar muzeja i neumorni starinar Ljubić, koji je svistno dokazao iz samoga nadpisa prominskoga položaj *Varvarinarum*, da će tako i iz nadpisa danilskoga veličanstvenoga spomenika PRINCIP. MV-NICIPJ. RIDITARVM. dokazati, da je ovaj *municipium* bio pravo na Danilu, a ne u šibenskom polju medju Vrhpoljcom i Jadretovcom, kako veći dil povistničara misli¹.

Šaljem takodjer slavnom ravnateljstvu kratki opis Danila, jednu uspomenu o crkvi kaptolskoj u Kninu, i opis zlatnog novca s Danila.

S najdubljim poklonom bilježim se
Na Danilu 20. kolovoza 1869.

Fra Stjepan Zlatović.

¹ To je on već dokazao u spisih c. akademije bečke (V. Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen. Bd. XXII. 245 et sqq. Wien 1859), te naveo do 20 napisa u Danilu izkopanih.

Danilo.

Sadanja doba.

Na istok sunca od Šibenika priko vršina i dubrave do tri sahta leži polje danilsko, dugo od zapada istoku dobar saht hoda, a široko četvrt. Mejaši sa sivera sa brdinom Trtra (m. Tartaro), od poldneva golim glavičinam nizokim, što narod naziva Podi. Ove iste zakriljuju ga s istoka i zapada, i daju mu nalik prostranoga doca. Ovo je poljice od najboljih, plodnih i obradjenih u državi; plodi osobito vinom i žitom, a prilično uljom i travom (masline i livade), i uzdiže dosta sitne stoke. Voćaka je malo, žali-bože iz nehajstva težaka, ali obradjivanje krušaka, što je od nskog vrmena započelo, i koje u slasti i ljepoti nadlaze sve vrste iz svih pridila dalmatinskih, dokaziva, koliko bi pristojno bilo za uzgojenje voćarije. Misto nije dobro providjeno vodam živim (samo u lokvam i bunarim), nejma živa potoka izvan trihu jaružina, kojega u velikim povodajim deru i batale. Od malo vrmena ume-tena je gora na okolnim brdima, s tog u poplavicam vode naglo popuza po golim hridinam, i strovale u polje žalo i pržinu, tim zlostavljaju najlipše i pitomnie prodolje. Polje je većim dilom gnjilavo; s donje strane od juga zemlja je crljena piskulja, a naokolo sva brda kremenjava. Sa siverne strane pri polju na podnožju Trtra naselbina je današnjih stanovnika, i to do zapada selo Biranj sa 47 obitola, a do istoka Danilo sa 52 kuće, svega do 700 stanovnika čisto hrvatskog naroda i katoličkog zakona, izvan same jedne obitoli pravoslovne, koja je možda napuzla u najskorošnja doba. Puk se bavi samo poljodelstvom, i žive lipo; dosta je pomenuti, da iz medju 100 obitola 10 sami neće dokrušiti, (to je čudo u Dalmaciji), pak i ovi uz druge ne podnose nevolje. Žali-bože zdravlje se najbolje ne uživa, liti i jeseni satare groznica svake godine veliki broj. Sva ova današnja naselbina od najposlidnjih je vrmena; jer oni u Birnju svi su iz pridgradja Šibeničkog, onamo jim obitole stale, amo privrimene stanove držali; takodjer svi iz Danila izašli su iz Mandaline kod Šibenika, onamo im kuće bile, amo samo težačke posle delali i stokom stanovali. U vrime turskih zatrukušica amo ni samo jedno stojno pribivalište nije bilo, samo po mletačkomu primirju amo se počese nastanjivati, ter samo skoro se već odlučito priselili. Do godine 1861 Biranj je spadao duhovnoj oblasti župnika pridgradja varoškoga a

Danilo Mandalini; te godine se složiše i s njima Slivno, ter dobiše na Danilu svoga osobitog župnika. U polju su tri crkvice; na istok župnička S. Daniel, k zapadu S. Juraj, na sridi S. Petar; ove dvi zadnje s prebendom kod kaptola šibenskoga.

Sridnje doba.

Prid ovim najzadnjim naselbinam bilo je drugi malo stari stanovnika u sridnjemu viku. Koji su bili, mučno je znati. Pri sivernom kraju polja iz pod današnjih kuća nahodi se veliki broj grobova poklopljenih ogromnim grobnicam, na kojim je rizano različitih zlamenja kao križ, mač, ralo, kosir, nožice i još kojekakvih ratilskih zlamenja, polumisec s zvizdom itd. Križ znači da su kršteni bili, ali za što se nisu kopali po običaju kršćanskomu po kraj crkava u općeno grobište? Težaci su bili, jer su im na grobim zlamenja zanata; siromahi su bili, jer neostaviše nikakve uspomene u zgradam ikakvim; izvan rimskih okrpina, i sadanjih zgrada nikakvih sridnji uspomena nejma. Bili su posli Rimljana, jer su upotrebljavali kamenja njihova za svoje grobove; nisu ih znali štiti ni procinjivati, jer su pisma naopako i strmoglav mećali, oli ih u grobove nutra okrićali. Ovakih greba ima svud razsijanih po brdu i dolini do i u živom kamenu utesanih. Običajno su bili tako plitki i uski, kako bi jedva tilo ljudsko mogli zauzeti, ali i tako nalazi se u njima i po više gnjata i drugih ljudskih košćurina, ter se vidi, da je više kipa jedno svrh drugoga ukopano; iz čega takodjer možemo znati da nisu ni Turci, koji, i ako su po ovim okolicam se zalićali, ali nisu ovud staništa imali, a jer oni ne pokopavaju jednog svrh drugoga; sve nam dokazuje da nevirnici nisu. Zlamenje križa svidočivši da su kršteni, a kod kršćanskih crkava nisu pokopani, pa te crkve i grobišta morala su onda biti, jer sama ona S. Petra, koja nije najstaria, popravljena je prvi put i prostranjena god. 1744, kako svidočī stari nadpis više vrata. Iz toga svega nebi se zar moglo suditi, da su bili kakvi raskolnici, kojim nije bilo prosto kopati se kod katoličkih bogomolišta? Tko zna, da pomljivo iztraživanje u onim ostancim moglo bi otvoriti knjigu otajstva, i izkazati nam ova skrovišta. Ova doba mogu se protegnuti od zadnjih doba čak do propadnutja ove varoši, koja takodjer još leži u tminam otajstva i neznanstva.

Rimska doba.

Od rimskih vremena na Danilu su najznamenitiji spomenici i očita svjedočanstva, i to u mnogim nadpisim to grobnih to drugih uspomena; u različitoj vrsti novca zlatna, srebrena i bakrena; u prstenju i kamečkih, koji se nahode po površju zemlje; iz svega ovoga višt starinar mogao bi proučiti cilu povist njihova gospodovanja na ovih stranah, što rek bi da je slidila do razstavljenja danju Rima. Obseg stare varoši, svjedočeći po gomilama stina iz njegovih razvalina, zauzima svu širinu u vrh polja na istok, ter se prostire k Podim u jug, i zauzumlje sve misto, što se danas zove Katun. To je sve posuto krpacim opeka, krnjotinam posudja od zemlje i zakla, a na puno mišta još se poznaju temelji zidina starih kuća. Nad istom varošu u istok na vrh jedne klisure trtarske ostanci su starih branika, sulhi zidina kuća, množina krpataka posudja zemljava, stina zidanica, i na vrh hrta klačarni ostanci okrugle kule, možda je to bijo branik varoši u ono doba; narod zove gradina. Iza nje priko Trtra sad je nastanjeno malo kuća; zove se selašce Kraljice, iz pridaje, da su tud nike kraljice prolazile (možda Beline, u Klis prid Tatarim). U ovomu selašcu ima puno prokopina i kamenjaka, a od njih puta do stare varoši, ter se vidi, da su ovdi sičena kamenja za zgrade u Danilu. Varoš je morao biti veliki i zlamenit, sudeći po ostancim i po rimskom putu, koji je spojivao ga sa Skradinom i Solinom. Sa siverne strane Trtra od pram Skradinu pak sve do ove varoši vide se i sad žlibe u živom kamenu produbljene. Ovi put uprav dolazi do prama varošu s siverne strane Trtra, a tud kroz ravnu dragu salazi u polje. Od varoša druga pruga dili se priko Slivna i Sitnoga uprav Solinu. Priko golih brdina na okolo vidi se još puta na različite strane, ali rek bi, da su ono bili samo čavljenjaci, a dva gori pomenuta očito su kolovozi. — Sve starine, što su do sad ovdi našaste, prodane su u Šibenik, a od tud Bog zna kud su odputovale! Ali svakako bit će ih još, osobito u gosp. dra. Rokića Giadrov ličnika u Šibeniku, koji se je davno tim bavio i sakupljao; danas se nahodi jedan broj grobnih nadpisa i jedan spomenik, *Principi municipii Riditarum*, i drugi *Principi Delmitarum*. Prvoga su ne davno neuki seljaci oborili i u njemu korito iskopali, ter danas iz njega blago pije kod bunara Bitinj. Podnožie (*basis*) još postoji u vinogradu Jose Belamarića kod S. Daniela. Kod ovog

podnožia nedavno je izkopan bio jedan lav čučeci, možda od nakita, istog spomenika, i ovi je razlupan bio iz prisude, da je to *idol*. Da se ovdje potraži, možda bi se još koji našao, a uz to i još koja zlamenitost. Seljanski vlasnici ovih zemalja u obsegu staroga grada, kad će što graditi, zakopaju na svojoj njivi, i tude najdu lipa kamenja urizana gotova za gradjevinu. Onomlani određiše seljani, da bi crkvu S. Daniela razmakli; zakopaše prid njom, i izvališe najlipših komada stupa kamenih, s doglavnim i podinam, stina od veličanstvenog svoda, oderine starih zidina i jedan nadpis. Ovoga i nekoliko drugih, što sam ja zatekao, pridato je gospodinu Iliću, ovi se neće izgubiti; a da što još se iznajde, za to će najprvo znati naš muzej. Sve se ove starine najdoše na površju zemlje, a da se redovito potraži, kakvih bi se lipih stvari još moglo naći! Ali mislim, da je to providjenje Božie za naš narod, što se još nije potražilo i iskapalo, jer bi to sve jur bilo odputovalo u Oxford, London, Pariz, Beč i ko zna gdi; a tako se uzdamo, da će naš narod jednom moći starine svoga zemljišta svojim ljudim potražiti, pak što se najde, priniti u narodni dom u naš hrvatski muzej. Kako je poslidnjih vrimenta umetena gora po brdim iznad polja, tako sada, a i ko zna od kad, vode svedje na polje sanose pržinu i zemlju, ter svedj u dublje zakopavaju starine, nit bi ko za to znao, da kadkad plug na svom kljunu ne izvali kakvu ploču, ali posli kiša svit ne najde koju b abku (stari novac). Na zad šest godina izbie se pijavica u okolici, vode se sastanu i prodru polje, u jaruzi pri Katunu odkriju se temelji starih kuća, svit razjagmi lipša kamenja i povadi lipe ploče četvrtaste, a ostalo stoji onako i danas. Više temelja zidova i puta kroz kuće na ovom mistu ima četiri do šest stopa nasapa, ovliko će svakud biti. Zemlje su većim dilom oranice, mali dil vinogradi. Na sivernu stranu polja pod Birnjom, lani niki Zorčić prokrcio je jedan lapat zemlje za vinograd, i ondi našao mnogo klačarde, kamenja istesana, komada opeka i krnjatina posudja, i to je od rimskih doba, možda je bilo selo koga velikaša. Žalibože naš narod ovdje misli, da se ne smide u te starine krećati, jer bi umrao, ako bi tko što našao i digao; s toga nije se ni tute u dublje smilo krećati, niti je našasta kakva uspomena. Pripovidaju, da u tim okolicam nalazilo se je kakvih čemera i grobova velikih, ali nije ni tko smijo zaviriti, što je u njima. Uzdati se je, da će se i za ove stvari naša domovina jednom postarati, ter će obogatiti na-

rodni muzej onim starinam, s kojim se sad diče i ponose prosvitljeni narodi, ter će naš povistničar kod svoje kuće učiti svoju prošlost, a neće prisiljen biti, kao do sad, iskati je u inozemstvu.

Prastara doba.

Ovo plemenito prodolje nije moglo ni u najstarije doba prez opasno ostati ljudima, kako nije ni u staro, sridnje i najnovije. Pitome ravnice, plodne i bogate morale su pozornost naučiti prastarih stanovnika ovih okolica. Slabi smo i siromašni, s toga nam nije dato raztvoriti ove davne knjige, koje se vide u nimim ostancima davnih vrimena, koje pokazuju nekdašnju budućnost! O pridrimskim vrimenima mogla bi se zabilježiti spomena istih Venda u ovom mistu, ako bi se to dalo dokazati iz dva napisa ovdje našta. Jedan veli VENDU. TVDANIANA. DOME. M. F. ANORVM. XXI. H. S. EST. ¹ — Druga ovako: VENDU. TRITANERI. APINSI. F. ANN. XXX. H. S. E. Ako se to može tako suditi, to bi mogli lipih svidočanstva imati o stanovnicim Slovinim u ovih stranah i prvo prišastja Hrvata, i suditi, da su Rimljani samo gospodovali amo privrimeno, a Slovini starenici i pravi posidnici bili ovih mista. Ako bi stvar drugčije bila, a mi ćemo pritrgnuti nagađanja i na druga prići. Kako na više strana našega primorja kud sam prolazio, tako i ovdje sam opazio velike gromile suhog kamenja nasute ljudskim rukam. To nebi smili suditi, da je ni od rimskih doba ni posljednjih vrimena; ja bi sudio, da su to ostanci daljih davnina. Na druga mista su ih ljudi razkopavali, ter bi običajno našli u njima jedan ili više grobova ljudskih, po koji komad starog oružja ili ratila. Okolo Danila nije još niko u nje krećao, a ima ih dosta velikih i ogromnih. Na strani Trtra pri onoj dolini, kud su kasnije Rimljani saveli kolovoz u polje, stoje tri stavljene na razmirni trokut. Narod sad to misto zove Ivankovače; dvi su velike, ona do sivera malo manja. Njihova veličina zauzimat će na tlehu do 40 stopa diametra, a u visinu do 10. Dakako u visinu su morale puno veće biti; ali suho kamenje svedjer se obara i postaje širija a nižia; morale su u prvatač biti nasute na način piramida. Jedna je još pri vrhu Trtra više Birnja, a dvi su s donje strane na Podih, isto velike, kao i one s gornje strane. Kad se je god. 1858 nova cesta gradila, prokopano je na jug one u Podim

¹ Ovaj nam napis nepoznat. Želimo, da nam vrli dopisnik i povjerenik pošalje točan prepis svih napisa njemu poznatih, u Danilu ili drugdje iznadjenih.

poderina starinske zgrade, ali nije dublje gledato; ostanci kraj ceste i sad se vide.

Ovoj dobi mogla bi pripadati jedna velika pećina pri polju nad potokom Dabar kraj Katuna. Pri strmenih briga, s desne strane rečenog potoka, vide se ostanci srušenih ćemera pod zemljom i uzanje naravna pećina, koju nekada ljudi upotrebljavaše za svoje porabe; narod je zove stražbenica. Vrata su prosićena bila u brigu iste strane, ozgo šćemerena, pak zasuta i obrasla travom i grmom tako, da se nije ni znalo za nje. Pri vratim pećine isto je šćemereneno bilo jedno misto od 16 stopa dugljine i 10 širine (sad je ovi ćemer oboren); to je sve pod zemljom bilo. S ovoga mista u istok se pruža jedna podkapina, i ondi završiva, a k zapadu vide se vratašca, koliko se može čovik jedva trbuške provriti, obkoljena sa uradjenim stinam, pak je za 8 stopa ništo mista prostranega; za tim se prikazuju opet vrata na četvrt od velikih kresanica ukaplupljena i usičena prez klaka, visoka dvi stope, široka $1\frac{1}{2}$. Tu se sajde do 4 stope i unidje u dosta prostranu sobu, koja je po tlehu popločata četvrtastim stinami. Opet zapadu otvaraju se naravna vratašca do dvi stope širine i višine, i onamo se vidi velika prostoria; ali jer je puno voda kapala, svića slaba bila, a odonud vitar duha, (što se vidi ili daje puno prostrana, ili da je i na drugu stranu šuplja), s toga sam se morao vratiti prez drugo dalje oblaziti.

Ako bi slavnom upraviteljstvu ovaka izvišća potribovala, ja bi dragovoljno i za druga mista poslužio.¹

Na Danilu 12 veljače 1869.

Fra Stipan Zlatović,
povjerenik.

Prilog Zlatovićev.

Na koricam velike jedne knjige latinske u knjižnici manastira Franjevacu S. Lovre u Šibeniku štie se vlastoručno pismo biskupa trogirskoga Ivana Vidovića ovako:

„Dum peragebam in civitate Tiniensi seu Kninensi quando dicta civitas erat = in potestate seu sub dominio serenissimae

¹ Takova izvišća veoma su važna po nas, te ćemo jih vele rado primiti i obielodaniti; a na ovomu Vam se učtivo zahvaljujemo.

Reipublicae Venetiarum, Ego Abbas Joannes = Vidovich ministerium missionarii Apostolici; tunc supra portam Ecclesiae = quae vulgo appellabatur Capitulum, et est extra civitatem = inveni cum reverendo curato Hyeronimo Cvitnich Sibenicense, = et legi haec verba inscripta scilicet: = Anno ab Incarnatione dni. nri. Jesu Christi 1203 = Regnante rege Emerico aedificata est Ecclesia (scilicet Tiniensis) ista a Venerabili = Praeposito Dobrosavi Filio Prodancii Comitiss Tiniensis = Nepotis Prodoslavi Comitiss ad honorem Domini et = S. B. et Scte. M. et Sancti P. pro redemptione animae suae et suarum. =

Intus in ecclesia in muro supra = unam lapidem parvam erant scripta haec verba = *Hic jacet Vrsa Neorich* = Neorich penes Konjsko = est pulcherima arx = haec ultima verba ob memoriam tantae nobilis Dne.

Jedan zlatan novac, našast na Danilu, a sad u tvrdim rukam, kolik pol novčića sadanjega, prikaziva s jedne strane pol kipa obučena u svom nakitu i glava mu lovorom ovienčana s napisom okolo DN. ANASTASIVS. P. F. AVG. S druge je strane pobjeda, u lijevoj drži svit s križom, izpod njega zvizda, u desnoj krunu (vienac), okol se štije: VICTORIA - AVGVSTORVM; iz pod nogu CONOB¹.

b. Prof. Zar. Grujić muz. povjerenik u Mitrovici.

На славно управљатељство земаљскога музеја у Загреб.

Узимам себи слободу јавити, да сам следећи натпис пре месец дана са једне мермерне плоче пренисао, која се налази у селу Јарку у кући број 36. Плоча је 50 палаца дугачка, 34 пал. широка а 12 пал. дебела, и служила је без сумње као заклопац на мртвачком сандуку. Горњи је део плоче (можда трећина) одбивен, те тако фали почетак натписа и ликови, који су мало без сумње били; средину (добрѝ 20 пал. висине) заузима натпис; а доле се налази једна курјачица изрезана, која доји два детета. С обе стране натписа стоје као перваз два усукана стоба. Посао се види добар, ал је много страдао

¹ Napis smo izpravili (V. Sabatier I 152. Pl. VIII 27)

чрез варварско поступање ш њим и непогуду времена; јер као што сам могао чути, плоча се та већ од 80 година на том месту налази. Где је нађена, ни ми је нико знао казати. Будући да пред кућним прагом и баш испод стреје стоји, то су слова које од кише, која са стреје на њих пада, које од многог прелажења преко њих тако изглађена, да се само с великом муком читати могу, но ја се ипак надам, да сам их добро преписао.

Пре осам дана добијем од једног мог ђака једну римску цигљу са овим натписом LEG VII. Будући је десна страна печата онде, где VII стоји, оштетена, то се управо незна, која је легија, јер може бити, да је и осма (VIII). Цигла је нађена у Митровици у једној авлији близу старе пиваре, у којој под земљом пуно старих зидина има, и где су пре две године дана више од 20 кубичких хвати каљена извадили. Ове зидине стоје по видимом у свезу са зидинама у старој пивари, где се пролетос наша цигља с натписом EXERPANINF¹, а осим тога осам танета од белог мермера девет палата у посреднини. Данас су на том истом месту почели копати, и наишли су на један зид, који је хват дебео. Материјал, из којег се зид састоји, јест спола камен и то крупан, а из нутра креч и римске цигље. Ја држим, да је то градски зид био, и да је поред њега главни друм ишао, јер не далеко од тог зида нађена је пре две године римска миљача, о којој је г. проф. Моммсен у „Bulletino dell' istituto“ говорио. Том су приликом нашли и једну цигљу с печатом, који нисам могао да прочитам, зато сам начинио један папирни истисак од њега, и приложи о овом мом писму.

Будући да на многоцењено писмо од 10 листоп. п. г. ни данас нисам у стању онако одговорити, као што би желио, то ћу почети још који дан. Међутим ово могу већ и сад казати, т. ј. ако ми неби ни у будуће испало за руком, да какав споменик за музеј набавим, а оно ћу се потрудити, да начиним од свију натписа, који се овде на-

¹ Ми би читали: EXERCitor PANonie INFerioris. *Exercitor* или *exercitator* звао се онај, кој је ради пробитка тјерао њеки занат, те тако имамо код *Ulp, Dig.* 4, 9, 1. *Exercitores ratium* (поводница, splata); *ibid.* 14, 11. *exercitor navis*; *Cajus* 44, 7, 4. *extr.* *Exercitor cauponae aut stabuli* (крџме или стаје). I napis kod *Grutera* 492, 5. *Exercitores ratium Ulpianarum.* Овдје трговач или закупник цигља у дољњој Панонији.

² Nadamo se, da ćete nam ovo obećanje održati, te nas i tim sve više zadužiti.

лазе, папирне истиске, и управљатељству пошљем². Такови папирни истисци, кад се у рам мегну, изгледају као и сами оригинални камен.

Сотим остајем с највећим поштовањем

Славиога учрављатељства земаљскога музеја

Митровица 22 декембра 1869.

понизни слуга

Зарија Грујић.

Ево натписа, о којем сам у почетку говорио :

... I I I S
DEC COL ANN L
ET C IVL C FIL
FLORVS DEC COL
ANN XX ET IVLIAE
FESTAE ANN XII
ANICIA MACRINA
MARITO ET FILIO.

c. Ante Katić muz. povjerenik u Solinu.

U Spljetu dne 24 ožujka 1870.

Ili štogod, ili ništa. Štogod jest, kako možeš razumieti od ovdi uklopjena dva nadpisa, koja biahу našasta na 3 ovoga mjeseca van mira grada Solina od sieverne strane u jednoj grobnici od opeka. Kratji nadpis bio zaklopac iste grobnice, a duglji bio na jednoj ploči položenj u istoj grobnici, i ovo je uzrok, da sam malo okasnio tebi dati odgovora, jer što nepristajni daždi, što ledi i silni vitri zabranjivahu mi otići do Solina za izpisati rečene nadpise, i tebi jih upraviti, neka sada jih ti proučiš i iztumačiš¹.

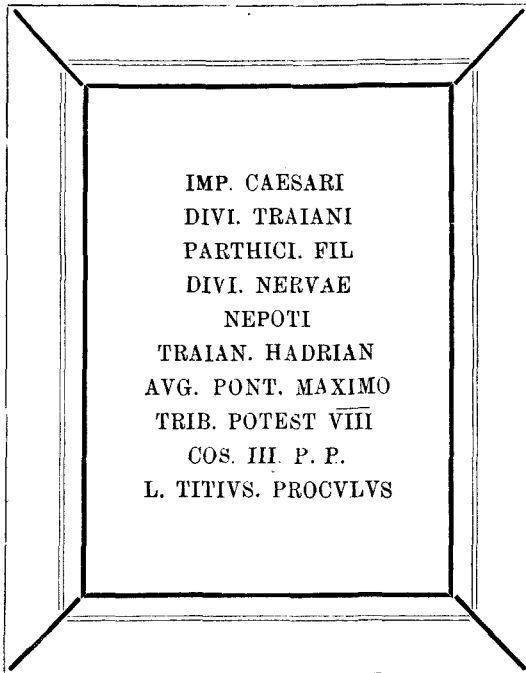
D. M.	D. M.
VERINAE	M. AFRICANO
SORORI	MERCVRIO ET
VERVS	STATIAE MARI
B. M.	NE PARENT.
	G. TETTIVS
	VALERIAN
	FIL
	B. M. P.

d. Josip Ilk muz. povjerenik u Sisku.

Muzejski povjerenik u Sisku providnik kaptolski g. Josip Ilk, kada se g. 186⁸/₉, kopalo na kaptolskom imanju u tako zva-

¹ Jasni su, te tumača netrebaju. Neka nam mili prijatelj drugi put zabilježi i veličinu ploče.

noj rimskoj pivari, ne samo nas često izvješćivaše o radnji, nego s dozvolom preč. kaptola zagrebačkoga uz dosta razliĉnih starina posla nam jošte jedan kameniti četverokutni stup, visok 0,82; širok na prednjoj i stražnjoj strani 0,59 a na poboĉnima 0,52. Na prednjoj strani čita se sliedeći vele važni napis:

Slova su velikom toĉnošću urezana; na prvom su redku visoka $0,4\frac{1}{2}$, te postaju sve manja do zadnjega redka, gdje su visoka jedva $0,1\frac{1}{2}$. Cesar Adrian bio je konzulom za treći put god. Isuk. 119 (Rima 872), a sudrug mu bješe *Q. Junius Rusticus*.

Od istoga g. Ilka dobili smo jošte osam ogromnih kamenitih ulomaka, na kojih je urezan bio gorostasani napis. Ti ulomci skupa sastavljeni, dali bi više od pet metra duljine. Visoki su ne više od pol metra, a debeli 0,20. Napis čini se da je tekao u dva redka samo. Slova na gornjem redku visoka su 0,17 a na donjem $0,14\frac{1}{2}$; nego se iz njih nedaje napis nikako sastaviti, pošto svi dielovi nisu izkopani bili; a opet se čini, da ovi naši ulomci spadaju na dva različna napisa. Jedina rieč, koja čista izlazi jest *FLAMEN*. Vjerojatno ovaj napis služio je kao nadstupina na ulazku u grad ili u koju javnu zgradu.

e. Antun Bogetić bogoslov u Djakovu.

Iz Djakova 28 siečnja 1870.

... Ako bi to Vaše putovanje za vrieme praznika palo, tad bi se najsvetnijim cienio pratiti Vas ma do na kraj naše pukovnije. Onda bi u Vašoj prisutnosti jedan grob u dvoru moje sestre otkrijo, te bi na otaj način očevidac onih ogromnih okostnica, što no oko Ceranskog gradca leže, bili. Osim tog vodio bi Vas na starine i na razvaline one okolice, kao na Rokovačku zidinu i gradac, na gradac u kutu Berave, na Virovi, u šumi banov dol zvanog i na Bigju u Prkovci, koji su ovi skoro u jednakoj dalečini od ceranskoga grada.“

Vriedno bi jamačno bilo, te okolice pomnjivo iztražiti.

S. Ljubić.

f. Prof. Zarija Grujić, muz. povjerenik u Mitrovici.¹

Управителству народнога музеја у Загребу.

Имам част послати Вам један од папира начињен образ, који сам скинуо са једне плоче, што је пре 10 дана овде у Митровици у једном римском гробу нађена. Плоча је од белог мермера, 18 пал. дуга, 17 пал. широка и 2½ пал. дебела. Горњу страну заузимају доста лепо полу-релифи, представљајући једну мушку у једну женску особу у пренику, а на дољој се страни налази потпуно сачуван и разговетно написан римски натпис, који с том намером овде на углед стављам, да би Вам тим у нечем читање олакшао.

¹ U ovaj par (14 veljače 1871) dobili smo ovaj drugi dopis od našega vrlóg povjerenika g. prof. Z. Grujića, te ga umah vele rado priobćujemo. jer je napis, u njem sadržan, dosta važan za našu epigrafiku. Mi ga ovako čitamo: *Dius Manibus. Maximinae, (quae) annos vixit XXVII, Gorgonius memoriam* (sc. sepulcrum. V. Grut. 827. 8. Don. cl. 10. n. 40.) *posuit campari* (sc. uxori. V. inscr. ap. Grut. 760, 5. et 793, 9. et Reines. cl. 20. n. 36, 129. et 322, in quibus compar pro marito, aut pro uxore ponitur) *suae carissimae de provincia* (V. Manut. de legib. R., ubi omnes rei publ. provincias enumerat) *Dalmatia, defunctae penus* (loco penes) *coloniam Sirmi, manibus posita memoria.*

Sime Ljubić.

DM. MAXIMINA. ANNOS. VIXIT
XXVII. GORGONIVS. MEMORI
AM. POSVIT. COMPARI. SVE
CARISSIME. DE. PROVINCIA
DALMATIA. DEFVNCTA. PENVS
COLONIA. SIRM. MANIBVS
POSITA MEMORIA.

Сотим остајем

У Митровици 6 фебруара 1871.

покоран слуга
Зарија Грујић.

DAROVI

prikazani nar. zornalj. muzeju od 1 siečnja 1870 do danas.

Prirodoslovni razdjel.

Odsjek I.

Odjel antropologički.

Zbirka antropologička umnožala se je za dva komada, naime jedno novorođeno diete poklonjeno po g. dr. Ivanu Bavoru, a zametak poklonjen po g. Josipu Freudenreichu.

Odjel zoologički.

Bila je moja namjera ne samo točno i strogo znanstveno označiti svaku vrst, svaki komad, kojimi su se tečajem sedamdesete godine umnožale zbirke ovoga odsjeka, nego htio sam također sastaviti sistematični popis istih stvari, negledajući niti na izvor, niti na domovinu pojedinih; pokušao sam i u tom smjeru radeći mnogo sam vrijeme tratio, nu sve badava, zašto u nestašici najpotrebnijih djela, pošto za mnogo razreda životinja nijedno strukovno djelo neimamo, te tako ne bje moguće označiti veliki broj vrsti, a kamo li sastaviti popis po zahtjevu znanosti.

Zbirka mamalogička.

A. Hrvatski sisari.

1. *Vespertilio noctula* Schreber. Nadjen kod Zagreba (26, 4)¹ i poklonjen po g. Milutinu Baraču.
2. *Talpa Europaea* Linnè. Obični krt, nadjen u zagrebačkoj okolini (24, 4) po g. Slavoljubu Vormastiniu.

¹ Prvi broj znači dan, a drugi mjesec u kom je životinja nadjena ili ubijena.

3. *Foetorius putorius* Keyserling et Blasius. Šumski tvor, poklonjen (20, 2) po šumarskomu uredu varaždinsko-križevačke pukovnije.
4. *Lutra vulgaris* Erxleben. Obična vidra. Dvie mlade poklonio (16, 1) g. Ignjat Naumann u Vojakovcu.
5. *Canis extrarius* Fitzinger. var. Vrlo krasna, nova rasa domaćega psa koju je poklonio g. Hinko Fiedler. Tu je rasu oživotvorio g. Hinko Essig u Leonbergu (Württemberg), o kojoj isti veli: „Meine Hunde, die ich seit dem Jahre 1846 erziehe, sind eine gelungene Kreuzung von dem Neufundländer und dem ursprünglichen Hunde von St. Bernhardsberg, die ich seither mit dem grossen Wolfshunde aus den Pyrenäen — woher die ersten Bernhardiner stammen — verbessert habe, und sind die grösste Race langhaariger Hunde, die bis jetzt in ihrer gewaltigen Form noch nicht übertroffen worden sind, und die neben ihrer Grösse noch Schönheit und Klugheit vereinigen.“ Pas bijaše 6 mjeseca star i već blizu 6½ centimetra visok.
6. *Vulpes vulgaris* Cuvier. Obična lisica, poklonio g. Ivan Vončina gimnazijalac.
7. *Felis catus* L. Divja mačka, jedna poklonjena (16, 2) po varaždinsko-gjurgjevačkoj pukovniji, druga (23, 2) po šumarskomu uredu varaždinsko-križevačke pukovnije.
8. *Sciurus vulgaris* L. Obična veverica, nadjena kod Zagreba (23, 4) i poklonjena po g. M. Baraču.
9. *Ochetomys amphibius* L. Povodni pacov, ubio blizu Zagreba (8, 5) g. S. Vormastini.
10. *Lepus timidus* L. Obični zec, sasvim mlad, nadjen (27, 4) u Maksimiru, poklonio g. S. Brusina.

Sve ove životinje, izuzamši dvie mlade vidre, koje su u žesti sačuvane, nadienuo je g. S. Vormastini.

G. Vatroslav Rački u Djakovu poklonio je (16, 1) nakaznu glavu od teleta, koja je takodjer u žesti sačuvana.

G. grof Julio Janković poklonio je kožu od jelena (*Cervus elaphus* L.) i od vuka (*Canis lupus* L.). G. predsjednik dr. Franjo Rački poklonio kožu od srne (*Capreolus caprea* Bonaparte.) Varaždinsko-gjurgjevačka pukovnija poslala je jednu veliku vidru

(*Lutra vulgaris* Esx.), a g. M. Barač šumskog tvora (*Foetorius putorius*), nu ove su stvari sve u tako lošem stanju nadošle, da se nisu mogle, pripremiti, jedino se je od jelena omezdila glava.

Zbirka dakle domaćih sisara umnožala se je sa 10 vrsti u 12 komada, osim toga sa glavom od teleta i lubanjom od jelena.

B. Sisari iz drugih krajeva¹.

1. *Cynocephalus* sp.
2. *Cercopithecus Sabaeus*? Desmarest.
3. *Procyon Lotor* Storr.
4. *Nasua rufa* Desm. 2 kom.
5. *Meles Taxus* Schreber.
6. *Gallictis vittata*?
7. *Vulpes vulgaris* Cuv. Znamenita razlika zato što ozgor na vratu ima podosta veliku bijelu piegu, koja počimlje u sredini vrata, medju ušima, te se onda uglasto razširi, spojeći se sa bielom bojom ozdol glave i vrata.
8. *Panthera Leopardus*? Fitz. 2 kom.
9. *Haltomys* sp.
10. *Isomys* sp.
11. *Dasyprocta Aguti* Illiger 2 kom.
12. *Bradypus tridactylus*.
13. *Dasypus novemcinctus*.
14. *Myrmecophaga tetradactyla*?
15. *Dama platyceros* Gray. Jednolietan.
16. *Gazella Arabica*? Hempr. et Ehrenberg.
17. „ *Isabella*? Gray.

G. Miroslav Bakarčić Riečanin, veletržac u Trstu, nabavio za 600 for. veliku zbirku prirodnina od udove pok. Corradinia, i veledušno poklonio nar. zem. muzeju, koja bi zbirka u dobrom stanju vriedna bila svojih 10,000 for. Za nesreću veći dio morao se je odmah odstraniti, da nam ne kvari obstojeće muzealne zbirke. Ono što je preostalo nije od velike ciene, zašto je sve slabo sačuvano, a kod nijednoga komada nije naznačena domovina, te bez

¹ Neimajući za označenje inozemskih sisavaca nikakvo specijalno djelo, služio sam se sa „Illustrirte Naturgeschichte des Thierreiches“ od E. Pöppiga, zato nisu vrsti označene po zahtievu znanosti.

ovoga i sličnih bilježka otpada važnost istih stvari za znanost. Gore popisani sisari preostali su iz te zbirke, druge stvari spomenuti će se na svome mjestu.

Ovamo spadaju još lubanja glodavca, divje koze, i dupina iz iste Corradinieve zbirke. Osim toga poklonio je g. Antun Simonić u Zadru dupinovu lubanju, a gosp. Josip Gönner u Zagrebu slonovu klov.

Ukupno 39 komada.

Zbirka ornitologička.

A. Hrvatske ptice.¹

1. *Haliaetus albicilla* L. Veliki ribji orao, poklonila (12, 2) druga dvorska kumpanija, a jedan kod Zagreba ubijen (10, 11) poklonio g. Josip Vragović.
2. *Erythropus vespertinus* Brehm. Noćni kobac, ili crvenogi kobčić ili noćar, ubio (8, 5) g. S. Vormastini, jedno mužko i jedno žensko.²
3. *Astur palumbarius* Bechst. Veliki rastrebac ili kokošar, mužko poklonio (3, 4) g. dr. Aleksander Mraović, žensko poklonio (8, 2) g. Lavoslav Margreitner, a mužko poklonio (9, 11) g. L. Martinić.
4. *Otus vulgaris* Flemming. Šumska sova, poklonio (24, 3) g. prof. Franjo Erjavec.
5. *Brachyotus palustris* Bonaparte. Ritska sova, poklonio g. Stjepan Jemrić.
6. *Syrnium Uralensis* Gmelin. Sova jastrebačka, krasna razlika, poklonio (21, 11) g. Vladimir Jakobović.
7. *Picus major* L. Šareni ili veliki djetelj, poklonio (2, 10) g. Franjo Pečnjak.
8. *Merops apiaster* L. Pčelarka ili zlatna bregunica, poklonio (9, 11) g. F. Pečnjak, drugu (25, 12) g. Gustav Vitez.
9. *Coracias garrula* L. Smrdivrana, poklonio (27, 9) g. Fr. Pečnjak.
10. *Troglodytes Europaeus* Cuv. Carić, ubio (21, 3) g. S. Vormastini.
11. *Parus major* L. Velika ili crna sinica, ubio g. S. Vormastini.
12. *Oriolus galbula* L. Žuta žuna, ubio (14, 8) i poklonio g. Franjo Pečnjak.

¹ Po A. Friču: „Naturgesch. der Vögel Europa's. Prag 1858-1870“.

² Kad nije imenovano mjesto, gdje je ptica ubita ili uhvaćena, to se razumieva zagrebačka okolica.

13. *Pastor roseus* Temminck. Krunati brljak, ova je liepa i riedka ptica nova za našu zbirku, poklonio ju g. Stjepan Mavračić župnik u Doljnjem Miholjcu, gdje je ubijena (1869) i nadievena od istoga gospodina.
14. *Plectrophanes nivalis* Meyer. Ovu veoma liepu vrst ubio (6, 1) i poklonio je g. grof Janko Voikfy, te je ne samo nova za našu zbirku, nego prva je, koja je nadjena u cijeloj trojednici, živi u Norvegiji, Laponiji, Novoj zemlji, Irlandiji, Spitzbergen u sjevernoj Škotskoj, a u zimi leti do Holandije, Francuzke i Niemačke.
15. *Chrysomitris spinus* Boje. Čížak ili corčak, dva komada poklonio g. S. Vormastini, ova vrst nije prije bila zastupana u zbirci.
16. *Carduelis elegans* Stephens. Češljugar ili grdelj, poklonio g. S. Vormastini.
17. *Columba oenas* L. Golub šupljaš ili dupljaš, poklonio (7, 5) g. Aleksander Haslinger.
18. *Pavo cristatus* L. Obični paun, poklonio (18, 5) gosp. Ignjat Egersdorfer.
19. *Ortygometra crex* Gr. Prdavac, poklonio (3, 8) g. Jos. Šipošić.
20. *Pluvialis apricarius* Bp. Žuta Vivka, poklonio (29, 11) g. Aurel Kušević.
21. *Charadrius curonicus* Bezeke. Mala vivka; poklonio (13, 4) g. M. Barač.
22. *Totanus ochropus* Temm. Pegava prudka ili polojka. Poklonio (27, 12) g. V. Jakopović.
23. *Limosa aegocephala* Bp. Poklonio (6, 8) g. J. Šipošić.
24. *Ardea cinerea* L. Plava čaplja, jedna nabavljena (24, 5), drugu poklonio (24, 9) g. V. Jakopović, treću (15, 10) g. Josip Kneisel.
25. *Egretta garzetta* Bp. Mala biela čaplja, ubio u Lupoglavi (6, 9) i poklonio g. M. Barač. 2 kom.
26. *Ardeola minuta* Bp. Čapljca, patuljka, poklonio (12, 8) gosp. M. Barač.
27. *Nycticorax griseus* Strickland. Nočna čaplja ili knakavac, poklonio g. S. Jemrić.
28. *Ciconia nigra* Belan. Crna roda, poklonio (25, 3) g. Josip Benković, ova vrst nije bila zastupana u zbirci.
29. *Cygnus olor* Vieillot. Prosti labud, zadnji labud iz nadbisku-

pova vrta, poklonjen početkom godine po upraviteljstvu bi-skupskih dobara.

30. *Oidemia fusca* Fl. mas. ad. Ova je vrst obična u sjevernoj Rusiji i Sibiriji, redko silazi u zimi u Njemačku i još riedje u gornju Taljansku, to je prva za koju znamo da je kod nas ubijena, te je zato nova ne samo za zbirku našu, nego i za domaću faunu. Ubio u Dolnjem Miholjcu (24, 10), nadienuo i poklonio g. Stjepan Mavračić.
31. *Xema ridibundum* Boje. Prosti galeb, poklonio (3, 8) g. Aleksander Tolović, realac.
32. *Hydrochelidon leucoptera* Boje. Poklonio (18, 5) g. V. Jakopović.

Skupa 32 vrsti u 43 komada, koje su ciele ovamo dospiele i nadjenuo g. S. Vormastini, vrsti pod brojem 13 i 30, koje smo nadievene dobili popravio je isti gospodin.

G. Julius Panian poslao (30, 6) iz Siska nakazno pile iz jaja izvadjeno.

G. Josip Epić u Zagrebu poklonio je neobično malašno ko-košije jaje, mieri 35^{mm}. u duljini, a 23^{mm}. u širini.

B. Ptice iz drugih krajeva.

1. *Melopsittacus undulatus* iz Australije, poklonio g. H. Fiedler.
2. *Amadina fasciata* iz Afrike, poklonio g. H. Fiedler.
3. *Padda oryzivora*, iz istočne Indije, poklonio g. prof. Karlo Stark, drugu g. Fiedler. Ove ptice, koje su spomenuta gospoda žive u Zagrebu hranili, nadjenuo g. S. Vormastini.

Od stotine i stotine komada svakojakih inozemskih ptica iz Corradinieve zbirke, koje je poklonio g. M. Bakarčić, preostalo je samo 124 vrsti u 158 komada. Slabo sačuvane i zlo nadievene, u koliko je bilo moguće, njeholiko popravio je g. S. Vormastini.

Prije spominjeno Pöppig-ovo djelo, i njemačko nepodpuno izdanje Buffona, jedina su djela što jih imamo i u kojih je opisano nješto inozemskih ptica, zato nije nam moguće točno i sistematično označiti iste vrsti, medju europejskimi pticama nalazi se: *Tichodroma muraria* Illig., *Pyrrhocorax alpinus* Vieill., *Pastor roseus* Temm., *Machetes pugnax* Cuv., *Phoenicopterus roseus* Pallas. Medju inozemskimi *Cassicus haemorrhous*, *C. persicus* Latham, *Crax Alector*

L., *Fringilla Dominicana* Lath., *Psaris Cayanus* L., *Psittacus Erythacus* Lath., *Sturnus militaris* Lath., *Tanagna brasilia* Desm., *Xanthornus icterus* Lath. etc. etc.

Iz Corradinieve zbirke dobili smo jednu okostnicu labuda, orla i ptice pjevačice, ove su prve okostnice, koje naš muzej posjeduje.

Od te iste zbirke preostala 2 noja i mnogo drugih jaja najvećma europskih ptica, nu te su zlo izpraznjene i sačuvane, zato nemožemo kazati da su nam se zbirke okoristile

Ukupno 212 komada.

Zbirka erpetologička.

A. Hrvatski dvoživci.

G. H. Fiedler poklonio je jedno 20 komada guštera i dvije zmije iz Dalmacije, g. M. Barać zmiju blizu Save uhvaćenu, g. S. Vormastini uhvatio, također u zagrebačkoj okolici, jedan *Anguis fragilis* i jednu *Lacerta viridis*, sve se to u žesti čuva.

B. Dvoživci iz drugih krajeva.

Jedno 14 komada dvoživaca iz inih krajeva suho pripremljenih, i jedno 10 u žesti sačuvanih preostali su iz Corradinieve zbirke, što je g. M. Bakarčić poklonio.

G. Antun Verständig poklonio je dvoličnjaka u žesti sačuvana što ga je sam iz Kaira donio. Ukupno 18 kom.

Zbirka ihtiologička.

A. Hrvatske ribe.

Po svojoj prilici jesu iz jadranskoga mora dvije nadievne kučke: *Squalus glaucus* L. i *Alopias vulpes* Bp., što je poklonio g. M. Bakarčić iz Corradinieve zbirke.

B. Ribe iz drugih krajeva.

Jedna od nepoznatog izvora, a druga iz crvenog mora, oba dvie nadievne iz Corradinieve zbirke poklonjene od g. M. Bakarčića. Ukupno 4 komada.

Zbirka paučnjaka.

Dobila je pet pauka u Zagrebu uhvaćenih po g. S. Vormastiniu, zatim pet velikih afrikanskih štipavaca (*Buthus*), koje je g. A. Verständig donio iz Kaira i poklonio. Sve se u žesti čuva.

Ukupno 10 komada.

Zbirka elmintološkička.

Dobila je pijavicu nadjenu (26, 4) u grlu jedne štuke u Savi ulovljene, poklonjena po g. V. Jakopoviću.

Osim toga vitičnjaka (*Ditrupe subulata* Desh.) iz Catanie sabrao g. markez T. Allery de Monterosato, poklonio g. S. Brusina. 4 komada.

Ukupno 5 komada.

Zbirka malakološkička. ¹

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
1	3	Argonauta Argo L.	?	Corradini	Bakarčić
2	1	Spirula prototypus Peron	"	"	"
3	2	Nautilus Pompilius L.	"	"	"
		—			
		Murex			
4	2	tenuispina Lamarek.	"	"	"
5	2	tribulus L.	"	"	"
6	3	anguliferus Lam. (Haustellum)	Madras	Zelebor	nabavljeno Bak.
7	2	laeve Schumacher (Phyllonotus)	?	Corr.	Bak.
8	1	sp. (Ocinebra)	"	"	"
9	12	coralina Scacchi	Palermo	Allery	Brusina
10	1	costulata Chiareghini (Muricidea)	"	"	"
11	2	scalaroides Blainwille	"	"	"

¹ Po H. i A. Adamsu: „The genera of recent mollusca. London 1858.“

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
12	3	Trophon muricatus Montagu	Palermo	All.	Brus.
13	2	Fusus probosciferus Lam.	?	Corr.	Bak.
14	2	pulchellus Philippi	Napoli	All.	Brus.
15	1	sp.	?	Corr.	Bak.
16	1	Cassidulus melongena L.	"	"	"
17	1	(Volema) pugilinus Born.	"	"	"
18	5	sp.	"	"	"
19	1	Cantharus (Tritonidea) picta Scac.	Palermo	All.	Brus.
20	6	bicolor Cantraine	"	"	"
21	1	Lachesis candidissima Phil.	Ognina	"	"
22	1	Folinae Delle Chiaje	Palermo ¹	"	"
23	10	minima Mont.	"	"	"
	6	" var. lineata	"	"	"
	5	" var. mamillata	"	"	"
24	1	Defrancia craticulata Olivi ²	"	"	"
25	7	purpurea Mont. var Philberti Michaud.	"	"	"
	5	" var. La Viae Phil.	"	"	"
26	5	Mangilia coerulans Phil.	Ognina	"	"
27	5	multilineolata Deshayes	Palermo	"	"
	5	Sandriana Brusina	"	"	"
28	10	rugulosa Phil.	"	"	"
	5	pusilla Scac.	"	"	"
29	24	secalina Phil.	"	"	"
30		Tritonium			
31	3	sp.	?	Corr.	Bak.
32		(Simpulum)			
33	1	chlorostomum Lam.	"	"	"
34	2	rubeculum L.	"	"	"

¹ Vrlo riedka vrst. ² *Raphitoma hystrix*. Jan.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
35	1	(Cymatium) femorale L.	?	Corr.	Bak.
36	1	Distorsio anus L.	"	"	"
37	1	Bursa spinosa Lam.	Madras	Zel.	nabavlj.
38	2	Buccinum undatum L.	?	Corr.	Bak.
39	1	Eburna spirata L.	"	"	"
40	1	Phos senticosus L.	"	"	"
41	1	Nassa arcularia L.	"	"	"
42	1	(Phrontis) tiarula Kiener	"	"	"
43	1	(Arcularia) gibbosula L.	"	"	"
44	1	(Telasco) Tinei Maravigna ¹	Messina	All.	Brus.
45	4	(Caesia) limata Chemnitz	Palermo	"	"
46	1	Purpura Persica L.	?	Corr.	Bak.
47	1	Pentadactylus ricinus L.	"	"	"
48	2	Rapana bulbosa Solander	"	"	"
49	2	Rhizochilus (Coralliophila) lamellosa Jan.	Palermo	All.	Brus.
50	4	Harpa ventricosa Lam.	?	Corr.	Bak.
51	1	sp.	"	"	"
52	1	sp.	"	"	"
53	1	Dipsaccus glabratus L.	"	"	"
54	1	Ancilla sp.	"	"	"

¹ Veoma riedka vrst.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabi- ratelja ili izvora	ime daro- vatelja iii ako je na- bavljeno
55	1	sp. Fasciolaria	?	Corr.	Bak.
56	1	filamentosa Chemn.	"	"	"
57	2	trapezium L.	"	"	"
58	2	tulipa L.	"	"	"
59	1	sp. Busycon	"	"	"
60	1	perversum L. Vasum	"	"	"
61	1	cornigerum L. Mazza	"	"	"
62	1	pyrum L. Cymbium	"	"	"
63	2	cisium Menke Melo	"	"	"
64	1	Indica Gm. Aulica	"	"	"
65	2	vespertilio L. Mitra	"	"	"
66	1	pontificalis Lam. Turricula	"	"	"
67	1	plicaria L.	"	"	"
68	1	vulpecula L. (Pusia)	"	"	"
69	5	columbellaria Scac. Columbella	Palermo	All.	Brus.
70	4	mercatoria L.	?	Corr.	Bak.
71	2	fulgurans Lam. (Mitrella)	"	"	"
72	7	Gervillei Payraudeau.	Palermo	All.	Brus.
	2	" " var.	"	"	"
73	2	Brisei Chier.	"	"	"
		" " var.	"	"	"
74	20	scripta L.	"	"	"
75	3	minor Scac. Engina (Pusiostoma)	"	"	"
76	4	mendicaria L. Volvaria (Volvarina)	?	Corr.	Bak.
77	14	secalina Phil.	Palermo	All.	Brus.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabi- ratelja ili izvora	ime daro- vatelja ili ako je na- bavljeno
		Dolium	Jadransko		
78	1	galea L. var.	more	Corr.	Bak.
79	2	maculatum Lam.	?	"	"
80	2	perdix L.	"	"	"
		Cadium			
81	1	pomum L.	?	"	"
		Ringicula			
82	10	buccinea Renier	Palermo	All.	Brus.
		Sycotypus	?	Corr.	Bak.
83	1	sp.			
		Natica			
84	1	alapapilionis Chemn.	"	"	"
85	1	fulminea Risso	Palermo ¹	All.	Brus.
		Neverita			
86	3	Josephinia Risso	?	Corr.	Bak.
		Cassis			
87	8	tuberosa L.	"	"	"
88	3	Madagascariensis Lam.	"	"	"
89	1	sp.	"	"	"
90	1	sp.	"	"	"
91	1	sp.	"	"	"
		Semicassis			
92	1	sulcosa Bruguiere	Palermo	All.	Brus.
93	1	saburon Brug. (Phalium)	"	"	"
94	1	areola L.	?	Corr.	Bak.
95	1	sp. (Casmaria)	"	"	"
96	2	vibex L.	"	"	"
		Cassidea			
97	1	testiculus L.	"	"	"
		Morum			
98	1	sp.	"	"	"
		Scala (Clathrus)			
99	3	pseudoscalaris Brocchi	Palermo	All.	Brus.
100	1	Turtonis Turton	Catania	"	"
101	2	pulchella Bivona	Palermo	"	"
	1	pulchella Bivona ¹	Lokrum	Brus.	"

¹ Vrlo riedkâ vrst. ² Ova je za jadransko more nova vrst.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
102	1	<i>Cirsotrema crenata</i> L.	Palermo	All.	Brus.
		<i>Acus</i>			
103	3	<i>maculatus</i> L.	?	Corr.	Bak.
104	1	<i>crenulatus</i> L.	"	"	"
105	1	<i>dimidiatus</i> L.	"	"	"
		<i>Turbonilla</i>			
106	8	<i>striolata</i> L.	Palermo	All.	Brus.
107	1	<i>scalaris</i> Phil.	"	"	"
108	8	<i>excavata</i> Phil.	"	"	"
109	3	<i>rufa</i> Phil.	"	"	"
110	2	<i>interstincta</i> Mont.	"	"	"
	1	" var. <i>suturalis</i>	Trapani	"	"
	3	" var	Pal., Trapani	"	"
	3	" "	Palermo	"	"
	4	" "	"	"	"
111	1	sp.	"	"	"
		<i>Odostomia</i>			
112	5	<i>rissoides</i> Hanley	Ognina	"	"
113	2	<i>monozona</i> Brus.	Palermo	"	"
114	6	sp.	"	"	"
		<i>Eulima</i>			
115	4	<i>intermedia</i> Cantr.	"	"	"
116	8	<i>microstoma</i> Brus.	"	"	"
		<i>Leiostraca</i>			
117	1	<i>Jeffreysiana</i> Brus.	Sicilia	"	"
		<i>Cerithiopsis</i>			
118	4	<i>tubercularis</i> Mont.	Pal., Trapani	"	"
	5	" var. <i>acicula</i> Br.	"	"	"
	6	" " " "	Ognina	"	"
	4	" " <i>minima</i> "	Palermo	"	"
119	4	<i>bilineata</i> Hörnes ¹	Ognina	"	"
120	2	<i>Crosseana</i> Tiberi	Trapani	"	"
	1	" "	Palermo	"	"
121	4	<i>angustissima</i> Forbes.	Trapani	"	"
122	40	<i>elegans</i> Blainv.	Palermo	"	"
123	1	<i>trilineata</i> Phil.	"	"	"
		<i>Architectonica</i>			
124	2	<i>perspectiva</i> L.	"	Corr.	Bak.

¹ *Cerithiopsis Barleei* Tiberi non Jeffreys.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabirateljca ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
125	1	Philippia hybrida L.	Palermo	Corr.	Bak.
	2	"	Catania	All.	Brus.
126	1	Conus marmoreus L.	?	Corr.	Bak.
127	1	imperialis L.	"	"	"
		(Punticulis)			
128	1	pulicarius Hwass	Taiti	Zel.	nabavlj.
		(Coronaxis)			
129	1	Haebreus L.	?	Corr.	Bak.
		Nubecula			
130	1	tulipa L.	"	"	"
131	1	geographa L.	"	"	"
		Dendroconus			
132	1	betulinus L.	"	"	"
133	1	figulinus L.	"	"	"
134	1	papilionaceus Brug.	"	"	"
		(Lithoconus)			
135	3	litteratus L.	"	"	"
136	1	virgo L.	"	"	"
137	2	flavidus Lam.	"	"	"
138	1	eburneus Brug.	"	"	"
		Leptoconus			
		(Rhizoconus)			
139	2	capitaneus L.	"	"	"
140	3	generalis L.	"	"	"
		(Chelyconus)			
141	3	striatus L.	"	"	"
		Cylinder			
142	2	aulicus L.	"	"	"
143	1	textile L.	"	"	"
		Strombus			
144	8	gigas L.	"	"	"
145	1	pugilis L.	"	"	"
146	1	sp.	"	"	"
		(Gallinula)			
147	1	canarium L.	"	"	"
		(Canarium)			
148	3	Luhuanus L.	"	"	"
149	1	urceus L.	"	"	"
150	1	gibberulum L.	Ins. Nicobar.	Zel.	nabavlj.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
151	2	Harpago truncata Lam.	?	Corr.	" Bak.
152	7	aurantia Lam.	"	"	"
153	1	sp.	"	Barač	Barač
		Cypraea			
154	1	talpa L.	"	Corr.	Bak.
155	1	carneola L.	"	"	"
156	3	asellus L.	"	"	"
		Aricia			
157	2	Mauritiana L.	"	"	"
158	2	caput serpentis L.	"	"	"
159	14	moneta L.	"	"	"
160	3	annulus L.	"	"	"
	7	" "	Taiti	Zel.	nabavlj.
		Luponia			
161	1	tigris L.	?	Corr.	Bak.
162	16	pantherina Sol.	"	"	"
163	1	lynx L.	"	"	"
	1	" "	"	Miorini	Brus.
164	2	erosa L.	"	Corr.	Bak.
165	2	spurca L.	"	Brus.	Brus.
	4	" "	Palermo	All.	"
166	1	undata Lam.	?	Corr.	Bak.
167	4	helvola Lam.	"	"	"
		Amphiperas			
168	1	ovum L.	"	"	"
		Cyphoma			
169	2	gibbosa L.	"	"	"
		Cerithium			
170	2	fuscatum Costa	Palermo	All.	Brus.
171	2	Brogniartii Maravigna	"	"	"
		Bittium			
172	8	scabrum Olivi	British Isles	Jeffreys	"
	10	" "	Palermo	All.	"
	6	" var. simplex	British Isles	Jeff.	"
173	36	afrum Danilo et Sandri	Palermo	All.	"
	4	" var. Veneta Brus.	Jadran. more	"	"
		Timpanotonos			
174	2	microptera Kien.	Singapor	Zel.	nabavlj.
175	1	sp.	?	Corr.	Bak.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
		Cerithidea (Pirenella)			
176	5	conica Blainv.	Trapani	All.	Brus.
177	3	metula Loven	British Isles	Jeff.	"
		Tiara			
178	1	sp.	?	Corr.	Bak.
		Melanella			
179	100	Hollandri Fér. v. legitima Rossmässler	Sana	Barač	Barač
		Pachycheilus			
180	100	testudinarius Busch	Madras	Zel.	nabavlj.
		Melanopsis			
181	1	laevigata L.	Candia	"	"
182	10	acicularis Férussac	Sana	Barač	Barač
	12	" var. Audebardi Prevost	Vöslau	Zel.	nabavlj.
183	24	Esperi Fér.	Sana	Barač	Barač
		Littorina			
184	24	littorea L. (Melaraphe)	?	Zel.	nabavlj.
		striata Kng.	Madeira	"	"
185	4	sp.	Ins. Nicobar.	"	"
186	22	sp.	?	Corr.	Bak.
187	2	sp.			
		Fossarus			
188	5	ambiguus L.	Palermo	All.	Brus.
		Jeffreysia			
189	10	Alleryana Benoit ¹	Trapani	"	"
		Hyala			
190	1	vitrea Mont. ²	Lopud	Brus.	Brus.
		Bithynia ³			
191	8	tentaculata L.	Prater	Barač	Barač
	12	" "	Neustadlkan.	"	"
	8	" "	Zwischenbr.	"	"
		Rissoa			
192	34	parva Da Costa	Ocean. Altan.	All.	Brus.
193	3	pulchella Phil.	Magnisi	"	"
194	3	simplex Phil.	Trapani	"	"
195	50	similis Scac.	Palermo	"	"

¹ Vrsta još nepriobčena. ² Vrsta za jadransko more nova. ³ Po W. Stimpsovu: „Hydrobünæ and allied forms. Washington 1865“.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je oabavljeno
195	16	similis var. apiculata Dan. et San.	Trapani	All.	Brus.
	10	" var.	"	"	"
	16	" "	Mondello	"	"
	12	" "	Ognina	"	"
196	4	? rudis Phil.	Palermo	"	"
197	5	? Galvagni Aradas	Ognina	"	"
198	3	? Watsoni Jeffreys	Pal., Trapani	"	"
Cingula					
199	24	Schlosseriana Brus.	Lopud, Lokr.	Brus.	Brus.
200	3	nitida Brus.	Pal., Trapani	All.	"
201	160	Epidaurica Brus.	Lokrum	Brus.	"
202	6	glabrata Mühlfeld.	Palermo	All.	"
	6	" "	Catania	"	"
	30	" "	Trapani	"	"
203	8	picta Jeffr.	"	"	"
204	1	concinna Allery	Palermo	"	"
205	10	soluta ? Phil.	"	"	"
Alvania					
206	34	subrenulata Schwartz	Sicilia	"	"
207	10	reticulata Mont.	Trapani	"	"
208	1	cimicoides Forb.	Palermo	"	"
209	24	Alleryana Tiberi ¹	"	"	"
210	2	scabra Phil.	Ognina	"	"
211	5	dictyophora Phil.	Pal., Trapani	"	"
212	24	Philippiana Jeffr.	Palermo	"	"
213	2	subareolata Allery (Manzonia)	Trapani	"	"
214	18	costata Adams	Pal., Trapani	"	"
Onoba					
215	6	striata Mont.	Ocean. Atlan.	"	"
Setia					
216	4	pulcherrima Jeffr.	Trapani	"	"
217	30	fusca Phil.	Palermo	"	"
218	20	fulgida Adams	Pag	Brus.	"
	100	" "	Olib	"	"
	8	" "	Palermo	All.	"
219	10	ochroleuca Brus.	Pag	Brus.	"

¹ Vrsta još nepriobčena.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
219	60	ochroleuca Brus.	Olib	Brus.	Brus.
	10	" "	Lokrum	"	"
220	100	Cossurae Calcara	Pag	"	"
	100	" "	Olib	"	"
	6	" "	Palermo	All.	"
	4	" var. fasciata	Ognina	"	"
221	3	obtusa Cantr.	Pag	Brus.	"
	8	" "	Olib	"	"
222	12	pygmaea? Phil.	Trap., Mondel.	All	"
		Skenea			
223	2	planorbis O. Fabricius.	Palermo	"	"
224	5	pellucida Allery ¹	Magnisi	"	"
		Homalogyra ²		Brus.	"
225	60	atomus Phil.	Olib	"	"
	170	" var. lineata Brus.	"	All.	"
	6	" " "	Sicilia	"	"
		" var. polyzona	Olib	Brus.	"
	12	Brus.			
226	50	Fischeriana Allery	"	"	"
		Hydrobia			
227	4	sp.	Rab	Dobri- lović	Dobri- lović
		Bythinella			
228	2	Schmidti Charpentier.	Gottschée	Zel.	nabavlj.
		Lithoglyphus			
229	18	pygmaeus Frauenfeld	Samobor	Brus.	Brus.
230	2	notatus Frauenfeld	Dalmacija	Zel.	nabavlj.
231	6	sp.	Gottschée	"	"
		Vivipara			
232	1	vera Frfld.	Wiener Kan.	"	"
	10	" "	Neustadl-K.	Barač	Barač
233	1	fasciata Müller.	Wiener-Kan.	Zel.	nabavlj.
	7	" "	Neustadl-K.	Barač	Barač
	1	" "	Schwechat	Zel.	nabavlj.
	1	" "	Dobruča	"	"
234	3	angularis Müll.	Madras	"	"
		(Melantho)			
235	3	obtusa Troschel	"	"	"

¹ Vrst nepriobčena. ² Sve su vrsti i razlike ovoga roda nove za jadransku faunu.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
236	1	sp. <i>Ampullaria</i>	Iztoč. Indije	Zel.	nabavlj.
237	1	<i>Turritella terebra</i> L.	?	Corr.	Bak.
238	3	<i>triplicata</i> Brocc.	Sicilia	All.	Brus.
239	3	<i>subangulata</i> Broc.	Afrika	"	"
240	2	sp.	?	Corr.	Bak.
241	8	<i>Caecum glabrum</i> Mont.	Mond. Trapani	All.	Brus.
242	2	<i>Nerita polita</i> L.	Ins. Nicobar.	Zel.	nabavlj.
	2	" " (Pila)	?	Corr.	Bak.
243	2	<i>peloronta</i> L.	"	"	"
244	1	<i>striata</i> Martini	"	"	"
245	1	<i>tessellata</i> Gm.	"	"	"
246	2	(<i>Theliostyla</i>) <i>albicilla</i> L.	Kina	Zel.	nabavlj.
247	5	<i>Neritella</i> (Vitta) <i>serratilinea</i> Ziegler	Dunaj	"	"
248	120	<i>carinata</i> Kokeil.	Sana	Barač	Barač
249	1	<i>transversalis</i> Zgl.	Dunaj	Zel.	nabavlj.
250	1	<i>fluviatilis</i> L.	Seine	Pilar.	Pilar
251	1	<i>Salatana Zelebor</i>	Grčka	Zel.	nabavlj.
252	1	<i>Eutropia tritonis</i> Chemn.	?	Corr.	Bak.
253	3	<i>Turbo petholatus</i> L.	"	"	"
254	2	<i>marmoratus</i> L.	"	"	"
255	1	sp.	"	"	"
256	1	<i>Senectus argyrostoma</i> L.	"	"	"
257	1	<i>chrystoma</i> L.	"	"	"
258	1	<i>Cyclostrema serpuloides</i> Mont.	Palermo	All.	Brus.
259	2	<i>Umbonium vestiarium</i> L.	?	Bak.	Bak.
260	2	<i>Angaria delphinus</i> L.	"	"	"

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
261	4	Trochus maximus Koch	?	Corr.	Bak.
262	2	Niloticus L.	"	"	"
263	1	Tectus dentatus Forskal	"	Corr.	"
264	1	Polydonta maculata L. (Infundibulum)	"	"	"
265	4	sp.	"	"	"
266	1	sp.	"	"	"
267	2	Clanculus Pharaonis L.	"	"	"
268	20	cruciatu L.	Palermo	All.	Brus.
	1	" var. alba	"	"	"
269	2	Monodonta labio L.	?	Corr.	Bak.
270	2	striolata Quoy et Gaimard	Aukland	Zel.	nabavlj.
271	3	Ziziphinus millegranus Phil.	Palermo	All.	Brus.
272	18	unidentatus Phil.	Afrika	"	"
273	5	striatus L.	Palermo	"	"
	3	" var. smaragdina	Afrika	"	"
	24	" " littoralis Bru.	Palermo	"	"
	14	" "	"	"	"
274	1	Bankivia varians Bek.	?	Corr.	Bak.
275	1	Chlorostoma atrum Lesson	"	"	"
276	5	Gibbula villica Phil.	Palermo	All.	Brus.
277	4	leucophaea Phil.	"	"	"
278	7	Schismope elegans d' Orbigny ¹	Olib	Brus.	"
	2	" "	Lokum	"	"
279	1	Haliotis glabra Chemn.	?	Corr.	Bak.
280	7	Lucapina neglecta L.	Palermo	All.	Brus.

¹ Novi rod za jadransku faunu.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabi- ratelja ili izvora	ime daro- vatelja ili ako je na- bavljeno
281	9	<i>Emarginula</i> <i>elongata</i> Costa	Palermo	All.	Brusina
282	3	<i>Adriatica</i> Costa	Napoli, Pal.	"	"
		<i>Dentalium</i>			
283	4	<i>Tarentinum</i> Lam.	Taranto?	"	"
	7	" " var.	Palermo	"	"
284	9	<i>dentalis</i> L.	"	"	"
	4	" " var.	"	"	"
285	3	<i>agile</i> Sars	"	"	"
286	5	<i>rubescens</i> Desh.	"	"	"
		<i>Tectura</i>			
287	15	<i>Gussonii</i> Costa	"	"	"
288	4	<i>virginea</i> Müll.	Toscana	"	"
		<i>Patella</i>			
289	14	<i>scutellaris</i> Lam.	Rab	Dob.	Dob.
		<i>Lepidopleurus</i>			
290	2	<i>Rissoi</i> Payr.	Palermo	All.	Brus.
		<i>Chiton</i>			
291	10	<i>Polii</i> Phil.	"	"	"
		<i>Bulla</i>			
292	1	<i>media</i> Phil.	Janeiro	Zelebor	nabavlj.
293	2	<i>ampulla</i> L.	?	Corr.	Bak.
294	1	sp.	"	"	"
		<i>Atys</i>			
295	1	<i>naucum</i> L.	"	"	"
296	3	<i>ovulata</i> Brocc.	Palermo	Allery	Brus.
		<i>Aplysia</i>			
297	12	<i>punctata</i> Cuv.	"	"	"
		<i>Vitrina</i>			
298	16	<i>pellucida</i> Müll. ¹	Medvedgrad	Hirc	Hirc
299	2	<i>elongata</i> Draparnaud.	Weidlingau	Zel.	nabavlj.
		<i>Zonites</i>			
300	1	<i>verticillus</i> Fér.	Kalksburg	"	"
	7	"	Weidlingau	"	"
301	1	<i>compressus</i> Zgl.	Crnopac	"	"
302	1	<i>Croaticus</i> Partsch.	Stikada	"	"
	1	" var. <i>major</i> Zel.	Urlai	"	"
303	2	<i>Carniolicus</i> A. Schm.	Krömar	"	"

¹ Po Albersu; „Die Heliceen nach natürlicher Verwandtschaft von J. C. Albers. Zweite Ausgabe von E. v. Martens. Leipzig 1860“

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabi- ratelja ili izvora	ime daro- vatelja ili ako je na- bavljeno
303	1	Carniolicus A. Schm. Hyalina	Klek	Zel.	nabavlj.
304	2	Malinowski Zel.	Pomsil	"	"
305	2	cellaria Müll.	Kahlenberg	Barač	Barač
306	1	nitidula Drap.	Zidanimost	"	"
	1	" "	"	Brus.	Brus.
	9	" "	Weidlingau	Zel.	nabavlj.
	1	" "	Kahlenberg	Barač	Barač
307	8	nitida Müll.	Prater	"	"
308	1	Draparnaldi Parreyss Helix (Patula)	?	Zel.	nabavlj.
309	2	rotundata Müll.	Leopoldsbg.	Barač	Barač
310	5	solaria Mke. (Gonostoma)	Weidlingau	Zel.	nabavlj.
311	56	obvoluta Müll.	Kahlenberg	Barač	Barač
	16	" "	Leopoldsb.	"	"
	1	" "	Hütteldorf	Zel.	nabavlj.
312	1	Corcyrensis Partsch. (Vallonia)	Pomsil	"	"
313	34	pulchella Müll.	Wien	Barač	Barač
314	20	costata Müll. (Fruticicola)	"	"	"
315	25	fruticum Müll.	Prater	"	"
	3	"	Brunn	"	"
	20	"	Rosenb.(Gr.)	"	"
	30	"	Rukelb.(Gr.)	"	"
	22	"	S. Peter(Gr.)	"	"
316	4	strigella Drap.	Kahlenberg	"	"
	2	" "	Hütteld.(Gr.)	Zel.	nabavlj.
	6	" "	Schlossb.(G.)	Barač	Barač
	1	" "	Postak	Zel.	nabavlj.
		var. pere- gra Parr.			
317	2	Erjavecii Brus.	Zagreb	Erjavec	Erjavec
318	15	umbrosa Partsch	Prater	Barač	Barač
	3	" "	Rosenberg	"	"
	1	" "	Zelina	"	"
		var. minor Ross.	Rosenberg	"	"
319	4	plebeja Drap.	Tuškanec	"	"
320	3	hispidula L.	Weidlingau	Zel.	nabavlj.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
		Helix (Fruticicola)			
321	1	Cobresiana Alten.	Hütteldorf	Zel.	nabavlj.
	3	" "	Weidlingau	"	"
	3	" "	Prater	Barač	Barač
322	3	leucozona Zgl.	Zidanimost	"	"
	12	" "	Tuškanec	"	"
	3	" "	Podsused	Hirc	Hirc
323	4	incarnata Müll.	Kahlenberg	Barač	Barač
	7	" "	Zidanimost	"	"
	2	" "	Zelina	"	"
	5	" "	Klek (Otočac)	Vormasti.	Vorm.
324	2	vicina Rossm.	"	"	"
325	2	Carthusiana Müll.	Jedlersee	Zel.	nabavlj.
326	1	Rothi Pfeiffer.	Syra	"	"
327	2	sp.	Kahlenberg	Barač	Barač
		(Xerophila)			
328	2	obvia Hartmann	Paris	Pilar	Pilar
	1	" "	Regensburg	Zel.	nabavlj.
	3	" "	Mödling	"	"
	2	" "	Meidling	"	"
	2	" "	Hütteldorf	"	"
	32	" "	Prater	Barač	Barač
	46	" "	Wien	"	"
	14	" "	Leopoldsb.	"	"
	44	" "	Pötzleinsdf.	"	"
329	1	candicans Zgl.	Pesth	Zel.	nabavlj.
	1	" "	Baschkiöi	"	"
	2	" "	Babadagh	"	"
	6	" "	Bahados	"	"
	10	" "	Sepildschen	"	"
330	2	ericetorum Müll.	Linz	"	"
331	5	instabilis Zgl. var. Weikumi Zel.	Domustschuk	"	"
	3	" " var. minor	Zeltepe	"	"
332	6	striata Müll. (Campylaea)	Türkenschanz.	"	"
333	6	Zelebori Pfr.	Sarajevo	Möllendf.	Brus.
334	2	intermedia Fér.	Ljubljana	Erjavec	Erjavec
335	2	umbilicaris Brumati,	Zidanimost	Barač	Barač
336	5	macrostoma Müllf.	Palermo	All.	Brus.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
337	1	setosa Zgl. v. denudata Z.	Crnopac	Zel.	nabavlj.
	1	" " "	Zrmanja	"	"
338	1	pellita Fér.	Rhodos	"	"
339	2	stenomphala Mke (Arionta)	Oštaria	"	"
340	90	arbustorum L.	Prater	Barač	Barač
	26	" "	Rosenberg	"	"
	15	" "	Rukelberg	"	"
	1	" "	Tuškanec?	Hirc	Hirc
		(Euparypha)			
341	2	Pisana Müll. (Tachea)	Gibilterra	Zel.	nabavlj.
342	26	Vindobonensis C. Pfr.	Prater	Barač	Barač
	10	" "	Leopoldsb.	"	"
	12	" "	Mödling	"	"
	7	" "	Brunn	"	"
	12	" "	Zwischenbr.	"	"
	5	" "	Zidanimost	"	"
343	5	nemoralis L.	"	"	"
344	112	hortensis L.	Prater	"	"
	5	" "	Brunn	"	"
		(Macularia)			
345	2	lactea Müll.	Gibilterra	Zel.	"
346	2	Balearica Zgl. (Plebecula)	Ins. Balear.	"	"
347	14	nitidiuscula Sowerby (Leptaxis)	Madeira	"	"
348	3	undata Lowe (Pomatia)	"	"	"
349	2	pomatia L.	Moosbrunn	"	"
	4	" "	Leopoldsb.	Barač	Barač
		(Acavus)			
350	1	haemastoma L.	Ceylon	Zel.	nabavlj.
	1	" "	?	Corr.	Bak.
		Bulimus (Pachyotus)			
351	1	melanostomus Swainson. Buliminus (Napaesus)	"	"	"
352	2	montanus Drap.	Klek	Vorm.	Vorm.
353	2	obscurus Müll.	Kahlenberg	Barač	Barač

Broj vrst	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabi- ratelja ili izvora	ime daro- vatelja ili ako je na- bavljeno
354	32	(Zebrina) detritus Müll.	Ober-Laa	Barač	Barač
	46	" "	Brunn	"	"
	32	" "	Kahlenberg	"	"
	2	" "	Liesing	Zel.	nabavlj.
	2	" "	Pomsil	"	"
	2	" "	Sepildschen	"	"
355	2	(Chondrula)			
	3	microtragus Parr.	Kanaratschau	"	"
356	2	" " v. minor	Babadagh	"	"
	1	tridens Müll.	Domustschuk	"	"
	1	" v. elongata Zel.	Tuldscha	"	"
357	1	" v. minor	Babadagh	"	"
	7	seductilis Zgl.	Domustsch.	"	"
	2	" "	Kanaratsch	"	"
358	8	Clausilia ¹ (Marpessa) laminata Mont.	Leopoldsbg.	Barač	Barač
	4	" "	Zidanimost	"	"
	1	" "	Pomsil	Zel.	nabavlj.
	5	" " v. grossa	Gottschee	"	"
	6	melanostoma A. Schmidt.	Klek	Vorm.	Vorm.
359	120	fimbriata Mühlf.	"	"	"
361	18	commutata Ross.	Zidanimost	Barač	Barač
	80	" "	"	Brus.	Brus.
362	1	" "	Hrvatska	Zel.	nabavlj.
	2	capillacea Rossm.	Trojvrh	"	"
	1	" " var. minor	"	"	"
363	1	" " var. Krčmari	Krčmar	"	"
	1	Dazūri Zel.	Trojvrh	"	"
364	2	Schröckingeri Zel.	Bilaj	"	"
365	1	stigmatica Zgl. (Medora)	Crnagora	"	"
	1	Barbieri Zel.	Sluin	"	"
366	1	" " var. Urla- iensis Zel.	Urlai	"	"
	1	" " var. Una- ensis Zel.	Martin Brod	"	"
	1	Carniolica A. Schm.	Kranjska	"	"

¹ Po W. v. Vestu : Ueber den Schliessapparat d. Clausilien. Hermannst. 1867.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
368	1	Istriana A. Schm. (Albinaria)	Zir.	Zel.	nabavlj.
369	1	caerulea Fér.	Santorin	"	"
	1	" " var. maura Zel.	Ins. Maura	"	"
370	1	Castrensis Zel. (Albinaria)	Grčka	"	"
371	1	altecostata Zel.	Naxos	"	"
372	1	" virgo Mousson (Siciliaria)	Candia	"	"
373	4	crassicostata Benoit	Trapani	All.	Brus.
374	12	Lampedusae Calcara	Lampedusa	"	"
375	5	nobilis Pfr. (Herilla)	Trapani	"	"
376	3	Dacia Frivaldsky	Korana	Zel.	nabavlj.
377	1	Bosniensis Zel.	Mart. Brod	"	"
378	16	leucostemma Küster	Rab	Dob.	Dob.
379	1	lamellata Zgl. (Delima)	Naxos	Zel.	nabavlj.
380	2	ornata Zgl.	Wien	Barač	Barač
	2	" "	Zidaninost	"	"
	2	" "	Ivančica	Tušek	Tušek
	1	" "	Klek	Vorm.	Vorm.
381	1	Gospići Zel. (Papillifera)	Gospić	Zel.	nabavlj.
382	1	bidens L. (Dilataria)	Grčka	"	"
383	3	Marcki Zel.	Visočica	"	"
384	1	succineata Zgl. var. com- pacta Zel.	Sveto Brdo	"	"
	2	" " var. sub- striata Zel. (Pyrostoma)	Krčmar	"	"
385	1	ventricosa Drap.	Hütteldorf	"	"
	38	" "	Weidlingau	"	"
386	1	plicatula Drag.	Gottschee	"	"
387	3	sp. (Kuzmicia)	Klek	Vorm.	Vorm.
388	24	pumila Zgl.	Weidlingau	Zel.	nabavlj.
389	2	dubia Drap.	Salzburg	"	"
	2	" "	Hütteldorf	"	"

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
389	6	dubia Drap.	Ivančica	Tušek	Tušek
	140	dubia? Drap.	Leopoldsbg.	Barač	Barač
390	10	mucida Zgl.	Megušnica	Erjavec	Erjavec
		(Alinda)			
391	1	biplicata Mont.	Altvater	Zel.	nabavlj.
	10	" "	Salzburg	"	"
	4	" "	S. Veit	"	"
	8	" "	Weidlingau	"	"
	28	" "	Wien	Barač	Barač
	45	" "	Kahlenberg	"	"
	34	" "	Leopoldsbg.	"	"
	2	" "	Mödling	"	"
392	3	plicata Drap.	Pomsil	Zel.	nabavlj.
		Pupa			
		(Torquilla)			
393	10	frumentum Drap.	Prater	Barač	Barač
	40	" "	Schönbrunn	"	"
	24	" "	Brunn	"	"
	28	" "	Leopoldsbg.	"	"
	12	" "	Lichtensteins.	"	"
	30	" "	Zidanimost	"	"
	30	" "	"	Brus.	Brus.
394	3	secale Drap.	Mödling	Barač	Barač
	6	" "	Brühl	"	"
395	50	avenacea Brug.	"	"	"
	50	" "	Zidanimost	"	"
		(Pupilla)			
396	50	muscorum L.	Wien	"	"
	60	" "	Spinn.a.Kreutz	"	"
397	12	minutissima Hart.	Wien	"	"
		Succinea			
398	30	putris L.	Prater	"	"
	5	" "	Moosbrunn	"	"
399	2	Pfeifferi Ross.	"	"	"
	20	" "	Neustadl-K.	"	"
		Ellobium			
400	1	auris Judae L.	?	Corr.	Bak.
401	1	auris Midae L.	"	"	"
		Alexia			
402	2	sp.	Naxos	Zel.	nabavlj.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabi- ratelja ili izvora	ime daro- vatelja ili ako je na- bavljeno
403	10	Marinula (Monica) Firminii Payr.	Palermo	All.	Brus.
404	2	Chilina pulchra d'Orb.	Chili	Zel.	nabavlj.
405	1	Limnaea stagnalis L. (Neritostoma)	Wien	Barač	Barač
406	1	auricularia Drap.	Prater	Zel.	nabavlj.
	12	" "	Zwischenbr.	Barač	Barač
	5	" "	Neustadlkan.	"	"
407	26	peregrina Müll.	Mödling	"	"
	2	" "	Wien	Zel.	nabavlj.
	26	" "	Zagreb. ok.	Hirc	Hirc
		(Buliminea)			
408	4	bullata Benson	Madras	Zel.	nabavlj.
409	50	truncatula Drap. (Limnophysa)	Zwischenbr.	Barač	Barač
410	14	palustris L.	Prater	"	"
		Planorbis			
411	1	corneus L.	"	Zel.	nabavlj.
412	2	atticus Roth	Naxos	"	"
413	8	flavolineatus Zel. (Anisus)	Madras	"	"
414	2	complanatus L.	Moosbrunn	"	"
	3	"	"	Barač	Barač
	10	"	Neustadlkan.	"	"
415	4	vortex L. (Spirorbis)	Prater	Zel.	nabavlj.
416	6	leucostoma Mich.	Zwischenbr.	Barač	Barač
		Ancylus			
417	2	fluviatilis Müll.	Sana	"	"
		Cyclostomus			
418	12	reflexus L.	Rab	Dobr.	Dobr.
	12	"	Zidanimost	Barač	Barač
419	1	costulatus Zgl.	Natolija	Zel.	nabavlj.
		Pomatias	Zidanimost	Barač	Barač
420	4	septemspirale Razoumov.			
	12	" "	Klek	Vorm.	Vorm.
421	2	Croaticus Zel.	Hrvatska	Zel.	nabavlj.

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
422	130	sp.	Gottschee	Zel.	nabavlj.
423	2	sp.	Zidanimost	Barač	Barač
		Paludinella			
424	8	littorea Del. Chia.	Palermo	All.	Brus.
		—			
		Asaphis			
425	2	defflorata L.	Taiti	Zel.	nabavlj.
	2	" " Gari	?	Corr.	Bak.
		(Psammocola)			
426	10	vespertina L.	Rab	Dobr.	Dobr.
		Tellina			
427	2	sp.	?	Corr.	Bak.
428	1	sp.	"	"	"
429	1	coarctata Phil.	Hongkong	Zel.	nabavlj.
		(Angulus)			
430	10	exigua Poli	Rab	Dobr.	Dobr.
		(Peronaea)			
431	2	Cumana Costa	Catania	All.	Brus.
		Donax			
		(Latona)			
432	5	cuneata L.	Madras	Zel.	nabavlj.
433	3	fabae Chemn.	"	"	"
		Abra			
434	1	ovata Phil.	Catania	All.	Brus.
435	14	tenuis Mont.	Trapani	"	"
		Venus			
436	10	verrucosa L.	Rab	Dobr.	Dobr.
437	1	Berryi Quoy	Aukland	Zel.	nabavlj.
438	1	flexuosa L.	Janeiro	"	"
		Callista			
439	1	sp.	?	Corr.	Bak.
		Dosinia			
440	1	exoleta L.	Rab	Dobr.	Dobr.
441	1	sp.	?	Corr.	Bak.
		Tapes			
442	8	aureus Gm.	Palermo	All.	Brus.
	6	" " var.	"	"	"
443	1	lactus Poli	Taranto	"	"
	4	" "	Messina	"	"

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabi- ratelja ili izvora	ime daro- vatelja ili ako je na- bavljeno
444	16	(Cuneus) geographicus L.	Palermo	All.	Brus.
445	46	decussatus L. Cyrena	Rab	Dobr.	Dobr.
446	3	sp. Sphaerium	Madras	Zel.	nabavlj.
447	30	sp.	Prater	Barač	Barač
448	1	sp. Musculinum	"	"	"
449	20	sp. Cardium (Cerastoderma)	Prater	"	"
450	8	parvum Phil. Hemicardia	Palermo	All.	Brus.
451	1	sp. (Fragum)	?	Corr.	Bak.
452	1	sp. Chametrachaea	"	"	"
453	3	sp. Hippopus	"	"	"
454	1	equinus Meuschen Scacchia	"	"	"
455	2	elliptica Phil. Bornia	Palermo	All.	Brus.
456	3	corbuloides Phil. Lepton	"	"	"
457	5	sulcatum Jeffr. Astarte	Trapani	"	"
458	1	bipartita Phil. Unio	Palermo	"	"
459	2	pictorum L.	Zwischenbr.	Barač	Barač
	8	" "	Schwechat	Zel.	nabavlj.
	1	" "	Dobruča	"	"
460	1	marginalis L. (Niäa)	Madras	"	"
461	1	modestus Charp. (Hyridella)	Chili	"	"
462	5	Batavus Lam.	Amer. (Wien)	"	"
	7	" "	Zelina	Barač	Barač
463	12	Anodonta cygnaea v. piscinalis Nilsson	Neustadlkan.	"	"

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
464	7	complanata Zgl.	Schwechat	Zel.	nabavlj.
465	1	sp.	Austrija	"	"
		Mytilus			
466	3	ater Zel.	Aukland	"	"
467	1	sp.	?	"	"
		Crenella (Modiolaria)			
468	5	marmorata Forb.	Palermo	All.	Brus.
		Perna			
469	6	phaseolina Phil.	"	"	"
470	2	modiola L.	Taiti	Zel.	nabavlj.
		Malleus			
471	1	albus Lam.	?	Corr.	Bak.
		Pinna			
472	1	sp.	"	"	"
473	1	sp.	Hongkong	Zel.	nabavlj.
		Barbatia			
474	1	decussata Sow.	"	"	"
	2	"	Taiti	"	"
		Anomalocardia			
475	4	pectunculoides Scac.	Palermo	All.	Brus.
		Pecten (Pseudamussium)			
476	28	Testae Phil.	"	"	"
		Vola			
477	4	Jacobaea L.	Rab	Dobr.	Dobr.

K tome još 69 vrsti u 92 komada iz Corradinieve zbirke, poklonjene po g. M. Bakarčiću, koje nemožemo označiti radi pomankanje djela.

Ukupno 5702 komada.

Zbirka zrakara.

Umnožala se je sa 4 vrsti u 8 komada morskih ježa, nabavljeni od g. R. Zelebor, donešeni iz otoka Taiti od fregate Novare.

Ukupno 8 komada.

Zbirka polipa.

Umnožala se je sa 16 korala iz različitih krajeva od Corradinieve zbirke, poklonjene od g. M. Bakarčića.

Zatim 2 komada iz otoka Taiti od fregate Novara, nabavljeni od g. R. Zelebora. Ukupno 18 komada.

Zbirka spužva.

Umnožala se je za 6 komada iz Corradinieve zbirke, poklonjenih od g. M. Bakarčića.

Napokon jedna *Euspongia nitens* O. Schmidt, iz zadarskoga kanala, veoma krasan i velik komad, forme lievkaste, mjeri ozgor preko 15 decimetra oboda. Ukupno 7 komada.

Odjel botanički.

Zbirka javnocvjetka. ¹

Sliedeće biljke sabrao je i poklonio g. Mato Vodopić, župnik u Gružu blizu Dubrovnika.

1. *Spartianthus junceum* L.
2. *Genista sericea* Wulfen.
3. „ *sylvestris* Scopoli. 2 komada.
4. *Cytisus argenteus* L.
5. „ *infestus* Gussone.
6. „ *Weldenii* Visiani.
7. *Ononis Columnae* Allioni.
8. „ *reclinata* L. 2 kom.
9. *Medicago falcata* L.
10. „ *orbicularis* All.
11. „ *tribuloides* Lam.
12. „ *sativa* Persoon.
13. *Trifolium angustifolium* L.
14. „ *Dalmaticum* Vis.
15. „ *lappaceum* L.
16. „ *supinum* Savi.
17. „ *subterraneum* L. 2 komada.

¹ Po J. Schlosseru i L. Vukotinoviću „Flora Croatica. Zagrabiae 1869“.

18. *Trifolium suffocatum* L.
19. " *fragiferum* L.
20. " *resupinatum* L.
21. " *nigrescens* Viviani.
22. " *procumbens* L. 2 komada.
23. " *patens* Schreber.
24. *Doryenium suffruticosum* Villdenow.
25. *Lotus ornithopodioides* L.
26. " *edulis* L. 2 komada.
27. " *corniculatus* L. var. *ciliatus* Tenore.
28. *Colutea arborescens* L.
29. *Vicia tenuifolia* Roth var. *luxurians* Vis.
30. " *lathyroides* L.
31. " *hirta* Balbis.
32. *Ervum Ervilia* L.
33. " *monanthos* L.
34. " *nigricans* Marschall von Bieberstein. 2 komada.
35. " *lenticula* Schreb.
36. *Lathyrus stans* Vis.
37. " *sphaericus* Retzius.
38. " *sylvestris* L.
39. *Coronilla Emerus* L.
40. " *scorpioides* L.
41. " *stipularis* Lam.
42. *Hippocrepis ciliata* Will. 2 komada.
43. *Potentilla hirta* L. var. *pedata* Will.
44. *Rosa alpina* L.
45. " *sempervirens* L.
46. " *canina* L.
47. *Sedum maximum* Hoffmann.
48. " *stellatum* L. 4 komada.
49. " *glaucum* Waldstein et Kitaibel.
50. " *dasyphyllum* L.
51. *Reseda luteola* L.
52. " *lutea* L.
53. " *Phyteuma* L.
54. *Matthiola incana* L. 2 komada.
55. *Cheiranthus Cheiri* L. 2 komada.
56. *Arabis brassicaeformis* Alschinger.

57. *Arabis verna* L. 2 kom.
58. „ *muralis* Bertoloni.
59. *Coringia Thaliana* L. 2 komada.
60. *Clypeola Jonthlaspi* L.
61. *Thlaspi perfoliatum* L. 2 komada.
62. *Lepidium graminifolium* L.
63. *Capsella bursa pastoris* L.
64. *Bunias Erucago* L.
65. *Rapistrum rugosum* L.
66. *Paliurus aculeatus* Lam.
67. *Pistacia Lentiscus* L.
68. „ *Terebinthus* L. ¹
69. *Dianthus Liburnicus* Bartling. 2 komada.
70. „ *viridescens* Vis. 2 komada.
71. „ *ciliatus* Gussone, var. *cymosus* Vis.
72. „ *Caryophyllus* L. 2 komada.
73. *Agrostemma Githago* L. 2 komada.
74. *Alsine rubra* L.
75. „ *fasciculata* L. 2 kom.
76. *Cerastium campanulatum* Viv. 2 kom.
77. *Linum strictum* L. 2 kom.
78. „ *corymbulosum* Reichenbach. 2 komada.
79. „ *tenuifolium* L.
80. „ *nodiflorum* L. 2 kom.
81. *Malva Nicaeensis* All.
82. „ *rotundifolia* L.
83. *Lavatera Cyrilli* Vis.
84. *Althaea hirsuta* L.
85. *Oxalis corniculata* L.
86. *Myrtus communis* L.
87. *Crataegus oxyacantha* L.
88. *Saxifraga tridactylites* L.
89. *Pimpinella peregrina* L.
90. *Bupleurum aristatum* Bartl.
91. *Seseli tomentosum* Vis. 2 komada.

¹ „Folia Pistaciae Terebinthi a quodam insecto erosa, unde processu temporis oriuntur illae monstruosae siliquae, quae vulgo obveniunt nomine „rogači od smrljike“; sunt aromaticae et laborantem pectore eas contusas aspirant Nicotianae instar, doloremque non raro lenitur“. M. Vodopić.

92. *Seseli montanum* L.
93. *Athamantha ramosissima* Portenschlag.
94. *Ferula Ferulago* L.
95. *Taeniopetalum Neumayeri* Vis.
96. *Torilis nodosa* L.
97. *Chaerophyllum coloratum* L.
98. *Lycyopsis variegata* L.
99. *Echium parviflorum* Mönch.
100. *Lithospermum arvense* L.
101. *Myosotis intermedia* Lam. 2 komada.
102. *Lavandula Spica* L. 2 komada.
103. *Rosmarinus officinalis* L.
104. *Salvia officinalis* L.
105. *Satureja variegata* Host.
106. " *cuneifolia* Ten. 2 kom.
107. *Micromeria Juliana* Benth.
108. " *Graeca* L. 2 komada.
109. *Melissa officinalis* L. var. *cordifolia* Pers.
110. *Glechoma hederaceum* L.
111. *Lamium amplexicaule* L.
112. *Stachis Germanica* L.
113. *Sideritis Romana* L. 2 komada.
114. *Marrubium candidissimum* L.
115. *Prunella alba* Pallas.
116. *Prasium majus* L.
117. *Ajuga Chamaepytis* L.
118. " *Iva* L.
119. *Teucrium Chamaedris* L. var. *microphyllum* Vis.
120. *Polygala vulgaris* L.
121. *Erica verticillata* Forsk.
- " " " var. *anthura* Link.
122. *Olea Europaea* L.
123. *Ligustrum vulgare* L.
124. *Fraxinus Ornus* L.
125. *Cynanchum Vincetoxicum* L. var. *vulgare* Römer et Schultes.
126. *Erythrea Centaurium* L.
127. *Convolvulus sylvaticus* W. et K.
128. " *tenuissimus* Sibthorp.
129. " *Cneorum* L.

130. *Cuscuta major* Decandolle.
131. *Verbena officinalis* L.
132. *Verbascum sinuatum* L.
133. *Celsia orientalis* L.
134. *Scrofularia peregrina* L.
135. " *canina* L.
136. *Linaria Elatine* L.
137. " *Dalmatica* L.
138. *Digitalis laevigata* W. et K.
139. *Veronica arvensis* L.
140. " *Austriaca* L.
141. *Samolus Valerandi* L.
142. *Plantago Psylum* L.
143. " *Cornuti* Gouan.
144. " *Lagopus* L.
145. *Armeria elongata* Hoff. var. *latifolia* Bert.
146. *Statice cancellata* Bernhardt.
147. *Plumbago Europaea* L.
148. *Cephalaria leucantha* Schrader.
149. *Asterocephalus maritimus* Sprengel. 3 komada.
150. *Echinops Ritro* L.
151. *Calendula arvensis* L. 2 komada.
152. *Centaurea punctata* Vis.
153. *Kentrophyllum lanatum* L.
154. *Silybum marianum* L.
155. *Tyrimnus leucographus* L.
156. *Onopordon Illyricum* L.
157. *Carduus pycnocephalus* Jacquin.
158. " *acicularis* Bertol.
159. " *nutans* L.
160. *Cirsium lanceolatum* L.
161. *Picnemon Acarna* L.
162. *Evax pygmaea* L. 3 komada.
163. *Pulicaria dysenterica* L.
164. *Inula squarrosa* L.
165. " *crithmoides* L.
166. " *viscosa* L.
167. *Chrysanthemum Parthenium* L.
168. " *cinerariaefolius* Vis. 2 komada.

169. *Anthemis Chia* L. 2 komada.
170. *Artemisia paniculata* Lam.
171. *Filago Germanica* L.
172. *Scolimus Hispanicus* L.
173. *Helminthia echioides* Gaertner.
174. *Thrinicia tuberosa* L. 2 komada.
175. *Chondrilla juncea* L.
176. *Phoenixopus vimineus* L.
177. *Lactuca saligna* L.
178. *Picridium vulgare* Desfontaines.
179. *Zacyntha verrucosa* Gaert.
180. *Crepis foetida* L.
181. " *setosa* Haller (filius).
182. " *vesicaria* L. v. *scariosa* Will.
183. " *stricta* Scop.
184. *Hieracium pratense* Tausch. 2 komada.
185. " *stuppeum* Vis. 3 komada.
186. *Viburnum Tinus* L.
187. *Lonicera implexa* Aiton.
188. *Galium palustre* L.
189. " *tricornis* Withering.
190. " *Mollugo* L.
191. " *erectum* Hudson.
192. *Asperula arvensis* L.
193. " *longiflora* W. et K.
194. *Crucianella Monspelliaca* L. 4 kom.
195. *Putoria Calabrica* L. 2 komada.
196. *Valeriana tuberosa* L.
197. *Phyteuma limonifolium* Sibthorpe. 2 komada.
198. *Campanula capitata* Sims. 2 kom.
199. *Roncela Erinus* Rchb.
200. *Edrianthus tenuifolius* D. C. 2 kom.
201. *Prismatocarpum speculum* L.
202. *Amaranthus prostratus* Balb.
203. *Chenopodium murale* L.
204. *Halimus portulacoides* L.
205. *Laurus nobilis* L.
206. *Xanthium spinosum* L.
207. *Polygonum Fagopyrum* L.

208. *Urtica membranacea* Poirlet.
 209. „ *urens* L.
 210. *Platanus orientalis* L.
 211. *Celtis australis* M.
 212. *Callithriche verna* L. var. *aquatica* Huds.
 213. *Euphorbia Chamaesyce* L. 2 komada.
 214. „ *spinosa* L.
 215. „ *falcata* L. 3 komada.
 216. „ *Dalmatica* Vis. 2 komada.
 217. „ *Wulfenii* Hoppe.
 218. „ *pineae* L.
 219. *Buxus sempervirens* L.
 220. *Ephedra major* Host.
 221. *Cypressus horizontalis* Mill. ¹
 222. *Juniperus Oxycedrus* Koch.
 223. *Quercus pubesceus* Will.
 224. *Oxyris alba* L. 2 komada.
 225. *Narcissus poeticus* L.
 226. „ *Tazzetta* L.
 227. „ *polyanthos* Loiseleur-Deslongchamps.
 228. „ *odorus* L.
 229. *Trichonema Bulbocodium* L.
 230. *Colchicum Bertolonii* Steven.
 231. *Tulipa Gesneriana* L. ²
 232. *Asphodeline lutea* Rchb.
 233. *Ornithogalum Narbonense* L.
 234. „ *umbellatum* L. 2 komada.
 235. *Scilla bifolia* L. 4 komada.
 236. „ *autumnalis* L.
 237. „ *hyacinthoides* L.
 238. *Allium sphaerocephalum* L. 2 komada.
 239. „ *margaritaceum* Sibth.
 240. „ *subhirsutum* L.
 241. „ *roseum* L.

¹ „Spontanea in insula Giuppana, unde habui 1868“ M. Vodopić.

² „Quamvis non relata a clar. Visiani in sua Flora Dalm., ego tamen reperi eam copiose inter segetes Grudae et Pločicae (in agro Canalitano) et etiam in incultis Lapad in loco „Kokotovo“. Ragusae ergo nunc spontanea“. M. Vodopić.

242. *Allium flavum* L. 2 komada.
 243. „ *fuscum* W. et K.
 244. *Hyacinthus orientalis* L.
 245. *Posidonia Caulinii* Koen.
 246. *Zostera marina* L.
 247. „ *nana* Roth. 2 komada.
 248. *Cymodocea aequorea* Koen.¹ 2 komada.
 249. *Juncus maritimus* Lam.
 250. „ *acutus* L.
 251. „ *lampocarpus* Ehrhart 2 komada.
 252. „ *insulanus* Viv. 2 komada.
 253. *Cyperus olivaris* Tragiou.
 254. *Scirpus maritimus* L.
 255. *Isolepis tenuis* Presl. 2 komada.
 256. *Heleocharis ovata* R. Brown.
 257. *Carex divisa* Huds.
 258. „ *gynomanae* Bertol.
 259. „ *praecox* Jacq.
 260. *Pollinia Gryllus* Spr.
 261. *Andropogon Ischaemum* L.
 262. „ *pubescens* Vis. 3 komada.
 263. *Sorghum Halepense* L.
 264. *Lappago racemosa* L. 2 komada.
 265. *Digitaria sanguinalis* L.
 266. „ *ciliaris* Retz.
 267. *Phalaris paradoxa* L.
 268. *Phleum tenue* Schrad. 3 komada.
 269. „ *echinatum* Host.
 270. *Polypogon maritimum* Will. 2 komada.
 271. *Agrotis alba* L.²
 272. *Phragmites communis* Trinius.
 273. *Eragrostis megastachya* Koeler.
 274. *Poa bulbosa* L. 2 komada.
 275. *Vulpia pilosa* Gm.

¹ „In fundo maris portus Gravosae primus legit claris. Ascherson die 20 maii 1867 mihique communicavit. Visiano ignota“ M. Vodopić. ² „Hanc novam pro Dalmatia speciem ego primus die 20 iunii 1868 reperi Gravosii ad „Batala“ inter Juncos crescentem prope hortum Steph. Suhor“. M. Vodopić.

276. *Sclerochloa rigida* L. var. *patens* Presl.
 277. *Bromus sterilis* L.
 278. " *maximus* Desf.
 279. " *erectus* Huds.
 280. " *mollis* L. 2 komada.
 " " var. *nanus* Weigel 2 komada.
 281. *Brachypodium distachyon* R. et S. 2 komada.
 282. " *ramosum* L. 2 komada.
 283. *Cynosurus echinatus* L. 2 komada.
 284. *Dactylis glomerata* L.
 285. *Koeleria phleoides* Gaudin.
 286. *Schoenus nigricans* L.
 287. *Sesleria cylindrica* D. C. 2 komada.
 288. *Agropyrum repens* L.
 289. *Secale Dalmatinum* Vis.
 290. *Hordeum bulbosum* L.
 291. " *distichon* L.
 292. *Aegilops biuncialis* Vis.
 293. *Lolium temulentum* L.
 294. *Lepturus cylindricus* Will.
 295. " *incurvatus* L.
 296. *Phoenix dactylifera* L.
 297. *Mirabilis longiflora* L.

Ukupno 371 komada.

Zbirka tajnocvietka.

1. *Lycopodium denticulatum* L.
 2. *Grammitis leptophyllum* L. 3 komada.
 3. *Polypodium vulgare* L.
 4. *Aspidium Filix mas* L.
 5. *Asplenium Trichomanes* L.
 6. *Cheilanthes odora* Schwartz 2 komada.
 7. " *fimbriata* Vis. 2 komada.
 8. *Equisetum Telmateja* Ehrb. 2 komada.
 9. " *palustre* L.
 10. *Chara fragilis* Desvieux.
 11. " *flexilis* L.

Ukupno 16 komada.

Gosp. A. Simonić u Zadru poklonio je 130 vrsti bilja, sabrana na Svetom Brdu, Tulovim gredam i Halan na Velebitu. Ovo je bilje slabo osušeno i sačuvano zato se nije moglo uvrstiti u zbirku, pa zato propuštamo navadljati ga u posebnom popisu.

Zagreb mjeseca siečnja 1871.

Spiridion Brusina,
načelnik odsjeka za antropologiju, zoologiju i botaniku.

Odsjek II.

Godine 1870 umnožale su se zbirke prirodoslovnoga razdjela za paleontologiju, geologiju i mineralogiju jedino darovi.

Najznamenitiji darovi pridjoše od g. Bakarčića, g. Poppla, c. kr. mjernika, zatim od g. dr. Andrije Kezmana, liečnika u Zupanji (brodske pukovnije). Liepe darove učiniše g. Vukotinović, velemožni g. *Pogledić, g. Milan Barač, g. Iv. Vončina, g. Iv. Krapec, duh. pomoćnik kod sv. Marka u Zagrebu, g. Kačić Dimitrić Hvaranin, g. Vlad. Mrazović, g. prof. Erjavec i g. Kosta Trifić.

1. G. Bakarčić kupio je u Trstu Corradinievu ručnu zbirku ruda (i inih prirodoslovnih predmeta) te ju poklonio nar. zemalj. muzeju. Najvažnije oglede ovdje navadjam:

Anhydrit iz Bleiberga

Muriazit iz Berchtesgadena (Bavar.)

Gyps (Fraueneis) iz Bleiberga.

Calcit iz Bleiberga

„ iz Raibla (2 ogleda)

„ iz Schemnitza

„ iz Englezke

„ (Aragonit) iz Česke

Aragon (Erbsenstein) iz Karlovih varih

Lumachello (Muschelkalk) iz Raibla

Opalizujući školjasti mermer iz Bleiberga.

Uz ove vrsti vapnjenaka ima još zbirka raznovidnih siga.

Dolomit iz Raibla.

Dolomit na kukancu od Amethysta pod kojim se nalazi još Marmatite i Pyrita; iz Schemnitza,

Dolomit na Quartzu i Marmatiti; iz Schemnitza.

Siderit iz Lobensteina (Voigtland).

Baryt iz Kremnitza.

Smithsonit iz Raibla.

Cerussit (Weissbleierz) iz Badena.

„ „ iz Bleiberga.

„ (Schwarzbleierz) iz Bleiberga.

Wulfenit iz Bleiberga. Dva ogleđa, jedan narančaste a drugi četrunaste boje.

Liebethenit iz Liebethena u Ug.

Lasur iz Wolfsteina u Sedmogradskej.

Adular od St. Gotthardta.

Asbest (gorski lan) iz Sterzingena u Tirolu.

Lazulith iz Werfena.

Spinell iz Tirola.

„ iz sjev. Amerike.

Topaz iz Liubo u Švedskoj.

{ *Quartz*, jedan mali ledac i jedan veliki imajući 25cm. u visini a 15cm. u promjeru.

{ *Amethyst* iz Schemnitza.

{ (Krvo) *Jaspis* iz Ugarske.

Opal.

Granat iz Piemonta.

Haematit iz otoka Elbe.

Samородno srebro u vlakancih iz Schemnitza.

Samородna živa na rumeljiki iz Idrije.

Samородno zlato iz Pösinga (Ug.)

Leukopyrit iz Tobschaua (Ug.)

Kobaltin iz Norveške.

Pyrít (tri ogleđa).

Hydropyrít (Wasserkieß Hausm.) iz Schemnitza.

Galena (Bleiglanz) iz Raibla.

Bismuthin iz Schemnitza.

Blende iz Schemnitza.

Marmatit iz Schemnitza.

Zinober iz Idrije.

Dva ogleda kamenim uljem natopljene zemlje.

Uz to se nalazi *Pecten latissimus* dva ogleda i kamena jezgra od iste školjke.

2. G. Poppl pokloni do 25 košćanih odlomaka od raznih fosilnih sisavaca pleistocenske tvorbe. Nadje ih u pjeskovitih napolovina rieke Drave. Darovatelj dodaje poklonu sljedeću opazku.

„Der Fundort dieser Gebeine sind einige Sandbänke des Drave-Flusses, gelegen im Bereiche des Warasdiner St. Georger Regiments. Im Falle als diese Sendung entsprechen sollte, wolle der Gefertigte hievon verständigt werden (je li učinjeno?) damit solcher weitere Nachforschungen pflegen könne.“

„Wie schon bemerkt wurde, sind diese Gegenstände auf Sandbänken aufgefunden worden, und zwar in einer Gegend, die eine Gesamtausdehnung von $\frac{3}{4}$ Meilen besitzt. Nachdem weder oberhalb noch unterhalb dieser Stelle ähnliche Gegenstände aufgefunden wurden, so lässt sich daraus schliessen, dass solche schon seit Langem aus der oberen Gegend herabgeschwemmt wurden, und nur durch Veränderung des Flussbettes zum Vorscheine kommen, oder aber, dass die betreffenden Ueberreste von Thieren herrühren, welche vor Zeiten nahe an dieser Gegend zu Grunde gingen, in Folge der Uberschwemmungen unter die Erdkruste gelangten und nun wieder ausgewaschen wurden.“

G. Poppl navadja dva slučaja kako su fosilne kosti u alluvialne slojine dospjeti mogli a to su i ponajčesti. Pita se sad samo, koj slučaj ima se pridržati za kosti nadjene i poklonjene po g. Popplu. Uvažujuć narav rieke Drave i okolnosti našašća nagibao bih na prvi, prem je inače priznati, da se to malo pitanje jedino na mjesto riešiti može.

3. G. dr. Andrija Kezman pokloni četiri predmeta i to:

- a. Desnu plečku velikoga Mastodonta (*Mastodon giganteus*).
- b. Zdjelicu dobro sačuvanu od iste životinje.
- c. Kralježak od istoga (?)
- d. Kostorog (kost na koju se pravi rog nasadjuje) 60cm. dug.

Ti predmeti našasti su kod Županje u Savi, te su uzprkos svoje veličine dobro sačuvani. Iz toga stepena sačuvanja moglo bi se zaključiti, da je Sava te kosti nedavno ondje izrovala, gdje su od skapanja životinje ležale, dakle, da ih voda nikako daleko ru-

ljala nije, inače bi bile okrhnete ili puki odlomci, kao što su kosti od g. Poppla poklonjene.

4. G. Vukotinović darova brojne predmete med kojima naj-poglavitiji jesu :

- Vanjski odtisak korala i vermeta ;
- Kamena jezgra školjke *Cardita* ;
- Dva ribja koprolita našasta u laporu ;
- Dva listna odtiska i dva odtiska stablike.

Zatim darova g. Vukotinović nekoliko vrstih miocenskih gasteropoda, naime :

- Cerithium pictum*
- „ *coloratum*
- Turritella bicarinata*
- Buccinum miocenicum*
- njekoliko okrhnutih melanopsida.

Napokon darovao je g. Vukotinović njekojih željeznih i bakrenih ruda, pješćanih kruglja, krugljasta diorita i kamena ugljena.

Pješćanih kruglja i krugljasta diorita ima više liepih ogleđa. Zaoto bijaše moguće razlupati njekoje, što je služilo za razjašnjenje njihova postanka. Osobito za krugljasti diorit se je mislilo, da označuje njeku fazu starosti dioritnih masiva, koji se tad sprhavaju i na kruglje diele. Nu tomu jamačno neće biti tako, već se uzrok postanka krugljasta diorita drugdje potražiti ima. Ako se razciepa dioritna (ili pješćana) kruglja, opazit će se, kako oko njeke, često posve heterogene jezgre, slažu koncentrično ljsuske od dioritne (pješćane ili druge) tvari ; prikaz, koj je takodjer opaziti ako se koje tielo shodno po sniegu valja, uslied čega postane gvala sastavljena iz koncentričnih naslaga iz sniega.

I krugljasti dioriti mogli su postati sličnim načinom i postali su jamačno ovako. U uzkih prolomih, vijuga se potocić, koji zemljište glinaste, dioritne itd. naravi, uvijek vlažno uzdržaje. Otpadne li od stiena gromada, kotura se strminom obliepljujuć se vlažnom zemljom na spodobu kruglje. Napokon se ustavi i osuši. Nu dodje rulja pa kruglju dalje potjera, uslied čega se opet poveća obliepljujuć se novom tvarju. Ako se to njekoliko puta opetuje, može kruglja narasti do velika promjera ; sastavljena je pako uvijek iz one tvari koja se ponajglavnije u koritu potocića nalazi.

5. Velem. g. Pogledić poklonio je dobro sačuvana fossilna morskoga ježa (Echinit) iz kredna tvorbe, našasta u Longjici požeške županije.

6. G. M. Barač poklonio je nekoliko gasteropoda iz bečke okolice, naime:

- Buccinum miocenicum (1 k.)
- Rostellaria pes pelecani (1 k.)
- Turritella Archimedis (4 nepod. k.)
- Ancillaria glandiformis (4 kom.)
- Vermetus gigas (2 k.)

Osim toga darovao je g. Barač nekoliko ledaca iskrolistnika, bakrenih ruda, i nekoliko komada stapkasta pješčanika, postavša ciedjenjem vapnotopnih ruda kroz piesak.

7. G. Ivan Vončina poklonio je od ruda:

- Calcit (modraste boje).
- Baryt (kukanac ledaca plavkasto-crno bojadisanih anti-Amethyst.
- Granat (žuti).
- Realgar (sa Antimonitom i Quartzom).

Napokon velik ogled Marmatite na kojoj se nalaze ledci calcita i na površini nješto Dolomita.

Gospodin Vončina darovao je osim toga nekoliko okamina iz zagrebačkih gora, nu većinom u kamenih jezgra.

8. G. Ivan Krapec darovao je kamenih jezgra od Cassis i Cardium, izkopanih u Sisku.

9. G. Vizjak pokloni dva kusa sige (Kalksinter) vrlo liepe spodobe.

10. G. Kosta Trifić pokloni dva zuba, kutni i pakutni, od preživača. Zube te nadje u Dalmaciji.

11. G. prof. Erjavec darova kamenitu jezgru Panopaea.

12. Ladislav Mrazović darova zbirku vezuvianskih ruda i posudu ljevenu iz vezuvianske lave.

Podpisani imao sam takodjer priliku doprinieti nješto muzealnoj zbirci, i to su stranom rude, (Atacamit Uranit itd.) stranom okamine našaste u brodskih brdina. Medju timi okaminami nalaze se dvie vrsti sladkovodne školjke *Unio*, koje su jošte nepoznate.

G. Brusina dade im ime, jednoj *Unio crispatus*, adrugej, meni kao obretniku na čast, *Unio Pilari*, na kojoj odlici liepo mu se zahvaljujem.

Ovdje im dajem opis:

Unio crispatus Brus.

Testa ovato oblonga, inequilatera, posterius producta, crassiuscula, ventricosa, irregulariter transversim rugosa; umbonibus parum proeminentibus, erosis; margarita aliquanto cineracea.

Unio Pilari Brus.

Testa transversa, ovato trigona, inequilatera transversim sinuosa, antice brevis, postice elongata, antice paulisper incrassata; nodis tuberculatis, irregularibus concentricis; umbonibus incurvatis; dentibus cardinalibus crassis; cicatriculis muscularibus magnis, subcircularibus, postica dimidio, antica omnino asperata; margarita argentea.

Med okaminami nalazi se još:

Unio Vukotinovići
Tulotoma rudis (var)
 „ Hörnesi
Vivipara Sadleri
 „ stricturata
Melanopsis decollata
 „ costata.

Znamenito je, kao što opazi g. Brusina, da su osobito *Unioni* puno slični američkim vrstima još sada živućim. Iz toga bi se moglo zaključiti, da za tvorbe, kada živise te miocenske školjke, podnebjje puno blaže bijaše nego što je sada u srednjoj Evropi. Moguće, da su spomenute fosilne spodobje tek za ledčanih perioda za uvijek iz Evrope izrinute, dočim su se u isto doba, više pram jugu sjeverne Amerike sačuvati mogle, te odanle, kad se je podnebjje ublažilo, opet k sjeveru primakle.

G. Brusina poklanja napokon komad jantara s kukcem iz Baltičkog mora i zbirku tertiarnih školjka iz Moravske, Bečke okolice i Sicilije.

1. *Nassa prismatica* Brocc. Sicilia (1 k).

2. *Nassa semistriata* Brocc. Grinzing (3).
 " " " Messina (5).
 " " " Ficarozzi (4).
3. *Columbella subulata* Deifr. Steinabrunn (12).
4. *Amycla laevis* Bronn Baden (3).
 (Buccinum corniculum Hörnes non Olivi).
5. *Ringicula buccinea* Ren. Altavilla (18).
 " " var. " (6).
6. *Cerithiopsis trilineata* Phil. Niederleis (2).
 " " " Steinabrunn (2).
7. " " *bilineata* Hörnes " (4).
8. *Mangilia Fuchsi* Brus. Niederleis (1).
9. " " *Hörnesi* Brus. Steinabrunn (2).
 (Pleurotoma coeruleans Hörnes non Phil.)
10. " " *pumilio* Partsch Steinabrunn (7).
 (Pleurotoma Vauquelini Hörnes non Payr.)
11. *Bittium scabrum* Olivi Grinzing (10).
 " " " Forchtenau (2).
 " " " Steinabrunn (12).
 " " " " (30).
 " " " Niederleis (10).
 " " " Pötzleinsdorf (8).
 " " " Lissitz (3).
 " " " Nussdorf (2).
 " " " Gainfahn (6).
12. " " *spina* Partsch Baden (3).
 " " Jaromeržić (2).
 " " Möllersdorf (20).
 " " Ruditz (1).
 " " Niederleis (4).
 " " Altavilla (6).
 " " Monte Pellegrino (6).
13. " " *multiliratum* Brus. Niederleis (4).
 " " Lissitz (4).
 " " Forchtenau (3).
 " " Grussbach (3).
14. " " *Schwartzii* Hörnes Steinabrunn (40).
15. *Triphoris myriococcus* Brus. Niederleis (3).
16. *Planaxis?* *Auingeri* Brus. Pötzleinsdorf (1).

17. *Stosićia* (Brus.) *buccinalis* Grat. Steinabrunn (10).

(*Rissoa planaxoides* Desm.)

18. *Mathilda* *Semperi* Brus. Porzteich (2).

19. *Ziziphinus* *millegranus* Phil. Ficarozzi (4).

20. *Siphonodentálium* *tetragonum* Brocc Ficarozzi (3).

Ukupno 272 komada.

Dr. Juraj Pilar,

načelnik odsjeka za paleontologiju, geologiju i mineralogiju.

Arkeologički razdjel.

Odsjek I.

Starinarski.

1. Redovnička omladina bosanska u Djakovu preko g. O. Nikole Sokčevića muz. povjerenika u Djakovu — kacigu i sjekiricu starinsku u Bosni izkopanu ¹.
2. M. P. O. Grgo Lozić, župnik u Glamoču u Bosni, preko M. P. O. Antuna Kneževića u Djakovu — kip mjedeni sv. Ivana Krst., nadjen u Glamoču.
3. G. Ivan Krapac, duh. pomoćnik kod sv. Marka u Zagrebu — tri svietljiljke rimske i komad mozaika, u Sisku izkopano.
4. G. Schmidt, klesar u Zagrebu — stari grb na ploči, koj je negda na akademičkoj zgradi uzidan bio.
5. G. Miroslav Bakarčić, velikotržac u Trstu, preko g. T. Padavića muz. povj. — dva velika lovačka roga iz sбирke Koradinove.
6. Tomislav Padavić, muz. povjer. u Trstu — starinsku strielicu od železa na rozjici; stari kamiš turski od kosti, dragim kamenom ukrašen, s ustašci od jantara; jednu škatulju koštenu vješto urezi ukrašenu, i još nekolicke starinske predmete manje važne.
7. G. Ljudevit Hrvojić, tajnik kod vis. zem. vlade — lovački rog, vjerojatno u Moslavini izdjelan tečajem prošioga stoljeća.

¹ Ovdje se samo navadjaju stvari darovane; potanji opis pojedinih predmeta doći će u popisih dotičnih sbiraka, koji sastavljaju glavni dio *Viestnika*.

8. G. Vinko Milić, savjetnik i sudac u Budvi, muz. povjer. — tri opeke rimske izkopane u Smrdelju kotara Skradinskoga.
9. G. Mijat Stojanović, ravnatelj škola u Zemunu i muz. povjer. — grlo velikoga rimskoga čriepa sa napisom, i nje-koje ovodobne radnje u drvu.
10. G. Antun Bogetić, bogoslov u Djakovu — staro crtalo 25 funta teško, izorano na ravnici pokraj Bigja u Andrievcih brodske krajine.
11. G. Luka Ilić, župnik u Mačkovcu i muz. povjer. — dva velika cekića, tri malena i još pet drugih komada mjedene dobe, sve u Slavoniji izkopano.
12. G. Ante Simonić, činovnik kod priz. suda u Zadru i muz. povjer. — ulomak rimske nagrobne ploče, dva komada starinskoga zaponca, dvie prjanice bivših pandura zemaljske straže dalmatinske; izplativši za ovo i za ostalo darovano a napried pobilježeno dotičnu vozarinu.
13. Preč. g. Ivan Kačić-Dimitri, kanonik u Hvaru — veliku pipu od drva krasno izdjelanu, koju donese ondješnji mornar iz Australije, predstavljajuću nekoga australjskoga vladara.
14. G. Eduard Fink, župnik u Radoboju — sanduk s ulomci zemljena posudja izkopanimi po g. Emanuilu v. Grafenried iz starinskih grobova na Maloj Gori blizu Radoboja, sa nacrtom, na kom se vidi, kako su ti grobovi ležali; sve za sada na pohranu.
15. Prof. Ljudevit Slamnik, priv. ravnatelj riečke gimnazije, i muz. povjer. — drven a bisernicom ukrašen križić, u egji-patskoj pustoši izkopan.
16. G. Milan Krizman, učenik IV razreda na riečkoj gimnaziji — komadić veružične košulje izkopane pri gimnaziji u Rieci.
17. G. Franjo Reisig — staru bakrenu zapinjaču.
18. G. Andrija Nikolini, podpukovnik u miru, u Zagrebu — krasan šal turski od sirove svile, na okrajcih zlatnom niti izvezan.
19. G. Ivan Tkalčić prebendar i muz. povjer. u Zagrebu — dva uresna staklena komada a jedan mramorni, i jedan zapis grčki.
S. Ljubić, načelnik.

Odsjek II.

Numismatički.

1. G. Ivan Benković, činovnik kod glavne blagajne u Zagrebu — dva bakrena rimska novca, jedan srbr. turski i dvie bakrene medalje.
2. O. Filip Kunić, župnik u Vidoši u Bosni — kamen nadjen u Varčaru, četiri sata od Jajca pram zapadu.
3. Slavna pravoslavna akademija u Zagrebu — medalju kovanu na uspomenu sastanka ugarskih prirodoslovaca g. 1869 u Rieci.
4. Gosp. G. M. Valjavac, profesor u Varaždinu — 4 bakr. rimska novca i 2 sreb. srednjega doba, naznačivši mjesto (a to je dakako od goleme važnosti), gdje su izkopani bili.
5. G. Ivan Krapac, duh. pomoćnik kod sv. Marka u Zagrebu — 130 rimskih bakr. novaca u Sisku izkopanih.
6. G. Ivanišević, činovnik kod trg.-gosp. društva — banku od 5 for. od g. 1806.
7. G. Ferdinand Kočevar, oficial kod dalm.-hrv.-slav. računovodstva — sreb. novac Sigismunda poljačkoga od g. 1594.
8. G. Gjorgje Daničić, tajnik jugosl. akademije i akademik 2 srbska novca od g. 1868.
9. G. Marko Mandolfo, trgovac u Trstu po g. T. Padaviću muz. povjereniku u Trstu — srebr. groš dužda mletačkoga Petra Gradonika.
10. G. Mirosl. Bakarčić Riečanin, velikotržac u Trstu, preko istoga g. T. Padavića — tri velike sreb. medalje (cara Leopolda i Josipa g. 1700; za mir od g. 1648; pastiri nalaze Isusa skoro rodjena u kolibici).
11. G. Tomislav Padavić, muz. povjerenik u Trstu — 60 bakr. rimskih, 20 mletačkih, 25 raznih srednjega doba i tri staro-grčka novca i dvie medalje; 4 starinske korniole.
12. Gospoda rodoljubi u Trstu, nastojanjem muz. povjerenika T. Padavića, kupili su za tri forinta i ovomu zavodu poklonili srebr. groš Uroša Velikoga kralja srbskoga (1241—72).
13. G. Petar Bučar, župnik u sv. Petru kod Mrižnice — 42 novca rimska i nekoliko drugih, u onoj okolici nadjenih.

14. G. Stjepan Basariček, učitelj u Virovitici — sreb. novac M. Terezije ondje izkopan.
15. G. Ratajić, učitelj u Virovitici — sreb. slavonski novac ondje nadjen.
16. G. Vinko Milić, savjetnik a sudac u Budvi, muz. povjerenik — sreb. novac dužda Maurocena nadjen u Kistanju, 34 bakrena i 5 srebrnih većinom rimskih dobro sačuvanih novaca, u okolici Budve našastih.
17. G. Gerotej Kovačević, arkimandrit manastira sv. Arkanjela u Krki i nar. zastupnik preko V. Milića muz. povjer. — 84 bakr. rimska novca izkopana oko Šupljaje i u selu Ivoševci pri Krki.
18. Gospoja Marija Budicki — medalju nadjenu u Kupčini pokraj vode.
19. G. Antun Bogetić, bogoslov u Djakovu — 6 bakr. rimskih i jedan sreb. ugarski novac.
20. G. Petar Boglić, liekar u Kninu preko dra Lovra Monti ondješ. načelnika i muz. povjer. — 4 stara novca.
21. G. Dr. Andria Kezman, liečnik u Županji brodske krajine — 2 novca srebrna i jedan bakreni.
22. G. Antun Regen, vicearcidjakon u Podgražci u Slavoniji — 4 srebr. ugarska i tri bakrena rimska novca, ondje u vinogradu izkopana.
23. G. Ivan Ljubić, liekar u Starom Gradu, muz. povjer. — nekoliko bakr. grčko-dalmatinskih novaca.
24. G. Ignjat Simić, financ. savjetnik u Zagrebu — sve mire u grammih.
25. G. dr. Vjekoslav Koröškény, profesor u Križevcih — sreb. novac Stjepana Tomaševića kralja bosanskoga, jedan sreb. rimski konsularski i 12 srebr. iz srednjega vieka.
26. Gospoja Teresa Chabrian iz Varaždina — 5 srebrnih i 2 bakrena novca.
27. G. Ante Simonić, činovnik u Zadru i muz. povjer. — 5 srebr. i 29 bakr. novaca, staru banku mletačku, i šest jednoć upotrebljenih biljegovina.
28. G. Josip Fink, provisor u Jaski — srebrnu škudu mlet. dužda Paškoja Cicogna.
29. G. Ivan Vardian iz Zagreba, tajnik kod vis. zem. vlade — sreb. novac M. Terezije od g. 1772.

30. G. Gabre Babić, profesor na vinkovačkoj gimnaziji 55 bakrenih i 7 srebrnih starih novaca, koje su sakupili ondješnji gimnazijalci. U njih se ugledali i djaci drugih naših učevnih zavoda.
31. G. Albert Bielak, duh. pomoćnik na velikom Bukovcu — 10 bakr. i 3 srebr. novca, nadjena većinom okolo Rasinje.
32. G. Josip Šavor podjašprišt i župnik u Bukovcu — 3 srebr. i 2 bakr. novca.
33. G. Pavao Zanchi, župnik u Obrovcu i muz. povjerenik preko A. Simonića — jedan srebr. mletački i jedan bakreni rimski novac.
34. G. Vladimir Simić u Obrovcu preko A. Simonića — 2 staro-grčka, 4 rimska i 1 mlet. novac bakreni, a 1 rimski i 3 mletačka srebrna, ondje izkopana.
36. G. Ivan Gašpar, činovnik u Zadru, preko A. Simonića — srebr. novac ugarski.
37. G. Ivan Hein, činovnik u Zadru, preko A. Simonića — 3 srebr. i 5 bakr. novaca.
38. G. Matija Šafar, djak III razreda na glavnoj učioni u Zagrebu — pečat starinski nadjen u Zagrebu kod gradskoga bunara u Gundulićevoj ulici.
39. Šandor Krčelić, bilježnik u Sisku — dva rimska i jedan padovanski srebr. novac, u Sisku izkopani.
40. G. O. Ljudevit Bile, kapucin u Rieci — tri srebr. novca kneza Mainarda tirolskoga.
41. G. prof. Friderik Žakelj u Rieci — 25 komada raznoga novca, od kojih 3 srebrna.
42. G. Ivan Baričević prof. u Rieci — jedan rimski bakreni i jedan srebrni kašnje dobe novac.
43. G. Milan Krizman, učenik IV razreda na riečkoj gimnaziji — jedan bakr. rimski novac.
44. G. Eugen Stržić, učenik VIII razreda na riečkoj gimnaziji — banka grada Beča od 1 lipnja 1806 u vrijednosti od 25 for.
45. G. Andrija Longhino, učenik IV razreda na riečkoj gimnaziji — tri srebrna i jedan bakr. novac.
46. Presv. g. dr. Mirko pl. Šuhaj načelnik odsjeka kr. zem. vlade u Zagrebu — banku magjarsku (10 for.) od g. 1849.

47. G. Svetozar Kušević, vel. župan sriemski -- banku brasilsku (1 hum.)
48. G. Franjo Štauduar, urednik njegda Agramerice -- 4 bakrena novca.
49. G. prof. Vjek. Babukić u Zagrebu -- 6 srebrnih i 1 bakreni novac.
50. G. Ivan Tkalčić prebendar i muz. povj. u Zagrebu -- korniolu, obrazac rimskoga novca iz sisaske kovnice, 2 srebr. i 5 bskr. rimskih, 1 bakr. grčki i 8 srebr. kranjskih (1210) novaca.
51. G. Ferdo Kalabar u Zagrebu -- Kossuthovu banku (1 rujna 1848) od 5 for.
52. G. Mažimilian Methudy u Zagrebu -- 1 srebrni i 27 bakr. rimskih, i 2 srebr. i 11 bakr. skorih novaca.
53. G. Franjo Bošnjaković trgovac u Zagrebu -- 408 bakr. rimskih novaca, izkopanih u Sisku, dobro sačuvanih.
54. G. dr. Šloser praličnik i akademik u Zagrebu -- srebrnu a pozlaćenu medalju slavonsku.

S. Ljubić, načelnik.

Odsjek III.

Knjižnica i zbirka slika.

1. G. Ivan Benković, činovnik kod gl. blagajne u Zagrebu -- igračke karte troje vrsti, sa slikami, iz zagrebačke tvornice od g. 1848.
2. Nastavljaju nam poklanjati svoja izdanja:
 - Slavna c. kr. akademija znanosti u Beču.
 - Slavna akademija znanosti u Pešti.
 - Slavni c. k. geologički zavod u Beču.
3. G. M. Valjavac, profesor u Varaždinu, muz. povjerenik -- kartu: „Comitatus Varasdinensis Ichnographice delineatus per Ignatium Bejschlag eiusdem comitatus juratum geometram. Anno 1801.
4. G. dr. Bogoslav Šulek u Zagrebu, akademik -- nekoliko svezaka političkih novina od prošlih godina.
5. Visoka zem. vlada -- „Internationale Ausstellung zu Paris 1867. Katalog der Oesterreich-Abtheilung. Wien II Aufl.;

- Movimento della navigazione e del commercio in Trieste 1869. Trieste 1870.“
6. G. dr. Fridrik Pichler, ravnatelj num.-arkeol. kabineta u Gradcu — „Repertorium der steierischen Münzkunde. II. Bd. Graetz 1867.
 7. G. Janko Oberlintner u Zagrebu — nekoliko knjiga iz ostavštine Dragoile Bernhardt, udove bivšega ovdješ. mjernika.
 8. G. dr. Römer Flóris, ravnatelj num.-ark. peštanskoga muzeja — „Archaeologiai Értesitő, 1869. 1870, i Veszerlove table numismatičke.
 9. G. Velimir Gaj, književnik u Zagrebu — Lira. Različne pjesme. Knj. I. Zagreb 1870.
 10. Programi sl. kr. gimnazija zagrebačkoga, varaždinskoga i požeškoga za g. 1870.
 11. Preuzv. g. grof Dragutin Mérey uz stare obilne darove doda ove godine tri velika sanduka razliĉnih knjiga.
 12. Gospoĉa Tereza Chabrian iz Varaždina — Genealogiĉko stablo porodice de Ratkay sa slikami i gradom Nagy Tabor na platnu. Prepis iz izvornika, od g. 1782.
 13. Slavni gospod. odbor za jugosl. sveučilište po g. prof. Mesiću — pet bakroreza, koje pokloni Ante Čušić župnik u Neubergu u gornj. Štajeru.
 14. Slavno ravnateljstvo Joanneuma u Gradcu — Achtundfünfzigster Jahresbericht des steiermährisch-landschaftlichen Joanneums zu Gratz über das Jahr 1869. Gratz 1870.
 15. G. prof. dr. Breslauer iz Zagreba — veliki sanduk razliĉnih knjiga.
 16. G. Ante Katić svećenik i muz. povjerenik u Spljetu — Komad hrvatske stare knjige, naime pistula i vangjelja od Benedikta Zborovića (god. 1543).
 17. G. Ilija Halper Sigetski — Herrn von Buffons allgemeine Naturgeschichte. Troppau 1784.
 18. G. Antun Verständiger c. k. satnik — trinaest tabla, sa papyrosi muzeja de Boulag.
 19. G. Pavao Zanchi, župnik u Obrovcu po muz. povjereniku Ant. Simoniću u Zadru — život Isukarstov od Bartula Kasića Pažanina; u Mletcih 1700.
 20. G. prof. Petar Matković, akademik u Zagrebu — nekoliko knjiga raznoga predmeta.

21. G. Ante Simonić, činovnik u Zadru i muz. povjerenik — spise sabora dalmatinskoga (hrv. i tal.), s knjiga grčkih; sudnicu, časopis za g. 1868; dalmatinski almanak za g. 1817; i jošte 17 raznih knjižica.
22. Preuzv. c. k. nadkomornik grof Crenneville Fz. M., svojim štov. pismom od 23 stud. 1870. — Die hervorragendsten Kunstwerke der Schatzkammer des österreichischen Kaiserhauses. I. und II. Lief. v. Q. Leitner. Sjajno izdanje na velikom listu.
24. Preuzv. gosp. grof Aleksander Erdödy od Monyorókéreka itd. — uz lani poklonjene slike još druge tri, naime Martina Luthera, Lovrinca Medici detto il Magnifico, i Henrika VIII kralja englezkoga, na platnu.
25. Visoki zem. sabor — dvie velike slike na platnu sa okviri od slikara Mükea u Zagrebu, naime umorstvo Ljutomisla, i smrt Stjepana II hrvatskoga kralja.
26. G. Kosta Jurković, iz Beograda — sliku na platnu s okvirom Mihaela Obrenovića III kneza srbskoga.
27. Primaju se u dar od dotičnih uredništva sljedeći časopisi:
 - a) Narodne Novine, u Zagrebu. Urednik g. M. Zec.
 - b) Agramer Zeitung, u Zagrebu. Urednik g. J. J. Kafka.
 - c) Vienac zabavi i pouci, u Zagrebu. Ured. g. I. Perkovac.
 - d) Zagrebački katolički list, u Zagrebu. Urednik g. Šim. Balenović.
 - e) Gospodarski list, u Zagrebu. Urednik g. P. Zoričić.
 - f) Napredak, u Zagrebu. Urednik g. Skender Fabković.
 - g) Zlatni orasi, u Zagrebu. Urednik g. Lj. Tomšić.
 - h) Млада србадија. Уређује А. Хаџић. У Новоме Саду.
 - i) Матица, лист за књижевност и забаву. У Новоме Саду. Уређује А. Хаџић.
 - k) Naša Sloga, u Trstu. Urednik g. A. Karabaić.

Molimo uredništva i ostalih novina izlazećih u trojednoj kraljevini ili van nje a bavećih se glavno sa stvarni, koje se tiču jugoslavenskih zemalja, neka nas blagoizvole svojim časopisi obdariti, da se u nar. zem. knjižnici učuvaju kao poviestnički izvori za budućnost.

S. Ljubić, načelnik.

Nadometak.

Pok. Franjo Vudjan nadarbenik u Jaski ostavio je zem. muzeju na dar 52 for. 12 novč. u novcu i 100 for. u obveznici. Kr. zemalj. *financ. ravnateljstvo* blagoizvolilo je oprostiti isti zem. zavod od dotične pristojbe u iznosu od 18 for.

Dr. Andria Kezman, liečnik u Županji brodske krajine, poslao je tri forinta u ime vozarine za predmete od njega prikazane u dar ovomu zavodu.

Za gori popisane darove i druge priloge najusrdnije se zahvaljuje

Ravnateljstvo nar. zemalj. muzeja.

U Zagrebu 1 ožujka 1871.

Prof. S. Ljubić.

Izviešće

od slavne *jugoslavenske akademije* znanosti i umjetnosti kao upravljaljice nar. zem. muzeja podnešeno vis. zem. vladi o stanju istoga zavoda za god 1870

Visokoj kr. dalm.-hrv.-slav. zem. vladi!

Jugoslavenskoj akademiji čast je podstrti visokoj kr. zem. vladi konačni izvještaj o stanju narodnoga zemaljskoga muzeja tečajem minule godine 1870.

Uprava narodnoga muzeja primi, osim ustanovljenih paušala u iznosu od godišnjih 440 for. na ime za pisarnu (140 for.), za manje potrebštine (200 for.) i za ogriev (100 for.) jošte 1013 for. za umnožanje i popunjenje muzejskih sbirka. Ali u posljednjoj svoti idu po tamošnjem odpisu od 7 veljače pr. g. br. 1171/1869 800 for. za naknadu potroška za boce i stakla iz računa g. 1869, tako da je uprava primila u smislu odpisa od 27 srpnja pr. god. br. 1648 samo 213 for. od one tisuće, koja je određena za naučna putovanja i popunjivanje sbirka; prem neznade, kano što je svojom predstavkom od 9 studenoga br. 173 očitovala, u što je ostatak od 787 for. potrošen.

U što je muzejski prihod od 440 i 1013 for. potrošen, razjasnjuju priloženi pod A. B. C. i D. računi.

Iz prva se tri računa razabire, da dosadaniji paušali za manje potrebštine i ogriev nisu dostatni, te se prvomu imalo pripomoći sa 158 for. 55 novč. iz dotacije za putovanja i popunjivanje sbirka; a od paušala za ogriev bi još za zimu 1869-70 potrošeno 97 for. 70 novč. tako, da su preostala za ovu zimu samo 2 for. 30 nov. Pošto zavod nije mogao biti bez ogrieva: to je privremeni čuvar po njegovu izvještaju od 31 prosinca br. 137 nabavio za ovu godinu devet hvati drva, nadajući se, da će se iznos od 120 for. naknadno doznačiti. U ostalom akademija je predstavkom od 4 srp

nja br. 79 pozornost visoke vlade za ovaj nedostatak svratila; te se uzda, da će ga ovogodišnji proračun sasma ukloniti. Po dojakošnjem se izkustvu izkazuje nužda, da se paušal za manje potrebstine poviši bar na 400 for., a onaj za ogriev bar na 300 for.

Tko uzme u obzir, koliko se u naše doba ciene starine i prirodnine, pa kolik novac nude za nje ini bogatije od našega obskrbljeni zavodi: taj će rado priznati, da uprava muzeja nemo-gaše za ono nekoliko stotina forinti nabaviti mnogih i dragocienih predmeta. Ona je medju tim iz one neznatne dotacije popunila u arkeologičkom razdjelu numismatičku sbirku kupnjom starih (oko 100) dalmatinsko-grčkih i sredo-viečnih jugoslavenskih (prieko 30) novaca, za tiem rimskih starina izkopanih u Solinu u Dalmaciji, medju kojimi se osobito odlikuje jedan krasan dobro sačuvani kip iz mramora, dvie krasne glave, tri ogromne žare, i nekoliko mramornih ploča s nadpisi. Osim ovih i drugih starina nadjenih na domaćem zemljištu nabavljeni su preko gradačkoga Johaneuma njeki predmeti iz švaicarskih jezerskih gradjevina na ime 19 komada nadjenih u Robenhausenu poznatim starinarom Messikomerom, koji služe za razjašnjenje drugih iste vrsti i dobe starina, nalazećih se u arkeologičkom razdjelu našega zavoga. Napokon je iz iste dotacije kupljena za prirodoslovni razdjel Zeleborova malakologička sbirka sastojeća iz 250 vrsti i razlika konkilija, medju kojimi imade vriednih iz naše vojničke krajine; te je nabavljen i jedan majmun.

Popunile su se sbirke takodjer darovi naših rodoljuba, koji se rado siećaju našega zavoda od prvoga mti postanka. Tim je putem u arkeologičkom razdielu priraslo sbirci starina mjedne dobe više komada izkopanih u Slavoniji u gradiškoj pukovnji a poklonjenih mačovačkim župnikom Lukom Iličem, sbirci staroga oružja jedna kaciga, glyptici 5 intaglia i 1 kamea, numismatici 1 keltički, 11 zlatnih, 161 srebrni i 555 bakrenih rimskih i kasnijih novaca. Sbirke prirodoslovnoga razdjela narasle su sbirkom udove Corradinieue u Trstu, koju je kupio za 600 for. i darovao našem zavodu hrvatski rodoljub trgovac Miroslav Bakarčić, u kojoj imade svakojakih životinja i njih okostnica, školjka, koralna, spužava, ruda itd. Mnoge su životinje slabo sačuvane; ali je muzejski pre-parator popravio do 18 sisavaca i 150 ptica. Na dalje su se umnožale: antropologička sbirka sa dva predmeta, sbirka sisavaca sa 12 domaćih životinja, erpeteologička i ichtiologička sa nekoliko

komada, bilinik javno-cvijeća sa više stotina komada iz Dalmacije; za tim paleontologička sbirka s ostanci velikoga mastodonta (*Mastodon giganteus*), naime zdielicom, desnom oplećnicom i kralježkom, na dalje s kostorogom fosilnoga bivola, oboje dar dra. Andrije Kezmana, liečnika u Županji u Slavoniji, gdje su ovi ostanci nadjeni. Ova se zbirka popunila još s mnogo komada kostiju fosilnih veleživaca, nadjenih u Dravi, a pokloni jih Poppel, c. kr. mjernik u Belovaru. Napokon geologičkoj sbirci prisprije nekoliko ogleđa iz zagrebačke gore. I mineralogička zbirka naraste sa nekoliko ruda, medju kojima dva komada zlatne rude, poklonjena Kačićem-Dimitrićem.

Ovo je prirast prošle godine to iz dotacije to iz darova. Od darovatelja valja osim jurve pohvaljenih napomenuti gg. Vukotinić, Dragutina Pogledića, Ivana Vončinu, prof. Köröskénija, Tomislava Padavića, Iv. Krapca, Ant. Simonića, Barača, Pilara, Brusinu itd. Ako taj prirast i nije velik, daje ipak svjedočanstvo, da zbirke našega muzeja polagano rastu, a rastle bi još više, da imade većih novčanih sredstva. Iz ovoga nedostatka nije se prošle godine mogao poprimiti jedan od najizdašnjih načina za razvijanje toga zavoda, koj je i njegovim ustrojstvom propisan, naučno naime putovanje po našoj domovini u svrhu arkeologičkoga i prirodoslovnoga iztraživanja.

Uredjenje obstojećih zbirka nije se prošle godine onako pomaklo, kano što je uprava muzeja sama željela, prem bi se ono sada moglo prospješiti, pošto je imenovanjem dra. Gjüre Pilara za pristava u prirodoslovnom razdjelu našem zavodu prikupljena nova sila. Sbirke prirodoslovnoga razdjela podieljene su izmedju oba pristava tako, da su Spiri Brusini povjerene antropologička, zoologička i botanička, a dru. Gj. Pilaru paleontologička, geologička i mineralogička. Ali osim toga, što su muzealne prostorije zapremljene bile pravoslovnom akademijom i državnim računovodstvom, te se ondje, dok nisu izpražnjene, nisu mogle smiestiti zbirke, dvie su još zaprieke, zbog kojih nisu se prirodoslovne sbirke mogle urediti ili nikako ili njeke veoma polagano: nestašica naime potrebitih ormara i strukovnih djela. Na prvu se akademija tužila u svakom godišnjem izvještaju; pa se raduje, što će je tekuće godine nestati, po što je ovogodišnjim proračunom određen trošak za ormare, i već taj posao, kano što se čuje, povjeren poduzetniku. Slabije je skrbljeno, da se nabave strukovna djela, i druga

za iztraživanje potrebna sredstva. Istina je, prošle godine bi doznačeno 700 for. za nabavu prirodoslovnih djela, koja su već naručena i stranom ovamo stigla; te će se račun vis. kr. vladi podneti, čim druga naručbina iz Berlina prispije. Ali iz ove se svote moglo samo po koje djelo nabaviti za pojedine prirodoslovne struke, osebna pako strukovna djela, i onako veoma skupa, nisu se mogla naručiti, bez njih se pako nemogu sbirke onako urediti, kako to znanost zahtjeva i kako su ini muzeji, imajući bogate knjižnice, uređjeni. U nas su prirodoslovne nauke do najnovijega vremena posvema na ugaru ležale; s toga postojeće knjižnice imadu najmanje skupocijenih prirodoslovnih djela. Ako se indi želi i u toj, za razvitak zemlje i naroda toli koristnoj struci, iole napredovati: neće drugo preostati, nego da zemaljsko zastupstvo uvrsti u godišnji proračun muzejski oveću svotu za jedan put, ili bar tisuću for. za godinu tečajem više godina.

U tih okolnostih, gdje n. pr. paleontologička i mineralogička zbirka velikim dielom leži na podu, bez ormara i strukovnih knjiga, radnja se pristava prirodoslovnoga razdjela ograničila ponajviše na znanstveno označivanje pojedinih prirodnina, koliko su iz ono nekoliciko djela, što jih muzejska knjižnica sada imade, upravo umjeli i mogli. Tako je prošle godine u paleontologičkoj zbirci označeno više od 150 ogleđa; tiem imade na novo označenih ogleđa 240, a preostaje jih do 200. U mineralogičkoj zbirci prelazi broj novo označenih ogleđa 600, a muzej ima, osim u staklenih ormarih, po prilici još toliko amo tamo ponamještenih. Ovdje je takodjer zavedena ručna zbirka u malenih staklenkah, kojih imade sada 60 sa raznimi rudami. Misli se, ako novčana sredstva dopuste. još ove godine urediti laboratorij u muzejskoj sgradi za praktičke poslove u lučbi, mineralogiji i geologiji. Ali tako za laboratorij kano za putovanja u svrhu iztraživanja zemlje potrebiti su neki strojevi, koje valja umah nabaviti.

Arkeologičke se zbirke mogu lasnije urediti za to, što već sada imadu kakove takove ormare. Njeka su strukovna djela nabavljena bar za uredjenje numismatičke zbirke, kano numismatičko djelo Cohena (za carske novce) i Sabatiera. Ali još se imadu nabaviti za uredjenje drugih novčanih zbirka, kano starogrčke itd. tako, da se i u ovom razdielu ukazuje skoro jednaka oskudica kano u prirodoslovnom. Ali pošto su gotovi ormari i imade bar nekoliciko numismatičkih djela: to se moglo i prošle godine nastati.

viti uredjenje bar numismatičke, ove u arkeologičkom razdjelu najbogatije sbirke. Tu su već uredjeni i popisani novci celtski, rimsko-konsularski, bugarski, srbski, bosanski, dalmatinski srednjega vieka, dubrovački i mletački. Kako se odavle vidi, dala se kod uredjivanja prednost novcem domaćim i onih država, s kojima je naša domovina stajala u staro doba u doticaju užjem. Osim numismatike posvema je uredjena i sbirka egipatskih starina, koju je glasoviti strukovnjak prof. dr. Brugsch od prije bio opisao.

Kako bi zbirke narodnoga muzeja došle svijetu na znanje, poče se uredjivati i „riestnik zem. nar. muzeja“, kojega će prva svezka skoro na svietlo izaći. U tom muzejskom organu opisati će se polagano sbirke kako budu uredjene, te će on služiti miesto muzealnoga kataloga.

Muzejska pinakoteka umnožena bi slikami Martina Luthera, Lovre Medici i Hinka VIII kralja englezkoga, što no jih pokloni gr. Alcksandro Erdödi, k tomu dvijema slikama iz domaće poviesti od slikara Mückea, koje predstavljaju umorstvo Ljutomisla i smrt hrvatskoga kralja Stjepana II, što no jih sabor kupi za naš zavod.

Muzejskoj je knjižnici malo priraslo, ako izuzmemo djela, koja našem zavodu šalju c. bečka i magjarska peštanska akademija, i geologički zavod u Beču; valja ipak iztaknuti prekrasan dar c. kr. nadkomorničtva dvorskoga u Beču, djelo naime „die hervorragendsten Kunstwerke der Schatzkammer des österr. Kaiserhauses“. Ali nije mnogo ni vriedno umnažati knjižnicu, kada nije do sada prenešena u nove sobe muzejske, niti su gotove stalaže za uredjenje, čemu su uzroci gore navedeni. Nadati se ipak može, da će se i ova tegoba još tekuće godine ukloniti, pošto su na ručene stalaže i doznačena tisuća for. za uredjenje biblioteke.

Iz ovoga će izvještaja sama visoka kr. vlada razabrati, što je zemaljskomu muzeju neobhodno potrebito za njegov razvitak. Jugoslavenskoj akademiji čast je svoj predlog svesti u ove točke:

- a) da se čim prije urade ormari za zbirke i stalaže za knjižnicu.
- b) da se zaključkom sabora 186⁵/₇ god. ustanovljeni paušali u budućem muzejskom proračunu povise, i to za manje potrebitine na 400 for., za ogriev na 300 for. najmanje, a da se za ogriev dve godine 120 for. naknadno doznači, čim bi se pomenuti dug podmirio.
- c) da se akademiji u smislu njezinoga dopisa od 3 prosinca br. 200 doznači tisuća for. za uredjenje m. knjižnice odredjena saborom.

- d) da se akademiji doznači ovogodišnja u proračunu uvršćena dotacija za popunjenje zbirka i za putovanje, kano i posebna svota od 2000 for. doznačena za prirodoslovno iztraživanje zemlje, koje će ona odrediti, čim vrijeme dopusti.
- e) da se u budući proračun uvrste dvie tisuće for. za nabavljenje knjiga i strukovnih djela, kano i strojeva potrebitih za učena iztraživanja; i napokon
- f) da se rieši ovdješnji podnesak od 6 svibnja 1869, br. 98*.

Jugoslavenska će akademija iz svih sila nastojati, da se povjereni njezinoj upravi narodni zemaljski muzej razvije na korist i slavu narodu i domovini; a nemože sumnjati, da će ju u tom trudu podupirati zemlja, narod i vlada, jer bez ove podpore njezin bi trud ostao jalov i bezuspješan.

Iz skupne sjednice dne 29 siečnja 1870.

Jugoslavenska akademija znanostî i umjetnosti.

Dr. Rački.

Dometak

k izjasnenju trogirske olovne ploče.

Izpravljajuć natisak ove znamenite olovne ploče, od koje na koncu svezka pridodajemo sliku, podublje proučismo pismo njezino na samu izvorniku, i čini nam se, da smo gdje-kuda koješta našli, što popunjuje ili bezsumnjivo izpravlja gori navedeno čitanje rimskoga i glüchstädtškoga strukovnjaka, te i to naše čitanje ovdje primećujemo.

+ . . . qui te portent ¹
 + + in nom dñi iheso cri. ²
 ti denontio tibi inmon ³
 dissime spirete tarta ⁴
 5 ruce quem angelus gabriel ⁵
 de catenis igneis religa . . .
 qui habet decemilia barbar . . . ⁷
 post resurrectione uinist. ⁸
 in galilea ibi te ordinavit u. ⁹

* Tiče se izbora čuvara, obavljena još 3 svib. 1869. Ovako i u lanjskom izvještaju. I vis. zem. sabor isto se tako u proračunu za god. 1870 izrazio.
 Ured.

¹⁵ *ubiconqua* čini nam se nedvojbeno.

¹⁶ *res* jasno se izkazuje u obojem slučaju ovoga redka, kao što i *non*. Na koncu krst.

¹⁷ S početka manjka nekoliko slova. Redak se sa krstom okončava.

¹⁸ *habeis* čini nam se jasno. Slovo je *e* sastavljeno sa produženjem poteza u *b*. Za ovim nema prostora za slovo *a*, nego najviše za *i*, koje se i pomoljava. Valjda *habeis* miesto *abis*; jer *abii* i *habui*, *abeamus* i *habeamus* često se miešaju i u starih rukopisih (V. Drak. ad Liv. 22, 59, 19. 37, 59, 6. 1, 32, 2.). Poslie *habeis* po nas bilo bi *su* jasno; a čini nam se, da se *do* rieči *ignis*, gdje ima prostora za tri slova, vide tragovi slovi *pra*, naime *supra*. *Ignis* se vidi dosta dobro.

¹⁹ Dvoje *r* jasno se razaznaje-u rieči *transirre*.

²⁰ *requesitus*, jer je *e* jasno.

²¹ *aranea* bez dometka i *corret* tako su bezdvojbeno.

²² *conqua* isto se jasno izdaje. Zadnja rieč glasi *aranea* bez sumnje, pošto su joj tragovi jasni.

²³ Ovaj stavak odgovara stavku u redku 5 i 6. — *ign* s početka pokraćeno miesto *ignifera*; a jasno nam se odaje i *que faceris*.

²⁴ *domino*, pošto *o* lika je kao ondje, gdje se o njem sumnjati ne-smije.

S. Ljubić.

Razne vesti.

Muz. ravnateljstvo 2 kol. 1869, br. 140 prikazalo je sl. jugosl. akademiji kao upravljalateljici nar. zem. muzeja potrebu izdavanja muz. organa, koj bi se sa dotičnim znanosti bavio i sa svim što se tiče napredka istoga zavoda. Sl. akademija prihvati predlog, te ga 6 kol. 1869 br. 162 preporučí vis. zem. vladi. Ova dobro shvativši veliku korist, koju bi takav organ zavodu i znanosti doprinieti mogao, rado pristá na predlog i 6 velj. 1870 br. 172 pozva sl. akademiju, da naznači od prilike svotu potrebitu za papir, tiskanje i vezanje. Akademija potraži sada od muz. ravnateljstva (8 veljače 1870), neka se izjavi u smislu vis. odgovora; a ovo umah odvratí, da trošak za izdanje takova muz. organa nebi za sada prekoračio svotu od 400 for. Uslied te izjave vis. zem. vlada svojim odpisom od 11 svibnja 1870 br. 1237 blagoizvolila je riešiti „da nema zaprieke, da se već ove godine započne izdavanje kataloga zem. nar. muzeja, a račun o dotičnom trošku, koji ipak ne smije nadilaziti 350 for., dužna je akademija u svoje doba uz prilog triju istisaka samoga kataloga podnesti vis. vladi, predloživ svotu, koju bi trebovala u tu svrhu za sljed. godinu 1871 da uzmogne vlada učiniti posebnu provitbu u proračunu regnikolarne zaklade.“ Ta vis. odluka bje 14 srp. 1870 sl. akademijom muz. ravnateljstvu priobćena, te se ovo, radi drugih okolnostih zapriečeno, stoprv početkom listopada svoga posla prihvatiti moglo. Ravn. muz. medjutim 17 stud. 1870 br. 102 u smislu gori pomenut. dopisa vis. vlade očitova sl. akademiji da za sljed. g. 1871 trebalo bi 450 for., 350 za tiskanje i druge potrebe a 100 za litografrane table, buduć često je neobhodno potre-

bito, da se k tekstu pridodadu slike nekotjih odveć riedkih ili sasvim do sada nepoznatih predmeta, koji uz svu točnost opisa nebi se mogli drugako jasno shvatiti.

Nastojanjem sl. jugosl. akademije i vis. zem. vlade vis. zem. sabor doznačio je priličnu svotu za nabavu najpotrebitijega muz. pokućtva. Poduzetnik se obvezao, da će dotične radnje gotove izručiti najdalje koncem dojučućega srpnja. Čim se to izpuni, muz. predmeti umah će se na svoja mjesta nastaviti, te će se zatim uredno muz. prostoriije otvoriti občinstvu u smislu muz. poslovnika.

Vis. zem. sabor u proračunu za g. 1870 blagoizvolio je doznačiti 1000 for. za prenašanje, uredjenje, čuvanje i nadziranje knjižnice zemalj. muzeja, ležeće još sada hrpimice u narodnom domu, primećujući o istoj knjižnici: „koja se ima do onoga doba, kad bude mogla biti s knjižnicom pravoslavne akademije spojena u sveučilištnu knjižnicu, namjestiti u sadašnjoj zgradi muzealnoj.“ Uslied dopisa 7 studenoga 1870 br. 3285 vis. zem. vlade slav. jugosl. akademija 9 studenoga i. g. br. 172 pozva muz. ravnateljstvo, da svoje obrazloženo mnjenje podnese o načinu, kako bi se imalo udesiti to privremeno premještenje i uredjenje muz. knjižnice; što je još 18 studenoga i. g. br. 105 i učinjeno.

Osobitim nastojanjem presv. g. Lj. Vukotinića nar. zastupnika i akademika vis. zem. sabor opredielio je za god. 1871 znatnu svotu od 2000 for. za to, da se nastave iztraživanje naše zemlje u prirodoslovnom pogledu. Čim vis. zem. vlada otu svotu doznači, umah će se sl. jugosl. akademija toga posla latiti kako valja.

Često dolaze muz. ravnateljstvu ponude za nabavu muzealnih predmeta, kad kada vele riedkih i za nas navlastito od pregoleme važnosti. No pošto je muz. dotacija veoma slaba, ravnateljstvo muz. je prisiljeno te ponude odbiti, te predmeti prelaze u tudjinstvo, i tako Hrvat mora da jih traži u inostrane zemlje znatnim troškom i svojim poniženjem, ako jih želi upotriebiti na razpoznavanje prošlosti svoga naroda. Toga radi 18 studenoga 1870 br. 103 muz. ravnateljstvo preko sl. jugosl. akademije zamolilo je vis. zem. sabor, neka izvoli doznačiti jednu izvanrednu novčanu pripomoć za nabavu onakovih predmeta, koji iz naše zemlje potiču i po svojoj riedkosti i važnosti mogli bi postati odličnim ukrasom našeg zavoda i velikom korišću našeg nar. znanstvenog napredka. Govori se, da je već opredieljeno bilo za nabavu nekijh predloženih predmeta 500 for. u proračunu za g. 1871. Čim vis. zem. vlada svotu doznači, umah ćemo dotične predmete nabaviti i na svoja mjesta prirediti.

Vis. zem. vlada svojim odpisom od 11 ožujka 1870 br. 719 uslied zaključka 14 listop. 1869 vis. zem. sabora povelila je plaću muz. činovnika od 20 po $\frac{0}{10}$ na njihova stalna beriva, na što se muzealno osoblje najusrdnije zahvaljuje. Nadati se je, da će nastojanjem sl. jugosl. akademije (§ 14 muz. prav.) vis. zem. sabor i u ostalom sporediti stanje muz. činovnika s onim učitelja srednjih škola, pošto jim zvanje i zabavljenje sasvim isto.

Ponudjena je ovomu zem. nar. muzeju za nabavu Hobert-Kučikova prirodoslovna sbirka' veoma važna navlastito za naš zavod, pošto su nje-

zini predmeti mal ne svi iz naše zemlje potekli. Ovim otvaramo podpis na dobrovoljne prineske za tu nabavu.

Dr. Ad. Kezman liečnik u Županji poslao 5 for.

Isto se nudi nar. zem. muzeju za nabavu sliedeći stari rukopis: „Pismo sveto staroga zakona, prinešeno iz latinskoga u slovinski ilirski harvatski jezik od popa Mihovila Jurjetinovića Ivakića Kastelanina od skupštine sv. Filipa Neria grada Spljeta, narešeno iztomačenjem priv. g. Autona Martini arcibiskupa od Firenze“. Četiri debela svezka na listu. Preporučujemo navlastito svećenikom, da nam pruže svoju pomoć u koliko još manjka do svote od 200 for. Dopriieli su za ovu nabavu do sada:

Uzoriti stožernik pok. Haulik 100 for.

Preč. kaptol zagrebački 50 for.

Gosp. D. Lopašić 1 for.

Ima takovih muz. dobročinitelja, koji i dan danas napreduju darivati svoje akcije vrhu nar. doma narodnomu muzeju, a njihova imena ipak nedolaze zabilježena u muz. spisih medju darovatelji, pošto to njihovo veldušno djelo nečini se neposredno muz. upravi, niti joj je ma kako do znanja stavljeno. Muz. ravnateljstvo, u što bodri na takove darove, u isto doba moli, da se darovatelji u tom slučaju neposredno ovamo obrate s darom, koj će ostati zabilježen u muz. spisih i u ovom muz. organu na viečitu uspomenu.

Molimo sve, kojim leži na srcu napredak ovoga zavoda, i poznavanje domaće prošlosti navlastito pako naše povjerenike, neka nam pošalju izvješća o razvalinah starih gradova u njihovoj okolici; navlastito o prastarih gromilah (cumuli), kojih ima dosta po našoj zemlji. Ta izvješća mi ćemo ne samo po mogućnosti priobčivati u Viestniku, nego će nam služiti kao naputak u iztraživanjih, koja kanimo nastaviti po našoj zemlji.

„Jean Victor izdao je u Osieku prvu svezku djela „le Pelerin Slave“ (str. 1—80). koje je posvetio našoj akademiji znanosti i umjetnosti. Ove su glave te prve svezke: Grad Ružica i njegova okolica kod Orahovice — Kologyvar nekada i sada — starodavna Slavonija — početak slovjenškoga plemena — opazke o poviesti slovjenškoj naprama Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji i vojničkoj krajini. Osim dvie slike dodane svezci s nacrtom Ružice i Kologyvara (kod Osieka) imade u tekstu drvoreza, koji predstavljaju podrtine obiju gradina, te starina izkopanih u Samotovcu ne daleko Drave. Ove starine zanimaju arkeologa tim više, što su prve¹ iz kamene dobe, izvjestno nadjene u našoj domovini, te će one jamačno potaknuti našu akademiju i muzej, da nastave izkapanje, koje je Jean Victor tolikim uspjehom započeo.“ Ovako Vienac br. 6. — Starine izkopane poznatim g. Victorom u Samotovcu isto zanimaju arkeologa kao što i prirodoslovca, te se muz. ravnateljstvo s Viencem sdrružuje u nadi, da će još tekuće godine sl. jugosl. akademija odrediti, neka se izkapanje Victorovo

¹ U nar. zem. muzeju već se odavna čuvaju njekeji predmeti, koji spadaju na kameno doba, i za kojih se za izvjestno znade, da su u našoj domovini nadjeni.

nastavi pod upravom arkeologa i prirodoslovca, i da se s pronadjenimi predmeti bogate sbirke ovoga nar. zavoda. Nadamo se i tomu, da će i velezaslužni g. Victor bar dio izkopanih starina našem muzeju veledušno pokloniti.

U časopisu bečkom: Numismatische Zeitschrift herausgegeben und redigirt von Christ. Wilh. Huber 1870. I. und II. Lieferung pod br. IX nalazi se dugački sastavak pod naslovom: „Die Münzen der Republik Ragusa“ (str. 87—212), komu odgovara Tab. V. sa 11 slika dodana na koncu iste knjige. Ovo velevažno i jedino djelo, koje do sada imamo o dubrovačkoj numismatici, poteklo je iz poznatoga pera g. Norberta Dechant a gimn. profesora u Beču Dechant dieli dubrovačku numismatiku na tri doba, naime a) kovanje u bakru, od postanja republike (X viek, za Pavlimira?) do konca XIII stoljeća; b) kovanje u srebru u veličini groša i izpod nje od konca XIII stoljeća do početka XVII; c) kovanje više vrsti povećih novaca od početka XVII stoljeća do propasti republike. Ob ovom dielu mi ćemo drugdje obširno i potanko razložiti; ovdje samo to primećujemo: 1) da se žalibože g. Dechant sliepo držao hasnoslovja Crevičeva u opredjeljenju starine dubrovačke pjeneznice; 2) da je ova pjeneznica prvo počela kovati svoje novce jedva trećim desetolećem XIV vieka, i to srebrne a ne bakrene novce, koje je občina dubrovačka koncem istoga XIV stoljeća prvo kovati dala. U ostalom i sama pomenuta razdioba Dechantova sasvim je manjkava, pošto niti ju opredjelo na poviestničkom temelju, niti mu nijedna vrsta novaca nesvršuje s dobom, koju si za mjerilo uzeo. Numismatika dubrovačka nedaje se drugako razdieliti nego po kovini, a ova po vrstah.

Prošle godine izorao je seljak Vincek iz sela Dolja blizu Gračana kod Zagreba, u mjesecu lipnju jedan lončić pun srebrnih novaca, koje je kovao oko g. 1210 Kostanjevački (Landstrass) knez. (V. Welzlov katalog II. knj. I. dio, str. 498; 511). Zemlja u kojoj su obreteni ti novci, leži na okrugljom briegu, koga narod tamošnji zove „gradišće“, jer kako kažu našli su ondje ostanaka temeljnih zidova, koji se i danas nalaze još ondje neodkopani, nu nevide se, jer ih je šikarje obraslo. Najveći diel od tih izkopanih novaca kupio je srebrnar ovdješnji Jungmann, i žalibože raztalio jih u vatri, nješto jih ima starinar g. Neustädter u Zagrebu, osam komada sa nekoliko cripova od lončića, u kojem su ti novci bili, poklonio je g. Ivan Tkalčić muz. povjer. u Zagrebu, a tri prečast. g. kanonik dr. Franjo Rački, predsjednik jug. akademije, narodnomu muzeju. Željati bi bilo, da se rečeno „gradišće“ što točnije potraži i izpita.

S. L.

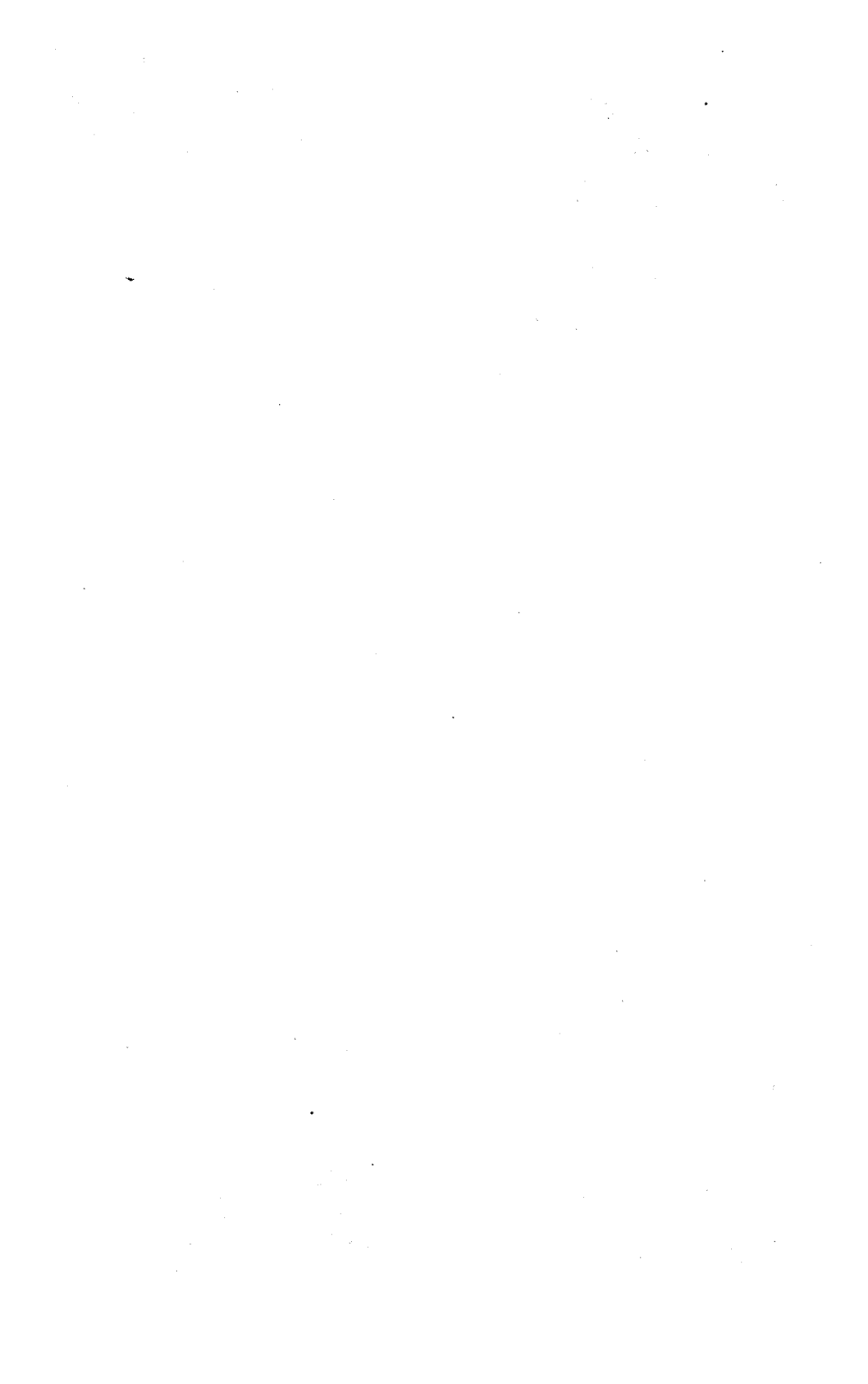

Pogrieške tiska.

<i>Strana</i>	<i>25 redak</i>	<i>15,</i>	<i>míesto</i>	<i>Zlatarović</i>	<i>izpravi</i>	<i>Zlatović.</i>	
"	55	"	20	"	desno	"	lievo.
"	56	"	4	"	desno	"	lievo.
"	57	"	36, 39	"	lievo	"	desno.
"	58	"	3, 29, 34	"	desno	"	lievo.
"	58	"	11, 15	"	lievo	"	desno.
"	59	"	7, 9	"	lievo	"	desno.
"	62	"	4	"	desnoj	"	lievoj.
"	62	"	5, 15, 22	"	lievoj	"	desnoj.
"	63	"	8, 15, 19	"	lievoj	"	desnoj.
"	64	"	3, 4, 24, 26	"	lievoj, lievu	"	desnoj, desnu.
"	68	"	1,	"	lievu	"	desnu.

A b u e l l a n o C a r e
 h e t h u b u r t a s i m p l u c i o
 p u b l i c i s i n n e n o n p o a u t e l
 e q u a t i o r e p u b l i c i s i n n e n
 p o s s i d e d i x i t q u i a b i s m i r
 t u r u n d a t s m p e r u C a r e t u b i
 C o n q u e r e m p o t a b i s m i r t u r u n d a t
 i n q u a r u e m p r e d e n d i a d a b i
 p a r d o m i n a m e u m C a r e t u b i

VIESTNIK

NARODNOGA ZEMALJSKOGA MUZEJA

U

ZAGREBU

za godinu 1870.

Na prodaju samo kod ravnateljstva istoga nar. zem. muzeja.

U ZAGREBU

Štamparija Dragutina Albrechta.

1871.